Digitaliseret af | Digitised by

DET KGL. BIBLIOTEK
Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):	Wessel, Johan Herman.; udgivne ved A. E. Boye ; med Wessels Portrait og Scalabrinis Musik til tvende Sange af Kierlighed uden Strømper.
Titel | Title:	Johan Herman Wessels Samlede Digte
Alternativ titel | Alternative title:	Samlede Digte.
Udgavebetegnelse | Edition Statement:	4. Oplag.
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Kjøbenhavn : Otto B. Wroblewskys Forlag, 1878
Fysiske størrelse | Physical extent:	[4], 368 s. :

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at krediterе ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

PUBLIC DOMAIN

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

"40" 12865 a

H. Bergh's lith. Inst.

Johan Herman Wessel

2 Oplag: Otto B. Wroblewsky's Forlag: Kjøbenhavn 1877.

Johan Herman Wessels

samlede Digte.

Johan Herman Wessels

Samlede Digte,

udgivne

ved

A. E. Boye.

4de Oplag.

Kjøbenhavn.

Otto B. Wroblewskys Forlag.

J. Cohens Bogtrykkeri.

1878.

Med Wessels Portrait og Scalabrinis Musik til tvende Sange af Kjerlighed uden Strømper.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Indhold.

Side.

Om Wessels Levnet og Skrifter 1

Kierlighed uden Strømper, Sørge-Spil 1

Priis-Digte:

Nøisomhed 69

Sønnen 73

Fortællinger:

Gaffelen 81

Hundemordet 85

Den forvovne Sicellandsfaer 88

Sadelen 91

Den gamle Skade 95

Posthuset 99

Den frie Vognleie 105

Den Drukne 111

Toujours perdrix 115

Supplicanterne 118

Stella 121

Den fromme Bekiender 142

Smeden og Bageren 144

Prutningen 147

Den sande Drøm 150

St. Sebastian 154

Den bekymrede Moder 157

Sødgrød for Vandgrød og Vandgrød for Sødgrød 164

Det ædelmodige Tilbud 167

Det kolde Blod 171

Herremanden 174

Observationen 177

Side.

Fader og Søn, een Mand 181
De to Agerhøns 184
Relata refero 194
David og Jonathan 198
Gasconaderne 201
Den jydske Cavaleer 208
Felix, quem faciunt aliena pericula cautum! ... 212
Vædemaalet 216
Nulla regula sine exceptione 219
Mosters Pølser 222
Jødepigen 225
Abelone 226
Horats og hans Datter 226

Prologer 229

Blandede Digte
Foraaret 243
Brodne Kar i alle Lande 245
Tres humble Serviteurs-Formeldelse ꝛc 250
Ringe men velmeent Ønske ꝛc 253
Fragment af en Drikkevise 254
Paa en Vens 11te Bryllupsdag 254
Impromptu om Tandpine 255
Til Digterens Hustrue 256
Til Hr. Jens Baggesen 257
Brev 259

Epigrammer, Impromptuer, Nytaarsvers og andre Smaadigte 261

Digte, som i Tidsskrifter eller ved mundtlig Tradition ere tillagte J. H. Wessel 282

Anmærkninger 295
Efterskrift af P. H. Boye 319

Om Wessels Levnet og Skrifter.

(Skrevet 1832.)

Den Wesselske Familie er en i Danmark og Norge vel-bekiendt Slægt, der har frembragt Helte og Krigere, saa vel som Digtere, Geistlige og Forretningsmænd [1]). Den nedstammer fra Holland, og er i Norge først udgaaet fra Bergen, hvor den første Normand, der bar dens Navn, Jan Wessel, var fød. Han bosatte sig i Trondhiem og var der Raadmand og Handlende, da han blev Fader til den siden under Navnet Tordenskiold adlede Peder Wessel, foruden til elleve andre Sønner og sex Døttre. To af Sønnerne bleve Søe-Officerer: Tordenskiold og en ham overlevende udentvivl yngre Broder, der endnu var til i Aaret 1746, da han nævnes som Vice-Admiral Wessel til Broholme-Gaard [2]). — Digteren Johan Herman Wessel, den berømteste i Familien næst Tordenskiold, var en Brodersøns Søn af denne og en Sønnesøns Søn af hiin ældste Wessel fra Bergen, en Bye som altsaa har den Ære, at to store Comikere, Hol-

[1]) Udførlige Efterretninger om den Wesselske Slægt findes i Moe's „Tidsskrift for den norske Personalhistorie". Christiania 1840—1846. Ny Anm.

[2]) Tordenskiolds yngste Broder Capitain, senere Viceadmiral Caspar v. Wessel, adlet 1720, tilgiftede sig Herregaarden Broholm i Fyen, som han i 1750 oprettede til Stamhuns, der efter hans Død 1768 gik over til hans Stiffsøn Anders Sehested. Endnu en anden Broder af Tordenskiold var ligeledes Søeofficeer, nemlig Jan Wessel, Capitain, død 1729 i Christiansund som Overlods i det Nordenfieldske.
N. A.

berg, umiddelbar, og J. H. Wessel, middelbar, ere udgangne fra den. Tvende Brødre af J. H. Wessel, begge nu ligeledes døde, vare ogsaa udmærkede Mænd, men i andre Fag: Ole Christopher Wessel, der døde 1794 i Norge som General-Auditeur og Deputeret i det norske Generalitet og Caspar Wessel, Landmaalings-Inspecteur og Ridder af Dannebrog, død i Kiøbenhavn 1818, om hvis høistfortienstlige Arbeider ved Opmaalingerne, Reductionen og Tegningerne til det Kgl danske Videnskabers-Selskabs geographiske Kaart, man forgieves søger Underretning i Nyerups og Krafts Literatur-Lexicon.

Johan Herman Wessel, den næstyngste af fire Brødre, er født den 6te Oct. 1742; hans Fader, Jonas Wessel, var den Gang Præst i Vestby Sogn, Øvreborge Syssel, i Aggershuus Stift, og Provst; Moderens Navn var Helena Schumacher[1]. Til sit 14de Aar nød J. H. Wessel privat Undervisning men sattes siden, i Aaret 1756, som Discipel i Christianias latinske Skole, hvorfra han afgik til Universitetet i Kiøbenhavn og tog første Examen 1761 med gode Characterer[2], philosophisk Examen 1762 med Charac-

[1] Hun var en Datter af Kiøbmd. Herman Schumacher i Drammen, der formodes at have været af Griffenfeldts Slægt (Moe, Tidsskr. f. n. Personalist. S. 232.) N. A.

[2] Wessels Examens-Characterer vare følgende: (*b.* betyder *bene*, godt. — *b. b.* et dobbelt *bene*. — *hæs.* *hæsitanter*, maadeligt. — *Opt. optime*, meget godt. Loci communes er vel Phil. Melanchton's Loci communes rerum theologicarum. — Hovedcharacteer gaves den Gang ikke til første Examen.)

Første Examen (Examen artium) den 23de Juli 1761: Religion: Catechesis, *b. b.* — Loci communes. *b. b.* — Hist. Bibl. *b.* — Latina (Curt., Sallust., Cic. Orationes, & de Off. Ovid. Metam.), *b. b.* — Græca N. T. *b.* — Ebræa: IV. Capp. Gen., *hæs.* — Logica. *b. b.* — Metaphysica, *b. b.* — Physica, *opt.* — Ethica, *b. b.* — Historia, *b. b.* — Geographia, *b. b.* — Geometr., *b.* — Arith., *b. b.* — Sphærica, *b. b.*.

teren Laudabilis. Kiøbenhavn blev nu hans bestandige Opholdssted, skiøndt Faderen ikke havde Evne til længe at underholde denne sin Søn saaledes, at han ene kunde opoffre sig til Studeringer. Han maatte derfor lægge sig efter at undervise for Betaling. Om han strax har erholdt en Huuslærer-Plads, eller om han først siden fik en saadan i Conferentsraad Bornemanns Huus, kan ved det Lidet og Ufuldstændige, der haves om hans Levnet, ikke siges. Man kan allene slutte, at han en Tid har levet som Huuslærer („Pædagog", som Pram i Fortalen til den ældste Udgave af Wessels Skrifter, 1787, kalder det), og til en anden Tid som Sproglærer ved at give Time-Undervisning. Paa den Tid, da han skrev „Kierlighed uden Strømper" (omtrent i 1772), skal han have været Huuslærer hos den ovennævnte Conferentsraad Wilhelm Bornemann, en Bergenser, General-Auditeur i Danmark og Hertugdømmerne, død 1801; og Rahbek formoder, at der „ogsaa i denne Henseende skyldes hiin hæderværdige fra flere Sider af vor Literatur fortiente Olding adskilligt." (S. Fortalen til den af K. L. Rahbek paa A. Soldins Forlag besørgede Udgave af Wessels Skrifter)[1]. I de Fritimer, han som Lærer havde tilovers, dyrkede

Anden Examen (Examen philosophicum) den 26de Mai 1762, Hovedcharacteer *Laudabilis*. De specielle Characterer vare: Latina (Curtius. Cic. orat., Sallust, Horatius, Ovid. Met., Antiquitates) *opt.* — Græca (N. T. et Septuaginta) *b. b.* — Ebræa (Genesin) *hæs.* — Logica, *b. b.* — Metaph, *b. b.* — Hist. phil., *b.* — Physica, *b. b.* — Ethica, *b. b.* — Historia, *b.* — Geographia, *b.* — Geometria, *opt.* — Arithmetica, *opt.* — Sphærica *b. b.*

[1] Denne af Rahbek meddeelte Efterretning, at Wessel skal have været Huuslærer hos Bornemann, erfarede Udgiveren senere at være urigtig. Det var Ove Gierlev Meyer, omtalt nedenfor i Biographien, der havde denne Plads i det Bornemannske Huus, og da Wessel kiendte denne, er han maaskee ved ham bleven indført hos Bornemanns, hvilket vel har givet Anledning til det Rahbekske Udsagn. W. Bornemann var desuden Theaterdirecteur fra Febr.

han nu de Evner, med hvilke Naturen gavmildt havde udstyret ham. Han studerede Æsthetik, dannede sin Smag ved Læsning af ældre og nyere Mønstre, med hvilke han i faa Aar gjorde sig fortroelig. Hans Sprogtalent kom ham her til Hielp; han havde lært sig selv Tydsk, Fransk og Engelsk, og besad især i de to sidste Sprog, hvilke han forstod baade at tale og skrive, en ualmindelig Færdighed. Næsten alt, hvad Udmærket der i disse Sprog var skrevet over Æsthetiken, havde han læst. Det Italienske, med dets Literatur, lagde han sig efter i en sildigere Tid, og i sine sidste Leve-Aar gjorde han sig bekiendt med det Spanske og de bedste Skrifter deri.

I Aaret **1772**, i Wessel's tredivte Aar, udkom første Gang hans berømte comiske Drama: „Kierlighed uden Strømper", der siden oplevede flere Oplag, det andet allerede 1774, forøget med den bekiendte Epilog. Det var fuldendt nogen Tid, førend det blev offentligt, da Digteren, beskeden og frygtsom, maatte deels ved Venners Overtalelser, deels ved egen Pengetrang, nødes til at udgive det. Ligeledes var det offentligt nogen Tid før det blev givet paa Skuepladsen, hvortil Forfatteren ikke havde bestemt det. Hans Navn var aldeles ubekiendt i Literaturen, da „Kierlighed uden Strømper" først udkom, og kun Rygtet nævnede den hverken paa Titelen eller i Skriftet selv navngivne Autor. „Forfatteren skal efter Rygtet være Hr. Wessel, en Normand," saaledes endte Recensionen derover i den critiske Journal, **1772**, Nr. **36**[1]. — Men siden Holbergs Dage havde intet dansk Digt giort saa megen Opsigt, som Wessels. Det gik med det, som med Peder Paars; man lærte det næsten udenad, og anvendte det den Gang, siger Rahbek, allevegne ved alvorlige saa vel som ved lystige Leiligheder, i Tide og i Utide, ved Spillebordet og for

1773, og paa Grund af denne hans Stilling, besøgtes hans Huus af flere af Datidens Skiønaander og blandt dem af Wessel. N. A.

[1] Den critiske Journal udgaves af Jacob Baden. N. A.

Skranken, i lærde Stridigheder og i spøgefulde Samtaler. — Heller ikke nu er det, saa lidet som Holbergs Peder Paars og Comoedierne, forsvundet fra de Levendes Læber, men anvendes ofte for Spøg i det daglige Liv, skjøndt ikke længer paa slige upassende Steder, som for Skranken, hvor det, som ovennævnt, i ældre Dage længe var en Skik, mod hvilken allerede Holberg ivrede, at blande utidig Skiemt ind i Foredraget for Retten.

Et originalt Skuespil, der var bleven saa berømt og saa yndet som Kierlighed uden Strømper, savnede man ugierne paa Theatret; dog kom det først der Aaret efter at det var udkommet. Det blev givet første Gang Fredagen den 26de Marts 1773 med saa overordentligt Bifald, at man de fire følgende Forestillings-Aftener (den 29de og 31te Marts, og den 2den og 14de April, altsaa fem Gange umiddelbart efter hinanden, spillede det samme Stykke uden at Publicum blev keed af at see og at bifalde det. Det blev derpaa atter opført Mandagen den 19de April, og endnu een Gang i samme Maaned til Fordeel for den afdøde Londemanns Enke. I Stykkets Nyhed blev Johan von Ehrenpreis spillet af Bech, Grete af Madame Knudsen (den fortræffelige comiske Skuespillerinde), Mette af Jomfru Halle (siden Fru Walther), Mads af Musted, og Jesper af Hortulan. Bech, en maadelig Skuespiller, kun brugbar i de carikerede Roller, var efter den dramatiske Journals Dom her for det meste meget heldig, fordi hele hans Personlighed kom ham fortræffelig til Hielp. Madame Knudsen og de øvrige, paa Jomfru Halle nær, gave deres Roller, som man kunde vente det af udmærkede Konstnere, men den sidstnævnte Skuespillerinde, ellers saa fortrinlig og saa yndet, var her ikke paa sit Sted; hendes Spil var, „paa et Par Undtagelser nær, heel flet [1]). Forestil-

[1] Om Bech hedder det bl. a.: „Et Par Steder har han givet som virkelig ere uforlignelige; det første er 4de Optog, 1ste Optr., hvor han, efter at have skilt sig ganske vel ved

lingen i det Hele var ikke i den Maneer, den dramatiske Journals Forfatter[1] anſaae for den rigtige. „Man drev, ſiger han, Caricaturen ſaa høit ſom mueligt.“ (Dram. Journ. 2den Aarg., Nr. 21, S. 246.) Men efter hans Mening vilde Digteren „have ſine Perſoner (Characterer) underholdte (udførte) med en vis Dignitet.“ Dog vilde han ingenlunde negte, „at jo Skuespillernes Action overhovedet havde været fortræffelig, „at den Maade, hvorpaa Stykket var bleven givet paa Skuepladſen, jo gierne kunde forſvares, og at det kan ſpilles paa mange (adſkillige) Maader“ (ſom alle kunne være grundige). Naar man endvidere føier til: den gemene og væmmelige Maade undtaget, ſaa er uden tvivl denne Bemærkning aldeles rigtig. Det kunne være meget interessant, om man forſøgte at give Kierlighed uden Strømper paa forſkiellige Maader ved forſkiellige Foreſtillinger; maaſkee kunde man først da ret bedømme hvilken af disſe, der var af ſtørſt theatralſk Virkning. Uden tvivl blev det den, ſom grændſer nærmeſt til Caricatur. Ligeſom Digteren ved comiſk Overdrivelſe har ſtillet Urimelighed og Svulſt i Tragoedien og den heroiſke Opera i deres latterlige Lys, ſaaledes kan tillige, ved Opførelſen paa Skuepladſen, det unaturlige og affecteerte Foredrag og den dertil

ſin Strid og declameret den i ſin behørige Tone, løb, men med eet vendte ſig tilbage og lod Tonen falde med de Ord: „Kan jeg nu gaae?“ Det andet Sted er ſamme Optog, 5te Optr., hvor han ogſaa lod Tonen falde fra den tragiſke Parodie-Tone ved den Parenthes: (Af hvad I ſagde før det var dog Meningen); — et Par ypperlige Tirader!“ Om Madame Knudſen ſiges: „Hun drev Caricaturen til det høieſte, men dog godt; men ikke deſto mindre havde vi ønſket, at hun havde mindre ſpillet med Ord. — — Mange Steder giorde hun uforlignelig vel, f. Ex. 4 Opt., 5 Optr., hvor meſterlig giorde hun ikke den dumme Tuden og Hylen latterlig, ſom visſe tragiſke Skuespillere bruge?“

[1] Peder Roſenſtand Goiſke begyndte den dramatiſke Journal i Octbr. 1771 og fortſatte den giennem to Theateraar til 1773. N. A.

svarende Action og Gesticulation paa samme Maade bedst gjøres latterlig. I denne Maneer er det ogsaa, Stykket hidtil er bleven givet paa vor Skueplads, og udentvivl med Ret. Men denne Maade skulde dog ikke udelukkende være den eneste. Man skulde imellem vexle med andre, give hele Fremstillingen en anden Grundtone, f. Ex. en vis alvorlig og høitidelig Colorit, en vis tragisk Værdighed, hvorved naturligviis det fuldkomneste Ensemble maatte iagttages. For Konstnerne, Acteurerne selv, vilde en saadan vexlende Fremstillingsmaade være en ny Øvelse, og for Konstyndere, endog for det større Publicum, en ny Konstnydelse. Scenen og Costumet maatte rettes efter de forskiellige Forestillinger, Helte og Heltinder klædes f. Ex. som ved Opførelsen i ældre Dage af de franske Tragoedier, de italienske Operaer: Heltinden i stort pragtfuldt Fiskebeensskiørt med høit opfriseret Haar, Skiønhedsplaster, hvide Handsker, langt Slæb og al øvrig Pynt (man vilde vel ikke være saa smagløs, at tilføie den hinkende Page, der ved nogle af de ældre Forestillinger bar Gretes Slæb og giorde dumme Optøier“ [1]); de to Helte (Rivalerne) med Alongeparyk under en let Hielm, en lille Ridderkappe og derunder et Brystharnisk og endeligen de i den ældre Theaterhistorie berømte sorte Fløiels Beenklæder, uden hvilke ingen Acteur kunde betræde Cothurnen. De to Fortroelige i en Dragt, svarende hertil, men uden Slæb og Harnisk. Jespers Kallemankes Vest vilde ikke være til Hinder; thi Stoffet kunde blive det samme, fordi Formen forandredes. Man seer let, at ogsaa Costumet tillod flere Afvexlinger. Ja maaskee turde man endog en Gang vove, at benytte Leiligheden til at parodiere det alt for strenge Costume, vore moderne Theatres Kiephest. Man kunde lade Skrædderen træde frem i fuldstændig costumeret Heltedragt (paa Strømperne

[1] See den dramatiske Journ. 2den Aargang (Nr. 21 for 1773, S. 248).

nær). En affecteret, men regelret Declamation, der med den ſtørſte Beſtræbelſe fremhævede Digterens klangfulde Alexandrinere, vilde til dette Coſtume, ikke mindre end til det førſt foreſlaaede, gjøre fortrinlig Virkning. Det forſtaaer ſig, at hine gammeldags Dragter fra det attende Aarhundredes tidligere Perioder maatte ſtrengt efterlignes, og ingenlunde gjøres mere carricaturmæsſige end de i ſig ſelv i vore Dage ſynes. Her var netop den allerſtrengeſte Coſtumrigtighed paa ſit rette Sted. — Ogſaa den vittige Epilog til vor Digters parodiſke Sørgeſpil tillader forandrede og ganſke forſkiellige Fremſtillingsmaader. Den burde ikke gives ſaa ſieldent ſom det hidtil har været Tilfældet.

Scalabrini's Muſik til dette vor Digters Meſterværk ville ſande Kiendere viſtnok finde ſaa fortræffelig, at de gierne underſkrive den dramatiſke Journals Dom: „Forfatteren af Muſikken," hedder det, „Hr. Kapelmeſter Scalabrini, har „paa ſin Side ikke ladet det mangle paa at gjøre Stykket i „denne Henſeende interesſant og moerſomt; uagtet han ſelv „er Componiſt for Operaen, har han ikke undladt at give den „ſmagløſe Muſik, ſom ſættes paa Arierne ſin Deel. I hver „Arie ſpilles med Ord, en Egenſkab, ſom i den alvorlige Opera „er en utilgivelig Feil, men i det Burleſke, og for alting i „Parodien, en god og umiſtelig Egenſkab." Saa vidt Journalen. Det er Skade, at denne Compoſition efter dens Natur ikke kan være nogen Parodie paa de nyere Tiders bombaſtiſke Allarm-Muſik, hvis egentlige Kraft og Høihed beſtaaer i Trommer og Piber Thi denne Maade at frembringe den høieſte Effect i Muſikken paa, kiendte man den Tid ikke. Ei engang den iøvrigt fortræffelige Bravour-Arie: „Saa ældes Blye med vrede Tænder" (4de Opt., næſtſidſte Optr.) har en ſaadan Virkning. — Rahbek har i haus Fortale til det andet Oplag af den ældſte Udgave af Weſſels Skrifter, angaaende Muſiken til Kierlighed uden Strømper fremſat det Forſlag: at man iſtedetfor Scalabrini's Muſik ſkulde lade Sangene ſynges

til lutter bekiendte Melodier, i hvis Valg man maaskee endog kunde give Skuespillerne fri Raadighed. Uagtet Forslaget i sig selv er sindrigt nok, og vel kunde give Anledning til et og andet comisk Træk, ja endog maaskee paa enkelte Steder til en umiddelbar Parodie paa den nyere Effect-Musik, er dog den Stykket eiendommelige Composition saa fortræffelig, at den aldrig bør henlægges, saalænge hiint endnu holder sig paa Skuepladsen, og det, haaber jeg, vil være Tilfældet saa længe man ikke fra Theatrets Side, ved at gjøre det til Nødstykke, eller ved andre urigtige Forholdsregler, selv gjør Publicum keed af det. Det er bekiendt, at Kierlighed uden Strømper virkelig for faa Aar siden[1] er bleven givet paa vor Skueplads saaledes som Rahbek paa det ovenanførte Sted har foreslaaet, men at dette ingenlunde frembragde den Virkning, den Scalabriniske Musik altid har; hvorfor man ogsaa ved alle følgende Forestillinger med rette igien har benyttet denne. Den fornemste Aarsag til at hiint Forsøg ei fandt Bifald, var upaatvivlelig Scalabrini's Musiks eget Værd og den Yndest, den ifølge deraf altid vil have hos Publicum, men noget laae maaskee ogsaa deri, at Valget af Melodier ikke i det Hele var heldigt, at man istedet for at søge det Parodiske i høi og svulstig Musik, der ved Ordene og Udførelsen blev comisk, tvertimod havde valgt en stor Deel af den allerpopulareste, allerjevneste, — jeg troer endog, paa eet Sted, af Vægterversene. Det er Skade, at i Stykket selv er saa liden Anledning til Chor, slet ingen til glimrende og støiende Finaler, og at Scalabrini har behandlet det eneste Chor, der findes (Den Profit, der kom seent ꝛc.) noget mindre omhyggeligt, maaskee, som den dramatiske Journal udtrykker sig, noget ennuyant. Men i den store, eller den heroiske Opera, som da var i Mode, og som egentlig skylder Metastasio sin Indretning, vare Chorene af liden Betydenhed. Solo-Partierne vare her det vigtigste. Det er

[1] Den 25 Marts 1828. S. Overskou's Lommebog for Yndere af Dramatisk Konst. N. A.

først den nyere Opera, hvori Chorene spille saa stor en Rolle, og hvori man siden har opfundet, ved Finalernes Bulder deels at forskaffe svage Tilskueres Nerver et Slags maaskee ret velgiørende Motion, deels at døve Ørerne saaledes, at de, i det Musiken ophører, og Dækket ruller ned, føle en høist behagelig Vederqvægelse.[1] Maaskee var, paa Grund af det Anførte, netop hiint Chor i Kierlighed uden Strømper et Sted, hvor Musiken kunde modtage nogen Forandring, eller hvor en kyndig og vaersom Haand kunde med Held indbringe noget Nyt — Jeg kan ikke forlade denne Materie uden at bemærke hvor ønskeligt det var, om der ved Forestillingerne af denne vor Digters ypperlige Parodie aldrig udelodes noget af Musiken, hvilket nu næsten altid er Tilfældet.

Vi saae ovenfor, at den dramatiske Journal vel ikke var enig i den Maade, hvorpaa Kierlighed uden Strømper theatralsk fremstilledes, men dog heller ikke vilde forkaste den som forfeilet. En saadan Forkastelses-Dom har derimod Rahbek fældet i den allerede førnævnte Fortale (S. VIII), hvortil dog udentvivl allene en billig Indignation over Udskeielserne, mere end over Maaden selv, har bevæget ham. Molbech har i Indledningen til J. H. Wessel i den danske Anthologi (første Deel, S. 273 ff.), yttret omtrent samme Anskuelse, som Rahbek om Forestillingsmaaden i Almindelighed, uden dog at omtale

[1] Jeg kan ved denne Leilighed ikke undlade af det fortræffelige Skrift: Ueber Reinheit der Tonkunst (Heidelberg 1826, 2te vermehrte Aufl.) at anføre følgende Anecdote: „Als in einer der gebildetsten deutschen Hauptstädte (Berlin?) neuerlich das Schmettern, Pauken und Schreien in einer Oper sehr arg war, fühlte ein trefflicher Kenner des Classischen, bei dem Austritt auf die Gasse, wo eben 40 Trommelschläger mit dem Zapfenstreich vorbeiwirbelten, sich gedrungen auszurufen: „Gottlob, daß uns einmal wieder sanfte Musik geboten wird!“ — Det nævnte lille Skrift, der har den grundige Musikkiender og berømte Lovkyndige Thibaut til Autor, kan ikke nok anbefales Andere af en bedre Smag i Tonekonsten til Giennemlæsning.

eller misbillige den paa vort Theater brugelige. Naar man er enig med den dramatiske Journal i, at Stykket kan gives caricaturmæssigt, og dog gives fortræffeligt, maa det saa meget mere være en ufravigelig Regel: at Acteurerne ei skulle søge ved væmmelig Fiellebods-Caricatur at gjøre, ikke Stykkets Personer, men snarere sig selv naragtige, en Advarsel, der, naar man betænker, hvor let Grændsen kan overskrides, ingenlunde er overflødig, men som forresten endnu mere i andre Stykker af lav-comisk Natur, eller henhørende til det stærkere Comiske, kunde være fornøden. Ogsaa dette Slags Comiske kræver et vist Alvor, et tørt Lune; ogsaa her kan, for at bruge Molbechs Ord (ovenanf. St.) „Personernes ironiske Characteer komme hensigtsløs tilsyne." — Som en historisk Anmærkning maa anføres, af en Note hos Rahbek paa det ovenfor citerede Sted, at Digterens egen Mening om denne Parodies Fremstilling skal kunne godtgjøres af en Privat-Forestilling, hvori han selv deeltog, og hvorom flere end een af de Medspillende have forsikkret Rahbek, at alt blev givet i fuld Overeensstemmelse med Digtets Tone, de høie Steder høitragisk, det Kielne smeltende, og de lave lavt; men alt med den fuldkomneste Alvorlighed. — Hvad Alvorlighe den betræffer, da forstaaer dette sig af sig selv; men ved den høitragiske Maneer, hvori de sublime Steder bleve givne, kan dog vel neppe menes en ædel tragisk Tone, men en saadan, der lod det Parodiske skinne igiennem, og stræbte til samme Maal, som det parodiske Drama selv, der fremstilledes.

Dette maa være nok om Stykkets Behandling og Skiebne paa Theatret, hvor det endnu fornøier et talrigt Publicum.[1]

Enhver veed, at Hensigten med vor Digters Parodie ikke egentlig var at angribe noget vist Sørgespil i Særdeleshed, men at bekæmpe Feilene ved en heel Art i Almindelighed.

[1] Ifølge Overskou's Lommebog er Stykket ialt opført 64 Gange. 59 paa det Kgl. Th., 5 paa Hofth.; sidste Gang 3 Juni 1847. N. A.

Dog gave uden tvivl et Par til denne Art henhørende Stykker, fremfor andre, Anledningen til det parodiske Drama. Rahbek og Forfatteren af den dramatiske Journal (P. Rosenstand Goiske) have nævnt Voltaires Zaire og J. N. Bruuns Zarine som de Sørgespil, hvilke Wessels Parodie nærmest rammer. Om Zarine er talt i Anmærkningerne. Man vil af de der anførte Steder see, at det ikke kan være blot tilfældigt, at denne Tragoedie saa skarpt træffes hist og her i Kierlighed uden Strømper; skiøndt Rahbek vil lade det uafgiort enten disse „ikke faa Sideblik ere forsætlige eller uforsætlige," maaskee med Hensyn til Forholdet mellem Bruun og Wessel, enten som Normænd eller som Venner. (Til det sidste Forhold kiender jeg iøvrigt intet; det norske Selskab, hvoraf begge bleve Medlemmer, var dengang ikke oprettet). Den dramatiske Journal fandt Wessels Allusioner til Bruuns Zarine saa aabenbare, at den ligefrem udpeger nogle af dem. Recensenten i den critiske Journal synes at have havt samme Mening. Det Sted, (5 A. sidste Scene), hvor Johan tiltaler Mette saaledes:

> Jeg er saa bange for, at Helten skal forsvinde,
> Og Skrædderen staae rød og feig og flad igien,
> Naar Grete vaagner op udaf Besvimelsen —

hvorpaa Mette svarer:

> Selv Helte kunne tidt staae røde, feige, flade;
> At være Helte dog de derfor ei aflade.
> Ja vist skal du, Seigneur! staae flad og feig og rød,
> Men rød og feig og flad du faaer en Heltedød,
> Naar du kun siger det, som andre Helte sige,
> Naar de lastværdige forlade Forderige —

dette Sted kalder den dramatiske Journal den uforligneligste og meest bidende Satire paa de Tragoedier, hvis Helte ere Uhyrer, der begaae de skammeligste Forbrydelser, og dog fremstilles som Helte, naar de kun declamere oratoriske Sententser om Dyd, Strid, Last og Hævn; og den føier derpaa til: „Mon

Hr. Bruun skulde uden Hierteklappen kunne læse denne Replik? og mon han ikke med Undseelse skulde tænke paa sin Stryange?" Paa et andet Sted siger Journalens Forfatter: „Det Unaturlige i Beskrivelsen i Zarine af Stryanges Strid mellem Dyd og Elskov indseer man meget klarere end forhen, naar Johan von Ehrenpreis beskriver sin Strid mellem disse Passioner." — Hvad Zaire angaaer — en af Voltaires bedste Tragoedier — da synes mig den rammes ikke mere i Kierlighed uden Strømper, end i Almindelighed alle øvrige franske Sørgespil i samme Smag, og naar Rahbek historisk beretter, at det er Zaire, „Digteren i sin Parodie fornemmelig vides at have havt for Die," kan dette ikke forstaaes, uden man antager, at Wessel dengang ikke havde læst andre franske Tragoedier end denne. I Hensyn til det Techniske ligne disse Tragoedier, som bekiendt, alle hverandre, og den Revselse, den dramatiske Journal finder i vor Parodie til de umoralske, baade unaturlige og upoetiske, Characterer i den franske Tragoedie, træffer snarere Corneilles Stykker end Voltaires, og, blandt dennes, snarere andre end netop Zaire, hvor ingen af Personerne kunne siges at være unaturligen lastefulde.

Hovedsagen i Wessels Parodie er at gjøre den slette Smag i Tragoedien latterlig; derfor kaldte han ogsaa sit Stykke blot et Sørgespil, skjøndt det, med Hensyn til Musiken, kunde kaldes en lyrisk eller musikalsk Tragoedie, eller rigtigere, da Texten ikke heelt igiennem er musikalsk, et Sørgespil med Sange. Han greb Leiligheden til med det samme at revse den fordærvede Opera-Smag, der i en lang Periode havde hersket ogsaa hos os. Den italienske Opera seria var dengang det moderne musikalske Riges Dronning over hele Europa, ligesom den Rosinisse i den nyeste Tid blev det. Metastasio, kaldet den Uefterlignelige af hans Landsmænd, forskaffede, som bekiendt, efter Zeno, først den heroiske Opera eller det lyriske Skuespil den store Yndest, det ved hans mesterlige Verskonst og elegante Digtning erholdt. Ved ham blev denne Opera

det samme i den musikalske Verden, som de franske Tragoedier i den poetiske. Men begge ere ogsaa heel nær beslægtede; Helte og Heltinder, Æmnet selv, Situationer og hele Mechanismen ere hinanden i begge fuldkommen lige. Kun det metriske er forskiellig: i den franske Tragoedie de pompeuse, stivt henskridende Alexandrinere, i Hensyn til Fald og Takt uefterlignelige for de nordligere-europæiske Sprog, men monotone og uafladeligt gienkommende; — i den italienske Opera, i Metastasio's musikalske Skuespil, hine tonefulde Recitativer i bøielige vexlende Vers, der lyde musikalsk endog uden Musik, med henrivende Arier, Duetter og Terzetter, alt besiælet af en Velklang, som intet andet Sprog er istand til fuldkommen at naae.

Hele den franske stive Regelmæssighed iagttage disse musikalske Skuespil meget nøie, paa Stedets Enhed nær, der dog blot med Acten turde forandres. I Catastrophen afvege de forsaavidt, at alle intenderede Mord, Selvmord, og forræderske Sammensværgelser, hvoraf ogsaa Operaen vrimler, som oftest i det critiske Øieblik blive forhindrede, saa at Udfaldet dog gierne bliver glædeligt. Allerede i Holbergs Tid havde man i Kiøbenhavn havt italiensk Opera; han taler derom i sine Epistler, og den 7de Tome af hans danske Skueplads (1754) ender med en Bearbeidelse af Metastasio's Artaxerxes, som et heroisk Skuespil med Arier, men der forhen havde været givet som Opera „paa lutter Sang." Italiensk Opera var dengang en Luxus, intet Hof af nogen Betydenhed kunde undvære. I Kiøbenhavn holdtes et italiensk Theater med italienske, dyrt forskrevne og lønnede Sangere og Sangerinder, og en ligeledes høit gageret italiensk Capelmester. Man opførte paa Italiensk Stykker af Metastasio og andre. Noget af Opera-Texterne tryktes i Kiøbenhavn med dansk Oversættelse ved Siden. Den italienske Opera vedblev endnu nogle Aar efter 1770, og den Indflydelse, den havde havt paa Smagen, ophørte langtfra ikke med den selv. Endnu længe efter virkede den, og frembragte

Efterligninger og Overſættelſer. N. K. Bredahl[1], meget bekiendt, ikke berømt, i vor Theaterhiſtorie, ſkrev 1771 en ſaakaldet original lyriſk „Tragicomedie“: Thronfølgen i Sidon en metaſtaſioſk Opera, forſaavidt ſom den er forfærdiget efter disſe Stykkers almindelige Mønſter, og endnu uſandſynligere, mere affecteret og kiedſommeligere end de, men paa Arierne nær i ubunden Stiil, og forreſten, ſkiønt den har ſamme Idee ſom Metaſtaſio's il Re Pastore, i poetiſk Henſyn ſaa uliig en Opera af denne Digter, ſom Natten er Dagen. Den i ſin Tid vel bekiendte Arie, hvormed Thronfølgen i Sidon begynder, er næſten den bedſte af dem alle:

Abdolonimus.

Dagens Forbud er nu oppe,
  Morgenrøden ſpiller alt
  I hiin frugtbar' Dugg, ſom faldt
Paa forgyldte Bierge-Toppe.
  Bien brummer, Frøen qvækker,
  Hanen galer, Kukkuk giekker,
  Duen kurrer, Lærkens Slag
  Vidner om den klare Dag.
Morgenſtund! hvor er du prægtig:
Liflig' Soel! hvor er du mægtig
  Til at ſkaffe Liv og Kraft
  I hver mindſte Blomſters Saft.

I de følgende ſynker Autor beſtandig lavere og lavere. Jeg anfører disſe Prøver, fordi det forekommer mig tydeligt, at Weſſel i Arierne i Kierlighed uden Strømper har havt den Bredahlſke Poeſie ſtadigt for Øie:

[1] Det er den ſamme Niels Krog Bredahl, hvis vidunderligen platte Overſættelſe af Ovids Forvandlinger begeiſtrede Digteren til det bekiendte Epigram:

Roms, Verdens Guder, Alt forvandler Naſos Pen:
Til Vederlag Niels Krog forvandler ham igien.

Euphemia.

Naar Stormen paa Biergene Træer oprødder,
Den sparer smaae Qviste ved Biergenes Fødder ꝛc.

Fremdeles:

Agathokles.

Nyelig var jeg min Elskedes Lige,
Nu skal hun udi Værdighed stige,
Men jeg styrtes dybere ned ꝛc.

En Duet begynder saaledes:

En Løber, som paa Banen render,
Og synes Maalet ganske nær,
Tidt, naar han største Kraft anvender,
Ved en Medbeiler skuffet er ꝛc.

Slutnings=Arien i 1ste Handling:

Ret som en Baad paa Havets grumme Bølger
Den lige Vei til Havnen aldrig følger ꝛc. ꝛc.

Euphemia.

Naar intet meer at haabe staaer tilbage,
Hvo vil da Suk omsonst mod Himlen drage?
Man uforsagt da Faren gaaer imod.
Min Elskede skal selv mit Vidne være,
Hvordan jeg var istand hans Tab at bære...
Det isner alt af Skræk udi mit Blod.

Slutnings=Choret kroner hele Værket:

En Urtegaardsmand og en Konge bør nøie
De samme Slags Regler sig holde for Øie,
Om Haugen og Staten skal komme sig vel.
De ædelste Planter bør trives og gjødes;

De ædelste Borgere æres og fødes;
Alt Ukrud bør rykkes op uden Forskiel[1].

Arierne i den daværende Opera bestod, som bekiendt, ikkun i faae Linier, der ved Musiken, ved Rullader, Triller, Cadencer, udspandtes til en betydelig Længde i Tiden. De indeholdt sædvanligt Lignelser, Reflectioner og Beskrivelser over Situationen, meget sieldnere søgte de at udtale Følelser, og de skildrede dem kun med stor Varsomhed, med et vist elegant Maadehold; thi det varme Hiertes uforbeholdne Udbrud, Lidenskaben i sin høie Natur, vilde være uanstændig. — Hvor fortræffelig Wessel i sine Arier har parodieret Bredahls prosaiske Lignelser og Reflectioner, vil man strax ved Sammenligningen finde.

I Hensyn til Opera-Daarskaben behøvede Digteren saaledes ikke engang at søge udenlandske Gienstande for sin Parodie; de laae ham meget nær. Det samme fandt Sted med den franske Tragoedie, ogsaa den kunde han møde her hiemme. Man opførte paa Theatret Voltaires Merope og hans Zaire i danske Oversættelser (begge meget slette, skiønt den ene var af B. J. Lodde; Meropes Oversætter var Schiermann). Desuden oversattes Voltaires Alzire af Stockfleth, og denne Fordanskning, omtrent ligesaa slet som de to forrige, indførtes endog, tilligemed Oversættelsen af Merope, i de skiønne Videnskabers Selskabs Skrifter, hvis Hensigt var at forædle Smagen ved classiske Mønstre! Hertil kom nu en Efterliigning af den franske Tragoedie i Bruuns Zarine, der skulde være et originalt dansk Sørgespil, og giorde et Slags Epoche i Skuepladsens Annaler. Kunde Anledningen til en dansk Parodie, som Kierlighed uden Strømper,

[1] De her anførte Steder ere tagne af det første Oplag af: Thronfølgen i Sidon, Kiøbenh. 1771; et andet „og forbedret“ (egentlig kun forandret og formeret) er indført i den Gyldendalske Samling: Nye originale Skuespil, første Bind.

vel være bedre? Ikke des mindre vilde Pram (i Anmærkningerne til hans Elegie ved Wessels Grav) ingen saadan Anledning antage. „Hr. Wessel," siger han, „gik med dette Skuespil den Gottschediſk platsvulstige Theatersmag saaledes imøde, at den hverken i flaue Tragoedier eller paa Stylter gaaende Operaer har faaet nogen Fremgang iblandt os." Men den Gottschedske Smag var intet andet end flau Eftersmag af den franske, og at denne dog havde faaet temmelig Fremgang hos os, mener jeg, er af det Foregaaende og af det Bifald, Bruun vandt ved Zarine, temmelig klart. Om det maaskee var af egen Ærefrygt for den regelrette franske Poesie og dens danske Efterlignere, Pram ei vilde vedgaae, at det var denne, Wessel baade sigtede til og rammede i sin Parodie, kan jeg ikke sige; og heller ei, om han maaskee ikke vilde være bekiendt, at Parodien tildeels gik ud over tre Landsmænd: Bruun, Bredahl og Stockfleth, der tilligemed Lodde, Schierman og Selskabet til de skiønne Videnskabers Forfremmelse indførte den franske Tragoedie hos os.

Ogsaa den fortræffelige Versifikation i Kierlighed uden Strømper maatte i dette Digts Nyhed bidrage til dets overordentlige Lykke. Wessels Alexandrinere nævnes endnu som Mønster i dette Metrum, der bestaaer i sexfodede rimede jambiske Vers (rimede Vers af tretten og tolv Stavelser) og kaldes Alexandrinsk efter et fransk episk Digt fra det 13de Aarhundrede over Alexander den Store, hvori det først brugtes. I ethvert andet Sprog end det franske mislykkes denne Versart meget let, og den er en af de meest fraſtødende, naar den er behandlet uden Talent, uden Lethed og Konst. De forhen nævnte Oversættelser af Voltairiske Tragoedier kunne, med mange andre Vers fra hiin Tid, tiene til Beviis. I Frankrig er den opfundet, der er den blevet eiendommelig for Heltedigtet og det dramatiske Digt, Sørgespillet saa vel som (underligt at sige) ogsaa Lystspillet I andre Sprog har dette Metrum ikke villet

acclimatiſere ſig uden i comiſke Digte, ſkiønd det i en vis Periode hos de Tydſke og i Norden ogſaa herſkede udelukkende i Tragoedien og de alvorlige Skuespil. Ewalds Adam og Eva er ſkrevet i Alexandrinere; at J. N. Bruun, der dannede ſine Sørgespil aldeles efter de franſke ſtive Mønſtre, maatte bruge ſamme Versart, var en Selvfølge. Ingen, der hos os forſøgte ſig i det høiere Sørgespil, vovede at forkaſte Alexandrinerne, før Ewald gav Exemplet. Weſſel, der parodierede den franſke Tragoedie og dens Efterligninger, brugte naturligvis et ſaadant Metrum med ſtor Fordeel. Diſſe gravitetiſke regelmæsſigen fremſkridende Vers tie ne ved deres halv høitidelige, halv comiſke Gang endnu mere til at forhøie det Parodiſke i Perſonernes Taler. Der ligger noget Skalkagtigt, noget Ironiſk ſelv i diſſe Alexandrineres Væſen ſaaledes ſom de findes hos Weſſel, ſaa afrundede, lette og flydende, og derved tillige ſaa piqvante.

Men i ſin Beundring for vor Digters alexandrinſke Vers bør man ikke være uretfærdig mod Andres Fortieneſter af ſamme Versart. Pram ſiger (i Noterne til hans Elegie ved Weſſels Død) om Verſificationen i Kierlighed uden Strømper: Alexandrinſke Vers, ſom kunne ſættes diſſe ved Siden, ere aldrig ſeete i vort Sprog, uden det ſkulde være i den udødelige Ewalds fortræffelige ſkiønd meer end halvforglemte ypperlige Comoedie Harlequin Patriot, eller i hans brutale Klappere. Den Agtpaagivende vil dog finde, hvor ſtort Fortrin Hr. Weſſels har endog fremfor diſſe.“ Man kunde ſnarere vende dette ſidſte om, og ſætte „Hr. Ewald“ (for at tale med Pram) iſtedetfor „Hr. Weſſel“: hvis dette ikke var at være uretfærdig mod denne ſidſte, ſom Pram er bleven det mod hiin Men ſaameget er viſt, at Ewalds Alexandrinere i „De brutale Klappere“ og iſær i „Harlequin Patriot“, ei allene i alle Henſeender kunne ſtaae ved Siden af Weſſels men have endog enkelte Fortrin for dem. Der forekommer hos Ewald fieldnere end hos Weſſel en Scanſion,

som strider mod Ordenes naturlige Qvantitet; f. Ex. i Kierlighed uden Strømper 2. Opt. 5. Optr.:

— — Du miste skal din Brud

Ved en Opsættelse — —

— ⏑ — ⏑ — — ⏑ — ⏑

hvor man maa sige: en Opsættelse, istedetfor: en Opsættelse. Ligeledes: 4. Opt. 4 Optr.:

„Tro, at du snart skal faae alt, hvad din Siel begierte“, hvilket man mod Ordenes naturlige Lyd maa scandere:

— —

„Tro, at du snart skal faae 2c.

Endvidere:

— — — — Min Geist mig falde lod

Paa en Mistanke — —

Man træffer flere Feil af dette Slags; disse Exempler ere tagne lige for Haanden uden omhyggelig Søgen. Endnu lettere kan man finde Exempler paa Hiatus af det grovere Slags, en Feil, som forekommer hyppigere end man skulde vente i Kierlighed uden Strømper; f. Ex.:

..... at du maa

Som Brudgom da i Dag foruden Strømper staae.

hvor dette „da i Dag“ desuden lyder uskiønt.

— — — Elskovs Gud din Gud allene er.

— — — — For Tiden da at spare — —

Saaledes ogsaa: „stærkere end Dyd“ — „besvime eller ei“ — „om det for silde er“ — og:

— — En Helt ei Slave er af Tiden.

o. m. fl. St. — Man træffer ikke lettelig lignende Feil hos Ewald; dog er dette alt kun Smaating, som allene for Fuldstændigheds Skyld her maa anmærkes.

Jo mere man studerer denne mesterlige Parodie, jo mere Gienstandene, den parodiere, foresvæve Læserne, jo fuldkomnere vil man finde den. Foruden den store comiske Kraft, den lægger for Dagen, yttrer der sig en Opfindelse, en Sindrighed, og en Snildhed til at opdage og træffende fremstille alle

hine Gienstandes svage Sider, som bereder den opmærksomme Læser og Tilskuer en dobbelt Nydelse. Ved en saadan Opmærksomhed støder man her, ligesom hos Holberg, ofte uformodet paa Fiinheder, man hidtil havde overseet. Hvilken Vittighed er der ogsaa i Opfindelsen af Æmnet selv, og hvor sindrigt er det Hele ordnet. Hvor characteristisk, at Johan maa bestiæle sin Rival, for at tilfredsstille Gretes Æresfølelse, der ikke tillader hende, at ægte en Brudgom, som viser sig med Støvler paa istedet for i Skoe og Strømper, og at det maa befrygtes, at samme strenge Æresfølelse kan tvinge hende til at ægte Mads, allene fordi han har Strømper, som Johan ikke har.

En Siel som Gretes Siel for Æren meget vover,
Og skiøndt hun sig med Mads kun liden Lykke lover,
Saa troer jeg dog, hun før sin Haand vil give ham,
End En, hvis støvled' Fod skal gjøre hende Skam.

Et ypperligt burlesk Billed paa denne til det allerfineste Punkt drevne Æresfølelse, denne Point d'honneur, der grændser til den største Vanære, ligesom summum jus kan blive summa injuria. Hine tragisk-heroiske Skuespil, strenge i den overtroisk hyldede Form, men slappe i den foragtede poetiske Idee, mangle ikke Exempler paa dette Slags Æresfølelse. Og adskillige af deres Helte, medens de paakalde Æren og den udvortes Velanstændighed, ligesom Digteren selv den udvortes Form, ere saa moralsk slette som poetisk uinteressante. Disse sentents-rige Helte fremstilles med stor comisk Virkning i Parodiens Helt Johan von Ehrenpreis, i hans Tyverie og i hans Declamationer over Dyden, medens han stiæler. De kiedsommelige ørkesløse Fortroelige, der i hine Skuespil gives hver Helt og Heltinde ved Siden som blotte Machiner, indrettede deels til at høre og bifalde hvad Helten eller Heltinden meddeler egentlig ikke dem men Parterret, deels til at give Raad, som Helten vilkaarligen forkaster eller følger, og til at

udrette hans Ærinder, disse uselvstændige Interlocutorer i al deres Urimelighed, staae tydeligt for os i Jesper og Mette. En saadan Confidentes Væsen er skildret i den Sidstes Replik (3 Opt. 4 Optr.):

— — — Jeg ret og billigt kalder
I Verden ingen Ting, som Grete ei bifalder;
Det er min Lidenskab, jeg har ei anden Drift.

De tre berømte Enheder, Handlingens, Tidens og Stedets, der tilligemed hele den udvortes Form ere de æstetiske Rigoristers Guddomme, iagttages naturligviis her ligesaa strengt som i de franske Mønstre. Tidens saa kaldte Enhed betegnes paa en Maade ved Heltenes Maaltider, og Stedets er ligesaa troligen bevaret som i de franske Tragoedier, hvor en Person stundom forlader Skuepladsen, blot for at en anden kan komme frem og tale, uden nogen rimelig Grund og uden andet Motiv end Gretes:

Dog, hvorom Alting er, saa gaaer jeg nu min Vei.

At Tragoedien endes med Selvmord, dertil kan man ogsaa finde Grund i hine Mønstre; men at alle Personerne døe, og alle som Selvmordere, er en lystig Tilsætning eller Udvidelse af Digteren, og den overflødige Blodsudgydelse kunde maaskee sigte til Tragoedier, hørende til et andet Slags. Thi heller ikke saadanne slippe aldeles urammede i vor Autors Parodie, lige saa lidet som det paa den anden Side kan have været hans Mening at negte den franske Poesie og dens Tragoedie, der er hans Parodies egentlige Formaal, de Fortienester, hvoraf den virkelig er i Besiddelse. Mod denne Poesies Feil, og overhovedet mod det Latterlige i at ville efterligne disse nu forældede stive Former, dobbelt unaturlige paa fremmed Grund, har han saa kraftigt advaret os, at det skulde være meer end forunderligt om nogen Efterligner nu kunde gjøre Lykke dermed. Selv i Frankrig indseer man det Daarlige i

disse forstenede Former, der ere Konsten og Naturen lige fremmede; og Sverrig, der længst af alle Nationer bar den franske saa kaldte Correctheds Lænker, har alt for Decennier siden afkastet dem. At Smagen for Producter af dette Slags ikkun en kort Tid var herskende og aldrig ret har villet fæste Rødder hos os, derfor kunne vi vist nok for en stor Deel takke J. H. Wessel og hans Kierlighed uden Strømper.

Vor Digter havde, ligesom Holberg, begyndt med et Værk, der var en Mester værdigt.[1] Hvorledes det er gaaet til at han ikke, som Holberg, fortsatte denne Bane med Værker af lige eller større Omfatning og Værdie, at han siden ikkun leverede et ikke stort Antal mindre Poesier, vel for det meste vidnende om Genialitet, men ikke om Frugtbarhed, og at hans Genie culminerede i hans første Arbeid, dette maatte forklares af hans private Levnet, og de Omstændigheder, der gave det den Retning, det tog. Vi vide nu intet om disse Omstændigheder, uden at hans første med saa meget Bifald modtagne, med saa stor Begiærlighed læste og sete comiske Værk giorde ham berømt, men ingenlunde riig. Et Genie, der forkyndte sig paa saa udmærket en Maade, og hvis første Værk giorde Epoche i den æsthetiske Literatur, vilde i vore Dage ikke fra det Offentliges Side have manglet kraftig Understøttelse, der nu bliver selv ringere Talenter til Deel; den Gang var det anderledes. Om Skuepladsen har betalt ham Noget i Anledning af Forestillingerne af Kierlighed uden Strømper, der maae have indbragt Theaterkassen betydeligt,

[1] Holberg begyndte sin Digterbane 1720 med Peder Paars og sin dramatiske Bane 1722, med Comoedien: Den politiske Kandestøber, begge modne og mesterlige Værker; men Digteren var ogsaa da i sit 36te Aar. Hans herlige Genie culminerede efter en Række af lignende Konstværker, og dalede langsomt giennem en anden Række vel kraftfulde, men lidt efter lidt aftagende Productioner, indtil det syntes næsten forsvundet i hans sidste Skuespil: Den forvandlede Brudgom.

derom har man ingen Underretning.[1] Efter hans Død blev det opført til Fordeel for hans Enke og Søn. Denne Omstændighed viser maaskee netop, at Digteren selv intet forhen havde modtaget af Theaterkassen, skiøndt hans formeentlige Velynder, General-Auditeur Bornemann, paa den Tid havde Deel i Theater-Bestyrelsen. Det vides heller ikke, hvor stor Indkomst han har havt ved Publicationen af hiint Skuespil, der, medens Forfatteren endnu levede, opnaaede 3 Oplag, 1772, 1774 og 1776, dette sidste i den Gyldendalske Samling af „Nye originale Skuespil," 1ste Bind. Paa Titlen af de to første Oplag nævnes ingen Forlægger; maaskee har Forfatteren selv været det.

Jeg finder lige saa lidet optegnet, naar han forlod General-Auditeur Bornemanns Huus (hvor han, som forhen nævnt skal have skrevet Kierlighed uden Strømper), som naar han som Huslærer kom i denne Familie.[2] At han siden har levet ved Time-Undervisning i de levende Sprog, synes dog vist, og denne Levemaade har rimeligviis ogsaa bidraget sit til, at han ei bragte nogen Orden i sit borgerlige Liv eller fulgte nogen Leveplan. Ved nye literariske Arbeider søgte han endnu intet Erhverv, hvilket er synderligt nok efter den store Lykke, Kierlighed uden Strømper giorde. Dog var i de Tider Fristelsen til at forfatte Skrifter for at tiene Penge ikke stor, og Nødvendigheden i, strax at forskaffe hvad Øieblikkets Trang fordrede, har betaget ham Tid og Stemning til deslige Arbeider. Naar man undtager Epilogen til Kierlighed uden Strømper, der ledsagede det andet Oplag

[1] Det er senere oplyst, at ved Stykkets 3die Forestilling paa det Kgl. Theater, d. 31 Marts 1773, tilfaldt Indtægten Forfatteren, hos hvem ogsaa efter den Tids Brug Billetterne erholdtes paa hans Bopæl paa Ulfeldts Plads. (S. den Reitzelske Udg. af Wessels Digte 1862, S. XXIX og CXXXV.) N. A.

[2] See ovenfor S. 5 Noten. N. A.

af dette Skuespil, 1774, fik Publicum intet fra Wessels Haand, før omtrent 3 Aar efter hiin Parodies første Fremkomst. Da leverede han tvende alvorlige Digte: „Søvnen“ og „Nøisomhed“ indrykkede i det norske Selskabs Poetiske Samlinger, første Stykke, der udkom 1775.

Dette Selskab er det næsten ikke mueligt at nævne, uden tillige at vække Tanken om vor Digters nøie Forbindelse dermed. Endskiøndt det blandt sine Medlemmer talte mange udmærkede Mænd, hvis Navne saa vel som Wessels længe ville overleve dem, saa var denne Digter dog uimodsigeligt den berømteste af dem alle og den, der gav det den største Glands. Man kan vel sige, at det derimod til Giengield en Tidlang opretholdt hans synkende Kraft, oplivede ham og aflokkede ham de betydeligste Digte, han siden skrev. I dette Samfund, stiftet 1772, tilbragte han nu en Deel af sine Fritimer, og søgte i ædle og vittige Venners Omgang at glemme sin Mangel. Man kunde spørge, om den Smag, vor Digter her fik paa Selskabelighed, ikke hindrede ham i, at fatte Plan til større Værker og i at udarbeide dem i Ro og Ensomhed. Jeg troer det ikke. Om han ei i tidligere Dage har søgt Adspredelse og muntert Selskab for dets egen Skyld, om han ikke først sildigere har tilegnet sig den Sindsstemning, hans Venner have beskrevet, og som bestod i Misfornøielse med sig selv og sin Stilling, kan nu ikke afgiøres. Men da denne Stemning blev hans herskende, giorde ogsaa den ham Ensomhed besværlig; thi Ensomhed vendte hans Tanker indad og giorde Misfornøielsen mere levende. En saadan Forfatning, efter sløvende Dagsarbeid (Sprogunderviisning), var kun lidet skikket til digteriske Arbeider i et Hiem, der sagtens var uhyggeligt og blottet for alle Bequemmeligheder. I det norske Selskab fandt han et Tilflugtssted, en Glemsel af sig selv, der dog var forbunden med Ansporen til Aandsvirksomhed, og som ved Venners, værdige Mænds, Agtelsestegn og Deeltagelse holdt hans Mod nogenledes oppe.

Det norske Selskab blev saaledes snarere hans Redning fra at tabes aldeles for sig selv og for al aandig Virksomhed. Thi dets Diemed var ikke Tidsfordriv og Moroe allene; det havde ogsaa vigtigere Formaal, som dets udgivne Skrifter, hvoriblandt Wessels alvorlige Digte, kunne vise. Vi have især Rahbek at takke for, at dette i vor Literatur mærkelige Samfunds Historie noget fuldstændigere er opbevaret. Han har deels i sit Maanedsskrift Hesperus (eller Læsning i blandede Æmner),[1] deels i sine Erindringer, deels i Forelæsningerne over dansk Digtekonst udførligere omtalt det.

Istedetfor i Klubber eller sluttede Samfund, der nu først bleve Mode, havde Kiøbenhavnerne hidtil søgt Selskabelighed og Adspredelse paa mere offentlige Steder, paa Viinhuse og Kaffeehuse. Denne Skik herskede allerede i Holbergs Dage; den var kommet fra Paris, og man havde her, ligesom der, et Par Kaffeehuse, hvor Forfattere og de, der interesserede sig for literaire Sager, især kom sammen. Skrivefriheden, der begyndte i den Struensseeske Periode, og den Bevægelse, hvori denne Periode selv havde bragt Gemytterne, foraarsagede vel, at hine Kaffeehuse hyppigere søgtes. Hiin Ministers voldsomme Catastrophe, de mange Forandringer, der foregik, og de mange, der atter fulgte den, den Bevægelse, det mere offentlige Liv, der herved var opstaaet, vedligeholdt sig i længere Tid. Der vedblev at udkomme en Mængde Flyveskrifter, og det Piqvante i den friere Maade, hvorpaa man nu udlod sig offentlig om forskiellige Gienstande, der havde almindelig Interesse, gav Alle større Lyst til at meddele sig hinanden saavel over disse Gienstande, som over Skrifterne, der behandlede dem. Ogsaa Skribenternes egentlige Anliggender, de blot literariske, ogsaa Theatrets, vandt nu almindeligere Deeltagelse, giorde større Opsigt og fik saaledes des større Interesse for de Paagieldende selv. Skribenternes Sager, saa vel som Theatrets behandledes

[1] 7 B. S. 527.

i forskiellige Skrifter, og tildroge sig ved Siden af de politiske det Almeenes Opmærksomhed. Der opstode Partier, hvilke skarpt affondrede sig fra hinanden. At Ewalds Sørgespil Rolf Krage var af det læsende Publicum modtaget med Kulde, og at det aldrig kom paa Theatret, havde vækket Forbittrelse hos det mindre Antal, der yndede Stykket og hørte til Digterens mere enthusiastiske Beundrere. Her havde allerede to Partier dannet sig, hvoraf det ene støttede sig paa det større Publicums Dom og triumpherede derved. Da den heftige Feide over Bredahls „Thronfølgen i Sidon" strax efter brød løs, i Theatret saa vel som paa Prent, og Bredahls Stykke understøttedes af Rolf Krages Modstandere, forfulgtes derimod af dette Stykkes Forsvarere, saa gav dette Anledning til, at begge Partier nu stod i aaben Feide mod hinanden. Denne Gang var det Ewaldske Partie det stærkeste, eller det, som havde den offentlige Mening for sig, thi Bredahls Stykke var saa slet, at selv den store Hob kunde indsee dets Mangler. Det er vel ogsaa sikkert nok, at Ewalds Modpartie (de mere Dannede deraf) selv meget vel saae disse og at det allene var Partieaanden, og Sarti's melodiske Musik, der væbnede dem for det. Bredahl var en Normand, Hovedmændene for Partiet mod Ewald, og den største Deel af Partiet selv, vare ligeledes Normænd, der dog egentlig vare mere mod Ewalds Partie, end mod ham, indtil hans „Brutale Klappere" (som bekiendt en Satire over en Deel af Bredahls Partie) drog Vreden mere umiddelbart over paa ham selv. I øvrigt rammer Satiren i de brutale Klappere egentlig nogle dansk-tydske Officerer og deres plumpe Indgriben i Theaterstriden med legemlige Vaaben. Noget, som kunde fornærme det øvrige Bredalhske Partie, eller i Særdeleshed dem, der siden stiftede det norske Selskab, findes ikke deri. At Normændene oprindelig vare komne til at blive Ewalds Modstandere har vel sin Grund i flere sammenstødende Omstændigheder, hvoriblandt den, at Hovedmændene for det norske

Partie ogsaa vare Digtere, maaskee ikke var den mindste. J. N. Bruun, en af hine Hovedmænd, fremstod kort efter som Ewalds Medbeiler i Tragoedien. Men det var ikke i denne Digtart, Bruun skulde erhverve sig det berømte Navn, der aldrig kan tabe sig; det er som lyrisk Digter, og som geistlig Taler denne Ære ufordunklet tilkommer ham. Ikke desmindre optoges hans Zarine i dens Nyhed med overordentlig Yndest saavel af det læsende Publicum, som af Theatrets, hvorimod Ewalds langt værdigere Rolf Krage havde hos det første erfaret en modsat Skiebne, og aldrig var kommet paa Skuepladsen. Ogsaa dette gav Partie-Aanden Næring. Det ene Partie triumpherede ved Zarines Lykke, medens det andet fandt i Stykket selv Anledning nok til at nedsætte det endog uden Sammenligning med Rolf Krage og uden personligt Hensyn, og begge Partier forbittredes endnu mere mod hinanden.

Hiin Adskillelse i Meninger havde ogsaa giort Adskillelse i Sted nødvendig. Hvert Partie havde valgt sig et forskielligt Kaffeehuns til Samlingsplads. Det Ewaldske samledes hos Neergaards i Badstuestræde, det andet hos Juels i Sværtegaden. Paa dette sidste Sted var det altsaa Johan Nordahl Bruun, Ove Gierløv Meyer, Brødrene Wibe, vor J. H. Wessel, Brødrene Frimann, Edv. Colbiørnsen, Søren Monrad, B. Prahl, Fasting, N. Treschow, o. fl., for det meste Normænd, deels samledes som til et offentligt Vederqvægelses-Sted, deels siden stiftede det norske Selskab. Vertinden i dette Kaffeehuus, og siden for Selskabet, var en Madame Juel, en fortræffelig Kone, siger Rahbek, vistnok med Grund, men ikke (som han ligeledes siger) norsk af Fødsel, thi hun var fød i Danmark.[1] Lige saa lidet

[1] See Wessels Nytaars-Lykønskning til hende S. 277:

— — At vi længe maae den sieldne Lykke nyde,
At finde Normands Siel logeret i en Jyde.

var hun ved det norske Selskabs Stiftelse „en aldrende Kone"; hun var ung, forstandig og behagelig i Omgang. Kun i geographiske Kundskaber, eller i det Mindste i Norges Geographie, var hun ikke stærk, da hun engang, som Rahbek fortæller, skal have røbet, at hun antog Vardøehuus og Frederikshald at ligge ganske nær ved hinanden. Hvor yndet hun var af Selskabet, for hvilket hun var Vertinde, sees allerede af den Skik, at dets bedste Digtere hvert Aar høitideligholdt hendes Fødselsdag og af de i nærværende Samling indrykkede Smaadigte til hende. Men ogsaa Rahbek har lagt sit Vidnesbyrd til. Hun blev, siger han, i en sildigere Periode elsket og æret som en Moder for Selskabet, og sønligen hyldet selv af de yngre meest overgivne Medlemmer.

Juels og Neergaards Kaffeehuse fik ikke lidet Ry deraf, at de saaledes vare Samlingspladse for Stadens vittigste Hoveder. Dette Ry drog efterhaanden en stærk Søgning til dem, men som ikke altid kunde være de gamle Gjester behagelig. En saadan besværlig Gjest har f. Ex. Hesteprangeren været, om hvem Wessel gjorde det Impromptu, der i denne Samling er aftrykt S. 285. Nysgjerrighed drev nogle, Forfængelighed andre af disse nye Gjester derhen. Tomme Hoveder troede at blive Genier ved at frequentere Steder, hvor Genierne kom, eller i det mindste, at noget af Glandsen, disse udbredte over Stedet, ogsaa kunde meddele sig dem. Der kom især til Juels ikke Faa i den Indbildning, at de bleve vittige

og Wibes i Anmærkningerne aftrykte:

Vittigste blandt Danmarks Piger: ꝛc

Man vil af det følgende i Verset see hvorfor han skiemtviis kalder hende Pige, skjøndt hun var gift. Det vil ligeledes saa vel af dette, som af et andet ved Wessel forfattet Vers sees, at naar Rahbek paa flere Steder, hvor Talen er om det norske Selskabs Stiftelse, kalder Madame Juel „en aldrende Kone," er dette en Uagtsomhedsfeil, da hun først i det norske Selskabs sildigere Periode var saavidt fremrykket i Alder.

ved at drikke deres Kaffee i samme Stue som de for Vittighed bekiendte Personer; andre kom allene for at more sig over de Løier og Vittigheder, der forefaldt. Hine, som troede paa Stedets Kraft til at gjøre Folk vittige, antog Geniernes Noder og Lader saa godt de kunde. De bleve, aldeles mechanisk, Anti-Ewaldianere, og efterabede og efterſnakkede deres Forbilleder paa det ivrigſte. Hos Neergaards fremſtode paa samme Maade Ewaldianere. Man skal paa de Tider have havt Folk, som af al Magt affecterede at tale med norsk Accent, skiøndt de vare fødte og opvoxne i Danmark og aldrig havde seet Norge.

Paa denne Maade fik nu vel begge hine stridende Partier betydelig Tilvext, skiøndt ved denne ikke større Betydenhed end før. Man fandt sig ogsaa omsider saa besværet ved disse nye Giesters Paatrængenhed, at man paa begge hine Steder søgte at adskille sig fra Mængden og anskaffede sig særskilte Værelser, hvor man uden at forlade Huset kunde være fri for al Paahæng. Den Forsamling, der saaledes stiftedes til Juels valgte D. G. Meyer til Formand. Han nævnes ogsaa som Stifteren, skiøndt Wessel og de to Brødre Wibe tillige menes at have havt Deel deri; idetmindste blev Wessel og de to andre, tilligemed Meyer, Selskabets bedste Støtter. Det er rimeligt, at i det saaledes adskillede Selskab dog ogsaa en Deel mindre didhørende toges med, hvilke paa en eller anden Maade vare blevne nøiere forbundne med den ældre Stamme, og som man ei vilde udelukke for ikke at oprykke Hveden tilligemed Klinten.

Man organiserede sig nu tillige til et literarisk Selskab, egentlig til et æsthetisk, eller rettere poetisk, thi man udsatte allene Præmier for Veddekampe over poetiske Æmner. Formodentlig har man ogsaa ved denne Beslutning, at give Selskabet en literarisk Retning, havt det adskillige Aar tidligere oprettede Selskab „til de skiønne Videnskabers Forfremmelse“ for Øie. Ligesom dette var udgaaet fra danske Mænd, vilde

man her stifte et, der havde Normænd at takke for dets Oprindelse. Man tænkte vel ogsaa paa at levere en Samling, hvor Valget var strengere, og hvor ikke blot enkelte Stykker, men Alt, hvad der leveredes, havde et mere fuldendt Præg. Thi det ældre Selskab havde ved Siden af adskilligt Udmærket leveret meget Maadeligt. Dette norske Selskab havde forresten ved Siden af den Hensigt, at virke for Smag og Poesie, ogsaa Selskabelighed til Formaal; det var tillige en Klub og et Samlingssted for et literairt Partie.

Det var, siger Rahbek, i April 1772 at dette Selskabs formelige Stiftelse fandt Sted. Da, efter Rahbeks flere Gange gientagne Paastand, „Kierlighed uden Strømper" er skrevet førend det norske Selskabs Stiftelse, og dog, som Rahbek ogsaa selv indrømmer, efter Bredahls Thronfølge i Sidon og J. N. Bruuns Zarine (hvoraf den første kom ud 1771 og den anden først 1772);[1] saa skulde man troe, at vor Digter i meget kort Tid havde fuldført sin mesterlige Parodie: Der findes i denne, som vi alt have seet, saa umiskiendelige Hentydninger ei allene til Thronfølgen, men især til Zarine, at det er udenfor al Tvivl, at hiin Parodie er skreven sildigere. Samtidige Skribenter have, som vi ligeledes bemærkede, udpeget hine Allusioner, og Modpartiet vilde sikkert ikke, om heri var noget urigtigt, ja endog en Anachronisme, have ladet det upaatalt. Enten har altsaa Rahbek feilet i en af hine Ytringer, eller det korte Tidsrum maa endnu anføres til det øvrige Mærkværdige ved „Kierlighed uden Strømper."

Striden i Anledning af Bredahls: „Thronfølgen i Sidon" havde forenet det Partie, der antog sig hans Stykke,

[1] Zarine opførtes, ifølge Angivelse i Originaludg., første Gang paa Skuepladsen den 17de Febr. 1772. Ifølge Overskous den danske Skueplads 2den Deel S. 46, spilledes Stykket 1ste Gang d. 24 Febr. s. A. N. A.

endnu nøiere.[1] Men dette Partie var ikke først opstaaet ved denne Leilighed, og dets Hovedmænd indsaae udentvivl selv meget vel hvor slet Bredahls Stykke var. Disse Hovedmænd havde deels endnu før hiin Strid, deels under dens Gang, selv lagt ganske andre Indsigter og Evner for Dagen end Bredahl nogensinde besad. D. G. Meyer, der var en udmærket Student og havde saavel theologisk som juridisk Embeds-Examen, havde allerede i 1771 udgivet et Par Skrifter om et norsk Academies Oprettelse. J. N. Bruun og Wessel erholdt ved Zarine og ved Kierlighed uden Strømper en Berømthed, der overgik Meyers. Endskiøndt nu hine to Digtere maae ansees for at høre med til det norske Selskabs Stiftere, saa var dog Meyer den, der gav Selskabet sin Form og dets literaire Retning. Ved selv at fremlægge for Publicum aandfulde, med Smag og Critik udarbeidede poetiske Forsøg vilde man nu vise, at man var istand til at præstere Noget, der havde sand Værdie; man vilde udslette den ufordeelagtige Mening, et Samfund, der havde taget en Poet som Bredahl i Beskyttelse, vel kunde have paadraget sig om dets æsthetiske Sands. Samme Bredahl nævnes heller ikke nogetsteds blandt Selskabets Stiftere eller Hovedmænd;[2] endnu mindre

[1] Bredahl, sige Udgiverne af Ewalds Værker i Forerindringen til de brutale Klappere, var en god Selskabsbroder (bon compagnon) og havde mange Venner og Bekiendte.

[2] I „Kritisk Tilskuer over Indenlandsk og Udenlandsk Literatur" Nr. 37—38 for 1775, i en Recension over det norske Selskabs Poetiske Samlinger, 1ste St., nævnes D. G. Meyer som Stifter af dette Selskab. (Recensenten er Fasting, en af Selskabets Medlemmer). Efter det norske Selskabs Versprotocol at dømme, synes man dog at turde slutte, at Bredahl har været et temmelig activt Medlem af Selskabet, da der fra de faa Aar, han var Medlem, han døde 1778, findes 7 tildeels større Arbeider af ham indførte i Protocollen og derimellem en vidtløftig Tale, handlende om æsthetisk Critik og dens Indflydelse paa „de smukke Videnskaber."

optoges noget Bidrag af ham i dets poetiske Samlinger. I Aaret 1775 anmeldte det norske Selskab sig første Gang offentlig som et literarisk Samfund. Den første Deel af dets Skrifter udkom, og indeholdt, i nogle virkelig poetiske Stykker, f. Ex. Wessels Digt over Søvnen, og P. H. Frimanns Digte, meget gyldige Vidnesbyrd om poetisk Dygtighed og æsthetisk Critik.[1] I nogle Linier bag paa Titelbladet underrettedes Publicum om, at „et Selskab, som have faaet Navn af det norske, fordi det bestod fornemmelig i Begyndelsen af Normænd, var bleven enigt om at udsætte smaae Præmier for dem af dets Medlemmer, der giorde de bedste Vers, og at nogle af de indkomne Stykker vare agtede værdige at trykkes." I Selskabets poetiske Samlingers andet Stykke, der først udkom 1783, kalder det sig (under Dedicationen til Stats- og Geheime-Cabinets-Secretair, D. Høegh Guldberg) „det norske literaire Selskab", et Navn, det altsaa imidlertid havde antaget. — „Præmierne", siger Rahbek,[2] „vare i Begyndelsen smaae, og bestode vel for det meste i den saakaldte Tolvskillings-Bolle" (Punsch?). Dette Slags Præmier kan det dog neppe være, der omtales i den anførte korte Anmeldelse; deslige Belønninger udsattes vel allene i Selskabets lystige Samqvem for et rimet Indfald, en munter Vise o. a. sl. Selskabets egentlige Belønningstegn siges i ældre Tider at have bestaaet i en Guldring med en grøn Steen, som det da skal have været Brug at bære Lang Tid efter, da hiin Mode var ophørt, kom i Stedet for Ringen med grøn Steen, en med blaa Email, hvori saaes en Harpe med Omskrift: Vos Exemplaria Græca.[3] — Dette Belønningstegn brugtes om-

[1] Poetiske Samlinger udgivne af et Selskab. Første Stykke. Kiøbenhavn 1775. 135 S. i st. 8.

[2] Hesperus (eller Læsning i blandede Æmner) 7 Binds 5 Hefte. S. 426.

[3] Efter Rahbek i hans og Nyerups: Bidrag til en Udsigt over dansk Digtekonst under Kong Christian VII.

trent 1792—1795, og maaskee noget tidligere. Nogen kostbarere Belønning var aldrig vedtaget. Man seer det skulde kun være Symbol paa den Hæder, den Vindende havde erhvervet sig, det skulde kun bringe ham Ære, ingen Fordeel. De nordiske Skialde i Oldtiden modtoge en lignende Udmærkelse.

Saaledes havde det norske Selskab, vor Digters Tilflugt og kiereste Opholdssted, faaet baade literarisk og borgerlig Tilværelse. Endskiøndt, som den ovenanførte korte Anmeldelse ogsaa viser, Fieldets Sønner ingenlunde udelukkede Brødrene i Dalen fra deres Samfund, men tvertimod gierne optoge flere Danske deri (ogsaa til Præmie-Ringene concurrerede Danske med Norske og Begges Digte optoges i de udgivne Samlinger), saa var dog naturligviis Selskabstonen og Skikkene i de daglige Sammenkomster og ved Høitideligheder norske. Den rummelige Selskabs-Sal var især om Vinter-Eftermiddage og Aftener stærkt besøgt; kun maadelig møbleret, med gamle Borde og Stole ved Væggene, og et stort Bord i Midten, var den opfyldt med deels siddende, deels staaende, deels frem og tilbage spadserende Grupper, alle for det meste i livfulde Samtaler. Tobaksdamp indhyllede, som en mild Taage, Skuepladsen, dens Helte og dens Munterhed. Det synes som der ved Siden af den store Sal har været et Par mindre Værelser til fortroeligere eller mere afsondret Samtale. I det mindste var der et saadant Værelse, hvor Vertinden, Madame Juel opholdt sig, og hvorom Rahbek fortæller, at i hans Tid kun den gamle Stamme, og nogle særdeles yndede blandt de Yngre, havde Adgang. Her bevaredes i Samtaler de ældste Stifteres Minde; Wessel og Wibe og de andre Afdøde eller Fraværende omtaltes, siger han, saa at man næsten hvert Øieblik ventede at see dem træde

Kiøbenhavn 1828. S. 366, Noten. Det sidste Slags Præmie-Ringe, uddeeltes, ifølge det, som l. c. siges, første Gang for Bidragene til Selskabets Poetiske Samlingers 3die Stykke, der udkom 1793.

ind ad Døren. I hiin Sal søgte man fra Selskabets første Dage af, saa meget mueligt, at gienkalde sig det gamle Norge; man hørte her Sproget i den fædrelandske Udtale, og mødte overalt den norske Jævnhed og giestfrie Hiertelighed. Frihed herskede i Omgang, i Tale, i Meninger og i Skiemt: og denne sidste blandede sig vittig og stundom heel overgiven i hele det selskabelige Forhold. Denne Frihed i Yttringer og i Skiemt var Samfundets kostbareste Perle; ingen tog et vittigt Indfald, en underholdende Spøg ilde op, om det endog skedte paa hans Bekostning; det stod ham frit, at gjøre Giengield ved given Leilighed, og han kunde være vis paa, at den Skiemtende blev til en anden Tid selv Gienstand for lignende Spøg. Stifteren tilligemed de øvrige meest udmærkede Medlemmer gik endnu mindre fri end alle andre.[1] Den gode Forstaaelse blev ikke forstyrret; thi om end ikke alle i Samfundet vare lige begavede, var dog Stemningen og Aanden eens. Det synes endog som en vis Høimodighed herskede heri, maaskee ogsaa en vis loyal Democratisme, idet de vittige Hoveder (især Wessel og Wibe) helst vendte deres Vaaben mod de Mægtige i den lille Stat, og derimod gierne sparede de Svagere. Men den Skiemt, som dreves her, var ogsaa, siger Rahbek, „i Almindelighed langt mere Spøg end Spot, og selv naar der spottedes, var det ikke paa Characterens eller den borgerlige Æres Bekostning," — Bendix Diurhuus Prahl (et af Selskabets celebre Medlemmer) var især en af dem, der modtog, men vel ogsaa tidt gav, mange af disse aandelige Ridderhug og Stød, hvortil hans Løierlighed og Særhed altid indbød. Da han, efter at have taget Afsked for flere Aar med Selskabet, havde tiltraadt sin Reise til Tranqvebar,[2] hændtes det, at Skibet for Uveir maatte efter nogle

[1] Man see f. E. Wibes, i Anmærkningerne nedenfor anførte, Afskedssang, 6te Vers, hvor „Directeuren" er Meyer og „Hr. Claus" betyder Claus Fasting, velbekiendt som vittig Forfatter, bl. a. af Provindsialbladene.

[2] At Anekdoten forefaldt ved Prahls Reise til Tranqvebar

Dages Forløb vende tilbage til Kiøbenhavn. Prahl gik i Land og søgte lige til det norske Selskabs Boelig. Wessel, staaende i et Vindue i Salen, opdagede ham kommende nede paa Gaden. Hurtig aftalte han med alle Tilstedeværende, at ingen, naar Prahl traadte ind, maatte lægge mindste Mærke til ham, før Wessel havde tiltalt ham. Prahl kom meget høitidelig ind, fuld af Forventning over Opsigten, en saa uformodet Tilbagekomst vilde foraarsage. Ingen Forundring yttredes, ingen Velkomst, ingen Glæde; hver blev ved sin Dont. Kun Wessel gik fra Vinduet ham langsom og ligegyldig imøde, tog ham ved en Knap, og sagde: „Ih see, Faer, der har Du jo faaet Dig en ny Frak.“ Prahls Ærgrelse over en saa lunken Modtagelse brød nu ud i Ord, og med den tillige en almindelig gottende Latter.

Det maa have været smukt og oplivende, naar ved nye Medlemmers Modtagelse hiin lettere Skiemt gik over til en alvorligere Stemning, og J. Wibes harmoniske Velkomstsang lød:

Velkomstsang til nye optagne Brødre i det norske Selskab.

Og dette Glas, som Druen fylder,
Vort Selskab den til Ære skylder,
Hvem første Gang vi skue her.
Velkommen her til Friheds Sæde,
Velkommen til uskyldig Glæde,
Det norske Brødres Ønske er.

Ved Musers Gunst vi samlet bleve,
De sang hvad norske Sønner skreve;
Ved deres Gunst vi end bestaae.
Naar os opvarmer Druens Styrke,
Det skeer for deres Chor at dyrke
Og Geistens høie Sving at naae.

er en Anachronisme, da denne fandt Sted i 1791 efter Wessels Død. Det var vel snarere hans Reise til Vestindien, eller en Reise til Norge, der gav Anledning til Begivenheden.

Vi elſke Venner, ere glade,
Og ſpilde ikke, med at hade,
Vort Liv ſaa kort til Kierlighed.
Vor Attraa er i Ungdoms Dage
At være muntre og behage,
Og vores Lov er Ærlighed.

Den ſkal ſig ei hos os fornøie,
Der med Skinhellighed i Øie
I Hiertet nedrig Falſkhed bær;
For hvo, ſin Ære ei forſvarer,
Og glemme kan ſin Ven i Farer,
Ei Adgang til vort Selſkab er.

Fly langt fra os, hvo haanligt tænker
Om den, der bær en Skiønheds Lænker
Og blev til Elſkovs Slave fød!
Kun Kiekhed Skiønhed kan tilbede,
Den ſkiælver for ſin Piges Vrede
Der ikke ſkiælver for ſin Død.

Her kan Du ſande Venner finde,
Om Du dig ønſker dem at vinde,
Om fælles Ære er Dit Maal.
Lad i Dit Glas da Druen ſpringe,
Høit mod Din Naboes Glas det klinge,
Og drik det norſke Selſkabs Skaal.

Det var Skik iblandt det norſke Selſkabs Medlemmer, ſkiøndt man nu havde ſit eget Samlingsſted, dog ogſaa imellem at ſee ind i den offentlige Stue underneden, hvorfra Samfundet førſt var udgaaet. Men for at kunne kiende hverandre der, ſom ogſaa andetſteds udenfor Klubbens Værelſer, havde man i ældre Dage vedtaget at bære et eget Slags Ringe med Valgſproget: Vos Exemplaria Græca —, der ſiden ogſaa an-

bragtes i Præmie-Ringene. Dette maaskee noget fragmentariske Valgsprog sigtede naturligviis til Horats's:

Vos exemplaria græca
Nocturna versate manu, versate diurna —

Hvorved maa bemærkes, at man dog ikke altid gik just lige til de græske Mønstre, men stundom lagde Veien giennem de indbildt græsk-franske Classikere. Man var sig denne Franskhed ikke selv bevidst; thi i den nyere Literatur var det egentlig ikke franske Mønstre, man havde for Øie, men engelske, ifølge den norske Forkierlighed for England. Men ogsaa de nyere brittiske Digtere, Dryden, Pope, Addison, traadte i franske Spoer, og de norske vare undertiden franske naar de troede at være græske. For at undgaa det Svulstige i Udtrykket, der undertiden hos Ewald, især i hans Leilighedes-Digte, traadte istedet for en kraftfuld Tanke, forfaldt det andet Partie stundom til den modsatte Feil, at blive prosaisk og triviel baade i Tanke og Udtryk. Hvis man maatte bebreide Ewald at have fremkaldt en Sværm af Efterabere, der toge bombastisk Nonsens for høi Begeistring, saa gav Efteraberne paa det norske Partie derimod kiedsom rimet Hverdagsprosa, istedet for poetisk Simplicitet. Selv de bedre Digtere paa begge Partier, eller af begge disse mod hinanden staaende poetiske Skoler, giorde sig undertiden skyldige i de Yderligheder, for hvilke intet Partie er frit. Men hos ingen af disse Digtere maa man miskiende det Gode, de efterstræbte. Den Ewaldske Skole vilde af Poesien forjage det Prosaiske og Matte, den franske smaalige coqvetterende Pænhed; den fordrede Begeistring og et kraftigere, friere Udtryk. De norske Digtere vilde følge deres egen Genius, de vilde ikke være slaviske Efterlignere af noget enkelt Forbillede, de vilde ved Siden af de engelske ogsaa stille sig de græske Mønstre for Øie, og tilegne sig den Reenhed i Smag og Udtryk, der hersker i disse. De forfulgte med bidende Vittighed og streng Critik al Svulst og Bombast, som skulde giælde for Høihed og Kraft; og hvorvel

denne Opposition mod den herskende og mere udbredte Ewaldske Skole ofte antog en høist eensidig og forhadt Characteer, stiftede den ikke desmindre megen Nytte ved at holde hiint Partie vaagent og gjøre det opmærksommere paa dets egne Feil, end en mere skaanende Critik vilde have formaaet. Rahbek har neppe Uret, naar han antager at „det renere Sprog, den bedre Diction og Versification, hvorved Ewalds sildigere Arbeider i saa høi Grad udmærke dem fremfor de tidligere, for en stor Deel skyldes J. Wibes og S. Monrads Sarcasmer mod Alt hvad de i hans Arbeider fandt at paaanke." Og det var ei allene Modpartiet, det var ogsaa Publicum selv hvis Interesse for Literaturen holdtes vaagen ved denne utrættelige Opposition. Dagens literariske Unoder fandt i det norske Selskab ofte en streng og ufortrøden Dommer. Man holdt „et Slags Standret" over slige literariske Synder, og et Epigram, et parodisk Sangvers, en Vise, eller og et bidende Indfald straffede endnu samme Aften Overtrædelsen, og Dommen gik næste Dag fra Mund til Mund.

Uagtet retsindige og dygtige Mænd stode i Spidsen for denne Opposition, skedte dog ogsaa paa dens Regning en Deel Slet og Uværdigt. Dette er, som alt literarisk Slet og Maadeligt, for længe siden gaaet i Forglemmelse, medens Erindringen om det Gode, der skedte, har bevaret sig. Af det Gode, der saaledes virkedes, kunne vi udentvivl tilskrive vor Wessel en Deel. Han var ikke blot en af Selskabets Stiftere og en af dets Støtter, — dets Blomst og Krone, som Oehlenschlæger siger, — han bidrog ikke blot som et af dets meest udmærkede, dets som Digter berømteste Medlem til at opretholde dets Aand og Kraft, men hans Billighed, hans fortræffelige Sindelag og Tænkemaade, hans Afskye for personlige literariske Feider og Drillerier mildnede den uretfærdige Forfølgelsesaand, der meget let under Omstændigheder, som hiin Periodes, kommer til at herske aldeles udelukkende, giver Ondskab og Borneerthed frit Spil, og lader en ellers gavnlig Opposition

synke ned til pøbelagtige Optøier, der blive Pøblen allene til Moroe. Ikkun sielden, og da med godmodigt Lune, spottede han offentlig med Modpartiets Feil, som i de under bl. Digte med Overskriften: Tres humble Serviteurs=Formeldelse 2c. aftrykte Bryllups=Vers:

O J, som skrive høit og vildt 2c.

og

Man spøger nu med de Personer,
Som synge i Ha=stemte Toner 2c.

Et eneste Sted har han aabenbart drevet Spøg med et Ewaldsk Udtryk, som forekommer i Syngespillet: Fiskerne. I Sangen: „En Sømand med et modigt Bryst" lyder det tredie Vers saaledes:

Han sadler dristig Havet op
Saasnart hans Hierte lyster,
Og rider høit paa Bølgens Top
I Trav og susende Galop
Til guldbestrøede Kyster.

Hertil maa Wessel sigte i Fortællingen den Druknede:

Og jeg i dette Skrift Forsøg vil gjøre paa
At dele Roes med ham, som sadled' Havets Bølge.

Dette Udtryk, som i Forbindelse med den meget poetiske Lignelse, hvortil det giver Anledning, ingenlunde synes mig upassende, maa i det norske Selskab have vakt megen Utilfredshed siden Wessel endnu fire Aar sildigere (Fiskerne kom ud 1780 og den ovennævnte Fortælling 1784) erindrede den; — hvis Fortællingen ellers ikke i „Fiskernes" Nyhed er skrevet i det norske Selskabs Vers=Protocol,[1] og derfra indrykket i Votre Serv. otiosis, hvor den første Gang er trykt.

Hvor megen Deel vor Digter tidligere tog i det eensidige og latterlige Had, hvormed det norske Selskab forfulgte Ewalds

[1] Dette erfarede Udgiveren senere, ved at komme i Besiddelse af en Afskrift af Versprot., ikke var Tilfældet. N. A.

Balders Død, eller om han overhovedet tog nogen Deel deri, er mig ikke bekiendt. Hvad der især forargede det anti-ewaldske Partie i Balder (som de havde givet Øgenavnet: Balduren) var — det riimfrie Metrum, Ewalds smukke velklingende femfødtede Jamber! Saa stærkt troede man endnu paa de franske Former, og saa forblindet var man endnu af den franske Smag! Blandt dem, der især vare ubillige mod Ewald og mod hans Balder, og som bar et synderligt Had til det riimfrie Vers, var den som Skolemand høist agtværdige, berømte Lærde, Søren Monrad. Om Ewald selv som Digter, synes hans Dom siden at være noget formildet, men Forargelsen over de riimfrie Vers havde han endnu, nitten Aar efter, saa lidet glemt, at han skrev en heel Satire i stive rimede Alexandrinere imod dem, hvilken indrykkedes i det norske Selskabs poetiske Samlingers tredie Stykke, 1793. Det er i denne Satire (Damynt eller den forulykkede Digter) han erklærer Balders Død for et den Ewaldske Muse uværdigt Product, og sætter denne „heldige Digters" Adam og Eva langt over hans Balder; et skrækkeligt uæsthetisk *ὑσέρον πρότερον*![1]

Wessels Upartiskhed har isvrigt i hans berømte Parodie det bedste Vidnesbyrd; thi det var tydeligt for alle Samtidige, at han her aabenbart drev Spot med Værker af hans egne Landsmænd, tildeels hans Venner og Medstiftere af det da tilblivende norske Selskab, med den fine Verdens Yndlings-Stykker: Zarine og Thronfølgen. Dette Phænomen maa dog udentvivl i hine Dage have giort Opsigt, ligesom Parodien selv, men Udgiverne af den ældste Samling af hans Skrifter forraade, som sædvanligt, heller ikke herom det mindste. — Mærkværdigt er det ogsaa, at uagtet den diærve Spøg, Wessel i Parodien drev med J. N. Bruuns Zarine og uagtet andre

[1] „Var det hans Muse værd? Mit Øre siger: Nei;
Thi Adams Sanger jeg i Balder kiender ei."

Forfattere,[1] med hvilke denne Digter stod paa en fiendtlig Fod, brugte „hans Vens og Landsmands Svøbe at tugte ham med," er der dog, forsikrer Rahbek, „ikke det mindste enten offentlige eller private Spoer af, at enten den kildne Nordahl Bruun selv, eller nogen af hans lidenskabelige Forfægtere[2] have optaget Wessel det ilde." Saa erkiendt var vor Digters Upartiskhed og gode Sindelag.

I Aaret 1775, da det norske Selskabs første Samling af Poesier udkom, var dette Selskabs Virksomhed paa sit høieste. Foruden den daglige Critik, der udøvedes paa den ovenfor omtalte Maade, og foruden det, man, ved i de poetiske Samlinger at fremstille gode Mønstre, vilde virke, synes man i hiint Aar at have havt i Sinde, ogsaa i offentlige critiske Domme at fremsætte sine Grundsætninger. Derved vilde man rimeligviis give det fiendtlige Parties Critik, der havde de Berlingske Efterretninger om lærde Sager, den critiske og den dramatiske Journal til Organer, en mere følelig Modvægt. Saa meget er i det mindste vist, at et af Selskabets ivrige Medlemmer, Fasting, i Aaret 1775 begyndte Udgivelsen af et critisk Ugeskrift, kaldet: Critisk Tilskuer over indenlandsk og udenlandsk Literatur; dog fratraadte han, eller, som det bag paa Nr. 36 hedder: „de første Udgivere av[3] den critiske Tilskuer", Redactionen allerede med det femtende Numer, og leverede siden blot enkelte Recensioner dertil.

Om dette Samfunds indre Organisation finder jeg intet antegnet. Næsten skulde jeg troe, at det under den af alle valgte Formands (Stifteren O. G. Meyers) Ledning har bestaaet aldeles uden skrevne Vedtægter og allene har været

[1] F. Baden i den critiske Journal og Rosenstand Goiske i den dramatiske Journal.

[2] F. Ex. Ove Gierløv Meyer, der skrev et Stridsskrift mod F. Badens Recension i critisk Journal.

[3] Denne Orthographie var, som bekiendt, Fasting egen; dog har han kun paa dette Sted brugt den i den critiske Tilskuer.

grundet paa dets Medlemmers Tro og Love. Dersom dette forholder sig saaledes, hvilket dog hidtil kun er en Gisning, hvortil jeg troer at have Grund, saa er dette en saa egen Omstændighed, at ogsaa den gjør det norske Selskabs Historie mærkværdig.[1]

I de følgende Aar tog Selskabets literariske Virksomhed gradviis af. Først otte Aar efter den første Samling af dets Poesier udkom det andet Stykke (1783), og først ti Aar efter dette kom det tredie (1793), hvilket ogsaa blev det sidste.[2] —

[1] Da en historisk Fremstilling af dette Selskabs hele Væsen og Skiebne dog ikke her kan være Hovedsagen, og Tiden, til hvilken nærværende Udgave var lovet, alt er udløbet, har jeg ikke villet opholde den længere for deslige Efterretningers Skyld, hvis Søgen jeg har erfaret ofte at være forbundet med langt større Vidtløftighed, end man forestiller sig, skjøndt den dog tilsidst findes at være frugtesløs. (Senere idetmindste havde Selskabet Love, som tryktes i 1785. See den Reitzelske Udg. S. CXXXI. — Tilføiet 1877.)

[2] Alt i en tidligere Periode havde Selskabet befundet sig i en Aftagelses-Tilstand, hvorom følgende Vers af Wibe i Vers-Protocollen vidner (i Anledning af en af D. G. Meyer og et andet Medlem udsat Priis-Opgave: Ønskerne).

Jeg saae vort Selskab slidt af Alde,
Og, Skræk! kun Faa forsamlede,
Og Bygningen til Fald at hælde,
Da to Mæcener vinkede.
Og da de Prisen rakte frem,
Ei mindste Kræe sit Pund tør skiule,
Hver Digter kryber af sin Hule
Og Drukkenskaben efter dem.
Fornyet Tak til Dig opstiger,
Hvis Navn ei ligge bør i Skiul,
Som først bød heliconske Piger
At leie Værelser hos Juel — —
Forgieves Avinds hæse Raab
Dig, Stifter! søge at forskrække,
Du vil idag til Nordens Haab
Vort Selskab af sin Slummer vække.

I Aaret 1789, da den gamle Partiestrid alt en Tidlang var ophørt, havde adskillige af dets Medlemmer Deel i den da med stor Heftighed førte literariske Feide mod Baggesens Opera Holger Danske, og mod dette Stykkes tydske Oversætter, C. F. Cramer, dengang Professor i Kiel. Saaledes havde Tonen i Selskabet forandret sig: thi i ældre Tider (f. Ex. i Thronfølgen i Sidons Periode) strede netop dette Selskabs Medlemmer for Operaen imod dens Antagonister. Ogsaa i Hensyn til en anden Gienstand, Tydskheden, mod hvilken tildeels „Holger-Krigen" tillige var vendt, gjorde det norske Selskab fælleds Sag med de danske Forfattere. Fra Aaret 1793, den sidste Gang, Selskabet, saavidt mig bekiendt, offentlig gav sin literaire Tilværelse tilkiende, eller i det mindste med Aarhundredets Udgang, var udentvivl i alle Henseender dets Virken som et literarisk Samfund ophørt. Det var nu blot en Klub for Norske og Danske, og Selskabelighed dets eneste Formaal. Som en saadan. selskabelig Samlingsplads var det norske Selskab ogsaa endnu længe en kier Tilflugt for dets ældre, siden i Norge boesatte Medlemmer, der i et eller andet Ærinde kom ned til Kiøbenhavn. — I Aaret 1813, kort før Norges politiske Adskillelse fra Danmark, ophævedes det norske

Du, meget god og mere stor,
O værdiges du at fornemme,
Den ufuldkomne svage Stemme,
Som sang Pasqvil om Dig i Fior!
Gid Den, som Attestatser seer,
Maa Dine tvende ei forglemme,
Og gid Du aldrig klage meer:
Snart Himlen skal Dit Ønske fremme!
Den mildeste Monarch paa Jorden,
Ifald han vilde høre mig,
Han til Stiftamtmand her i Norden
Jo før jo heller giorde Dig.
Men skal du end mod Uheld fegte,
Saa vær dog for Bekymring fri,
Thi Skiebnen kan Dig aldrig negte
Et lidet Sorenskriverie.

Selskab i Kiøbenhavn. Da Norge iforveien havde faaet sit eget Universitet, vilde Antallet af yngre studerende Normænd i Hovedstaden herefter blive meget mindre, og ved saadanne havde dog Selskabet fornemmelig bestaaet.

Alt hvad det ophævede Selskab, foruden dets Minde i vor Literatur og hos dets fordums Medlemmer, efterlod sig, var et Bibliothek og en saakaldet Vers-Protocol. Om Bogsamlingen beretter Rahbek, at den ved Ophævelsen i 1813 var, om ikke stor dog udvalgt, at den for den største Deel var skienket af Selskabets ældste Medlemmer, og at den indeholdt de mest classiske Værker i ældre og nyere Sprog.[1] Hvor dette Bibliothek er kommet hen, efterat Selskabet i Kiøbenhavn var ophævet, derom melder han aldeles intet. Jeg savner hidindtil al Underretning derom. Forunderligt vilde det være, om Bibliotheket var forsvundet tilligemed Vers-Protocollen, saa at ogsaa dets Spoer ei mere skulde være at finde. Efterretning om Vers-Protocollen (den vigtigste Gienstand paa dette Sted, da den skrev sig fra Wessels Dage og indeholdt mange af hans Digte, indførte med hans egen Haand) har jeg især forsøgt at skaffe mig. Denne Bog, siger Rahbek, var „et af Selskabets ærværdigste Fortidsminder." I den fandtes Digte, skrevne med egen Haand, af Selskabets berømteste Medlemmer. Det var denne Bog, bliver han ved, „hvori Wessel havde indskrevet Pilen Palens Vise,[2] og Prahl" (til hvem den sigtede) „protesteret mod denne Tilførsel; hvor Fasting, Meyer, Stockfleth, Pram, og hvo ikke af dette Selskabs Ædlinge, havde skrevet mange nydelige Smaastykker, som tildeels aldrig kom, vel heller ikke egnede

[1] Et Exemplar af Bell's British Poets foræredes Selskabet i Aaret 1790 af Kiøbmand J. Collet fra Norge. (Rahbeks Erindringer, 3 B., S. 222.)

[2] Findes i nærv Saml. under Overskrift Gravskrift over Pilen-Palen. Efter Ovenstaaende skulde man formode, at Wessel allene var Autor til denne „Vise" eller Gravskrift, som den i Vers-Protocollen kaldes.

sig, til offentlig Kundskab."[1] Alle Viser og Sange, der ligefra Stiftelsen til dets sidste Dage, vare skrevne til at afsynges i Selskabet, og som jævnlig brugtes, fandtes i denne poetiske Protocol, eller, som Rahbek mere passende et Sted har kaldet den, „Selskabets poetiske Stambog." (Benævnelsen „Vers-Protocol" indeholder egentlig en paafaldende contradictio in adjecto.) Den lignede i Format og Bind en Protocol, og havde ventelig derfra erholdt dette upoetiske Navn. I den opbevaredes, som vi have seet, alle Digte af Selskabets Medlemmer; den var dets eneste Visebog, tvertimod alle andre Klubbers Skik, hvilke gierne have en saadan trykt i mange Exemplarer. Men man holdt nøie over hiin Vedtægt, fordi ogsaa den gav dette Samfund et eget Præg, og man satte stor Priis paa hiin gamle Stambog, der paa saa aandrig en Maade bevarede Mindet om Selskabets ældste Tider.

Da Selskabet ophævedes i Aaret 1813, skal man have besluttet, at skienke dette Mindesmærke til Frederiks-Universitets Bibliothek i Christiania.[2] Dog, i det denne Beslutning toges, maa man have faaet synderlige Betænkeligheder, og man sendte nu ikke Originalen selv, men — en Afskrift. Denne tilstilledes en af Selskabets ældste Medlemmer, en af dets meest agtede og elskede Stiftere, Statsraad Treschow. Til Beretningen herom har Rahbek (der, uagtet han selv havde været Medlem af Selskabet, dog heller ikke har kunnet erholde fuldstændig Underretning om denne Sag) endnu føiet følgende, hvori jeg har udmærket nogle betænkelige Udtryk: „Originalen

[1] Rahbek, Erindringer af mit Liv. 4de D. S. 7.

[2] Rahbek, Erindringer. 4 D., S. 8: „Da Selskabet, kort „før Foreningens Ophør mellem Norge og Danmark, hæ„vedes, blev det besluttet at opsende denne Versprotocol „til Christiania, for der at bevares i det nystiftede Fre„deriksuniversitets Bibliothek." Han melder intet om nogen Beslutning i Hensyn til Selskabets Bibliothek, der ligeledes meget passende kunde være skienket hiint Universitet.

„var tildeels (?) ikke saaledes conditioneret, at den egnede „sig til at bevares i et offentligt Bibliothek; deels fandt man „det og nødvendigt at underkaste Bogen en Revision, for at „forvisse sig, at der ikke skulde findes Noget, som Vedkommende. „der havde skrevet det for en indskrænket Vennekreds, i yngre „Dage, eller i et overgivent Øieblik, maaskee kunde have be=„føiet Anke imod, at blive paa denne Maade givet Publicitet. „Jeg troer imidlertid at skylde Selskabet at tilføie, at der var „kun et eneste Stykke, som man paa denne Grund[1] troede „at burde udelade af Reenskriften, og at dette var saa nyt, „at jeg, der i senere Aar sielden besøgte Selskabet, først ved „denne Leilighed blev bekiendt dermed." Endnu ikke tilfreds med den Forsigtighed, at have tilbageholdt Originalen, at have underkastet den en Revision, og at have ladet Adskilligt udelukke i Afskriften, skal man have drevet Ængstligheden endnu videre. Man skal have tilføiet det Ønske: „at Bogen „ikke førend efter en vis Række Aar, da dens Publication ikke „mere kunde formodes at fortrædige nogen Levende, maatte blive aabnet." Høist besynderligt! Thi af Originalen selv, der dog indeholdt det Værste, giorde man ingen saadan Hemmelighed.[2] Frederiks Universitets Bibliothek erholdt kun en ufuldstændig Afskrift, som i en Række af Aar skulde være en lukket Bog. Originalen derimod, der foruden det eien=dommelige Værd, den som saadan havde, besad det, at inde=holde berømte Mænds ved al Afskrift uerstattelige Autographa, kom i private Hænder, behandledes ingenlunde som nogen Hemmelighed, men læstes endog af Flere, som aldrig havde været Medlemmer af Selskabet, indtil den endelig, rimeligviis ved Udlaan fra En til Anden, aldeles forsvandt. I det

[1] Andre Stykker bleve altsaa udeladte af andre Grunde!

[2] „Om Bogens senere Skiebne (saaledes ender Rahbek sin Beretning) har jeg imidlertid, skiøndt jeg dog har erkyn=diget mig derom, intet kunnet erfare." (Erindringer l. c.)

mindste har den hidtil, uagtet baade offentlig og privat Efterspørgen, ikke været at opdage.[1] Foruden hiin hemmelighedsfulde til det norske Universitetsbibliothek skienkede Afskrift existere i det mindste endnu to andre; paa ingen af disse hviler noget

[1] I det ovenfor anførte Tidsskrift for norsk Personalhistorie S. 255 Not. findes en Beretning om det norske Selskabs saakaldte Versprotocol og Bibliothek, hidrørende fra en forhenværende Præst i Frederiksstad, H. J. Hansen, der havde været Medlem af Selskabet fra 179- til 1805. Ifølge denne Meddelelse savnedes den originale Verspr. allerede i 1798, og man eiede den kun i tvende Afskrifter, den ene af B. D. Prahl, formeentlig taget før 1791, den anden af Sigvard German, der havde afskrevet Prahls Gienpart. Omtrent i Aaret 1800 blev den origin. Prot. efterspurgt i Selskabet, og der fortaltes da, at den skulde beroe hos et af Selskabets gamle Medlemmer, Peter Joh. Monrad, som i Forening med Pram og Baggesen udgav Wessels Skrifter 1787, og formodedes i denne Anledning at have erholdt den udlaant. Paa giort Forespørgsel til Monrad, skal denne dog have negtet at være i Besiddelse af Bogen, og andet Spor af den tilveiebragtes ikke; der kunde altsaa ikke være Spørgsmaal om Originalen i 1813, da det norske Selskab hævedes. Det var en Afskrift enten af en af de to nævnte eller en ny, der bestemtes at skulde sendes til Norge, enten til Universitetsbiblioteket, som Rahbek mener, eller, efter hvad H. J. Hansen troer, til Videnskabernes Selskab i Throndhiem; men den naaede ikke derhen. Med et Skib, der i 1813 fragtedes til at overbringe en Deel Flyttegods for Statsraad Treschow, skal tillige være afsendt den ommeldte Afskrift, Selskabets Biblioth. samt Forhandlings- og Brevprotocoller m. v., men Skibet gik under i Kattegat, eller, som fra en anden Side berettes, toges af svenske Capere og priisdømtes i Gothenborg. Christiania Universitet eier saaledes intet Exemplar af Manuskriptet, men den ovenomtalte Pastor H. J. Hansen havde taget en Gienpart af de ældre Afskrifter, og denne blev skienket til det i 1818 gienoprettede Norske Selskab i Christiania. Til disse det norske Tidsskrifts berigtigende og fuldstændiggiørende Notitser om Versebogens Skiebne kan endnu føies, at ogsaa Udgiveren senere fra anden Side havde erfaret, at den savnede Original skulde have befundet sig

saadant Tilsluttelses-Seigl, som paa hiin; den ene af dem eies af det nuværende norske Selskab i Christiania.[1]

Det er allerede nævnet, at det norske literaire Selskabs første Skriftsamling indeholdt to alvorlige Digte af Wessel, blandt hvilke især den ypperlige Ode over Søvnen er poetisk og vidner om dyb Følelse. Disse to Digte kom for Lyset 1775, og Aaret efter (1776) opførtes paa Theatret hans Comoedie: „Lykken bedre end Forstanden", der trykt udkom i samme Aar. Hverken paa Skuepladsen eller hos det større Publicum vandt denne Comoedie Bifald. Dette Lystspil, der efter franske Mønstre hører til det finere Comiske, var ikke lykkedes vor Digter. Endskiøndt det ved Læsningen ikke kieder, og udentvivl heller ikke har kiedet ved Forestillingen, er det dog for lidet interessant i Plan, og for svagt i Udførelse, til at giøre stort Indtryk enten paa Læser eller Tilskuer. For at bedømme dets Virkning paa Theatret, for hvilket det synes at have nogle gode Situationer, maatte man have seet det. Ved Situationerne og ved Intrigen har Digteren allene

i P. J. Monrads Værge, og at han havde bestemt, at Bogen efter hans Død skulde tilfalde en Collega. Jfr. hermed Efterskriften i dette Oplag. N. A.

[1] I Christiania fremstod efter det gamles Ophævelse, et nyt „Norsk Selskab", stiftet af nogle af det gamles ældste og ældre Medlemmer: f. Ex. Statsraad Treschow, Professor Schielderup, og de afdøde: Høiesterets-Justitiarius Bull og Secretair Arbin. Dette nye Selskab slutter sig i mange Henseender nøie til hiint gamles Indretninger og Vedtægter, har flere Høitideligheder tilfælles med det og optager fortrinlig Medlemmer, der have været i hiint, ligesom og dette Selskab turde være det eneste i sit Slags, der ikke har enten skrevne eller trykte Love. Det eier en Bogsamling, hvortil hvert nyt Medlem maa skienke et Værk, men har iøvrigt ikke noget egentligt literarisk Formaal, saaledes som Moderselskabet i ældre Dage, hvorfor det ogsaa har udeladt Prædicatet „literairt" af dets Navn. De nuværende (1832) tre Directeurer ere dHrr. Statsraad Diriks, Consul Resch og Professor Hersleb.

villet virke; thi Charactererne, naar man undtager Orgon, ere ikke skikkede til at frembringe stor Effect. Orgon, en Gierrig, der er bange for Spøgelser og ei vil være det bekiendt, er i sig selv en god comisk Characteer; men enten har Digteren ikke fundet Leilighed til ret at benytte den, eller ogsaa har han ladet sig hindre deri ved den strenge, alle Episoder udelukkende Correcthed i Planen, han har paalagt sig. Næsten i hele Udførelsen hersker en ligeude Correcthed, og deri bestaaer en af Stykkets Fortienester. Den lyse Orden, den Letheb, der viser sig i hele Behandlingen (Expositionen undtagen), gjør at man giennemlæser det med Behag. Men man glemmer det snart efter Giennemlæsningen, thi paa en forunderlig Maade savnes her hvad der kan efterlade et blivende Indtryk, det, hvorpaa den lystige Parodies Digter ellers var saa riig: den friske Munterhed og den gottende Lune. Det dierve Comisk, som han ogsaa besad, kunde han ikke benytte i et Stykke af det Slags. Stykkets Feil ligger egentlig i dets Idee, der ikke passede til Digterens Natur. Man kunde spørge, hvad der bragte ham til at vælge et saadant Æmne. Jeg veed kun at besvare dette Spørgsmaal med Formodninger; maaskee var det fremmed Indflydelse, og maaskee den i visse Kredse herskende Smag, som tog fransk Pænhed for græsk Correcthed.

Omtrent samme Aar, da dette Lystspil skreves, faldt han i en langvarig og smertelig Sygdom. Det var imellem Aarene 1776 og 1778, som Pram beretter, at han i mere end eet Aar laae til Engs af en yderst pinefuld Fistelskade i Kindbenet.[1] At han i høi Grad var plaget af Smerter i Tænderne, er bekiendt, ogsaa af hans Vers over Tandpine. Efter hiin langvarige Sygdom skal han ikke nogensinde fuldkommen have vundet sin Helbred igien, hvilket desuden aldrig var stærkt. „Imidlertid, siger Pram, udkom fra ham i denne

[1] Wessels Skrifter, 1ste Opl., 1787, Fort S. 10; og Elegie ved Wessels Grav, Anm. 3. (Minerva 1786, I. 111.)

Forfatning dog Priisdigtene Nøisomhed og Søvnen, Comoedien Lykken bedre end Forstanden og adskillige mindre Digte." Men „Nøisomhed" og „Søvnen", vare alt udkomne 1775; med Lystspillet derimod maa vel dette forholde sig rigtigt, og denne Omstændighed kan maaskee bedst af alle Aarsager forklare dets Mangel paa Munterhed og Lune. Hvilke de smaae Digte vare, Wessel i denne Periode desuden udgav, er mig ubekiendt. I Fortegnelserne over hans Skrifter, de større og de mindre, nævnes intet saadant Digt fra hine Aar.

Ogsaa efter Sygdommen var hans gode Lune forsvundet, en Følge deels af hans svækkede Helbred, deels af Mismod, over hans Stilling. Allerede fra dette Tidspunkt synes det, som man maatte opgive Haabet om større Værker fra denne Digter. Han var af Naturen tilbageholden, let tilbøielig til at fatte Mistroe til egne Evner, og den Omstændighed, at han ikke var heldig med hiint Lystspil, maatte ligeledes tiene til at betage ham Modet. Hertil kom den Maade, hvorpaa han hidtil havde maattet ernære sig (Time-Underviisningen i Sprog), der borttog hans Tid og svækkede saavel hans maadelige Helbred som hans Siels Munterhed. Han havde allerede vant sig til Ørkesløshed i sine Fritimer, han var bleven ligegyldig mod alle verdslige Anliggender, og Spiren til hans sildigere Tilbøielighed, i berusende Drikke at søge Forglemmelse af sig selv og sin Stilling, var allerede meer end lagt. Vi træffe intet originalt Arbeid af ham før 1783; fra de mellemliggende Aar ikkun nogle Oversættelser for Theatret.

En bedre Skiebne syntes dog at skulle blive hans Lod, da han i Aaret 1779 blev Oversætter ved den Kongelige Skueplads, men dette kom noget vel sildigt. Om den aarlige Indtægt, han herved kom i Besiddelse af, ere Efterretningerne ikke aldeles eens. Pram siger eet Sted (i Fortalen til Udgaven af Wessels Skrifter, 1787), at denne Post „gav ham Udsigt til 500 Rigsdalers aarlige Indkomst," et andet Sted (Anmærkningerne til „Elegien ved Wessels Grav"), at „han fik

200 til 300 Rdlrs. Indtægt;" men Molbech anfører (i Indledningen om Wessel i Anthologien, 1 Deel), at „han antattes som Oversætter ved Skueplads med 300 Rdlrs. aarlig Indtægt." Af Prams ubestemte Yttringer kunde man ellers drage den Slutning, at Wessel som Theater-Oversætter ingen bestemt Løning havde, men at hvert oversat Stykke blev ham særskilt betalt.[1]

Ikkun een Mand af Indflydelse var der, som brugte denne til at lindre den udmærkede Digters Skiebne; saaledes siges der i den nylig nævnte Fortale. Denne Mand, tilføies der endvidere sammesteds, skaffede ham ogsaa hiin Post ved Theatret og vedblev stedse at være hans Ven og Tilflugt. Rime-

[1] Den rette Sammenhæng af Sagen er nu oplyst af Overskou i „den danske Skueplads i dens Historie." 3 D. S. 200. Her meddeles en Kgl. Resolution af 27de Decbr. 1779, hvori bestemmes: „At Studenterne Johan Herman Wessel og Adam Gotlob Thoroup maae gives Forsikkring, hver at faae aarlig to Syngestykker til at oversætte paa de dertil forfattede Musiker, og at nyde for hvert Stykke uden Forskiel 100 Rdlr., samt hver ansættes i Theaterlønnings-Reglementet for 100 Rdlr., som et honorarium pro persona fra dette Theateraars Begyndelse, for at rette og forbedre de Oversættelser ved Theatret, som kunne behøve det, og ellers hver at oversætte et eller to Stykker uden Sang, dog ei paa andre Vilkaar end til de anderledes blive befordrede, eller saalænge de forrette deres Arbeide med sand Flid og Nidkierhed for Theatrets Ære." Overskou tilføier, at Wessel i hans sex følgende Leveaar kun fik tre Syngespil at oversætte og saaledes ikke havde 300 Rdlr., men kun 150 Rdlr. aarlig. Herved maa dog mærkes, at tvende af de syv Stykker, som han i det hele oversatte, men hvoraf to vare ældre end hans Ansættelse, bleve opførte efter hans i 1785 indtrufne Død, nemlig „den falske Formodning" 1787 og „Stephen og Lise" 1790. Muelig har han dog i levende Live modtaget Honorar ogsaa for disse Arbeider. Iøvrigt sees det af Overskou's anførte Værk 3 D. S. 358, at Wessel efterlod en Gield til Theaterkassen af 293 Rdlr, hvilken indeholdtes i et Enken tilstaaet Honorar for den Afdødes nopførte Stykke „7603". N. A.

ligviis har han ligeledes sørget for Wessel i dennes langvarige Sygdom. Hans Navn er ikke nævnet, men han betegnes som „en Mand, der mod flere, og, saavidt hans Indflydelse strækker, stedse er det forladte Genies Ven og Hielper." Var det maaskee den allerede forhen omtalte General-Auditeur og Conferentsraad Bornemann?[1]

Det var i alt syv franske Syngespil eller Operetter, Wessel oversatte for Theatret; deres Titler meddeles nedenfor.[2] Hvad der i disse fordanskede Syngespil her kan komme i Betragtning, er Sangene, hvori Oversætteren har maattet anvende større Konst, give mere af sit eget, og hvoraf nogle

[1] Han har giort sig bekiendt ogsaa i Literaturen ved et Skrift: P. Corneilles Polyeuctes Marthr, oversat i danske Vers. Kiøbenhavn 1763. 8. — Efter de nu af Overskou i hans Theaterhistorie meddeelte Oplysninger, jfr. Fort. til Udg. af Wessels Skrifter 1787, maa det formeentlig antages, at den omtalte Ven og Hielper af Wessel var den daværende Theaterdirecteur, Kammerherre Hans Vilh. v. Warnstedt, der var en Landsmand af Digteren og foranledigede hans Ansættelse som Theateroversætter, ligesom han senere bevirkede, at Theatret understøttede hans Familie.

[2] 1) De tre Forpagtere. Et Syngespil i to Acter af Monvel. Musiken af D. Z. (Dezedes). Kiøbenh. 1774. 8. 2) Grovsmeden. Syngestykke af Quetant. 1778. 8. — 3) Feen Urfel, eller hvad der behager Damerne. Et Syngestykke i fire Acter. 8. Rec. i Lærde Efter. 1785, Nr. 24. — 4) Det talende Skilderie efter Anseaumes Tableau parlant, et Syngespil. 8. — 5) Julie. Et Syngespil i tre Acter. 8. Rec. i Lærde Efterr. 1785. Nr 24. — 6) Stephen og Lise eller Fortsættelse af de tre Forpagtere, et Syngestykke i to Acter af Hr. Monvel. Med Musik af Dezedes. 8. Udkommet 1790. (L. Efterr. 1790, Nr. 25 it 45.) — 7) Den falske Formodning eller den skinsyge Elsker. Et Syngestykke i tre Acter, med Musik af Hr. Gretry. (Texten af d'Hélé). 8. 1790. (Lærde Efterr. 1790, Nr. 45) — (Alle tillige indrykkede i: Syngespil for den danske Skueplads. 1-8 Bind. Kiøbenh. 1776-1790. Hos Gyldendal.)

kunne have poetisk Værd. Overspændte Fordringer maa dog i denne Henseende ikke gjøres; man maa betænke, hvor vanskeligt det er, at oversætte franske Vers til Originalens Musik, man maa betænke, at disse Oversættelser vare Pligtarbeider, der sielden lykkes i overordentlig Grad, og at ofte først Musiken giver Ordene i deslige Sange deres egentlige Magt og Ynde. Adskillige af Arierne i Wessels Oversættelser af hine Syngespil behage dog ogsaa uden Musikens Hielp, f. Ex. et Par af Sangene i „De tre Forpagtere;“ i „Grovsmeden“, og den i sin Tid ofte sinngne Romance af Syngespillet „Julie“: „I Krattet Lise Hvile tager,“ hvis Naivetet er indtagende selv uden dens yndige Musik.

To Aar efter at Wessel havde erholdt hiin Post ved Theatret giftede han sig med Jomfru Anna Catharina Bukier, Datter af Justitsraad og Krigsbogholder Bukier i Christiania. Han skal have faaet „nogen Formue“ (?) med hende,[1] og troede vel ved Hielp deraf og ved hans Indkomst fra Theatret, foruden ved andet literarisk Arbeid, at kunne ernære en Familie. Lykkedes endog dette nogenledes i den første Tid, saa viste dog den følgende udentvivl snart, at den forrige ustadige Levemaade, den gamle Vane og hans Trang til jævnlig Adspredelse, nu, i en Alder af 38 Aar, havde giort ham uskikket til et roligere og mere husholderisk Liv. Nogen velgjørende Indflydelse paa hans Sindsstemning har dog udentvivl det ægteskabelige Forhold havt, saavelsom den Glæde, han nød, i det følgende Aar (1781) at vorde Fader til en Søn, der fik Navnet Jonas. — Den yppelige comiske Fortælling „Gaffelen“, skreven i denne Periode og trykt 1783 i en Samling Poesier af forskiellige Forfattere, vidner ogsaa om, at han endnu besad Vittighed og poetisk Aand i fuld Kraft Hvor fortræffeligt vidner ogsaa Sangen „Brodne Kar i alle Lande“, der udkom samme Aar, om Dig-

[1] Molbech, Anthologie I. D. S. 286.

terens endnu friske Lune og Sindrighed, ikke mindre end om den indtagende Godmodighed, det skiønne Sindelag, hvormed dette Lune saa elskværdigt forbandt sig. De nævnte to Digte, begge af mindre Omfang, ere de eneste han i det Aar leverede.

I det næste Aar, 1784, begyndte han et Ugeblad under Titlen: Votre Serviteur otiosis, der bestod af lutter versificerede Fortællinger, paa een nær alle comiske, udkom halvarkviis een Gang om Ugen, og endtes med det 54de Numer. Dets indre og ydre Indretning har jeg nærmere omtalt i Anmærkningerne. Pram, i de forhen nævnte Noter til Elegien ved Wessels Død, siger: at „han var nød til at udgive“ dette Ugeskrift, hvorved vel menes, at Mangel tvang ham til at søge et nyt literarisk Erhverv. Han valgte da dette, og det sees kiendelig paa nogle af disse Fortællinger, at de ere fremtvungne af udvortes Aarsager, ikke af indre Drift og Lune. Den Trang, Digteren imellem røbede til at udstrække Æmnet over det Tilbørlige, og til paa den korteste og mageligste Maade at faae Halvarket fuldt, viste tydelig, at han arbeidede med Ulyst. Det er synderligt nok, at Wessel ogsaa i denne Digtart havde begyndt med det Bedste, med „Gaffelen“, der, som ovenfor nævnt, udkom tidligere end Fortællingerne i Votre Serviteur. Disse Fortællinger ere alle skrevne i et andet Metrum, end Gaffelen, hvilken var i Alexandrinere, ligesaa smukke som hine i Kierlighed uden Strømper. Nu valgte han en af færre Pedes bestaaende Versart, der, modsat den regelrette mangestavede Alexandrinske, vexlede aldeles vilkaarligt i snart lange, snart korte Linier, efter Digterens Bequemhed og Indfald. Rimet maatte ligeledes rette sig herefter. Men ogsaa dette Metrum havde sine Fordele; de pludseligt afbrydende Vers, og de derved fremkomne Pauser, gjøre ofte en comisk Virkning, og paa adskillige Steder viser Digteren ogsaa her sin fortrinlige Gave i Versificationen. Han fandt tillige denne Versart bequemmere for sin Mageligheid, i et Værk, der fremstod allene af ydre Trang. Men Mageligheden og

Digterens Ulyst fremskinner for meget i en Deel knudrede, skiødesløst henkastede Vers og i de lange Digressioner, der alt for tidt forraade, at de ere blevne til kun for at udfylde Rummet. At nogle af disse Digressioner, imidlertid ere lunefulde og underholdende, kunde dog allermindst i deres Nyhed, da udmærkede Digteres Præstationer sædvanligt strængest bedømmes, redde dem fra almindelig Mishag, endog hos Digterens varmeste Yndere. Disse lange Udsvævelser, hvorved han altfor tydeligt søgte at udtrække et stundom heel magert Æmne, forekomme vistnok hyppigt; dog findes der ogsaa blandt disse hans Fortællinger nogle, der udmærke sig ved den modsatte Egenskab, Præcision, endog i en paafaldende Grad; f. Ex. Smeden og Bageren. Om nu det Mishag, Digressionerne, og sagtens tillige de øvrige Skiødesløsheder vakte, tilsidst fremkaldte en saa ubillig og almindelig Miskiendelse hos det samtidige Publicum, som Pram beretter, eller om det, for at tale med Nyerup, er en af de hos denne Autor sædvanlige Overdrivelser, maa være nafgiort. Det er bekiendt, at Baggesen ikke længe efter, i comiske Fortællinger i Wessels Maneer, efterlignede ogsaa hans Vers, saavel som hine Digressioner (men med mere Konst og Elegants) og at han derved indhøstede meget og fortient Bifald. Det var altsaa ikke Maneren selv, men hine Skiødesløsheder, der mishagede hos Wessel, hvortil kom den store Hobs velbekiendte Vægelsind, der let glemmer ældre Fortienester over nyere Feil, og over disse ikke kan see det Gode, der staaer ved Siden af dem. Har hiin udmærkede, men i Meninger og Domme ofte heel excentriske Forfatter Ret i den Paastand, at ligesom Wessels Samtid i Almindelighed tilsidst blev ubillig mod hans Fortienester, saaledes blev han fornemmelig miskiendt for de comiske Fortællinger, hvilke „man eenstemmig syntes at forkaste“;[1] saa maa man glæde sig over, at denne

[1] See de forhen nævnte Anmærkninger, hvormed Pram har ledsaget sin Elegie ved Wessels Grav. Anmærkn. 3.

høist uretfærdige Forkastelsesdom ufortøvet blev underkiendt af en umiddelbar paafølgende, mere upartisk Eftertid. Man maa, dersom Forudsætningen er rigtig, saameget mere dadle hiin Samtid for dens Haardhed mod den i trængende Kaar levende Digter, som den havde disse Kaar for Øine og i dem hans Undskyldning, og alligevel — dette i det mindste er fuldkommen vitterligt — ikke søgte at lindre dem, som den burde. Der er med alle deres Feil i de bedre af disse Fortællinger en eiendommelig lunefuld Naivetet, som er meget tiltrækkende, og giver dem et aldeles eget Værd i vor poetiske Literatur. Det er denne Egenskab, som paa det bestemteste adskiller Wessels comiske Fortællinger fra Baggesens, hvor man, uagtet deres øvrige Liighed med hine, ikke vil finde den, ligesom den ogsaa kan være Særkiende paa begge Digteres forskiellige Aand.

Fortællingerne, eller Ugeskriftet Votre serviteur, var det sidste Originale Wessel udgav. Paa versificerede Indfald og Impromptuer lod han det imidlertid ikke mangle, deels i det norske Selskab, deels i andre Kredse. Flere af disse Indfald og Impromptuer ere bekiendte og næsten alle i denne Samling opbevarede. Stundom bestod det Piqvante i dem fornemmelig i Versificationen, f. Ex. i Verset: „Den sextende i Februar ꝛc.“ [1] I det norske Selskabs tidligere Dage søgte

[1] Man morede sig, fortæller en Anecdote, i et privat Selskab med Efterligninger af dette Vers. En af de Tilstedeværende begyndte sin Efterligning saaledes:

Jeg vil forøge Versene,
Som Wessel og som vi har be-
gyndt —

men fuldendte den ikke; en Anden føiede da til:

Naar dette drives alt for vidt,
Da bliver det omsider lidt
Tyndt.

(See Udg. af Wessels Skrifter, 1787. 2 D., S. 143, Noten.)

man at give ogsaa de muntre Aftenlaug, den selskabelige Sviir ved Punschen, en æsthetisk Retning, i det man morede sig med epigrammatiske og andre Impromptuer, Vers efter opgivne Riim o. desl., hvoraf endeel havde Hensyn til Dagens literariske Begivenheder. Det gik vor Digter ligesom Selskabet selv, han havde været med at stifte; begge tabte efterhaanden deres alvorligere poetiske Bestemmelse af Sigte over disse mindre væsentlige, men mageligere og morende Aften-Sysler. For Wessel bleve de omsider ogsaa Dag-Sysler; vel ikke i det norske Selskab, men paa forskiellige offentlige Steder, hvor han ogsaa om Dagen søgte Forglemmelse af sig selv og sin uheldige Stilling, og hvor han morede andre, mere end sig, ved Indfald og Smaavers, der dog ikke havde noget literarisk Hensyn. Paa slige offentlige Steder var han nu en daglig Giest. Han har selv (i Fortællingen: Smeden og Bageren, skreven i hans næstsidste Leveaar) skiemtviis bemærket, at det altid var „paa de honette" han kom. Hertil hørte især en dengang meget kiendt og besøgt Viinstue hos de Hemmert, paa Hiørnet af Østergade og St. Jørgensgade (en meget gammel nu ombygget og moderniseret Bygning, i gamle Dage, efter Sagnet, et Kloster)[1] lige over for Hof- og Stadsrettens daværende Gaard. Ogsaa Viinkielderen paa Hiørnet af store Kiøbmagergade og Skindergade synes han at have besøgt. Hos Hemmerts, hvor Wessel ogsaa indfandt sig om Formiddagen, kom mange agtede Mænd, ogsaa Digtere og Konstnere, og deriblandt Digterne Zetlitz og Rein, Skuespillerne Preisler og Gielstrup, og den i sin Tid meget bekiendte Maler Busch. Wessel drak her sædvanligen rød Viin; om Aftenen i det norske Selskab, nød han sin Punsch, veltillavet, og denne var hans kiereste Drik. Han var paa hine Steder i høi Grad yndet saa vel blandt Giesterne, som

[1] Den havde før Reformationen været den lundensiske Erkebiskops Residents. Jfr. Nielsen, Kbhvn. i Middelalderen. S. 200. N. A.

af Verten og hans Folk, en Yndest, som ei allene hans Vittighed og hans berømte Navn, men ogsaa hans elskværdige Væsen, hans Sicls Godmodighed, forskaffede ham. Hemmerts Familie og hans Folk skal især have været Wessel meget hengivne; de bare altid over med ham, og droge venlig Omhu for ham, naar han i senere Dage alt for meget gav efter for sin Skiødesynd og bukkede under for Vinens bedøvende Virkninger.[1] — Hans Munterhed havde aldrig været vild Lystighed. Den tause Melancholie, den indre Misfornøielse, der hvilede over ham, giorde ham i sildigere Aar stille og tilbageholden. Uvenlig var han dog aldrig; men munter kunde nu kun Vinen giøre ham; og det første Vers af hans Gravskrift over sig selv:

Han aad og drak, var aldrig glad,

skal efter en af Rahbek meddeelt Variant „fra en authentisk Haand", egentlig læses:

Han uden Drik var sielden glad,

hvorved den ogsaa bliver mere characteristisk. Dette Epigram, og det følgende: „Han syntes skabt til Bagateller", betegne tydeligt nok hans mismodige Lune.

Efter hiin Maade at leve paa kan han vel ikke have tilbragt megen Tid med sin Familie hiemme, skiøndt den var ham kier og især Sønnen besad hans hele Tilbøielighed. At underholde sig med ham, og omgaaes nogle fortroeligere Venner, var hans bedste Trøst. Hans kiereste Læse- og Arbeids-Tid var Natten eller den tidlige Morgenstund. Men naar man undtager Oversættelser for Theatret, af hvilke han i sit Livs sidste Maaneder endnu udarbeidede to, sysselsatte større Arbeider

[1] At Wessel ikke heller i private Selskabskredse kunde beherske sin Tilbøielighed, erfares af Digteren Edv. Storms efterladte Papirer; men det maa dog billig betænkes, at Sæderne dengang vare noget anderledes end nu. See Feuill. af F. J. Meier i Fædrld. 1874 No. 256 og 257. N. A

ham dog neppe mere. Disse to Oversættelser („Stephen og Lise“ og „den falske Formodning“) vare af franske Operetter og kom ud efter hans Død. Et originalt Skuespil, der udgaves i hans Dødsaar under Titlen: „Anno 7605“, skulde man neppe dømme at være skrevet i hans senere Levetid Helst vilde jeg antage det for et Ungdomsarbeide. Om dets Ægthed lade samtidige Vidnesbyrd ingen Tvivl tilbage, skjøndt Skriftet udkom anonymt (1785) og først siden optoges under Forfatterens Navn i den Gyldendalske Samling af originale Skuespil. De første Udgivere af Wessels Skrifter (1787) omtalte i deres Subscriptionsplan, der kom ud den 30te April 1786, dette Skuespil, kaldet „Anno 7605“. Det hedder her: „Bogen (Samlingen af Wessels Værker) skal intet indeholde „uden det, hvorom vi have fuldeste Vished, saavel af ind„hentet Kundskab, som af Wessels usvigelige Mærke, at det „er hans Arbeid; dog udelukkes det, som han selv i Live „forbød at bære hans Navn, saasom et i Fior udkommet „ham tillagt Skuespil, under Navn Aar 7605.“ I et Exemplar af dette Skuespils første Udgave, som jeg har for mig, og som har tilhørt P. F. Suhm, findes med dennes Haand disse Ord skrevne: „Wessel er Autor. Hist og her findes Glimt af hans Genie.“ Abrahamson har, i Recensionen i Lærde Efterretninger over Udgaven 1787 af vor Digters Skrifter udladt sig paa følgende Maade over dette i bemeldte Udgave ikke optagne Stykke: „Endog det af dem (Udgiverne), og saavidt man veed, ogsaa af sal. Wessel selv forfattede Skuespil: Aar 7605, som man har affærdiget lidt vel cavalièrement, fortiente ikke just at henkastes med Foragt. Thi er det ikke et godt Skuespil, som det i en Deel Henseender nok ikke er, saa er det dog vist, man sige hvad man vil, en Satire, der skjøndt den er chargeret, dog har Sandhed til Grund, og fremstiller i Caricatur den Naragtighed, at Qvinder ville være mandagtige i Lader og Adfærd, og Mænd igien qvindagtige“ 2c. Saa forstandigt denne Recensent ellers

dømmer, kan man her dog ikke være enig med ham. Suhms korte Dom er efter min Mening langt mere træffende. Der findes virkelig hist og her, skjøndt ikke stærke, Glimt af Wessels Genie, men det Hele er et mislykket Arbeid, hvormed Digteren selv med Ret var misfornøiet Om det just derfor, da det dog var bleven offentligt, og udentvivl, ved ham selv, skjøndt anonymt, og da Meningerne om dets Værd dog vare forskiellige, burde været udelukket af den fuldstændige Samling af hans Skrifter, er et andet Spørgsmaal, og i denne Henseende havde Abrahamson udentvivl Ret.

Stykket, som kaldes et Skuespil i syv Acter, er et Slags dramatiseret satirisk Eventyr, hvis Diemed er at revse Qvindagtighed hos Mænd, og Mandighed hos Qvinder. Leander og Julie, to Elskende, hvis Kierlighed beskyttes af en mægtig Fee, ere gienstidig utilfredse med hinandens Væsen. Hun er ham for blød, for qvindagtig, han er hende ikke øm nok. Første Acts første Scene begynder saaledes:

„Feen til Julie og Leander. Nu, mine Børn! ønsker I endnu at see hinanden omskabt? Julie! vil du endnu have din Elsker forvandlet til en forfinet Kieledægge? Og du, Leander, seer du endnu gierne, at din Julie blir en martialsk Person?

„Julie. Jeg ønsker ham, min Naadige, mere øm og kielen.

„Leander. Hvor vilde De forbinde mig, om de skaffede Julie mere Kiekhed, mindre Qvindagtighed. Det maa være en himmelsk Fornøielse, at eie en Person, som man ikke maa elske som man elsker et Barn. Qvindagtig er et Udtryk, hvormed man forbinder et Begreb, modsat mandig.“ 2c.

Da begge fremdeles vedblive disse Ønsker siger Feen:

„Jeg vil vise Eder, hvordan Eders Efterslægt vilde blive, naar man giennem mange Aarhundrede opdrog sine Børn saaledes, som I ønsker hinanden at have været opdragne. Det turde maaskee udrette saa meget, at I bleve vel fornøiede

med hverandre saadanne som I ere. — — Jeg vil føre Eder mange hundrede Aar frem i Tiden til et Folk, hvis Forfædre opdrog fordum deres Børn efter jeres Ønske, og hvis Efterslægt stedse raffinerede paa denne Opdragelsesmaade."

Paa Leanders Indvending:

„Men vi forstaae jo ikke deres Sprog! — og mange hundrede Aar frem i Tiden?"

svarer nu Feen:

I skulde snart den største Fee
I jer Beskytterinde see;
Min Magt Naturens Orden bryder.
Umueligheder Trods jeg byder;
Og puffer, naar jeg seer min Kands,[1]
Min Fiende: den sunde Sands.
Særskilte Sprog eens Lyd jeg giver,
Og Tid og Sted forflyttet bliver,
Saasnart det stikker mægtig Fee
At lade sine Konster see,
Hvad jeg har sagt, jeg kan udøve,
I snart skal see derpaa en Prøve.

De to udmærkede Linier ere ganske Wesselske.

Med denne Scene, den første og den sidste, ender første Act, der ikke fylder 2 Blade. De øvrige ere ikke slet saa korte; dog optage alle syv Acter tilsammen ikkun 109 ikke sparsomt trykte Sider. Der er kun lidet i de følgende sex Acter, som kunde lade Læseren glemme det Umuelige, det ikke Overnaturlige, men Unaturlige, Fornuftstridige, der ligger i Hoved-Ideen, at to Mennesker sættes, fra deres egen Tid, mange hundrede Aar hen i Fremtiden og, efter i denne sildige Fremtid at have oplevet adskillige Begivenheder med den Tids endnu uskabte Mennesker, ved Stykkets Slutning igien vende tilbage til deres

[1] Kands o: Leilighed, bekvem Anledning. Norsk. Dette Ord findes ogsaa hos Holberg, see Peder Paars 1 B. 3 S. Boyes Udg. 5te Oplag S. 76.

egen Tid. Feen kunde aabne deres Øine, saa at de saae ud i en saadan fiern Fremtid, men her sætter hun dem haandgribelig, legemlig, hen i den. Begivenhederne, der ere underlagte denne barokke Idee, Personerne, Dictionen og hele Behandlingen, ere for upoetiske, alt for lidet phantastiske til at giøre Ideen selv taalelig. Uagtet det Barokke i den forkeerte Verden, der her fremstiller sig, at Fruentimmer pleie mandlige Sysler, og Mænd qvindelige, at hine tale og handle som Mænd, disse som Qvinder, at Qvinderne ere Officerer, Soldater, Professorer o. s. v., fattes dog det Hele det comiske Liv, den Lunets Begeistring, der ellers ledsager denne Digter. Det er udført med en vis Adstadighed, og mangler den muntre Stemning fra Digteren selv, der skal vække en lignende hos Læseren. En og anden Lystighed, som et Par Repliker i Scenen mellem Leander og „Professor Anne Cathrine", forekommer vel, men kun sielden. Herhid kunde vel ogsaa regnes Meldingen (i 2 A., 4 Sc.) til „Capitain Sophie," at „Musketeer Marie har giort Barsel," og at „det er den fierde af Compagniet, som nu ligger i Barselseng." Men saa qvindeligt og naturligt dette i visse Henseender kan være, saa støder selv den frieste comiske Sands sig dog snarere, end morer sig, over det Fræke hos disse qvindelige Soldater, der spille Kort, drikke Brændevin og (ligesom deres Capitain) antaste Mandfolk, og som ere væmmelige, men ingenlunde comiske.

Til de enkelte moersomme Steder hører, at i tredie Act en Poet begynder at declamere et Digt over en afdød Veninde saaledes:

Mit Legeme slog Angests Triller,

og forsvarer dette haarde sts dermed, at „Ordet er haardt, men er det ikke ogsaa haardt at miste en elsket Ven? Bør ikke Ordet udtrykke Tanken?" – I syvende Act kommer først

en Lærd og siden en Acteur frem; den sidste er „stærk pudret og sminket", og gaaer med samme Skridt, som de, „hvormed vore Fadderjunkere lede deres Damer op ad Kirkegulvet." — Disse Scener ere episodiske, thi i Begyndelsen af Acten er Stykket selv ude. Endeligen synge de Elskende og Feen en Trio, hvormed Stykket ender, og hvori Leander og Julie sige:

Lad os blive, som vi ere,
Altid troe, hinanden kiere!

Stykket er iøvrigt ikke, som man heraf skulde formode, et Syngespil; det er allene Slutningen, som er musikalsk.

Wessels sidste Sygdom var af kort Varighed. Den tause og uvirksomme Melancholie, hvori hans fordums gode Lune havde tabt sig, syntes i disse faa Sygdomsdage at ville forsvinde, og han var jævnlig saa munter og oprømt, som han ikke i lang Tid havde været. Rimeligviis ventede man derfor ikke hans Dages Ende, da han den 29de December 1785 hensov, ikkun lidet over 43 Aar gammel. Kort iforveien havde han spøgt med usædvanlig Munterhed og livfuld Vitlighed.

I de første Dage af Aaret 1786 begraves han. Hans Jordefærd (bekostet af nogle af det norske Selskabs Medlemmer, thi hans allernærmeste Efterladte formaaede det ikke) var udstyret tarvelig men værdigt, og havde et hæderligt, skjøndt ikke nær saa talrigt, Følge, som Ewalds. Det norske Selskab, som ved en Deputation af tolv af dets Medlemmer havde bivaanet Ewalds Begravelse, fulgte nu dets egen tabte, uerstattede Digter. Han jordedes paa Trinitatis Kirkegaard, i Nærheden af den Grav, hvori Ewalds Legeme fem Aar tidligere var nedlagt. Hidindtil har intet Erindringstegn bevaret Wessels Gravsted; dog kiender man det endnu og det er hidtil uforstyrret. Udentvivl vil snart en Gravsteen med den mærkværdige Digters Navn blive lagt derover.[1]

[1] Det her udtalte Haab gik ikke i Opfyldelse. Tvertimod

Adskillige af hans Venner og Beundrere satte ham paa Prent værdige Minder; deraf er en latinsk Gravskrift ved en af hans ædleste Venner, Andreas Christian Hwiid, indrykket i Lærde Efterr. 1785, No. 49, og i Fortalen til Udgaven 1787 af Wessels Skrifter. Pram, Rein og Zetlitz skrev Elegier til hans Erindring. J. Wibe har sat følgende Linier under et tegnet Portrait af ham:

See her den Mand, som efter Holbergs Tid
Til Danmarks Lyst Thalia's Gunst opvakte,
Hvis muntre Siel det sande Spøg og Vid
Paa ny igien paa Skuepladsen bragte,
Som tvang os til at lee ved Synet af en Stymper,
Der havde Kierlighed, men havde ingen Strømper.

Fasting skrev „ved Wessels Død":

Skue Wessels Støv, og Glædens Tempel øde!
Skue Latter selv i Graad, fordi dens Fader døde!

Men smukkest af alt var Baggesens Distichon under hans Portrait, foran Udgaven af Skrifterne 1787:

Graad smelted' hen i Smiil naar Wessels Lune bød,
Og Glædens Smiil forsvandt i Taarer ved hans Død.

Man seer at saa vel Fasting som Baggesen have taget Ideen af Wessels eget Vers over Londemann, og at Baggesen har været den heldigste i Udførelsen. Wessels Portrait, siger Abrahamson (Recens. ov. Udg. af 1787 i Lærde Efterretn. 1790) „er malet af Juel, følgelig meget lignende, og stukket af Clemens, følgelig godt stukket." Dog bemærker han tillige, at det Kobberstik, som efter samme Malerie, leveredes med Schwartz's Lommebog for Skuespilyndere

synes, siden den Tid Ovenstaaende skreves, i 1832, Stedet, hvor Digterens Grav virkelig er beliggende, at være glemt. N. A.

1785, endnu troere giengav Juels Original og Digterens Ansigtstræk, skiøndt det ikke nær var saa godt stukket som hiint.

Kort efter hans Død gav Theatret en Forestilling af Kierlighed uden Strømper til Fordeel for hans efterladte Søn. Denne, som den Gang var omtrent fem Aar gammel, blev „fremledet paa Skuepladsen.“ [1] Indtægten af den stærkt besøgte Forestilling var, saa vel ved den Kongelige Families, som ved Publicums Gavmildhed, betydelig.[2] Man tænkte paa at

[1] Det norske literaire Selskabs Poetiske Samlinger. 3 Stykke, S. 49, Noten.

[2] Ifølge vedkommende Conto i Kbhvns Overformynderie (Protoc. 9, Fol. 84) indsattes i Overform. d. 6te Febr. 1787 for Jonas Wessel, 6 Aar gammel, Søn af afgangne Theaterpoet Joh. Herm. Wessel og Hustrue Anna Cathrine Bukier, under Værgemaal af General Auditeur Wessel, 845 Rd. 8 Sk. I denne Anledning er anført paa bemeldte Conto: „Ved Pro Memoria af 10de Januar 1787, som Magistraten d. 24de ditto hertil har remitteret, har Direktionen for Skuespillene anmeldt: at efter H. Kgl. Majestæts allern. Tilladelse, Tragødien Kierlighed uden Strømper den 27de December 1786 er bleven opført til Fordeel for Forfatterens, afgangne Theaterpoet Johan Herman Wessels Søn, hvorved efter bem. P. M. og medfulgte Bilage er indkommen, som den 6te Febr. 1787 ved Hr. Justitsraad Lassen imod Qvittering blev indbetalt og efter foran paaberaabte Kongelige Tilladelse, som skal være af 28de Febr. 1786, her under Overformynderiet skal administreres for bem. Sal. Wessels Søn:

1,	Som det Høi Kongelige Huus har skiænket og betalt	300	Rd.	„ Mk.	„ ß
2,	Deres Durchlautigheder de 2 yngste Prindser af Augustenborg	20	—	„ —	„ —
og 3,	Ved Theater Entreen	525	—	„ —	8 —
	Tilsammen	845	Rd.	„ Mk	8 ß.

af hvilken Capital og for Værgemaalet Overformynderiet ikke forlanger nogen Indteguing. Ovenmeldte Theater Directionens P. M., som tilligemed Bilagene følge Værgemaalet, siger at Capitalen med paaløbende Renter i sin Tid udbetales den unge Wessel, naar hans Formynder

forskaffe den for tidligt bortrykkede Digters uforsørgede Barn en anden Understøttelse ved en Samling af Faderens Skrifter. Tre af dennes Venner, P. J. Monrad, Baggesen og Pram indbøde under 30te April 1786 til Subscription. I Planen sagdes, at „med Enkens og Slægtninges Tilladelse „skulde Fordelen af Værket aldeles og allene tilhøre Digterens „efterladte endnu umyndige Søn.“ Underskrifter tegnedes ei allene i begge dansktalende Kongerigers, og i Hertugdømmernes Stæder og Provindser, men ogsaa i Island, paa Færøerne, i Vest- og Ostindien, og en Deel af de Stæder i og udenfor Europa, hvor danske Consuler vare ansatte (i London f. Ex. for 23, i Stockholm for 1 Expl., det eneste i hele Sverrig).[1] Indtrufne Omstændigheder (Mangel paa Papiir, Bogtrykkerens Død) giorde at Værket, i to Dele, først kom ud i August 1787. Det meddeelte en Subscriptionsliste paa 1238 Exemplarer.[2] Man lovede i Fortalen at aflægge Regnskab „til Vedkommende.“ Offentligt er intet saadant fremkommet. Men

finder det for ham gavnligt, som en Erindring om, at Hans Majestæt endog i Sønnen har villet belønne Faderens fortrinlige Talenter.“ Contoen er afsluttet saaledes: „Jonas Wessel i 19de Aar, har med beskikket Curator, Landmaalings Inspecteur Caspar Wessel, givet Afkald for hans Arv: 1362 Rd. 3 Mk. 7 Sk. den 20de Martii 1800.“ Renten, der dengang svaredes med $5^3/_4$ %, blev som bemærket tillagt Capitalen, hvilket synes noget forunderligt, da Moderen uden Tvivl godt kunde have trængt til den liden aarlige Hielp, af nogle og tredive Rdr. Theaterdirectionens Pro Memoria og de øvrige omtalte Bilage findes ikke i Overformynderiets Archiv.

[1] Rimeligviis foranledigedes den udenlandske Subscription af den for Sagen ivrige Pram, som var ansat ved Decon. og Comm. Collegiet. Det paa en dansk Digters Værker betydelige Subscribent-Antal i London var ventelig en Følge af Norges daværende stærke Handel paa England.

[2] Abrahamson siger, at alle Subscribenternes Navne endda ei vare indførte. (Lærde Efterr. 1790. S. 113.)

det er mig bekiendt, at dette Foretagende, saa ædelt i dets Bevæggrunde, og, som det syntes, saa heldigt i dets Udfald, dog aldeles ikke svarede til Diemedet. Man overlod, ifølge et Løfte i Subscriptionsplanen, hele Skriftet (41½ Ark) til Subscribenterne for 1 Rdlr. 32 Skill., uagtet Oplaget, trykt paa fiint fransk Papiir, og udstyret med Digterens Portrait og sex kobberstukne Vignetter, var bleven forholdsmæssigt dyrere. (Bogladeprisen fastsattes, da det kom ud, til 2 Rdlr.) Hiin uforholdsmæssig lave Subscriptionspriis var allerede en uheldig Omstændighed; men hertil kom endnu, at af Subscribenterne adskillige ei vilde modtage deres Exemplarer, og andre (som var det værste) vel modtog, men ikke betalte dem. Udgiften oversteg tilsidst Indtægten med nogle hundrede Rigsdaler. Endnu 1795 henlaae et Antal Exemplarer i Forvaring hos Directeur og Bogtrykker Schultz, og hele denne Rest brændte i den store Ildebrand 1795. — Efter hiint Forsøg virkedes siden intet offentligt til Bedste for Wessels eneste Søn, der siden som Mand blev ansat i Norge, hvor han endnu lever.[1]

Johan Herman Wessel var af Middel-Størrelse. Hans Ansigt bar Præget af en opvakt Aand, han havde brune livfulde Øine, og, saa vidt af hans Portrait kan sluttes, stærke fremstaaende Øiebryn. Et iøinefaldende Arr paa høire Side af Hagen var maaskee en Følge af den forhen omtalte Fistelskade i Kindbenet, hvilket henved to Aar havde holdt ham paa Sygeleiet. Hans Gang var skiødesløs ligesom hans Paaklædning. I sine sidste Aar skal han have baaret Paryk, som gik langt ned i Panden, men ved de andre Sider kom undertiden hans egne Haar tilsyne.

[1] Jonas Wessel blev Student i 1800 og juridisk Candidat med haud. illaud. i 1807; efterat have været paa Contoir hos sit Sødskendebarn Sorenskriver J. Wessel, udnævntes han til Procurator ved alle Over- og Underretter i Norge og bosatte sig i Porsgrund, hvor han døde ugift den 20de Juli 1836. (Moes Tidsskr. for norsk Personalhistorie. S. 237 — 38.) N. A.

Vi have i det Foregaaende seet, at hans Sindsstemning i yngre Dage var munter, men aldrig vild; at den derimod siden gik over til stille i sig indsluttet Mismod. Hans Hierte blev uforandret, ædelt og venligt. Hans gudfrygtige Sindelag og Tænkemaade have Samtidige bekræftet og hans alvorlige Digte vidne ligeledes utvetydigt derom.

Han var forsonlig og tilgav gierne Fornærmelser. Skjøndt han ikke havde mange Fiender, var der dog en og anden, som antastede ham, deriblandt En, fortæller Pram, „som paa Prent lod see," at han troede sig meent i Wessels Fortælling: En Herremand sov engang hen. Denne Mand skrev en Vise, som skulde være en Parodie paa Wessels i Vise-Form indklædte Fortælling, men kun var „Grovheder og Nonsens." Efter meer end ti Aars Forløb traf Wessel sammen med denne Antagonist, der blev saa indtaget af Digterens elskværdige Væsen og tiltrækkende Vittighed, at han tilkiendegav sig for ham, bad ham om Forladelse for hiint uforskyldte Angreb, udbad sig hans Venskab, „og giorde sig stolt af at have, som han troede, lignet Wessel som Digter, siden hans Vise havde havt samme Omqvæd som Hr. Wessels."[1] Uden-tvivl har vor Digter ligesaa lidet taget Deel i de egentlige Partie-Feider, der middelbar gav Anledning til det norske Selskabs Stiftelse, som han nogensinde indlod sig i andre literariske Stridigheder. Hans Grundsætning i denne Henseende har han udtalt i Epistelen til Baggesen. Ligesaa fremmed, som Partiehad, var overdreven Nationalstolthed ham. Det er ligesaa urigtigt, meente han, at sætte sit eget Fædreland, og saaledes sig selv med, over alle andre, som at foragte Fædrelandet og de Baand, de Forhold og Følelser, der binde os nøiere til det, end til noget andet Land. Derfor sang han kierlig advarende til sine Landsmænd og venlig belærende til

[1] Pram, Anmærk. til den forhen citerte Elegie Jfr. Anmærkn. til „Sadelen" S. 91.

de Danske i den sindrige poetiske Folke-Characteristik: Ondt og Godt i alle Lande.

Endskiøndt han aldrig fremtraadte umiddelbar som Critiker, have vi dog i hans berømte Parodie et godt Vidnesbyrd om hans Critik og Smag. Et Træk der ligeledes ogsaa viser denne fra en heel fordeelagtig Side har Rahbek opbevaret (i Udf. ov. dansk Digtekonst under Christian VII., første Deel, S. 372.). Da man ved Bedømmelsen i det norske Selskab over P. H. Frimanns Digt: Axel Thordsen og Skiøn Valborg, særdeles roste en Strophe, der meget poetisk beskriver Axels Hast og Længsel paa Reisen til Hiemmet,[1] samtykkede Wessel vel i Berømmelsen, men føiede dog til, at den gamle Kæmpevise havde sagt det endnu smukkere i Verset:

Paa Reisen var han saa frisk og snar,
Ham fulgte vel tredive Svende;
Der han kom til sin Moders Gaard,
Da red den Herre allene.

Oehlenschläger har i sin Autobigraphie (1 D. S. 229—231) bevaret nogle Anecdoter om Wessel efter mundtlige Fortællinger af Rahbek. Deraf forekommer mig især den charakteristisk om hans Audience hos Ministeren Guldberg, hvortil en Ven opmuntrede ham og laante ham en Paryk og et Par sorte Silkebuxer. Ministeren spørger: „Hvem er De? — Jeg hedder Wessel. — Han veed endnu ikke ret Besked; Wessel tager derfor Parykken af, der giorde ham ukiendelig, og stikker den i Lommen. Nu gienkiender Guldberg ham og spørger: hvormed han kunde tienes? — Deres Excellence, det

[1] Meer ilende fløi Pilen ei,
I Luften hen fra Buens stramme Seene,
End Axel paa sin længselsfulde Vei
Flyer hastende forbi dens ønskte Mile-Stene.
Sin raske Fod den stolte Ganger hæver,
Den grønne Hede flyer og ved hans Fodslag bæver.
(Det norske Selsk. Poetiske Samlinger 1 Stykke.)

maatte være et Embede, hvor der var meget at fortiene og lidet at bestille; dertil føler jeg mig især oplagt. — Ministeren synes ikke at ville forstaae dette, dreier sin Daase i Haanden og gientager Spørgsmaalet: hvormed han kunde tienes? — Nu, sagde Wessel, saa giv mig en Priis Tobak, Faer.“ — Den fik han, bukkede og gik sin Vei. — Iøvrigt skal Wessel hverken have brugt Røg- eller Snuustobak; men denne Priis tog han for at faae Anledning til at gaae. [1] — Meget moersom er ogsaa hans Yttring ved den Paastand, at intet kan være varmere end to Skiorter: — „Hvad siger han da om tre, Faer“, og hans Svar, da en Ven, der saae et Par Bøger ligge hos ham, spurgte: Er alle de Bøger dine, Wessel? — „Nei, jeg har laant de fleste.“

Ligesom der udentvivl var en vis Familie-Liighed i Ansigtstræk mellem vor Digter og hans Faders berømte Farbroder, Peder Wessel Tordenskiold (foruden den tilfældige, at begge havde et Arr ved Hagen), saaledes finder jeg ogsaa Liighed i den Characteer, de begge, skiøndt i saa forskiellige Stillinger, have udviklet. Diervhed, Vid og muntert Lune udmærkede dem begge, og det sidste gik hos begge med Aarene over til en melancholsk Stemning. Begge vare ædle, jævne og troeskyldige, oprigtige og troefaste; religiøse og meget forsonlige vare de ogsaa. Men (heri afvige de meget fra hinanden) Peder Wessel var idel Virksomhed, Johan Wessel derimod henfaldt i sildigere Aar næsten til Drkesløshed; hos hiin Wessel var ogsaa Ærgierrighed, der aldrig pleier at savnes hos Helten, en naturlig og mægtig Drivefieder,

[1] Recensenten af Molbechs Anthologie, i Literatur-Tidenden 1831, No. 9 fortæller Anecdoten noget anderledes: at nemlig Guldberg „efter at have læst eller seet Kier„lighed uden Strømper, lod Wessel kalde til sig, og til„bød at være ham behielpelig til et Embede, passende med hans Naturanlæg og Kundskaber,“ hvorpaa Wessel, i det han takkede, gav det ovennævnte Svar.

medens den hos den yngre, skiønøt en Heros i Digtekonsten, ikke synes at have formaaet noget. Men Tilbøieligheden til Selskab og Adspredelse havde Tordenskiold atter tilfælles med Wessel; ligesom denne besad han megen Humor, var fri i Omgang og Tale med Høie som med Lave, og tillod sig, ligesom han, Skiemt med Andre; dog var Wessels Spøg mere skaansom, altid godmodig, Tordenskiolds stundom hvas og stikkende. — Begge endte langt tidligere end efter Naturens sædvanlige Orden, deres korte, men hver i sin Retning høist udmærkede Baner, hvilke de betegnede med Værker, der gjøre. deres Navne for altid uforgiængelige. I Væsen og Adfærd maae de begge, foruden de her fremhævede Liigheder, have havt noget Eiendommeligt, noget Eget, som bedre kan tænkes end beskrives, men som den, der gjør sig nøie bekiendt med de Minder, vi besidde af begges Liv (Tordenskiolds Rapporter og Bedrifter, Wessels Poesier og Sagnene om ham) udentvivl vil kunne forestille sig.

Vel kan Johan Herman Wessel ikke i Geniets Rigdom og Frugtbarhed lignes med Holberg, Ewald og Oehlenschläger, men i hans skiønøt mindre talrige Productioner viser ogsaa han et stort poetisk Genie, og hans Kierlighed uden Strømper, de bedste af hans Fortællinger, og af hans øvrige Digte, ere ved Originalitet, ved Konstværd og digterisk Kraft Mesterværker i deres Slags.

Kierlighed

uden

Strømper.

Et

Sørge-Spil

i Fem Optog.

Personerne.

Johan von Ehrenpreis, Skrædder-Svend.
Grete, Johans Forlovede.
Mette, Gretes Fortroelige.
Mads, Gretes ulykkelige Elsker.
Jesper, Madses Fortroelige.

Første Optog.

Første Optrin.

Grete

allene, sovende paa en Stoel, vaagner op, og siger:

„Du aldrig bliver gift, hvis det i Dag ei skeer!"
O! alt for fæle Drøm! mig synes, at jeg seer
Endnu den sorte Geist, at jeg ham hører true
Med samme Torden=Røst. Saa skal jeg aldrig skue
Det Haab opfyldt, hvorpaa jeg byggede saa tryg,
Da paa min Skrædders Skiød, med Haanden om
hans Ryg,
Jeg hørte ham saa tidt med kiælen Stemme sige:
Jeg var hans eneste, hans allerbedste Pige,
At mine Diekast sig trængte til hans Siæl,
Og at han uden mig ei kunde lide vel.
Troeløse! jeg gad vidst, hvordan du nu maa lide!
En Diævel skulde dig ei kunde fra mig slide,
Min Smiil din Vellyst var, og mine Vink din Lov,
Det svoer du paa, og løi, og denne Løgn var grov;

Thi over Tiden nu det er alt otte Dage,
Som du mig lovede at komme her tilbage.
Forbandet den Major, hvis Buxer gik i tu!
Dog nei, utroe Johan, forbandet være du!
Det Bud, som foregav, at en Major ham sendte,
For at berette dig, de Buxer, som du vendte
I Fior, var nu i tu, og at et andet Par
Ham maatte gjøres strax, thi han i Knibe var;
Han for at skuffe mig med dig var sammensvoren,
I kjørte Pokker, I! og ikke til Majoren.
Hvor kunde vel hos mig Mistanke finde Sted?
Jeg var godtroende og blind af Kierlighed;
Stokblind jeg vist nok var, som kunde ei begribe,
At aldrig saadan Mand, en reen Major i Knibe
For Buxer være kan; jeg nu for silde seer — —

(Efter nogen Taushed)

„Du aldrig bliver gift, hvis det i Dag ei skeer;"
Viig fra mig, sorte Aand, som tordner i mit Øre!
Dog nei, jeg hører ei, jeg synes kun at høre.

Andet Optrin.

Mette. Grete.

Mette.

Hvad nye Fortræd, Maſør! forvolder disse Skrig?
Hvor ængste de min Siæl!

Grete.

Jeg er ulykkelig!
Veninde hør og skielv: Et fælt fortagtigt Væsen,
En Diævel uden Tvivl, med sorte Haar paa Næsen,

Mig nu, jeg ſad og ſov, i Drømme forekom,
Og grumt og brølende afſagde denne Dom:
„Du bliver gift i Dag, ſkal du det eengang blive!“

Mette.

Man bør ei altid troe, hvad Drømme os indgive.

Grete.

Du veed, en Helte=Drøm har aldrig feilet før.

Mette.

Lad det end være ſaa, du dog betænke bør,
At til en rigtig Drøm der Seng og Nat udkræves;
Om Dagen i en Stoel — —

Grete.

Du trøſter mig forgieves;
Det Indtryk, ſom min Drøm har giort udi mit Bryſt,
Desværre trodſer din og hele Verdens Trøſt.
Jeg ſeer min viſſe Død —

Mette.

Men den ſeer ikke Mette.
Din Drøm, var den end ſand, den ſiger jo kun dette:
Du aldrig giftes ſkal.

Grete.

Og den, ſom ſiger det,
Han ſiger, jeg ſkal døe. Thi jeg har nogen Ret,
Hvis tuſind Vidnesbyrd mig nogen Ret kan give,
At troe, jeg ikke bør blandt Grimme regnet blive;
Og naar man ei er grim, og er ei heller død,
Man for at blive gift ei pleier lide Nød.

Mette.

Forlad mig, jeg tilſtaaer, at jeg mig har forløbet.

Grete.

Du ved din Tale kun Eenfoldighed har røbet,
Og den er alt forladt.

Mette.

Forlad da ligesaa,
At jeg dig endnu tør et Middel foreslaae,
Hvorved du lykkelig, og Drømmen sand kan blive:
Gift dig i Dag med Mads!

Grete.

Min Haand jeg skulde give
Til den, jeg før forskiød? den Kaal jeg spytted' i,
Jeg skulde søbe selv? Gid før — —

Mette.

For alting tie!
En ubetænksom Eed man ofte maa fortryde,
Og mine Grunde dig maaskee kan overtyde,
Du ei forsværge bør, at blive Madses Brud.
Sandt nok, ved saadan Eed en Siæl sig mærker ud,
Som ikke tænker lavt; men jeg tør endnu sige:
Den Siæl hver anden maa i Høide overstige,
Som kun af Lydighed imod sit Kald og Pligt
Nedlader sig til det, som den er væmmeligt.
Men vores Kald og Pligt, saa mange, som vi ere,
Er at udvælge os en Mand i Tugt og Ære.

Grete.

Hvo kan vel staae imod den rene Sandheds Sprog?
Det har udi min Siæl oplyst den mørke Krog.
Fornuften i dit Raad er villig at samtykke,
Kun maatte Hiertet ei Fornuften undertrykke!

Der dog endnu en Ting for Hovedet mig staaer:
Om jeg dig lyde vil, hvem staaer mig inde for,
At Mads foragter ei den, ham har før foragtet?

Mette.

Du hans Høiagtelse for evig har forpagtet,
Det staaer jeg inde for, og til Beviis herpaa,
For Solens Opgang han for mine Fødder laae
I Morges taarefuld, og med en ydmyg Mine
Bad om Tilladelse, at kaste sig for dine.
Han har en vigtig Sag at foredrage dig,
Som han fandt raadeligt at holde skiult for mig.
Hvis du tilsteder det, og du det bør tilstede,
Jeg strax vil hente ham.

Grete.

Lad din Forstand mig lede,
Giør hvad dig synes bedst; min Siæl indviklet er
I Sorgers mørke Skye; du dens Veileder vær!

(Mette gaaer.)

Tredie Optrin.

Grete allene.

Saa er jeg da fordømt til Madses Brud at blive,
Jeg give skal min Haand, og kan ei Hiertet give;
De skulde begge to saa deilig fulgtes ad,
Hvis den utroe Johan ei værdig var mit Had.

Fierde Optrin.

Grete. Mads.

Grete.

Seigneur! Indgangen hid jeg vilde dig ei hindre;

Thi af en Mand, ſom du, jeg venter intet mindre,
End ſmaa Bebreidelſer, ſom giør os begge Skam.

Mads.

Enhver, ſom kiender Mads, bør tænke ſaa om ham.
Vel ſandt! du mig forſkiød, men det er kun en Skiæbne,
Mod hvilken du omſonſt, og jeg, mig vilde væbne:
Det ingens Brøde er og altſaa ikke din.
Een Brøde veed jeg af, og denne bliver min:
Jeg en Misdæders Navn med Rette burde bære;
Jeg har fordriſtet mig din Skiønhed at vanære.
Du tog din Haand igien, og jeg har endnu Liv,
Jeg ei mit Hierte ſtrax hiemſøgte med en Kniv!
Din Skiønhed jeg til Trods endnu tør drage Aande!
Du Aarſag har, om mig at tænke allehaande.
Men tager jeg ei feil, en Skiæbne eller Aand,
Jeg veed ei, hvem af to, tilbageholdt min Haand,
Da jeg, Madam, forladt og ſtraffet med din Vrede,
Beſluttede at døe; min Kniv var af ſin Skede,
Min Arm alt udſtrakt var, jeg manglede ei Mod;
Døe var min fulde Agt, flyd, raabte jeg, mit Blod!
Men ingen Draabe flød. Man er ſom uden Sandſer,
Naar man ſig dræbe vil. Om derfor med et Pandſer
Mod dette grumme Stød Een dækkede min Barm,
Hvad heller nogen Geiſt tilbageholdt min Arm,
I den Forvirrelſe jeg kunde ei erfare.

Grete.

Nu min Beſkedenhed befaler mig at ſvare:
Jeg kiender mig for vel til mig at bilde ind,

At hele Verden var udi et Kalveſkind [1],
Fordi jeg bytted bort en Elſker for en anden.
Vel har jeg ofte hørt, naar jeg ſkal ſige ſanden,
At nogle Skiønheds Træk mig gunſtig Skiæbne gav;
Men ſaa hovmodig jeg dog aldrig blev deraf,
At mig i Sinde kom at holde for en Brøde,
Om ved mit Hiertes Tab min Elſker ſtrax ei døde.

Mads.

Ved din Beſkedenhed min Brøde voxer meer,
Jo mere jeg dit Værd ved den forøget ſeer.

Grete.

Nu nok om dette talt, vend dig igien til Sagen!

Mads.

Jeg har da tydelig, mig ſynes, lagt for Dagen,
Hvorlunde at en Aand, en Skiæbne, eller ſligt,
Var Aarſag, at jeg før ei efterkom min Pligt.
Men Skiæbne, Aand og ſligt giør intet hen i Taaget,
Og med at frelſe mig de viſtnok meente noget;
Det noget gietter jeg, men om jeg gietter ret,
Et Ja, et Nei af dig ſkal ſnart afgiøre det.
Jeg troer, min gode Aand mit Liv har vildet ſpare,
Fordi den ſaae, min Nød ei ſkulde evig vare,
Fordi den ſaae, Johan tilſidſt ved nedrig Sviig
Dig ſkulde lære ret at ſætte Priis paa mig.
Herom at ſige meer var kun at ſpilde Tiden,
Og at fornærme dig, ſom alt for længe ſiden

[1] At hele Verden var udi et Kalve-Skind, o: at Verden ſkulde være ubetydelig nok til at lægge Mærke til, at jeg oſv. See Anmærkn.

Min Mening fattet har; beær mig med et Svar,
Hvoraf jeg fatter din.

Grete.

Hvad Skiæbnen budet har,
Var en Forvovenhed af mig at vilde hindre.
Jeg har i denne Sag kun dette at erindre,
Ifald jeg giftes skal, da maa det skee i Dag,
Det ellers aldrig skeer.

Mads.

Min Tunge er for svag
Til min Erkiendtlighed og Glæde at udtrykke;
Læs af mit Die-Syn min Elskov og min Lykke!
Jeg galopperer hen, at tage Klæder paa,
Hvormed jeg værdigen kan som din Brudgom staae.

(Han gaaer.)

Femte Optrin.

Grete. alene.

Aria.

Skiæbnen bød mig først Johan,
Nu mig giver Mads til Mand.
Naar dig nogen Karper byder,
Og du faaer kun tørre Syder,
Bliver du lidt flau derved;
Men har du en sulten Mave,
Og ei anden Mad kan have,
Gaaer den tørre Syde ned.
Skiæbnen bød mig først Johan,
Nu mig giver Mads til Mand.

Hvor nødig Hiertet vil dog for Fornuften vige!
Jeg hører dennes Røst alvorligen at sige:

Mads blive skal din Mand, men Hiertet siger: Nei —
Dog, hvorom alting er, saa gaaer jeg nu min Vei.

Andet Optog.

Første Optrin.

Mads. Jesper.

Mads.

Hvor hopper ei min Siæl! Hvor skynder sig mit Blod,
At raabe: „Fryder jer!“ til hvert et Lemmed.

Jesper.

Du taler, som du var, min Ven! lidt hoved-svimmel.

Mads.

Faer fra et Helvede med eet op i en Himmel,
Og vi vil faae at see, om du det bedre giør.
Saa lykkelig en Hest, som jeg, var aldrig før.
Kom kys mig, søde Broer! lad os en Sang istemme,
Hvoraf den hele Jord min Glæde kan fornemme.
For evig evig Tiid er Mads nu lykkelig!
Min Jesper! hielp mig at udstøde Fryde-Skrig;
Hør! af min Fryds-Basun faer ud en Glædes Torden
Langt ned til dem, som boe — — der boer jo under
Jorden
En Hoben smukke Folk? — Den hele Jordens Kreds
Skal vide jeg er glad, før er jeg ei tilfreds.

Aria.

Underjordiſke, ſom ſover,
Du maa ikke undres over,
At min Sang dig vækker op
Til at gjøre Glædes Hop.
Du det ikke ſkal fortryde;
Thi min Sang kun Fryd ſkal byde;
Under Jorden gjør et Hop!
Naar min Sang dig vækker op.
Mads i Dag har vundet Seier,
Mads i Dag ſin Grete eier,
Ja med Hud og Haar og Krop.
Under Jorden gjør et Hop!

Jeſper.

Har du nu ſkreget ud din Glædes Raſerie?

Mads.

En Zephyr blæſer nu, og Stormen er forbi.
Det var en Fryds Orkan, ſom foer ud af ſit Fængſel,
Og havde Fængſlets Dør nær løftet af dens Hængſel;
Saa voldſom var dens Fart. En Siæl er dobbelt glad,
Jo længere den før i Sorgens Fængſel ſad.

Aria.

Min Glæde er ſom Bækken;
Den Bæk, ſom ſagte flød,
Før den en Dæmning bød,
Ei røre ſig af Flekken;
Da Dæmningen kom bort,
Flød Bækken dobbelt fort.
Min Glæde er ſom Bækken.

Jeſper.

Jeg Grete komme ſeer, hun viſt den Slutning drager,
At du af Lunkenhed dig gode Stunder tager,

Ifald hun faaer at see dit end ukiemte Haar;
Det bliver derfor bedst, at du affides gaaer.

(De gaae.)

Andet Optrin.

Grete. Mette.

Mette.

Saa var mit Haab omsonst! Du syntes at samtykke
I dette Ægteskab; jeg holdt det for min Lykke,
At ved mit ringe Raad jeg kunde fremme din,
Og skrækkes nu, du slaaer det hen i Veir og Vind.

Grete.

Jeg dig forbunden er, som vil min Smerte lindre,
Og ærer dine Raad, men ikke destomindre
Mit Hierte siger mig, at tusind Plagers Hær
Med Længsel venter paa, at see min Brudefærd.
Før var jeg angestfuld, men tusind gange mere,
Saasnart jeg tænker paa, at Mads min Mand skal
være;
Jeg veed ei selv, hvorfor.

Mette.

Man vel hos visse Folk,
Paa visse Tider bør ansee som Sandheds Tolk
En rigtig Ahnelse; men du dig kan bedrage,
Og for en Ahnelse maaskee den Affkye tage,
Som føles af enhver ved slige Bryllupper,
Hvor man skal ægte een og har en anden kier.
Din Ahnelse maaskee af sidste Slags kan være,
Hvem veed?

Grete.

Du er for kort, til mig at kunde lære
At kiende Ahnelser; hvis min ei ægte er,
Saa maa du frit — — —

Mette.

Men hør! hvem mon der banker der?
Jeg gaaer at lukke op. (gaaer.)

Tredie Optrin.

Grete allene.

Hvem mon der vel kan banke?
Maaskee — — dog nei — — det var for smigrende
en Tanke,
Og den troeløse Skurk vist havde kommet før,
Hvis ei — — men Himmel! Jord! det er Johan!
— — Jeg døer.

Fierde Optrin.

Johan. Grete.

Johan.

Hvor seer jeg glad igien de mange Yndigheder,
Som den maa være blind, der kan ei see hos eder.

Grete.

Jeg dig fornærmet har, min allerbedste Ven!
Jeg tænkte, du var Skielm.

Johan.

Saa tænk nu om igien.

Grete.

Mit eget Hierte sig nu færdig er at hade,
Som dig mistænkte saa.

Johan.

Jeg kan dig let forlade
En Tvivl saa rimelig for dig at falde paa;
Du er undskyldelig, og jeg er ligesaa.
Du de Forhindringer behager at anhøre,
Som vare Aarsag i — —

Grete.

Dig at retfærdiggiøre
Er kun til Overflod; dit Forsvar ligger her
(peger paa Hiertet)
Med Ild=Bogstaver trykt. Det kort forfattet er:
Johan, som elsker mig, kan ei straſværdig
være.

Johan.

Hvor taler du ei smukt; jeg vilde paa min Ære,
Nu Touren er til mig, og sige smukke Ting;
Men Kierligheden har med tætte Atter=Sting[1]
Saa syed mit Hierte ind, at om jeg skulde hænge,
Dets ømme Følelser sig dog ei kunde trænge
Op til min Mund, Madam!

Grete.

Jeg tvivler ikke paa,
Du mig jo elsker høit, naar du mig elsker saa.

Johan.

Mig Timer synes Aar, og Øieblik som Dage,
Indtil jeg bliver din og du min Ægte=Mage.

Grete.

Nei see den lille Skalk, hvor han giør høie Sving,
Og det er dig, som ei kan sige smukke Ting!

[1] Atter=Sting o: Agtersting; form. Norsk.

Johan.

Nærværelsen af den, hvis Dine vi tilbede,
Det ømme Hierte tidt kan komme til at svede;
Og denne Sveed, Madam! som er snart ingen Ting,
Din Godhed falder paa at kalde høie Sving.
Du alt for gunstig er.

Grete.

Med Ret maaskee du venter
Den Roes, du negter dig, at faae igien med Renter;
Fortryd dog ikke paa, der bliver intet af
For den gang; men du er endnu ei i din Grav;
Nei bie kun, til vi først er bleven Mand og Kone,
Saa kan du lide paa, jeg skal til gavns forsone
Den Forurettelse, jeg nu blier skyldig i.

Johan.

Jeg var tilfreds, Madam! vort Bryllup var forbi.

Grete.

I Dag, i denne Dag, jeg dig min Haand vil give.

Johan.

Er det alvorlig talt?

Grete.

Din Længsel vist skal blive
Opfyldt før Aftenen. I Dag er Grete din,
Og din for evig Tiid. Jeg strax vil løbe ind
At klæde mig; gaae hen, og giør nu du det samme.
Du studser, bliver bleeg?

Johan.

Gid mig alt Ondt maa ramme,
Hvis der er nogen Ting, mit Hierte ønsker meer

End det, at blive din! Men jeg mig tvungen seer
En Dags Opsættelse mig ikkun at udbede;
En umild Skiæbnes Dom — — —

Grete.

Med eet din Elskovs Hede
Nu kiølnet har? Utroe! saa tænkte jeg dog ret!

Johan.

Mit Hierte sidder der, du maa udrive det,
Hvis det ei brænder heelt. — —

Grete.

Troeløse! ja det brænder
Af en uteerlig Ild, som Ærens Love skiænder,
Som al sin Næring har fra Dyds og Ærens Tab,
Og slukkes ud, saasnart man nævner Ægteskab.
Og saadan Kierlighed du tør din Grete byde?
Forræder! jeg forstaaer hvad det har at betyde,
Naar først Opsættelser en Elsker foreslaaer.

Johan.

Jeg staaer det ikke ud, det over Skrævet gaaer!
Jeg aabenbare maa, hvorfore jeg mig krymper.
Du nøder mig, viid da — — —

Grete.

Hvad? snart!

Johan.

At mine Strømper —

Grete.

Og de?

Johan.

De er' ei til.

Grete.

Nu fik jeg Hierte=Stød!
Det alt for gruſomt er, det bliver viſt min Død.
(Efter en kort Beſvimelſe.)
Forvovne! ſom ſaa fræk tør uden Strømper tale
Om Bryllup, veed du vel, jeg det ei vil forhale;
Men ſkal du blive min, jeg ſværger, at du maa
Som Brudgom da i Dag, om uden Strømper, ſtaae.

Femte Optrin.

Johan allene.

Skal jeg ſom Brudgom ſtaae i Dag foruden Strømper!
Hvo giver bedſte Raad til en uheldig Stymper,
Som Æren byder eet, et andet Elſkovs Gud?
„Hvis du i Støvler ſtaaer, ſaa leer dig Folket ud;"
Det Ærens Stemme er. „Du miſte ſkal din Brud
Ved en Opſættelſe;" ſaaledes Elſkov truer.
Mit Hierte for et Valg paa begge Sider gruer.

Aria.

Som en uheldig Skipper,
Der forud ſeer, han ſtrande maa
Paa een af tvende Klipper,
Ei nogen vis at ſtrande paa
Tør vælge ſig,
Saa gaaer det mig.

Tredie Optog.

Første Optrin.

Mads allene.

Hvor er min Skiæbne grum og umaneerlig stiv!
Den paa min Ære har ei i sit hele Liv
Det allermindste Gran af Medynk for et Hierte,
Den nu saa lang en Tiid hiemsøgede med Smerte.
Hvor skuffedes mit Haab! hvor varede det kort!
Jeg tænkte: Gud skee Lov! da Skrædderen gik bort,
Og da han tøvede at komme her tilbage,
Jeg min Forhaabning saae med hver en Dag tiltage;
I otte Dages Tiid mit Haab steeg otte Trin,
Jeg Trappen var forbi, og netop kommen ind
I Lykkens Forgemak, hvor jeg knap kunde sandse
For Fryd. Jeg faaer en Puf, og hovedkulds maa dandse
Af Trappen ned igien. Jeg ligger endnu der
Forslagen og forknust. Det lære skal enhver,
At han maa aldrig troe sin Skiæbne paa Geberden.
Min gav mig nys et Vink, det mildeste af Verden,
Tilbød mig Gretes Haand. Hvor frydedes mit Sind!
Rivalen kom igien, og alt mit Haab var Vind.
Saaledes seer man Børn et Huus af Kort at bygge,
Og deres Hænders Værk beskue gandske trygge;
Men kun et Pust, et Stød, og Huset ligger der.
Men staae mig ogsaa an deslige Lignelser?
Nei, om mig synes ret, saa er jeg alt for roelig
For Een, hvis piinte Siæl er alle Plagers Boelig.

Her frem, I Furier! hvor mange er I? Tre?
Det vil ei langt forslaae! kom hele Helvede!
Med Afgrund, Jordskiælv, Ild, med Lynild og med Torden!
Væk svage Billeder! med ingen Ting paa Jorden
Jeg male kan min Qval, og ikke heller vil.
Der maa, som før er sagt, et Helvede dertil.
Jeg seer en Diævle-Hær opstillet i Gelider,
Som af Forbittrelse i egne Tunger bider,
Og spyer Forbandelser mod deres General,
For han dem endnu ei til Angreb gav Signal.
Jeg seer en Furie, af hvis fortvivlet Die
En Skye af Gnister faer, sig give største Møie,
Sig strække voldsom ud, men netop ei kan naae
Mit Hierte. — — — [1]

Andet Optrin.

Mads. Jesper.

Jesper.

Her er jeg.

Mads.

Og jeg er ligesaa.

Hvor er jeg ikke mat! og hvor har du giort ilde,
Som min Forfatning veed, og kommer dog saa silde.
Naar man dog har en Ven, som man kan tale med,
Man Kræfter samle kan ved et og andet Sted,

[1] Om dette og flere Steder i det Følgende, der menes parodisk at hentyde til Nordal Bruuns Zarine. See Anmærkn.

Og hvile, medens man den Vens Betænkning hører;
Men jeg et stivt Qvarteer her Talen ene fører,
Saa jeg er bleven hæs, som ingen Under er.
Fortvivlet, rasende og dette Svælg saa nær,
Som inden stakket Tiid mig gandske skal opsluge,
Jeg en fortvivlet Røst har ogsaa maattet bruge,
Og dette veed du selv, mangfoldig lider paa.[1]

Jesper.

En Udeblivelse du mig tilgive maa,
Som Omsorg for dit Vel har ene foraarsaget.
I min Fraværelse jeg heldig har opdaget,
At der maaskee endnu er Redning for min Ven.

Mads.

Hvad Redning? Jesper tael!

Jesper.

Viid da at Skrædderen —

Mads.

Jeg veed alt nok om ham.

Jesper.

Nei du maa vide mere:
I Dag, i denne Dag han Gretes Mand skal være;
Men han har —

Mads.

Hold min Haand! jeg ellers dræber dig.
Er jeg ei martret nok, om du ei spotter mig?
(Han tager forbittret en Kniv op af Lommen).

[1] mangfoldig lider paa: o: smerter, tager meget paa. Maaskee Norsk.

Jesper.

Han ingen Strømper har.

Mads.

Læs før du døer, Misdæder!

Jesper.

Han ingen Strømper har.

Mads.

Jeg siger: læs Forræder!

Jesper.

Han ingen Strømper har.

Mads.

Endnu har du ei læst?

Jesper.

Han ingen Strømper har.

Mads.

Saa døe da som et Bæst!

Jesper.

Han ingen Strømper har. For Pokker kan du høre?
Og denne Mangel maa du dig til Nytte føre;
Du Grete veed i Dag vil giftes absolut;
Jeg veed hun kommer hid, siig da: Min søde Snut!
Hvis Snut er for gemeent, kald hende noget andet,
Nok, siig: Du Strømper har, og see du kan faae blandet
Din Tale hist og her med Haanheds Træk mod ham,
Som ikkun Støvler har. Tael om den store Skam
En støvlet Brudgom vil blandt Folk paaføre hende;
Giør dette, og jeg troer, at Bladet sig skal vende.
Du svarer intet Mads?

Mads.

Jeg taus beundrer dig,
Som glemmer saa dig selv af Kierlighed til mig.
Du nævner ei engang det Mord, jeg nylig vilde —
Kan du tilgive det?

Jesper.

Det lader meget ilde,
At huske smaa Ting nu, da jeg dig giver Haab
At blive Gretes Mand; med Fryd og Elskovs Raab
Du burde svare mig; er Kulde her anstændig?
Du er indvendig heed, viis dig og heed udvendig.

Mads.

Om i en Arie jeg bragte Heden frem?
Den Maade synes mig var ikke ubeqvem.

(Jesper gaaer).

Tredie Optrin.

Mads allene.

Aria.

Paa mit Hiertes Skorsteen brænder
En harpixet Elskovs Brand,
Som er tændt i begge Ender,
Elskovs Gud den tændte an.
Hver, som Røgen seer opstige,
(Røgen er min Aria)
Tænke maa, om ikke sige:
Der er heedt, hvor den kom fra.

Der kommer den, hvis Ord hos Grete meget gielde,
Hvis Raad hos hende mig kan reise eller fælde.
Jeg Mette bede vil med Forbøn tiene mig.

Fierde Optrin.

Mads. Mette.

(De løbe hinanden imøde).

Mette.

Seigneur!

Mads.

Madam!

Mette.

Jeg har en Bøn at giøre dig,
En saadan Bøn, Seigneur, som jeg ei vilde vove
Hos Een, som styredes af Egennyttens Love,
Som Had og Lyst til Hævn har giort til Dyden feig,
En saadan nedrig Sicel bønhørte mig vist ei:
Jeg for at bede ham gik heller ei af Pladsen;
Nei, Hierter kun, som det, der pikker i Mads Madsen,
Formaae at vise mig en saa udmærket Gunst,
Hvorom en mindre Sicel anmodedes omsonst.
Jeg beder for Johan; fra Knæet ned til Foden
Hans Skiæbne negter ham i Dag at lyde Moden;
Døm selv, hvor himmel-høit, Seigneur! jeg agter dig,
Naar jeg dig bede tør at giøre lykkelig,
At laane Strømper til — —

Mads.

Jeg knap af Sands og Mæle
Saa meget har igien, at jeg dig kan fortælle,
At den, som saadan Gunst beviste sin Rival,
Ei ædelmodig var, men daarekiste-gal.
Jeg havde, da du nys mig Ordet tog af Munden,
En anden Bøn til dig, hvortil Fornuft var Grunden,

Og Billighed og Dyd. Jeg vilde bedet dig,
Ved Forbøn og ved Raad hos Grete tiene mig.
Johan er strømpeløs og Gretes Haand uværdig,
Hun giftes vil i Dag, og han er ikke færdig;
Hvor let en Sag for dig ved denne Leilighed,
At skaffe mig igien den Strømpeløses Sted?
Hvor billigt og hvor ret!

Mette.

Jeg ret og billigt kalder
I Verden ingen Ting, som Grete ei bifalder!
Det er min Lidenskab, jeg har ei anden Drift,
Og Grete ønsker ei med dig at blive gift:
Det er mit Svar. Farvel! (Siger de begge paa eengang).
(Mads gaaer).

Femte Optrin.

Mette allene.

Vi begge længselfulde
Nys mod hverandre gik, som om den ene skulde
Den andens Lykke giort; men neppe faae vi Tiid
At aabne Munden ret, før vi en heftig Striid
Blandt vore Ønsker see. Naar paa den jevne Skive
Man tvende Kugler Fart vil mod hinanden give,
De skynde sig affted med samme Hurtighed,
Som ømme Elskere til deres Samlings Sted.
En tosset Jyde=Dreng maaskee vel turde mene,
De længtes efter sig for evig at forene:
Nei, kiere Jyde, nei! De før sig røre ei,
Før med en lige Fart hver Kugle gaaer sin Vei.

At jeg med Kuglerne her mener Mads og Mette,
Derom det tosset var, mig selv at underrette,
Thi jeg jo ene er, og ingen har mig hørt.

Siette Optrin.

Grete. Mette.

Mette.

Mit Ærende kun slet, Veninde, er udført;
Mads ubevægelig — — —

Grete.

Det viser mig tilfulde,
At i en andens Sag man taler kun med Kulde.
O at min Ære dog mig ei i Veien stod,
Jeg skulde kaste mig for den Grusommes Fod;
Jeg skulde vise dig, hvad Bønner kan udrette,
Naar man er heed som jeg, og ikke kold som Mette.

Mette.

Er slig Bebreidelse da Løn for al min Flid?
Men jeg dig ynker kun. Dit Hierte er i Strid,
Og Piinsler ofte kan den største Siæl forlede
Til paa sin bedste Ven at hevne Skiæbnens Vrede.

Aria.

Saa æltes Blye med vrede Tænder
I Heltes Mund, hvis blotte Rygge
Ei for at svales søge Skygge
I en Allee gevorbne Venner,
Som bleve Bøddeler af Tvang,
Og under spilte Huders Klang
Dem vifte Ild med smidig Green
Paa nys afklædte Rygge-Been.

De præge deres bittre Qval
I det uskyldige Metal,
Og glemme al den Tieneste,
Det dem i Krigen lader see,
Som dog er overmaade vigtig,
At sige: Naar de sigte rigtig.

Grete.

Hvor er jeg lykkelig, at du holdt op engang.
Jeg tager samme Deel udi din smukke Sang,
Som din besiungne Helt i Pibers Lyd og Trommen.
Var her vel Sted og Tiid — — —

Mette.

Min Tiid var før ei kommen,
Jeg vidste intet Raad, og meget bange var
For at bedrøve dig med et mistrøstigt Svar.
Jeg ved min Arie kun søgte Tiid at vinde,
Og under Sangen var saa lykkelig at finde
Et Middel, som jeg troer du vist skal frelses ved;
Du det ei vide bør; thi saadan Kundskab streed
Mod Æren, mod din Stand, og mod — —

Grete.

Hold inde, Mette
Jeg frygter meget for, at jeg det skulde giette.
Du veed, jeg er ei dum, du veed, jeg dydig er,
Du veed, hvor høiligen mig Skrædderen er kier.
Jeg Dyd og Ære dog for Elskov Fortrin giver;
Men hvad jeg ikke veed, mig ei tilregnet bliver.
Saa meget troer jeg dog, at du mig sige bør:
Om du i dette Raad Johan deelagtiggiør:

Om Skrædderen derved kan blive mig uværdig;
Men frem for alle Ting, om han snart bliver færdig.

Mette.

Af disse Spørgsmaal nu kun eet besvares kan:
Johan i denne Dag vist blive skal din Mand.

(Grete gaaer).

Syvende Optrin.

Mette allene.

I Dag skal Elskovs Gud udmærke sig ved Seier:
En høi, en ædel Siæl skal fra sin rette Eier,
Af Kierlighed forført, to Strømper tage bort.
Dyd kom vel tidt tilforn, men aldrig saa tilkort,
Naar den i Heltes Bryst mod Elskov turde stride.
Man Elskovs Heftighed af Dydens Tab maa vide.

Fierde Optog.

Første Optrin.

Johan. Mette.

Johan.

Bestiæle min Rival? det er for farligt, Mette.

Mette.

Jeg veed det ene Raad, og intet uden dette,
Som til dit Bedste mig Cupido selv indgav,
Skielv du, i fald du ei benytter dig deraf.
En Siæl, som Gretes Siæl, for Ören meget vover,
Og skiøndt hun sig med Mads kun liden Lykke lover,
Saa troer jeg dog, hun før sin Haand vil give ham,
End Een, hvis støvlet Fod skal gjøre hende Skam.

Johan.

Det alt besluttet er, jeg dine Raad vil følge.

Mette.

Du gaaer saa snart, Johan? jeg kan dig ikke dølge,
Jeg havde ikke tænkt, det kostede saa lidt
For en ophøiet Siæl at gjøre saadant Skridt.
Min Helt! for alle Ting mod Dyd lad Elskov stride!
Viis ikke Lasten frem paa dens lusslidte Side.
De Store synde vel i Grunden som de Smaa,
Men Maaden, som enhver sin Synd udøver paa,
Den ene gjør til Helt, den anden til en Staader;
Du ei Forskiellen veed, Seigneur! paa disse Maader?
Saa smuk Opdragelse du end for Resten har,
Du har i denne Sag opført dig som en Nar.
Bør du ei sige først, hvordan dit Hierte splittes?
Snart sværge: At det ei ved Laster skal besmittes?
Snart raabe: Elskovs Gud din Gud allene er!
Og efter elleve til tolv Omvexlinger,
Hvorved nu Kierlighed, nu Dyden Seier vinder,
Mag saa, at Elskov dig den tolvte gang forblinder,
Vræng Munden, vrie din Krop, bær dig som du var gal,
Og naar du det har giort, bestiæl saa din Rival.[1]

Johan.

Tolv gange, Mette? nei det vil for længe vare.
Det er den høie Tiid.

Mette.

For Tiden da at spare,

[1] Parodie paa Bruuns Zarine. See Anmærkn.

Giør her Præludium, og gaae saa strax derhen,
Hvor Madses Kiste staaer, saa vil jeg kierligen
Troe, at du underveis har giort det af med Resten;
Det er jo vores Pligt, at tænke vel om Næsten.

Johan

(sætter sig i en ægte tragisk Positur).

O! hvilken Qval og Striid! Mit Hierte splittes ad!
Dyd! Elskov! kan I to ei søbe af eet Fad?
En af jer vinde maa, den anden maa fordømmes,
To Store i en Sæk kan ingenlunde rømmes,[1]
Men Sækken, som I to kan ikke rømmes i,
Tilgavns undgielde maa for eders Klammerie.
Mit Hierte revner snart; jeg elsker eder begge:
Du Elskov er mit Liv, du Dyd min Kiæledægge!
Jeg pleier ellers gaae derfra, hvor Slagsmaal er,
Men jeg de Stridende med mig i Hiertet bær.
Omsonst at flye, omsonst at vilde dem forlige,
Her er ei andet for, jeg Dommen maa afsige:
Min Kiæledægge Dyd, ja Seieren er din,
Du ene herske bør i stolte Heltes Sind.
Viig lille Snottede, som skyder Folk med Pile,
Som til mit Uheld har min Grete lært at smile,
Min Grete? Nei. Hvis da? maaskee Mads
Madsens? ja!
Jeg skielver for min Dyd, og skynder mig herfra.

(til Mette).

Kan jeg nu gaae?

[1] rømmes o: rummes. Norsk.

Mette.

Ja vist.

Andet Optrin.

Mètte allene.

Naar Dyd og Elskov stride,
Skiøndt man som ofteste kan see, til hvilken Side
Sig Lykken helde vil, saa føler man endda
En tvivlsom Frygt! jeg veed ei hvor den kommer fra.

Aria.

Saaledes kan en Skyldner bæve,
Naar paa hans Dør med ivrig Næve
Der bankes af en Creditor;
Skiøndt Slaaen lukker inden for,
Skiøndt Pokker sielden pleier føre
Folk ind igiennem lukte Døre,
Saa skielver Skyldneren endda;
Gud veed, hvor saadant kommer fra.

Tredie Optrin.

Mette. Johan (med Strømper i Haanden).

Johan.

Nu er der intet meer, som kan min Lykke hindre.

Mette.

Du har vel ei forsømt, hvad jeg dig bad erindre,
Formaliteterne?

Johan.

Jeg alting haver giort,
Som du mig foreskrev; thi det ei siger stort,
At jeg kun haver brugt en middelmaadig Stemme;
Jeg var saa bange for, man skulde mig fornemme,
Ifald, som du mig bød, jeg havde skreget.

Mette.

Nei,
Det intet skade kan.

Johan.

Saa er der heller ei
Det ringeste forsømt, thi hvad vil det vel sige,
At Tiden ikke just afpasset blev saa lige?
Det er en ringe Ting, ei værd at tale om.

Mette.

Hvad mener du?

Johan.

At jeg til Madses Kiste kom,
Just da udi min Siæl Dyd førte Regimente;
Det var ei raadeligt et Øieblik at vente,
Til Elskov Seier vandt; og reent at bryde af
Den nys begyndte Roes, som jeg til Dyden gav,
Var alt for latterligt; jeg desforuden vidste,
At inden stakket Tiid mig Elskov skulde friste,
Og stærkere end Dyd, mig giøre til en Tyv:
At stiæle Klokken sex, at stiæle Klokken syv,
Det kommer ud paa eet; jeg altsaa strax udførte
Mit Foretagende, og da mig ingen hørte,
Det ligegyldigt var, om Elskovs Raserie,
Som mig forledede til dette Tyverie,
Kom to Minuter før, kom to Minuter siden;
Og overalt en Helt ei Slave er af Tiden,
Thi Klokken er kun for Skoemagere og Skræd —

Mette.

Tael du kun Ordet ud, og blues ei derved.

En Skrædder, som er Helt, er ikke Skrædder mere:
Den Titel, som er størst, tilkommer os blandt flere.
I øvrigt finder jeg, Seigneur, at du har Ret;
En Helt hvert Øieblik afpasser ei saa net;
Men Grete nærmer sig.

Johan.

Jeg vil affides træde,
Iføre Strømperne og være her tilstede
Om et Minut igien.

Fierde Optrin.

Grete. Mette.

Grete.

Hvor er min Skiæbne haard!
Fra et til andet Sted jeg i den Tanke gaaer,
At min Forfatning sig med Stedet skal forandre;
Men Sorgen følger mig, ihvor jeg end vil vandre.
Jeg ned i Haven gik, min Sorg spadserte med,
I Gyngen satte mig, min Sorrig op og ned
Sig gyngede med mig. Ja i vort Spisekammer,
Hvor jeg saa tidt tilforn fandt Raad mod al Slags Jammer,
Omsonst jeg søger nu en Lindring for mit Sind,
Min Sorg med lige Skridt ledsager mig derind.
Jeg tænkte, røget Flesk kan hielpe, hvem kan vide?
Men følte Flesk og Sorg i Halsen fast at sidde.

Mette.

Slaae dig til Roelighed.

Grete.

Jeg finder ingen Roe,
Veninde! før du mig har sagt, hvad jeg kan troe
Om dette Haab, hvormed du smigrede mit Hierte.

Mette.

Troe, at du snart skal faae alt, hvad din Siæl begierte,
Troe, du er lykkelig, troe al din Sorg og Vee
Nu Ende har; ja troe — nei troe ei meer, men see!

Femte Optrin.

Grete. Mette. Johan.

Grete.

Johan med Strømper paa! Tvivl, Haab og Frygt
og Glæde
Betage mig, og knap at aande mig tilstede.
(Til Mette, som tier).
Hvor fik han dem? siig snart. (Til Johan).
Johan, jeg har en Tvivl.

Mette (til Johan).

Svar hende som en Helt, tael i den høie Stiil!

Grete.

Johan, jeg har en Tvivl, den kan du mig betage;
Jeg veed, man intet faaer omsonst i vore Dage;
Hvor fik du Strømper fra?

Johan.

Hvis dette Spørgsmaal gik
Udaf en anden Mund; i dette Øieblik
Han for sin Dristighed med Livet skulde bøde;
Den, som formaster sig, at giøre Kinder røde,

Som Skiæbnen har udseet til Kinder for en Helt,
Hvor fælt han straffes end, dog straffes ei for fælt.

Grete.

Saa rødmer du?

Johan.

Madam! ja, men paa eders Vegne,
Saa lav Mistanke kan ei høie Sicæle egne,
Men eders Sicæl er lav.

Grete.

Seigneur! høi eller lav,
Jeg beder dig, besvar det Spørgsmaal, jeg dig gav.

Johan.

Mindst drømte jeg, Madam! at J mig skulde nøde
Til at fralægge mig en saadan nedrig Brøde.
Jeg Maalet, sagde J, for eders Elskov var;
Nei Maal for jer Foragt, den Sag er alt for klar.
Forgiæves søgte man paa hele Jorderige
En Elskerinde, som sin Elsker vilde sige:
De Strømper, som du bær, du stiaalet har min Ven!
(Af hvad J sagde før, det var dog Meningen).
Jeg lod ved Paaske=Tiid mit Hoved=Haar afrage,
Af Skræk sig reiser nu den Stump som er tilbage,
Og løfter min Paryk en Tomme fra sit Sted.
Hvem bliver skieldt for Tyv, og gyser ei derved?
Dog Skrædderen Johan har Aarsag til at mene,
At han frikiendes ved sit blotte Navn allene:
Johan von Ehrenpreis — viid: naar man hedder saa,
Man da umuelig kan et Tyverie begaae.
Madam! J maatte dog min ømme Sicæl forskaane,

Den har endnu ei lært, at lade sig forhaane.
Jeg før i Lære stod, min Mester var en Stud,
For ikke smukke Ting han tidt mig skieldte ud;
Jeg dølger ei derfor, han tidt: din Esel! sagde,
Men Tyve=Navn, Madam! han aldrig mig tillagde;
Det var mig forbeholdt, at høre det af Een,
Som jeg tilbad, som var min tredie Diesteen.
I græder, Grete?

Grete.

Nei!

Johan.

Da burde I dog græde.

Grete.

Ifald jeg græd, Seigneur! da skede det af Glæde.
Nu kiender jeg Johan! hvor er jeg lykkelig,
Hvor er du dyrebar! Du vist tilgiver mig,
At jeg din Helte=Siæl saa haardt paa Prøve satte,
Ifald du satte kan — dog ingen Siæl kan satte,
Hvor min Høiagtelse høit til Beundring steeg,
Og steeg alt høiere, jo meer du bister skreeg.
Min Elskov og min Agt du kaldte tidt din Lykke,
Læs i mit Hierte nu, see hvilket Fandens Stykke
Din Lykke voxet har ved denne Leilighed,
Og jeg skal vove for, du er ei længer vred.

Johan.

Jeg, være længer vred? Nei Uforlignelige!
Jeg sige maa — — —

Mette.

Her er ei Tiid til meer at sige;

I begge have viist jer Ret til Helte=Rang,
Og eder nøie bør hermed for denne gang.
Hvert Øieblik er dyrt, og I behøve begge
Paa eders Bryllups=Pynt den sidste Haand at lægge.

Femte Optog.

Første Optrin.

Mads. Jesper.

Mads.

Du paa Rivalens Been to hvide Strømper saae?
Saa Skiæbnen altid skal for ham paa Pinde staae!
Ja, Skiæbne! troe, jeg seer alt hvad du har for Øie;
Men jeg har Arm og Kniv, og du har spildt din Møie:
Du forud føler alt (du maatte skamme dig)
En Vellyst i den Qval, som vil fortære mig,
Naar jeg et Vidne skal til den Foreening være,
Som skiller mig ved alt, ved Grete og min Ære;
Men naar jeg ikke meer seer denne Verdens Dag,
Skal Skiæbnen med sit Had vel giøre mig en Sag. [1]

Jesper.

Døe er din Pligt, naar du paa ingen anden Maade
Veed dig at redde ud; men torde jeg dig raade,

[1] med sit Had vel giøre mig en Sag. o: giøre mig Besvær, plage mig. See Anmærkn.

Du skulde sætte op endnu et Øieblik
Dit Forsæt; vi maaskee en bedre Tilflugt fik.

Mads.

Een Tilflugt er der kun, en eneste tilbage:
Med Skiæbne, Grete, Liv jeg strax maa Afsked tage.

Jesper.

Det ahner mig, min Ven, at det for tidlig er.

Mads.

Men Helte, som vil døe, foragte Ahnelser.

(Han tager sin Kniv op.)

Vær stærk min Arm og troe! vær skarp min Kniv og sikker!
Min Jesper! Liv! Farvel! — — Dog førend jeg mig stikker,
Ifald du haver kier din Kalemankes Vest,
Saa staae mig ei saa nær, den ellers faaer sin Rest.

Aria.

Naar, som desværre ofte hænder,
Ulykken muntre Fluer sender
I tomme, klare Flasker ned,
Den heftigste Uroelighed
Man tydeligen kan fornemme
Af deres Løben, Flugt og Stemme.

Hvis Hud og Glas var lige klare,
Jeg kunde mig den Møie spare,
At sige dig: Mit Blod faer om
Som Fluen, der i Flasken kom.
Jeg ydermere for mit Øre
Kan som en Lyd af Fluer høre.

Mit Blod tilfælles har saa mange Ting med Fluer,
Som ere fængslede, at jeg med Rette gruer,

Det og vil ligne dem, som slippe ud igien,
Og synes, at de ei kan komme langt nok hen
Fra en forhadt Arrest. Min bedste Ven i Live!
Dig maatte allermindst min Død til Skade blive.

Jesper.

Endog paa Gravens Pynt erindrer du min Tarv!
Jeg haver intet Been, jeg haver ingen Marv,
Som jo Erkiendtlighed og Medynk giennemtrænge;
Men at du ei skal troe, jeg stod omsonst saa længe,
Som du sang Arien om Fluer og dit Blod,
Saa faldt jeg, eller og min Geist mig falde lod
Paa en Mistanke; hvad, om du den rette Eier
Til disse Strømper er, som krone skal med Seier
En lykkelig Rival?

Mads.

Den, Grete haver kier,
Og ærer med sit Valg, for smaae Forbrydelser
Jeg ei mistænke bør. Han er jo Helt desuden.

Jesper.

Men Skrædder meer end Helt; det viser noksom
Huden;
Saa længe som han har en Skrædder-Plet paa den,
Jeg Helten mindre seer i ham end Skrædderen.

Mads.

See i ham hvad du vil; jeg seer kun paa min Ære,
Jeg maa ei i mit Bryst saa lav Mistanke nære.

Jesper.

Men siig! hvor skulde han her faaet Strømper fra?

Hvor ingen uden du — — —

Mads.

End Grete, Mette da?

Jesper.

Saa bilder du dig ind, han deres kunde bruge?
Af deres Strømper een sex Skrædder=Been kan sluge.

Mads.

Jeg var tilfreds, min Ven, den kunde sluge syv,
Saa er Johan en Helt og kan ei være Tyv,
Og Du til Nedrighed forgieves mig skal friste.

Jesper.

Taal i det mindste, Mads, at jeg udi din Kiste
Min Tvivl maa opløst faae!

Mads.

Du kan den bringe ind,
Ei for at rydde ud Mistanken af mit Sind,
Thi jeg mistænker ei, men at endnu i Live
Mit Efterladenskab jeg dig kan overgive.

(Jesper gaaer.)

Andet Optrin.

Mads allene.

Nu var det Tiid at døe, nu ingen hindrer mig;
Men jeg koldsindig er og alt for magelig,
Og Helten, naar han døer, bør heed og virksom være;
Men hvorfor jeg er kold, det veed — — det veed
vor Herre.

Tredie Optrin.

Mads. Jesper, med Kisten.

Jesper.

Kom lad os eftersee.

Mads.

Her er Fortegnelsen;
Vi der vil læse først, hvad er i Leddiken.

(De læse begge).

Duo.

Fem Knapper til en Trøie,
En Syenaal uden Øie,
Et bruunrødt Syleskaft,
En gammel Strimmel Taft,
En Stump Meloten-Plaster,
Et Brev fra salig Faster,
En Daase uden Laag,
Den nye Psalmebog.

Jesper.

Alt nok om Leddiken, jeg længes efter Kisten.

Mads.

See Tøiet efter du, saa skal jeg læse Listen.

Jesper.

Begynd paa Strømperne.

Mads.

Først findes tvende Par
Saa hvide som en Snee, hvori før Grete har
Med Silke syed mit Navn.

Jesper.

Jeg seer kun eet Par hvide.

Mads.

Det andet uden Tvivl sig skiuler ved en Side;
Søg med Alvorlighed!

Jesper.

Al Søgen er omsonst;
Søg selv!

Mads

(efter at have søgt).

De findes ei. Min Skiæbne al sin Kunst
Udtømmer, for mig ret ulykkelig at giøre,
Og alle Dieblik mig nye Sorger føre.
Jeg undres endnu paa, den sparede min Stok,
Hvis Knap af Perlemor, Gud veed, har kostet nok;
Hvis Tab meer vigtigt var, meer smerteligt end dette.

Jesper.

Maaskee af denne Sorg en Nedrig skulde giette,
At Døden ikke just var det, du tænkte paa;
Men Jesper kiender dig, og dig beundre maa.
Du har behaget mig til Arving at udnævne
Af al din Eiendom, du havde tænkt at levne
Mig et Par Strømper meer; sin Vens Forliis og sit
En Siæl saa høi, saa stor, som din, anseer for et;
Og herfra denne Sorg. Men nu til noget andet:
Det skulde, synes mig, dog være reent forbandet,
Om Skrædderen Johan, med dine Strømper paa,
Til Brudeskammelen ustraffet skulde gaae.
Jeg skulde dog vel troe, du ham vil forekomme;
Han her indfinder sig, før et Qvarteer er omme,

At følge Grete did hvor Baandet knyttes skal,
Som ei kan løses meer.

Mads.

Mod en forhadt Rival
Jeg maa udrustes først med høist fornødne Vaaben.
Jeg har ei Bidden smagt, jeg har ei drukket Draaben
I denne gandske Dag, og uden Øl og Mad
Er Helten ingen Ting.

Jesper.

Derinde staaer et Fad,
Som ved sin vide Kreds og Dybhed sig udmærker,
Til Bredden fyldt med Kaal. Du gjør vist Underværker,
Hvis du det tømme kan.

Mads.

Jeg skal forsøge det.
Vee dig, Johan! vee dig! naar Mads er bleven mæt.

(De gaae.)

Fierde Optrin.

Grete. Mette. Johan.

Grete
(med Johan ved Haanden).

Saa blev det Sandhed dog, som i et Ordsprog staaer,
At efter Regn og Slud man blide Soelskin faaer.
I otte Dage var min Siæl et Rov for Smerter,
Jeg ingen Føde nød, jeg væmmedes ved Erter,
Min Søster, du det veed, det var min bedste Mad,
Og naar jeg Erter selv og Flesk ei spise gad,
Enhver kan slutte let, hvor stor min Nød har været.

Johan.

Jeg tvivler ikke paa, at Sorg dig har fortæret;
Men nu til Klagemaal du ingen Aarsag har,
Nu er du lykkelig, forglem saa hvad du var.

Grete.

Jeg mig erindrer kun de kummerfulde Dage,
Som, Himmelen skee Tak, jeg haver lagt tilbage,
At jeg desbedre maa fornøies ved de Kaar
Og den Lykksalighed, som mig Fremtiden spaaer.
Da endnu et Qvarteer vi kunde her forhale,
Saa lad os vexelviis vort Haab, vor Fryd afmale.

Johan.

Begynd min Grete først, dig falder Æren til;
Saasnart du færdig er, jeg dig afløse vil.

Grete (bevægeligen).

Jeg i min Elskers Arm, jeg ved min Heltes Side,
Af søde Følelser skal ene kunde vide,
At jeg er til. Mig skal ei nogen indbildt Frygt
Af Søvne vække meer. Nei jeg skal hvile trygt,
Og vaagne smilende; og Hiertet dig skal sige:
„Nu vaagnede din Glut, nu smilede din Pige.“
Og du skal vaagne glad og smilende som jeg,
Og — — —

Mette.

Gaae ei videre; thi det anstaaer dig ei.

(Der bliver en kort Taushed).

Grete (til Johan).

Hør her engang, Seigneur, du falder jo i Staver;
Nu Touren er til dig.

Johan.

St! St! jeg mig belaver
Paa et anstændigt Svar — — og — Svaret lyder saa —
Jeg — — neppe veed for Fryd — — (han stammer) paa
hvilken Fod at staae — —
Og — — for en Sikkerhed, saa staaer jeg paa dem
begge — —
Og — — à propos om Been, jeg ikke just i Lægge
Min største Force har; men Skabningen?

Grete.

Er net;
Det vil jeg dig tilstaae. Men om jeg tænker ret,
Saa er ei dette Svar aldeles saa anstændigt,
Som du det lovede.

Johan.

Jeg haver et indvendigt
Og et udvendigt Pund, det første ikke staaer
Det andet altid bi. Der i min Hierne gaaer
Udaf de smukkeste og meest udsøgte Tanker
En utaalmodig Sværm, som inden Hiernens Planker
Indsluttes ynkelig, fordi jeg ikke kan
I Gang min Tunge faae; — — men tys, nu gaaer
det an.

(Han gjør sig kostbar.)

Selv Elskov os, Madam! en Bane skal berede,
Selv plantede han der de Roser, vi betræde —
Ved Roserne forstaae Elskovs Henrykkelser,
Spørg jaa ei, om de staae hinanden gandske nær.
De stærke Farvers Skin tilsidst vort Syn formørke,

Men derimod paa Grønt vort Øie samler Styrke;
Det vidste Elskovs Gud og Rum lod aabent staae
Imellem Roserne, at stilte Længsler maae
Den Afstand fylde op med evig grønne Blade.

Mette (til Grete).

Han taler som en Helt, det maa enhver ham lade.

Grete.

Hvor hæves ei mit Mod, naar jeg betænker kun,
At det min Elsker er, som har saa sød en Mund;
Men det er endnu lidt, jeg først for Alvor kneiser,
Naar jeg af mange smaae, men kiekke Ehrenpreiser
Kun forestiller mig, hvor jeg omringes skal.

Johan.

Vi Afkom vist nok faae, Madam! i Hobetal.

(Grete neier, og Mette seer paa hans Been.)

Grete.

Hvor fyndigt er hans Sprog! Hvor stærke hans Udtrykke!
Hvormed har jeg fortient for andre saadan Lykke?
Elskværdig Helt! — — au! au!

Mette.

Hvad fattes, Pige, dig?

Grete.

Au! au!

Johan.

Heltinde!

Grete.

Au!

Johan.

Betroe din Sorg til mig.

Grete.

Jeg fik en Ahnelse. O! alt for kiere Skrædder!

(Grædende.)

Den spaaer mig din Ruin.

Mette.

Veed du, du overtræder
Heltinders strænge Lov? hvor har du hørt, hvor læst,
At en Heltinde var af Ahnelser indblæst
To gange paa een Dag? Du først i Morges drømmer,
Faaer derpaa Ahnelse! Heltinders Lov indrømmer
Dig knap saa stor Portion; og endda vover du
Paa nye af Ahnelse at faae et Anstød nu;
Det gaaer, min Troe, for vidt.

Johan.

Mit Hiertes Herskerinde!
Lad onde Dunsters Magt ei din Forstand forblinde,
Hvad har du spiist i Dag?

Grete.

En ringe Bagatel,
Fem Sild, lidt Erter, Flesk — —

Johan.

Ja jeg det tænkte vel;
Man faaer som ofteste den ugemene Gave,
At have Ahnelser af en bedærvet Mave;
Troe du paa mine Ord, at Erter, Flesk og Sild,
Helst om nye brygget Øl man drikke vil dertil,
Saa god en Ahnelse, som ønskes kan, frembringer.

Grete.

Seigneur! du talede, strax fik min Angest Vinger.

Af Erter, Flesk og Sild (thi jeg nu troer med dig
At denne Ahnelse kun de forvoldte mig)
Uroelig Dunst ei meer til qvalte Hierte stiger.
Hvad i min Heltes Ord der dog ei Kræfter ligger!

Aria.

Saa Børne=Sværmen i en Skole
Bestige Borde, Bænke, Stole,
Og skrige høit og skogger lee,
Naar de ei Skolemester see;
Men naar han kun ved Døren rører,
Hver paa sit Sted strax Pokker fører;
Han neppe faaer „I Esler" sagt,
Før alting er i Orden bragt. [1]

Jeg mener Dunsterne ved denne Børne=Flok,
Og — — —

Johan.

Tael ei meer herom, jeg dig begriber nok;
Din Kompliment er smuk og Lignelsen er vakker.
Men skal vi ikke gaae?

Mette.

(Hun seer ud af Vinduet efter Solen.)

Det snart ad Tiden lakker.

Grete.

Kom lille Hierte=Tyv.

Johan.

Jeg mig udbede maa
Et mere tugtigt Navn. Naturen lod mig faae
Til Tyv og Tyverie et Had, saa overdrevet,
At Ordet Hierte=Tyv er mig en Afskye blevet.

[1] Lignelsen laant af Boileau, see Anmærkn.

Man sætte Hierte for, man sætte Hierte bag,
En Tyv er dog en Tyv, det er en afgiort Sag.

Femte Optrin.

Mads. Jesper. Grete. Mette. Johan.

Mads.

Madam, der staaer en Tyv.

Grete.

Der staaer en Helt, Forræder.

Mads.

Jeg siger nu som før, Madam, der staaer en Skrædder.

(Grete faaer lidt ondt.

Mette (til Johan).

Nu gielder det, Seigneur, at vise Helte=Mod.

Johan (til Mads).

Du mig for liden er, du ellers for min Fod
Udgyde skulde strax det smudsige, som flyder
I dine Aarer.

Mads.

Glad jeg selv mit Blod udgyder,
Men hævnet vil jeg døe, og Grete kiende skal
Den Nederdrægtige, hun gav mig til Rival.
Dog hvad! hun kiender ham. En Brudgom, som kan stiæle,
Ei vælger sig en Brud, som ei forstaaer at hæle.
Naar jeg mig tænker om, jeg heel fornøiet er,
At Grete holdt mig ei den store Naade værd,
At blive hendes Mand. I disse dyre Tider
En Sværm af Haandværks=Folk om Brød indbyrdes strider;

Heltinden klog indsaae, eet Haandværk ei forslog,
Og Mads kun havde eet. — Jeg mig udbeder dog,
(Til Johan)
At fra en mere Riig du efterdags vil røve,
Hvad Grete eller du fremdeles kan behøve.

Grete.

Jeg ingen Lynild seer! ei hører Tordenskrald!
Hvordan er dette sat? En fræk Forræder skal
Ustraffet spotte os? Han ryddes ei af Jorden
I samme Øieblik? Naturens hele Orden
Urygget staaer; Johan! hvad skal jeg troe, min Ven,
Til slig Koldsindighed bevæger Himmelen?
Hvor zitrer jeg! mon du — — —

Johan.

Imod saa smaa Insecter,
Mod Maddiker, som den, en Himmel ikke fægter,
Og Helten himmelhøi, ifald han øined' den,
Den krybe lod i Fred. (Til Mads) Kryb ind, kryb ud igien,
For mig kryb hvor du vil; kun dette vil jeg sige:
Erindre hvad du er; viid du maa ikke vige
Fra Maddikens Natur; tael ei; dit Væsen er
At krybe, være taus. En Helt befaler her,
Kiend ham, føl dig, og lyd.

Grete.

Nu fløi min Siæl tilbage,
Som vilde nyligen af Angest Flugten tage;
Jeg ustuderet er, saa meget veed jeg dog,

At aldrig nogen Tyv kan føre saadant Sprog.
Hvor heltemæssig, stolt — —

Mads (til Grete).

Jeg tvivler ikke længer
Paa din Uskyldighed; du værdig er, du trænger
Til en Oplysning. Hør — —

Grete.

Forvovne, paa dit Ord,
Du tænker, jeg Johan en lav Misdæder troer?

Johan.

Jeg sagde: Kryb og tie.

Mads (til Grete).

Jeg giør dig her en Eed,
Hvis du mig hører nu, at i al Evighed
Du aldrig af min Mund et Ord skal mere høre.

Grete.

Han paa det ømme Sted forstod mig ret at røre,
Den Fristelse er stor.

Johan.

Jeg har befalet ham
At tie som en Muur; tillad ham ei, Madam,
At handle mod min Lov; min Ære derved lider.

Grete.

Men vinder i sit Tab. Der siden kommer Tider,
Da du mig takke skal, for jeg ulydig var;
Da du bekiende maa, din Ære vundet har
Langt meer, end den har tabt. Din Gretes første Beiler,
Al Maskepi med ham (det ingenlunde feiler)

Giør dig og hende Skam; den Skam bør vi undgaae,
Vi bør. Siig Eden, Mads.

Mads.

Gid gule Erter maae
Udi min sultne Mund til Stene sig forvandle,
Saafremt jeg mod min Eed og Løfte skulde handle,
Med mindre du mig selv vil løse fra min Eed.

Grete.

Jeg dig vel sværge bød, men der er Maade med.
Graa Erter var vel fælt, men sværge ved de gule!
Hu! Haaret reiser sig. (Til Mette) Bring mig en lille
Smule

Af Flesk og Erter ind.

(Mette gaaer).

Siette Optrin.

Mads. Jesper. Grete. Johan.

Grete.

Jeg føler, synes mig,
Hvor Erter i min Mund til Steen forvandle sig;
Fornuften vil omsonst den Skræk af Blodet jage.
Jeg haaber, naar jeg først faaer Erterne at smage,
Den snart skal Fødder faae.

Syvende Optrin.

Mette med en Skaal Erter. De Forrige.

Grete

tager Skaalen.

Tak kiere Mette. (Til Mads) Tael!

Mads.

Erindrer du en Tiid — — —

Johan.

Heltinde du er gal,
Som hører paa en Drm.

Grete (som spiser bestandig).

Heltinder er' ei gale;
Med meer Ærbødighed, Seigneur! du burde tale.

Mads.

Erindrer du en Tiid — — —

Johan.

Kom, lad os gaae, Madam.

Grete.

Jeg fremmer jo dit Vel, i det jeg hører ham.

Mads.

Erindrer du en Tiid — — —

Johan.

Erindrer eller glemmer
Saa er det Tiid at gaae.

Mads (til Grete).

Da to Latinske Emmer
Du syede paa mit Tøi — — —

Johan.

Hvi blev din Mund ei syed?
Du hører, som jeg seer, Madam! med Hiertens Fryd,
Hvordan du elskede, hvordan du syede Navne;
Vil du ei kysse ham? vil du ham ei omfavne?
Jeg skal ei hindre dig.

(Han vil gaae).

Jesper (som holder ham tilbage).

Du bliver her, Seigneur.

Johan

Desværre! du har Ret. (Sagte) Jeg snart af Angest døer!

Grete.

Du ei dit Bedste veed. Jeg veed det, jeg det fremmer,
Trods dig, trods al din Spot. (Til Mads) Igien til dine Emmer!

Der var det jo du slap.

Mads.

Om du dem saae igien,
Saa kiendte du dem vel?

Grete.

Hvor sigter dette hen?
Nu iisner alt mit Blod!

Johan.

Maaskee er Tiden omme,
Og vi i Tempelet for silde skulde komme,
Fordi du daarligen et Løfte holdet har,
Som uforsigtigen en Maddik given var.

Grete.

Endog mod Maddiker jeg Troe og Love holder.
At Tiden gaaer omsonst, du selv jo kun forvolder.
Din Banghed qvæler mig; men Løftet er alt giort.

Johan (affides).

Jeg døer!

Mads.

Ved disse Knæ, at jeg skal være kort,

(Peger paa Johan)

Du kan Mads Madsens Navn og dine Emmer finde.

Grete (til Johan).

Du blegner! Kraft og Mod og Haab og Liv forsvinde.

(Hun vil til at besvime).

Mads.

Ham Fanden har forført — — —

Grete.

Om Folk af Helte=Rang
Du tale tør saa lavt? Viid til en anden gang,
Naar Helte Feil begaae, er Skiæbnen Gierningsmanden,
Kun Pøbelen gior Ondt og Skylden giver Fanden.
Men, Mette, hvorfor gav ei du ham dette Svar?
Du saae jeg i Begreb med at besvime var.

(Til Mads)

Og du, en anden gang, naar du seer Folk vil daane,
Saa viid, at du dem bør for Pølse=Snak forskaane.
Hvad skal jeg giøre nu? besvime eller ei?
Om det for silde er, veed Pokker ikke jeg.
Jeg i en Lignelse min Mening vil fremsætte;
Og siden maae J mig om Eders underrette.
Jeg i saa slibrig Sag ei stoler blot paa mig.

Aria.

Til En, som nøs i Gaar, at sige:
„Hielp Gud, i Dag bitt' Faaer,
For det du nøs i Gaar,"
Sig passer ikke just saa lige.
Men naar man seer lidt dybt i Tingen,
Saa troer jeg, det er reent,
At Profit, som kom seent,
Er bedre end aldeles ingen.

Chorus.

Den Profit, som kom seent,
Er bedre end aldeles ingen,
Og Grete hun seer dybt i Tingen,
Og hvad hun troer, er reent.

Mette.

Besvime, skiøndt lidt seent, er vores Raad til dig.

Grete.

Tag Skaalen En. Jeg meer ei til mig selv kan finde.

(Mads tager Skaalen og spiser. Hun daaner.)

Johan (til Mette).

Jeg er saa bange for, at Helten skal forsvinde,
Og Skrædderen staae rød og feig og flad igien,
Naar Grete vaagner op udaf Besvimelsen.

Mette.

Selv Helte kunde tidt staae røde, feige, flade;
At være Helte dog de derfor ei aflade.
Ja vist skal du, Seigneur! staae flad og feig og rød,
Men rød og feig og flad du faaer en Helte-Død,
Naar du kun siger det, som andre Helte sige,
Naar de lastværdige forlade Jorderige.

Grete (som vaagner op).

Hvad Skam! Hvad Qval! Hvad Striid! Du som min Elsker var,
Du skulde blive mig til en saa grum Barbar!

Johan (grædende).

Barbar! jo men![1] jeg dig mit rette Navn skal sige:
En Tyveknegt. Men tænk dog ei, jeg kunde vige

[1] d. e. jomænd.

Fra Dyden uden Striid. (Til Mette) Siig du oprigtigen,
Om Dyden og om jeg ei stode os som Mænd
Mod Skiæbne, Elskov, Last og Fanden og hans Fætter —
Dog, Helten Sminke ei paa sine Laster sætter;
Madam! jeg er en Tyv, en Liderlig, en Knøs,[1]
Jeg har vanæret dig, du hævnes bør —
(Han tager sin Kniv op).
Adiøs.
(Han stikker sig).

Grete.

Aa! bitter knøe! Han døer! Han Hiertet har i Brystet!
Saa har hans Last omsonst med dette Haab mig trøstet,
At han kun Skrædder var! min Elskers Hierte boer
Udi hans Bryst, han er en Helt; den Trøst er stor.
Men Jord! Hvor dyre kiøbt! (Til Mads) Hør du
Ulykkers Fyrste!
Er der ei mere Blod, hvorefter du kan tørste?
Umenneske! stød til! der er og Blod i mig.

Mads.

Jeg øm og kiælen skal dit Tab oprette dig.
Om for din Ære før, jeg frelste den fra Fare.

Grete.

Du kunde dig, Barbar, saa grum en Omsorg spare.
Du lover dig min Haand, som en tilbørlig Frugt
Udaf din Nidkierhed. Snart haver jeg den brugt,
(Hun stikker sig).
Nu kan du tage den.

[1] Knøs o: uforskammet Karl (Norsk).

Mads (til Mette).

Skil mig ved disse Erter;
Jeg maa med Armene og vise mine Smerter.

(Mette tager Skaalen, og hun og Jesper spiser.
Mads sætter sig i Lave og siger:)

En distilleret Ild af tretten Helveder
Og — — jeg veed ikke selv, hvor mange Furier.
Hør Mette, hielp mig lidt, du kan jo Emoletten;
Siig mig, hvor mange er da trende gange Tretten;
Thi trende Furier der er per Helvede,
Om man har sagt mig sandt.

Mette.

Ni — — ni og tredive.

Mads.

En Helt, som regner slet, er meget at beklage.
Min Tale paa en frisk jeg nu maa igientage:
En distilleret Ild af tretten Helveder
Og ni og tredive bandsatte Furier,
Som huses i mit Bryst, mig Hovedet gior' kruset.
Men denne, troer jeg nok, skal feie dem af Huset.

(Han tager Kniven op; han stikker sig).

Mette.

Hvor er jeg lykkelig, min Tour dog kom engang!

(Hun giver Jesper Skaalen).

Jeg seer to kiere Liig af høiest Helte=Rang —
Jeg seer — jeg ikke kan en Helte=Sprikvort finde.
Jeg uden Sprikvort døer — Herr Jesper! Tienerinde.

(Hun stikker sig).

Jesper.

Hvi skulde Mette døe? Jeg ei Aarsagen veed;
Men naar de alle døe, saa maa jeg og afsted.
(Han sætter Skaalen fra sig).
I Efterlevende, som dette Sted betræde,
Som skue disse Liig og ei vor Død begræde,
I haarde er som Flint! Saa grum er ingen fød.
Nei, Efterslægten vist bejamre skal vor Død.
Paa dens Medlidenhed jeg forud er saa sikker,
At jeg et Ønske giør, i det at jeg mig stikker,
Hvorved jeg vidne vil min Tak for hver en Taar.
I Efterlevende! troer, det fra Hiertet gaaer:
Gid det ei Eder gaa, som det gik denne
Stymper!
Gid Eders Kierlighed maa aldrig mangle
Strømper!
(Han stikker sig).

Epilogue til Kierlighed uden Stromper.

(Følgende Tillæg ville Læserne uden Tvivl troe, at Forfatteren uden Skade enten for dem eller ham angerløs kunde have udeladet, og saa troede Forfatteren, som af ingen anden Aarsag udgiver dette, end blot af Frygt for at see det trykt med flere Feil end hans egne.

Mercurius

(kommer ned fra Olympen under Basuners Lyd, og siger)

Jeg er Mercurius, og gid jeg var det ikke!
Man mig i Sinde faaer hvert Øieblik at skikke
Snart hid, snart did. Det Fad, som just paa Bordet
stod,
Da jeg min Ordre fik, jeg nødigen forlod:
Det var min egen Ret, det var boeuf à la mode;
Nu skal du, tænkte jeg, ret gjøre dig til gode,
Da Jupiter (thi hvad kan han ei falde paa,
Naar han beskienket er, og han er ofte saa)
Mig den Befaling gav: løb ned til dem paa Jorden;
Spørg, om de har forglemt al gammel Skik og Orden;
Spørg, hvad Formastelse dem kunde bringe til
At udelukke os af høie Synge-Spil?
Og spørg Forfattere, som binde faste Knuder,
Hvordan de løse dem foruden Hielp af Guder? —
Den Jupiter har og Spioner overalt;
Jeg gad nok engang vidst, hvem der har ham fortalt,

At man nu skulde her et Syngestykke spille;
Det værste er endnu, jeg kommen er for silde;
Jeg seer den hele Troup har faaet Banesaar.
Om med den Tidende til Jupiter jeg gaaer,
Han som en rasende da vist afsted vil tage;
Og vidste jeg endda, der var lidt Mad tilbage,
Saa reiste jeg dog strax; men kiender jeg Vulcan,
Saa er alt Bordet reent! Mars ogsaa som en Mand
Fortære kan sit Fo'er, det faaer jeg nok fornemme.

(Meget ynkeligen til Orchestret)

O! vidste I hvor jeg maa lide Sult der hiemme,
I ei fortænkte mig, ifald jeg Eder bad,
Jeg maatte nyde lidt i dette Erte-Fad.

(Han spiser Erter og snakker som følger)

Tyvs-Privilegium jeg har blandt Guder ene;
Men derved er der nu ei meget at fortiene;
Man nu ei finder meer, hvorvidt man søge vil,
Et Skriin, en Kiste, Skab, som jo er lukket til;
Man lukte ei for Guld udi den gyldne Alder,
Nu alting giemmes skal. Hvor sielden forefalder,
At man kan træffe paa en Trøie, et par Skoe.
Naar sligt skal feies ud, saa bli'r en Mark, høit to
Den hele Stads.

(I det han seer paa Ligene).

Men hvad? er jeg affindig bleven?
Jeg, som saa lang en Tiid min Profession har
dreven,
Fordyber mig i Fias, naar Lykken byder mig
En skiønne Leilighed at plyndre disse Liig.

(Han sætter Skaalen fra sig).

Jeg her begynde vil.

(Han begynder paa Jesper).

Jesper

(som troer det er Johan, som vil plyndre ham).

Johan! i Dødens Rige,
Jeg seer, du ei engang fra din Natur kan vige;
Hvad nytter saadant nu?

Mercurius.

Du tager feil min Ven.
Jeg er Mercurius.

Johan

(som endnu ligger og pines, igientager af sine sidste Ord).

En Tyveknegt.

Mercurius (troer det er Jesper).

Igien?
Forvovne!

Jesper.

Straf ei mig; det Echo er, som græder;
Den falder, som du seer, lidt plump paa disse Steder.

Mercurius.

At tale uden Liv, det lader meget slet,
Og røber en Poltron, som ei har dræbt sig ret;
Dog dette var en Feil, som kun angik Parterre;
Men naar du snaksom vil paa min Bekostning være,
Jeg Publicum og mig paa eengang hævne bør;
Nu skal du døe tilgavns, og ei paa skrømt som før.

(Han slaaer ham med sin Stok).

Jesper.

Jeg lever op.

Mercurius.

Just da en fræk Forræders Brøde
Jeg give vil sin Løn, jeg vækker ham af Døde,
Og glemmer, hvad et Slag af denne Stok formaaer.

Jesper.

Saa jeg behøver ei at takke dig derfor;
Fortryd da ikke paa, at Jesper holder inde
Med den Taksigelse, han havde just i Sinde
At gjøre dig. Men hør, fortæl mig dog engang:
Gaaer Tyverie, som her, hos Guderne i Svang?
En Livløs alle Ting vel skielner ei saa nøie,
Men, om jeg turde troe mit Øre og mit Øie,
Du i vort Erte-Fad først bød dig selv til Giest,
Og siden, syntes mig, min Kalemankes Vest
I Fare var.

Mercurius.

Saavidt jeg seer af denne Sludder,
Du tænker Tyverie saavel vanærer Guder
Som Mennesker; men viid, du tænker som en Nar.
Viid, Skiæbnen hver en Gud sit Væsen givet har:
At stiæle blev nu mit, jeg Skiæbnens Love følger,
Og at du ei skal troe, at jeg mit Haandværk dølger,
Jeg strax vil øve det, og du maa see derpaa.

Jesper.

Antag mit ringe Raad; du siden skal tilstaae,
At det dig gavnligt var: i Steden for at stiæle
De døde Heltes Tøi, saa giv dem nye Siæle;

Hvor høit du ogsaa vil vurdere hver en Pialt,
Gialdt deres Klæder knap fem Daler, alt i alt;
Men naar du derimod dem Livet gav tilbage,
Saa glemte de vist ei at lønne din Umage.
De vist nok bragte da af skiulte Giemmer frem
En tung Taksigelse til den, som vækked' dem.

Mercurius.

En tung Taksigelse? Din Bøn skal opfyldt blive.
(Han rører dem med sin Stok, og de lever op under Musiqve).
Det er Mercurius, som bragte jer til Live.
Jeg veed, I tænke høit, og at I ei omsonst,
Som den gemene Hob, modtage nogen Gunst.
Jeg ved Anmodninger ei vil fornærme Eder,
Nei Eders ædle Mod mig vist en Løn bereder,
Som langt Mercurii Forventning overgaaer;
(De slaaer op en stor Latter).
Jeg for Velgierninger Spot til Belønning faaer?

Grete.

Den liden Villighed, som du Velgierning kalder,
Den vises os omsonst, saasnart Forhænget falder.
Vi bruge ei engang at sige Tak derfor.

Mercurius.

Med bittre Klagemaal til Jupiter jeg gaaer;
Jeg skal fortælle ham, hvordan I Guder drille.

Mette.

Men først fortæl, hvad har en Hedning at bestille
Blandt gode Christne Folk? og kan en hedensk Gud
Her andet vente sig, end at han pibes ud?

Mercurius.

Jeg dig besvare vil udi en Vaudeville;
De Herrer Musici behage nu at spille.

Vaudeville.

1. Mercurius.

En Romersk Gud og Siellandsk Skrædder
Costumet ikke just tilsteder
At mødes i et Skuespil,
Men udi dette Syngestykke,
Som for sin Galskab kun gior Lykke,
Jeg til mit Forsvar sige vil:

jo galere, jo bedre!
(Han gaaer).

Chorus.

Jo galere, jo bedre!

2. Grete.

De Moralister, som beklage,
At Fias og Galskab alle Dage
Meer Overhaand i Verden faaer,
De vide ikke hvad de sige;
I klogt og galt den voxer lige.
Vel os, naar den gaaer galt, den gaaer

jo galere, &c.

3. Mette.

Skal man sig levende begrave,
For Navn af kloge Folk at have,
Saa slet mig ud af Kloges Tal;
Er det Fornuft, som vil forbyde
Ufkyldig Tidsfordriv at nyde,
Farvel Fornuft! jeg helst er gal,

jo galere, &c.

4. Johan.

En mere Viis der nævnes neppe
End Socrates; han reed paa Kieppe,
Og dog ei fra sin Viisdom reed.
Vi heraf drage denne Lære:
Man viis, som Socrates, bør være,
Og gal, som han, til Tid og Sted,

jo galere, ꝛc.

5. Mads.

De Gamle, skjøndt de gierne laste,
Kan vores Valsprog ei forkaste;
Aarsagen den er ligefrem;
De Ord: „jo galere jo bedre"
Til Ordsprog blev hos vore Fædre,
Og vi kun sige efter dem:

jo galere, ꝛc.

6. Jesper.

Om de, som ei vort Spøg bifalde,
Os daarekiste-gale kalde
Og Autor gal for alle fem;
Tilskuer, tør vi vel formode,
Du lægge vil et Ord tilgode
For alle sex og svare dem,

jo galere, ꝛc.

(Alle igientage det sidste Vers).

Priis-Digte.

Nøisomhed.

Et Digt, kronet af det norske Selskab 1775.

— — — — multa petentibus
Desunt multa, bene est cui Deus obtulit
Parca, quod satis est, manu.
Horat.

„Hvor," Damon! raaber du, „Er Dydens Rettigheder,
Naar ene Fødselen til Lykken Vei bereder,
Naar Slumpelykke blot uddeler Løn og Straf
Og tidt dens blinde Had Uskyldigheden traf?
Hvad har vel jeg forbrudt, som maa i Kummer leve,
At jeg ei blev bestemt — som hine andre bleve —
Til Herlighed og Magt, og fød til Croesers Guld?
Mon disse Skiæbnen har ved Dyder giort sig huld?
Og kan man, før man blev, vel ogsaa Dyder øve?
Hvad kunde, før jeg blev, mig vel dens Gunst berøve?
Da jeg endnu ei var, hvad mon jeg da begik,
Hvorfor til Straf jeg Nød, Foragt og Trældom fik?"
Den Straf kun indbildt er, hvis Vægt du lider under,
Du lige Lykke fik med dem, som du misunder;

Thi samme Maal tilfaldt hver Stand af Vee og Vel,
Og Herren uden Grund misundes af hans Træl.
Men vi forringe let de Plager, os ei trykke,
Og altid dobbelt stor anseer en fremmed Lykke;
Man priser lykkelig hver Stand foruden sin:
Din blev dit Ønskes Maal, hvis den var ikke din.
Men nu dens Fortrin faaer endogsaa Navn af Plage,
Og Grunden til dit Vel var Grunden til din Klage;
Arbeide Trældom blev, og Nok blev nævnet Nød,
Skiøndt al Velsignelse fra disse Kilder flød.
Du drager dybe Suk, for dine Kaar forbinde
Til daglig Flittighed, for dagligt Brød at vinde.
Kiend din Vildfarelse, kiend din Lyksalighed:
Arbeidsom, maadelig, du ei af Plager veed,
Som Overflødighed, og Ørkesløshed døie.
Ja! Livets største Held var Lønnen for din Møie;
Den muntrede din Siæl, den luttrede dit Blod,
Ved den du hviled' trygt, og glad igien opstod;
Den ene krydede de tarvelige Retter,
Hvorved du dagligen med lige Lyst dig mætter —
Kan Uheld vel bestaae med saa at lide Nød?
Og valgte du dig før (om man dig Valget bød)
At sidde væmmelig ved mange kræsne Retter,
Og tvinge ned en Gift, som dræber, naar den mætter,
Og allermeest er Gift og allervisest Død,
Fordi den bragtes dig i døsig Ladheds Skiød,
Hvor sundest Føde mindst kan trættet Gane smage,
Hvor slappe Følelser tidt smagte Vellyst vrage,
Og misbrugt Overflod, til alle Lyster vant,

Sin Vænnelse tilsidst i Smerter endet fandt,
Hvor Døden selv var Trøst, hvis brudte Pligters
Torden
Ei dig bebreidede, du brød Naturens Orden,
Og havde selv dit Liv saa snevre Grændser sat.

„Men," svarer Damon mig, „min Frihed
overladt,
Jeg ikke rasende det værste skulde vælge,
Ei for utænmet Lyst min Roe og Helbred sælge.
Nei maadelig, som nu, jeg midt i Overflod
I rolig Nøisomhed med Nok mig nøie lod."

Min Damon! sielden kun vi egen Svaghed mærke,
Og til vi have tabt, vi troe os gierne stærke.
Den derfor tryggest er, som sattes i en Stand,
Hvori han ei til Strid saa let udæskes kan;
Men sæt, du er den Helt, den sieldne Dødelige,
Som altid seierrig kan Fristelser bekrige,
Sæt, at i Lykkens Favn du Lyster overvandt,
Som tidt med Slavebaand selv Dydens Kiæmper
bandt;
Hvad nye Fortrin blev da Frugten af din Seier?
Hvad eiede du da, som nu du ikke eier?
Om det er ikke dit, som du ei nyde tør,
Vandt du kun netop Nok, og hvad du havde før.

„Men Æren — blandt en Sværm at vide sig
den bedste,
Og tegnet stor, paa sig saa manges Øine fæste,

At finde Lydige, saasnart en Mine bød,
Det dog et Fortrin er, den ringe Stand ei nød."

Misund, o Damon! ei, men heller ynk den Stolte,
Som Dyden dristigen for Ærens Skygger folgte.
Hans Lykke, som saa stor i Haabet viste sig,
Ved Nydelsen forsvandt, den lette Taage liig.
Forført ved Glædens Glimt, som lyser i hans Mine,
Du ønsker dig hans Kaar, og kiedes tør ved dine;
Men viid, hver Muskel blot ved Kunst afrettet er,
Og troløst Vidnesbyrd om Hiertets Tilstand bær.
Han skulde i sin Pragt sig høist elendig troe,
Om ei Misundelse förstyrrede din Roe.
Hans Vel (om indbildt Vel kan kaldes saa) sig grunder
Paa denne Kundskab blot, at Ringhed ham misunder;
Men paa den ægte Dyd (thi den er lige frie
Fra Misfornøielses og Hovmods Tyrannie)
Kan Lykkens blinde Gunst ei dybe Indtryk gjøre:
Den, som ved Dyd er stor, gjør Høihed ikke større.
Det sande Vee og Vel er Frugt af Dyd og Last,
Og denne Sandhed-staaer til Himlens Ære fast:
At lige skyldige og lige Plager trykke,
Og Ligemænd i Dyd er Ligemænd i Lykke.

Søvnen.

Et Digt, kronet af det norske Selskab 1775.

Duunvinget, silkeblød, du gleed paa Diet frem
Og hvisked': al din Sorg, dig selv Stryange glem.
J. N. Bruun.

Du, dobbelt skiøn, fordi jeg sov,
Du skal min Tone Styrke give,
Du, blide Morgen! skal oplive
Den Røst, som synger Søvnens Lov.

Omsonst sig sødest Klang tilbød
Det tunge Øre at fornøie,
Og fra et dunkelt, svækket Die
Til kiedsom Aand kun Ulyst flød.

Til Døden Livet grændsede,
Hver Evne syntes slidt af Ælde,
Og Bygningen til Fald at hælde,
Da du, o Søvn! mig vinkede.

Tung i din bløde Favn jeg gleed,
Berøvet Vid og Syn og Stemme,
Lig den, som sank i Muldets Giemme
Til mere varig Hvile ned.

Jeg tryg mit Væsen dig betroer,
Jeg spørger ei, hvad stærke Stytter
Imidlertid fra Fald beskytter
I tynde Luft den tunge Jord.

En Hær af Verdener utalt,
Som mig omgive, hvis de skeie
Et Haar bredt fra de vante Veie,
Et Kaos gjør af mig og Alt.

Min Undergang et Haar bredt nær,
Jeg slumrer sødt, jeg intet vover;
Han vaager, han, som aldrig sover,
For Alt, og for hvert Støv især.

Som jeg, den halve Klode var
Indsvøbt i Mørkheds tause Taage,
Og paa de lukte Dinelaage
Din grumme Broders Billed bar.

Men Ilden ulmer, Livet groer;
Du snart igien skal Kræfter vinde,
Min Aand, du snart igien skal finde
En Morgen skiøn, din Skaber stor.

Saa danner Aarets Morgen sig;
Og Jordens Safter Liv udklække,
Naar, under hvide Sørge-Dække,
Naturen synes ligge Liig.

Nu Kraft til alle Aarer flød,
Nys slappe Drivefiædre spændtes,
Til Siælens Pleie Væsner sendtes,
Som spillede i Søvnens Skiød.

Med Moders Ømhed bød du dem
Den spæde Fostersøn fornøie,
O Søvn! og for din Yndlings Øie
Hver ønsket Scene bringe frem.

Du bød dem i den Elskers Bryst,
Som en uheldig Lue nærte,
Og som forgieves Suk fortærte,
At gyde Lægedom og Trøst.

Hans Grumme skabes om i Hast,
Hun med Cytheres Smiil ham vinker,
Og Ømhed i hver Mine blinker,
Og Himlen i hvert Øiekast.

Du bød dem løse fængslet Fod,
De Slaven tidt paa Thronen satte,
Gav nøgen Armod Perus Skatte,
Og den Fortrykte Haab og Mod.

Den Usle, segnet i en Vraae,
Tryg bag det Dække, som du drager
Imellem ham og Dagens Plager,
Med Smiil paa blege Kinder laae.

Ei Smerters giftig Braad formaaer
Dit Slør, o Søvn! at giennemtrænge:
O! skiul ham bag det, skiul ham længe,
Hans Bødler vaager uden for.

Men blandt de blide Væsners Kor,
Som Siælen til dens Held bedrager,
Fornusten studsende opdager
Alvidenhedens sieldne Spoer.

Dybt i din skyggefulde Boe
Hvad mægtig Aand har valgt sig Tempel?
Dens Udsagn bær et Guddoms Stempel,
Som Vantroe selv forbaust maae troe.

Men Tidens Maal i virksom Gang
De nu fuldmodne Evner bringer,
Og Søvnen flyer paa Nattens Vinger,
At lindre fierne Landes Trang.

Nu strømte Lys og Sandhed til,
Nu faldt Fortryllelsernes Teppe,
Og Siælen fatted' endnu neppe,
At, hvad den saae, var Skuespil.

Vær hilset Morgen! Søvn farvel!
Tak for den svangre Roe og Varme,
Som nys i dine kiælne Arme
Nyt Liv udklækked' i min Siæl.

Hver Aand er friſk, hver Krop er ſtærk,
Hver Sands mod glade Indtryk tager,
Hvert følſomt Hierte Vellyſt ſmager,
Og alt er Held og Søvnens Værk.

Og den har ſtemt til hellig Klang
De Tunger, ſom nu Luften fylde,
Og kappes Skaberen at hylde,
Som kiendes ſtor i deres Sang.

Du, ene god og ene ſtor!
O, værdiges du at fornemme
Min ufuldkomne ſvage Stemme,
Blandt de utalte Stemmers Kor.

Meer værdig Verdners og min Gud
Den fra forklaret Bryſt ſkal lyde,
Da, naar mig evig Dag ſkal byde
Fra Gravens Nat at træde ud.

Men midt i jordiſk Paradiis,
Hvad Tone kan mit Øre ſaare?
Forklares og din Lov ved Taare?
O Sovn! hvem hyler ud din Priis?

Elendighed, hvis Glædes Stand,
Med dig begyndt, med dig ophører,
Den ſukkende fra ſin Velgiører
Nu fløi til Virkeligheds Land.

Skal og — snart vægrer sig min Røst
At yttre denne fæle Tanke;
Skræk synes i hver Aare banke,
Og Rædsler tordner i mit Bryst —

Skal og den store Morgens Bud,
Som os af sidste Søvn bør vække —
Hvem skal den Vaagnende forskrække?
Mit Blod blev Jis! o, frels mig Gud!

Fortællinger.

Gaffelen.

Jeg synger om, dog nei! jeg ligefrem fortæller;
Saa ganske ligefrem gaaer jeg just ikke heller,
Et Svinke-Værinde jeg giver mig iblandt,
Og er det ikke smukt, saa er det ganske sandt.
Nu, jeg fortæller da om Mand og om Mandinde,
Som havde ved et Ord stor Lykke kundet finde;
Om grønne Søbekaal, som stolte Guder fik;
Om Gaffelen, som kom, og Gaffelen, som gik.

Engang, men det er skeet for længe længe siden,
Og var jeg den Gang til, saa var jeg ganske liden,
Engang Mercurius og Jupiter faldt paa,
For en Forandrings Skyld og Tanker at forslaae,
At foretage sig en Lysttour ned til Jorden,
Hvor Majestæterne fandt alting saa i Orden,
At Jupiter tilsidst brød ud i disse Ord:
„Hr. Pope har sagt sandt: det er den bedste Jord."

Han sagde vist nok meer, men til den største Skade
For Læseren, for mig, for Jordens Overflade,
Er denne liden Stump deraf kun bleven giemt,
Og det fornemste var maaskee, hvad man har glemt.
Men jeg ei glemme maa, hvad jeg har meer at sige:
„Hør, sagde Jupiter, jeg gider ikke stige
Strax til Olymp igien; vil du Mercurius!“
(Thi alle Guderne er' for det meste Duus)
„Vil du, saa gaae vi ind i næste Bonde=Hytte,
Men forud vor Gestalt med Menneskers ombytte.
Hvem veed? vi der maaskee kan gode Løier saae.“
Mercurius, som godt al Galskab lide maae,
Paa Dieblikket sig forsvoer fra Gud til Fanden
(Han aldrig lade kan den skrækkelige Banden),
At dette Indfald var meer end guddommeligt.
De ind i Hytten kom, fandt alting tarveligt;
De Mand og Kone saae med Elle=Skeer spise,
Og bade, at de dem den Godhed vilde vise,
At give dem omsonst en Skeefuld Søbekaal.
„Ja, sætter jer, godt Folk! og langer til vor Skaal!“
Var Mandens Ord, og hun bejaede med Lader
(Hun fattig var paa Ord) den fromme Husets Fader.

Mercurius, som var til bedre Føde vant,
Slet ingen Appetit til Søbekaalen fandt;
Thi yttred' han paa Fransk, som Husets Folk ei kunde
Til Jupiter derom sin Mening dennelunde:
Ces choux-la sont d'un gout à me faire vomir,
Et je ne conçois pas, qu'on s'en puisse nourrir.

Oui, ſagde Jupiter, auprès de l'Ambroisie
Ces choux sont bien mauvais; pour la cérémonie
Il faut pourtant, mon fils, en manger quelque peu.
Mais à propos, comment récompenser en Dieu
De ces honnêtes gens la douce bienveillance?
— Si ces donneurs des choux méritent récompense,
Saa ſvarede Mercur, que leurs propres souhaits
Déterminent d'abord tes généreux bienfaits!

Mercuriuſes Raad behagede hans Fader;
Thi blev han ſiden ved! „Veed J vel, hvem J mader?"
„Nei, ſvarte Konen ham; desuden, ſagde hun,
Saa mader vi jer ei; vi jer beſpiſer kun.
J ſkulde ikke nys ſaa meget talt det Franſke,
Saa havde J maaſkee nu bedre vidſt det Danſke."
Thi mens de talte Franſk, faldt Tiden Konen lang,
Og Vreden gierde nu, hun Tungen fik paa Gang.
Da Jupiter fornam, hun havde Ret i noget,
Og at han virkelig begik en Feil mod Sproget,
Saa blev han ikke vred, men ſvarte med en Smiil:
„Min Putte! tael mig til i mere høflig Stiil!
J altſaa vide maae, J har beſpiiſt, Madame!
Beſpiiſt og madet, er dog meſtendeels det ſamme,
J har beſpiiſt en Gud i ham, og en i mig.
Og, til Beviis derpaa, leed i min Kiortel-Flig,
Der kan J, om J vil, en Torden-Kile hitte;
Thi jeg er Jupiter, og denne lille bitte,
Ifald han havde ei ſin Guddom ſkiult ſaa vel,
J ſkulde ſeet paa ham to Vinger for hver Hæl;

Han er Mercurius. Nu veed I, hvem vi ere;
I ogsaa vide maae, vi Godhed for jer bære.
For jer Velvillighed mod mig og mod min Søn,
For jeres Søbekaal, bestemmer selv jer Løn!
Hvorom I vil, I nu kan trende Ønsker gjøre,
Og Jupiter vil strax hvert Ønske fyldestgjøre." —
„O!" sagde Konen da: „gid vi maae Gaffel faae
Til vor umage Kniv!" — Der strax en Gaffel laae,
Og Kniven Mage fik. „Hvad? er du reent forbandet,
Og, naar du Valget har, dig ønsker intet andet?"
Var Mandens Ord; „saa gid, at Gaffelen dig sad,
Din Tosse! i dit Liv!" — Det skeede, som han bad.
Der stod da baade Mand og Kone i en Maade;
De sig udbede maae den — ak, den sidste Naade:
At Gaffelen igien tilbage maatte gaae.
Den gik; og Guderne, de giorde ligesaa.

Hundemordet.

At Mennesker af Dyr saa tidt
Meer Væsen end af Næsten gjøre,
Det see vi dagligdags, og høre;
Moralen hos dem nytter lidt.
Jeg derfor mig opholder ei
Ved dem Bebreidelser at give;
Som de vil være, lad dem blive!
Moral skriv for dem, hvem som vil!
Jeg for min Part, jeg passer, jeg,
Og min Propos strax skrider til.

Der var engang en Tømmersvend:
Mod ham en Slagter-Hund sig viste ei som Ven.
Han vilde bide ham; og, som nu let kan vides,
En Tømmersvend ei meer end du og jeg kan bides.
Han derfor hævede sin Øxe rask,
Og kløvede sin Uvens Pandebrask.
Nu skulde det til Uheld træffe,
At Hundens Eier kom
I Øieblikket, som
Hans Hund var ud af Stand at bieffe;
Han bieffede for ham.
Jeg holder det for Skam,
For Læseren at repetere
Hvad Skieldsord, Trudsler, Eed, han bieffede, med
mere.

Omsonst den kiere Mand, som havde Panden deelt,
Ham vilde forestille:
To halve Hoveder udgiør' et heelt;
Den anden mod Raison ei tage vilde,
Og, skiøndt han fandt sig noget slagen
Ved et saa fyndigt Argument,
Han foranstaltede dog næste Dagen
Den Tømmersvend en Stevning sendt.

Ei denne lod sig forelægge.[1]
For Dommeren de mødte begge.
Citanten mælede da først:
„Han kunde jaget bort min Hund med nogle Børst,
Jeg selv da skulde sagt, han giorde vel;
Men slaae mig Hunden reent ihiel,
Og med sin Øxe paa ham Panden kløve,
Og mig min bedste Skat berøve!
Det troer jeg vist, Hr Dommer! straffes bør."
Hr. Dommer tog til Ords: „Svar mig paa, hvad jeg spør,
Du Tømmersvend! hvorfor ei Skaftet tage,
Og dermed Hunden fra dig jage?"
Han svarede (først rømmende) med Tugt:
„Ifald han havde mig med Halen vildet bidt,

[1] At lade sig forelægge, d v. s. at benytte sig af den, under Navn af Lavdag i den ældre Proces Sagvolderen tilstaaede Udsættelse med at give Møde første eller anden Retsdag, Sagen faldt i Retten.

Jeg Skaftet ei engang imod ham havde brugt,
Men jaget ham med bare Hænder;
Men Bestet faldt mig an med skarpe Tænder."
Da fiendte Dommeren, saasnart han hørte det:
„Skarpt imod Skarpt! den Tømmersvend har Ret.
Du, Slagter, som har yppet Trætten,
To Mark erlægger her i Retten."

Jeg lovede vel i Fortalen,
At ikke røre ved Moralen;
Dog, Loven, siger man, er ærlig,
Men Holden er besværlig.

I Enden af mit Værk at strøe moralske Træk,
Derefter var jeg før, og er endnu, en Giæk.
Moralen her skal kort, dog noget fyndig gives:
Man ei om Bagatel maae med sin Næste kives.

Den forvovne Siellandsfaer.

Der var engang en Siellandsfaer — —

Men det er sandt! jeg var en Nar,
Om uden et Præludium
Jeg vilde forelægge Publicum,
Hvad jeg det haver at fortælle.
Hver rigtig Arie
Anmeldes ved en Ritournelle;
Min Ritournelle er nu den,
Som, om I giver Tiid, I skal faae see.

Hver Mand af Penge er en Ven,
Og Siellands Bønder ere Mænd,
Og blive umaneerlig vrede,
Naar man dem lader andet hede.

For Kongens Vel, maaskee for sit,
En Siellandsk Bonde fører tidt
Vildfarende Soldat til Staden,
Som der maae giennemvandre Gaden,
Hvor han paa ugvems Sted modtager Aareladen.
Og, for at være tydelig,
Han Spidsrod gaaer.
Sligt havde hændt en vis Soldat.
Hans Navn man aldrig sagde mig;
Jeg derom spurgte heller ingen;

Thi det giør saa ei stort til Tingen.
Jeg melder den Omstændighed,
Paa det at hver Mand veed,
Hvorfor Soldaterne sig tee saa onde
Mod Guds og Kongens Siellands Bonde.

Jeg gaaer tilbage did, hvor først jeg var:
Der var engang en Siellandsfaer,
Han skulde giennem Vesterport passere,
Hvor funden var for godt, Soldaten at postere,
Som oven for er meldet om.
Min Bonde seig og døsig kom,
Men af sin Roe og vante Orden
Blev bragt ved større Knald, end det af Torden.
Soldaten brølte ham i Øret: Bæe!
Saa, Gud forbarme sig! det arme Kræe
Først troede, det var selv Fanden,
Han saa uhyre Lyd tiltro'de ingen anden.
Han bævende knap kunde Tømmen holde;
Han i Samvittighedens Contrabog
Strax sine Feil og Synder efterslog;
Og skiøndt han fandt, de var ei faa,
De forekom ham dog for smaae,
Til ham saa gyselig en Trudsel at forvolde.

Men Tiden, som forandrer alt,
Forandring giorde i hans Sind.
Han nu sig meer
Ei bilder ind,

At Satan havde ham med Brølen overfaldt;
Men at det var en sand og rigtig Grenadeer.
Han over ham beslutter sig at hævne:
„Nu skal jeg, sagde han, og svoer en grusom Ed,
Fordømte Grenadeer! dig gjøre fuld Beskeed,
Og hævner jeg mig ei, saa gid jeg maatte rævne!
Lad koste Liv og alt!“

Nu maae man i Betragtning tage,
En fierding Miil han havde lagt tilbage,
Og da han saae,
At saa langt borte Byen laae,
Han bræged': Bæe! strax Hyp derpaa;
Thi han end uvis var, om man ham kunde naae.

Moral.

Hør, Læser! paa sin Post om En bebæer dig,
Saa skal du frisk, om du vil lyde mig,
Bebæe ham igien, men paa en lang Distants
Fra Posten hans.

Sadelen.

Den Sadelmager havde Ret,
Om hvilken strax vi faae at høre.
En Sadel, meget god og net,
Hans Herremand ham bød sig gjøre;
Og Bonden gjorde den saa god, som man
Fra Bonde=Værksted sig sligt Arbeid vente kan;
Men Herremanden fandt sig dermed ei fornøiet.
Maaskee for bedre Kiøb at faae,
Han satte ud derpaa.

Men udi denne Sag jeg finder mig beføiet,
At lægge Haand paa Mund;
Thi Herremandens Hund
Til Rov jeg ellers bliver,
Hvormed en Herremand mig engang før har truet
Udi et Manuskript, paa Svenstrup publicert [1],
Som af en Slump [2] jeg traf, engang jeg kiøbte Sukker.
Og derved blev ei simpel væk forkuet,
Men havde nær af Angest gar crepert.
Men det er Tiid, jeg Bom for Digressionen lukker.

[1] Sigter til den ovenfor i Biographien omtalte Parodie paa Wessels Fortælling „Herremanden". Svenstrupgods eiedes 1774 af en Justitsraad Neergaard. Jfr. Anm. bag i Bogen til „Herremanden".
[2] af en Slump d: af et Slumpetræf.

Berørte Herremand, berørte Sadelmager
Paa samme Vei modsatte Courser tager.
Det er med andre Ord saa meget som:
Hinanden de i Møde kom.
Spansk stillede sig an
Vor Herremand,
Og med en Air, som byder: Kryb!
Af Bondesadelmager
En Reverens modtager
Til Jorden dyb,
Og sagde til den anden:
„I blier herefter vist ei Manden,
Som mine Sadler gjøre skal;
Thi denne her har Mangler uden Tal.
Hvori det egentlig kan stikke,
Det veed jeg ikke;
Men kort: mit Hoved er den ikke efter.“ —
„Det troer jeg ganske vist, jeg Herrens Ord bekræfter,“
Var Bondens Svar;
„Thi, sandt at sige, har
Jeg giort den efter min —
Et cætera.“
Han standsed' her i Talen sin;
Thi Herremanden strax og taus bortreed
Derfra.
Man saae dem hver sin Vei at tage.
Men jeg vil blive lidt tilbage,
Og for Moralen gjøre først Besked.

Indledning.

Hvor glædes en Forfatter ei,
Naar han kan ofte sige: jeg,
Og mine, min, og mit og mig,
Evindelig.
Han taler gierne om sig selv;
Det passe ilde, passe vel!
Og de forfattende Personer
Ei byttede for Millioner
Den Fryd, at lære Verden, hvad Talent
Dem Himlen alle, som de troer, har sendt.
At sige: troer enhver om sig især;
Thi hvad en rigtig Digter er,
Han derpaa giver sig til Fanden,
At hans Collega har lidt Skade paa Forstanden.
Af sidste Sortement er jeg
Just ei.
Min Digtertitel er og ei saa rigtig,
At over Brødrene jeg mig kan giøre vigtig.
Dog, dette jeg med dem tilfælles har,
At, naar jeg roses af en Nar,
Saa har jeg Møie ved at troe,
Han meer er den, som før han var;
Og i at skrive j e g og m i g,
Jeg er dem ei uliig.
Men Skumle-Lyst, og Lyst at skrive J e g e r,
Giør, at jeg alt for vidt udskeier;
Thi egentligen var det min Propos,
Den dyrebare Jeg at føre her paa Bane.

For at besværge dem, som troe, jeg, liig en Flane,
Af Sædelæren leer,
Ved Sandheden, at de ei troer det meer.
Først latterlig Moralen blev,
Naar jeg af Fias med Vold den til Alvorligt drev.
Maaskee man sige vil: „bedst da, at skrive ingen.“
Det kan saa være; men til Tingen!

Moral.

Naar en Skoemager Skoe dig sender,
Du maae ei lade hilse ham:
„Gid, kiere Mester! I saae Skam!
De passer jo ei mine Hænder.“

Den gamle Skade.

Non est in Medico, semper relevetur ut æger.

Den, som Naturen holde vil i Live
I mange Aar,
Tilsidst maae gammel blive;
Den Sætning man mig vel tilstaaer.
Jeg mig og den indrømmet beder:
„At man i Alderdom
Langt mere fryser end man sveder.“
End om den tredie kom?
„Naar vi har tredsindstyve lagt tilbage,
Vi blive meer og mere svage.“
Saa blev, saa kan vi andre blive,
Den Bedstemødres Bedstemoer,
Som havde en Malheur i Fior,
Den jeg nu skal beskrive.

Hun vaklede og frøs,
Skiøndt man paa hendes Ovn stort Rugbrød kunde
baget;
Ja, om en ung, catholsk enfoldig Knøs
Man havde ind til hende sluppet,
Jeg troer, han bleven var beskuppet,
Og Heeden havde for lidt meer end Skiærsild taget.
Men i de sidste Kuldens Dage
Lidt efter lidt vi døe,

Og Ilen i vort Blod, trods al Umage,
Vil ikke tøe.
Saa var det fat med min Heltinde.
Ei Ovnen langt fra hendes Sæde stod;
Dog fryser hendes Ryg. Hun paa usikker Fod,
Ved Krykkens Hielp, der søger hen at vinde.
Det kosted' stor Ulempe, megen Tiid,
Før hun kom did;
Men meer Ulempe, længer Tiid,
Før Frugt hun høsted' af sin Fliid.
Hun høster den tilsidst, og Ting faaer saa i Stand,
At blottet Ryg hun nu mod Ovnen sætte kan.
O hvilken Lise der! hvor gamle Moer sig gotter!
Hun kunde ønsket sig,
Saadan at staae evindelig.
Hvor gierne vilde jeg, min Læser og min Ven!
At her jeg slap at bruge men.

Men Tvi! de vindesyge Hottentotter!
(Om Navnet Hottentot.
Dig synes dem for godt,
Min Herre!
Saa maae du frit dem kalde noget værre.)
Jeg mener dem, som bragte først til Landet
Den Indiens Urt,
Som koster os saa mange Penge,
For hvilke tidt arbeides suurt
Og længe.

Og for ei længer jer at holde op med Snak:
Tobak.

Den, som har gule Haar, han vil dem have kruset;
Saa gik det Kierlingen.
„Kun halvveis, sagde hun, jeg er i Paradiis:
Alt efter Ønske var, naar jeg nu fik en Priis."
Jeg veed ei, hvordan hun fik Daasen op, og snuset.
(Mærk her, hvad Ondt Tobak anstille kan, min Ven!)
Hun fik dog kun den halve Priis;
Den anden halve faldt, da Konen faldt,
Mod Ovnen baglænds faldt.
Jeg gider ei fortalt
(Jeg kan ei) Jammerskriget og Gebærden
Ved denne Leilighed.
Nok, Læser! at du veed,
Hun meer end vanlig snart sig reiser op;
Dog ikke saa gesvindt, at hun jo paa sin Krop
Et bagvendt Aftryk faaer
Af det forvorpne Aar,
Da Ovnen først kom ind i Verden;
Det var Aar 1601.

For at kurere denne Meen,
Man lader Smeden, Stedets Doctor, hente;
Han hende lod ei længe vente.
Han Skaden seer, og bliver vaer
Aftrykket, hun paa Kroppen bar.
Han forsede sig strax,
Og sagde ved sig selv: „Hvad! Hexer nu til Dags?

Thi hun det havde ei til saadan Alder bragt,
Om ei ved Hexerie og Satans Magt.
Hvad nu! Aar 1061 hun Skaden fik!"
Og derpaa høit. „Hør Kone! I maae mig forlade,
Jeg ikke kan og ikke hele vil jer Skade,
Den alt for gammel er." Han bød Farvel, og gik.
Med stor Umage
Ham Husets Folk fik bragt tilbage,
Den Kierling tænkte saa:
Han om Betaling tvivle maae;
Og sagde! „Troer I, jeg Jer ei betaler,
Saa Penge forud tag! see der! tag de to Daler!"
„Nei! ei for tre, og ei for fire, eller fem og sex,
Og ei for endnu flere
Vil jeg kurere,
Fi!
(Jeg taler reent,
Som det er meent)
En Hex;
Og det er I.
Kureer dig selv, saa godt du kan."
Og dermed foer paa Dør den gode Mand.

Moral.

Den sundeste og bedste Lære,
Som heraf drages kan, det vil nok denne være:
Et Aarstal paa urette Sted,
Og i Utide Snuus,
Kan gjøre Folk confuus.
Jeg ingen mere sund og ingen bedre veed.

Posthuset.

Man har Beviis nok paa,
At Fyden har, som andre Folk, Forstand;
Men dette ei bevises kan
Af den Historie, hvorom min Sang skal lyde.
Jeg synger om en Fyde,
Og Sangen lyder saa:

En Handelsmand fandt heel besværligt,
At finde noget som var ærligt,
At gjøre Gaardskarl af.
Ved Kiøbsteds-Karle tidt bedragen,
En Ven han aabenbarte Sagen,
Og denne dette Raad ham gav:
„Fra bitterlige[1] Fylland, Faer!
De Dem en Karl forskrive!
Han Dem vist troe vil blive!
Thi Ærligheden der sit Sæde fæstet har,
Hvor, langt fra Staden, langt fra Kneb,
Bedragerie er over hvers Begreb.“ —
„Top!“
Svared' Manden, og skrev op
En liden Pro Memoria

[1] bitterlige, formeentlig et af det jydske „bitte“ spøgefuld dannet Ord.

Til en ham høit forbunden Mand
I Hiertet af det jydske Land.
Han beder ham, al Flid anvende,
Og ham med forderligste sende
Den bedste Karl derfra.
Saa giorde han, og Karlen her til Byen kom.
Med ingen Kneb
Og tyndt Begreb,
Sin Husbonds Boepæl strax han spurgde om,
Fandt den, gik lige ind i Stuen,
Og, lettende paa Huen,
Saa talede ham til:
„See her er a, Falill." —
„Det seer jeg nok. Siig, hvad I vil!" —
„A vil, hvad I vil, a ska' ville." —
„Hvem er I da?" —
„Ha, ha,
I int' jer ejen Goorskool kiender?"
„Hvor skulde jeg vel kiende jer?
Det jer i Panden ikke skrevet staaer,
Hvem I er." —
„A har æ Brev; læs dæ, bitt' Faar!" —
„Ja nu jeg veed
Om Tingen fuld Beskeed.
Gaae kun i Gaard'n ned!
Der vil I faae at høre,
Hvad i min Tieneste I har at giøre." —
„Min Mad slap mig paa Reisen lidt for Tiden;
Maae a æ Frokost faae, den være nok saa liden!"

„Den faaer J nok dernede;
Kun ubekymret vær!“ —
„Ah! Husbond! Gud velsigne Jer!“ —
Den sultne Jyde gik,
Sin Mættelse til Fylde fik,
Og siden sig arbeidsom teede.
Fem Dage og lidt paa den siette
Han giorde alt hvad Klodser kan udrette;
Men saa kom siden efter,
Hvad overgik hans Kræfter.
Det skeede ham en Dag, han blev til Posthuus sendt;
Hans Husbond vented' Brev fra en Correspondent.

Hvordan hans Husbond sig af Harme vreed,
Og hvad den Jyde stor Ulempe led:
Det Læserne skal faae at vide,
Naar de til Nummer otte skride.[1]

Han traf sit Posthuus rigtig nok,
Og giennem nyhedgraadig Flok
Han langt om længe
Sig vidste frem at trænge.
(Ved Ham begriber nok enhver,
At Jyden maae forstaaes her).
Han spørger strax Contoir-Betienten:
„A gad nok vid', om Brev der til min Husbond var,

[1] Nemlig Nr. 8 af Ugebladet Votre Serviteur, hvori Fortællingen fortsattes.

For a ſka hent' en„ —
„Min kiere Mand!" var Mandens Svar,
„Siig mig Jer Husbonds Navn, med mere;
Jeg ellers Brev ei kan levere." —
„A ſeje Husbonds Navn? min Faar!
Nei! tænk int', at J har for Jer en Naar.
Før a ſka' ſeje dæ, behold æ Brev! a gaaer."
„Ja, gaae din Tosſe bort, du Brev ei faaer."
Perſonen gik, og hiem til Husbond kom,
Som ſtrax ham ſpurgte, om
Han Breve med ſig førte.
Og Jyden ſvarede: om Brev han intet hørte,
Men at de fritted' ham om Husbonds Navn,
Som, for ſin Siele=Roe og Husbonds Gavn,
Han vilde ikke aabenbare.
Den Husbond fandt for godt at ſvare:
„Du viſt nok halvgal er, om Du ei er det fuldt.
Siig, hvi mit Navn Du vilde holde dulgt?" —
„Man med at nævne Folk ei nok kan være varlig;
A har Beviis nok paa, den Sag er farlig;
A had' æ Morbroer, ſom blev hængt
I Tyſteds Gallie,
Bar' for en diævleblændt Canaille
Hans Navn for Retten ſagde frem;
Men her til Lands maaſkee er Retten ei ſaa ſlem?" —
„Nei her man dømmer ei ſaa ſtrængt.
Poſtmeſteren og jeg vi er desuden Venner;
Med frelſt Samvittighed nævn Du kun, hvem Dig
ſender,

Og snart kom hiem igien!“ —
Han gik derhen,
Og uforsagt Fuldmægtigen fortæller,
Hans Husbond hedte Næller
(Tillader, han maae heede saa);
Og sagde: „Nu a vel kan Brev til Husbond faae!“ –
„Ja, her er Brev til ham, det koster otte Styver“ —
„I lyver;
A Fyde er
Og fremmed her,
Og derfor tænker I mig at bedrage;
Jeg har jo seet Folk større Breve tage,
Som kun har kostet dem
Fem.“ —
„Gaae væk, du Taabenakke!
Jeg har ei Tiid med Dig at snakke.“ —
Den Fyde tænker saa ved sig:
Du skal ei narre mig.
Mens Penge eftertaalte bleve,
Han stial syv, otte Breve,
Og gladelig med dem
Han hastede til Husbonds Hiem,
Hvor han sig spaaede ret velkommen;
Fortalte ham hvad Uret og hvad Skam
Det var at handle saa, som handlet var med ham;
Fortalte ham, han maatte sexten Skilling give
Kun for et lille Brev.
„Men tænk engang, hvor skamfuld han skal blive.
Saasnart han savner disse otte!“ —

Hans Husbond høist forundret blev,
Og strax ham bød, at bringe dem igien.
Hiin sagde: „Husbond, tag de fem!
De tre a mig udbede maatte!
A trænger haardt til dem.“ —
„Hvor til vil du de Breve da anvende?“ —
„Jo, Husbond vide maae, a har en gammel Moer;
Hun bad, da a fra Hiemmen foer,
A maat' iblandt æ Brev til hende sende.“

Moral.

Historien kan lære Publikum,
At Fyden og kan være dum.

Den frie Vognleie.

Ode.

I

For Synd er intet Rige,
Og saa ei Sverrig frie.
Vee dem, som sig berige
Ved Ran og Tyverie!

Den svenske Krigens Tiener,
Som jeg nu skriver om,
Bebyrdet Pung ei nænner
At see, men gjør den tom.

Det værste i Affairen
Var, at det ei var hans.
Han slap ei med Træemæren,
Men dømtes til en Dands.

I Naade Himlen skaane
Hver ærlig Moders Barn
Fra Ryg til Pidsk at laane,
Og fra at blive Skarn!

Da Dommen blier forkyndet,
Saa svarer Synderen:
Han har sig ei forsyndet
Til Dom, saa haard som den.

Han vilde og bevise,
At den, han Mynt stial fra,
Den Godhed burde prise,
Han tog ei Pung endda.

Men mærk! hos Militære
Man raisonnerer ei;
De Dom vil exeqvere,
Først fører ham paa Vei.

I Knæ'rne segned' Knegten;
Jeg deraf slutte maae,
Han bar alt forud Vægten
Af hvad han skulde faae.

(Det er min Grund; kan andre
En bedre hitte paa,
Min Troe jeg vil forandre
Og tænke ligesaa.)

Med Møie de dog slæbe
Ham til opstilte Rad,
Som Stiælelysten dræbe
Med myge Grene gad.

Men han gad ei spadsere
Imellem mordisk Pak,
Som grusomt harcellere;
Han sagde tusind' Tak.

„O intet for at takke!“
Var Officerens Svar.
„Træk Linned ned ad Nakke,
„Og ingen Tyven spar!“

Profossen vrænger Linned,
Men Fyren vil ei gaae.
Han bange var for Skindet,
Saa vidt jeg kan forstaae.

For at opfylde Loven,
Til Pæl han klynges maae;
Ulykken var, at Skoven
For langt affides laae.

„Hvad gjør man her for Pokker!“
Saa sagde den Major;
Men just fik see en Klokker,
Som tæt forbi dem foer;

Og lod Kommando høre:
„Skil Vogn og Klokker ad!
Paa Vognen vil vi kjøre
Vor Tyv igiennem Rad.“

II.

En frit tilbuden Vogn er god,
Skiøndt man iblandt ei tager derimod.
Min Helt fik en, han gad havt ingen.
Hvorfor? Enhver begriber Tingen.

Den Klokker blev forfærdet,
Da man ham letted' af;
Thi sielden imod Sværdet
Sig Klokker holder brav.

(Kiek Klokker man hukommer
Vel i mit Fødeland;[1]
Men Svaler gjøre Sommer,
Een Svale ikke kan.

Jeg hver brav Klokker beder,
Han ikke Spotters Træk
Af dette Spøg udleder;
Thi jeg er selv ei kiek;

Men lad, hvad jeg bekiender,
Ei bringe Ting derhen,
At Stok man mod mig vender,
For jeg slaaer ei igien!)

[1] Den norske Klokker Ole Svendsen Bakke, der i Krigen mod Svensken 1716 udmærkede sig som Anfører for en Friskare, og faldt i Enningdalen. Han var Klokker paa Idd.

Men til min Mand tilbage!
Han dem tiltalte saa:
„I mig for ringe tage,
Men jeg kan ikke gaae."

„Jeg slet og ret er Klokker,
Det gaaer jeg aldrig fra;
Men under disse Sokker
Jeg hüser Podagra."

Hvad Svaret blev paa dette,
Jeg siger med to Ord
Til dem, der ikke giette:
Man tavs med Vognen foer.

Den Klokker blev paa Marken,
Han nødtes sidde ned,
Og Bonde=Patriarken
Saa hvisfede skumvred:

„Gid Pokker ta' Soldaten,
Hvis Finger ei var kort!
Og saa den blaa Krabaten,
Som kiørte Vognen bort!"

For Alvor at fortvivle
Han havde just begyndt,
Da han saae mod sig ile
Sin Vogn, og modtog Mynt.

Man kan ei troe, hvad tales;
Een siger: Daler to,
Een, at ham tre betales
I Sølv. Hvem skal man troe?

For at oplyse Sagen,
Jeg har ei sparet Fliid;
Men spildt blev al Umagen
Og min kostbare Tiid.

Det fik jeg dog udlusket
(Thi jeg er god Spion):
At de hans Vogn bekusked',
Ei angred' min Kujon.

Nei tvertimod, han takked'
Og bukked' sig til Jord;
Og veed du, hvad han snakked'? —
Hør Piesens egne Ord:

„Jag fodrar ingen Penning!
Är flera Herrar her,
Som åka täks ä Vänning,[1]
Min Vagn til Tjenst då är."

Moral.

Major! naar din Soldat vil ikke dandse,
Og du har ingen Pæl,
Du Klokkers Fart maae gierne standse,
Naar du betaler vel.

[1] o: Som behager at kiøre en Sviptur

Den Drukne.

Oculos in morte gravatos
— — erexit.

Ovid.

Rom blev ei bygget paa een Dag.
I mange Aar og mange Dage
Man efterhaanden saae den meer og meer tiltage;
Saa gaaer det og med Videnskab og Smag.
Den, Grunden lagde først, man billig meest bør hædre;
Dog troer jeg vist, lidt Roes han dele maae,
Med den, som kan hans Værk forbedre;
Og jeg i dette Skrift Forsøg vil gjøre paa,
At dele Roes med ham, som sadled' Havets
Bølge.[1]

Jeg praler ei; men kan ei dølge,
Jeg den vil agte for en Nar,
Som ikke mig den Ret vil vederfares lade,
At jeg min Formand overgaaet har.
Betænk! jeg sadler en Najade.

Som man i salten Søe Havfruer finder,
Saa i den ferske man
Najader finde kan;

[1] Ewald i Sangen „En Sømand med et modigt Bryst". Jfr. Biographien.

Og begge Slags er' som en Art Gudinder.
Det en Beretning er, som vist er overflødig
For den, som strax om Sagn hos Hedendom
Til Kundskab i sin Barndom kom;
Men andre kan den have nødig.

Jeg hviske vil,
Hør, Læser! til:
Den Helt, jeg fadle laer Najaden, var en Fisker;
Hans Sadel var en Baad og denne vaade Møe,
Som fadlet blev, var simpelvæk en Søe.
Men ingen siig igien, min Herre! hvad jeg hvisker.

Han Sadel lykkelig fik lagt paa Nymphens Ryg,
Og reed i Rolighed og Mag et Stykke;
Men see! saa møder ham, til hans Ulykke,
En Busemand.
(Jeg hvisker nok engang:
Det var en stærk Orkan)

Den Nymphe løber løbsk, som om hun havde Vinger,
Uagtet al sin Kunst, han hende ikke tvinger;
Buggiorden sprang, den Rytter faldt,
(Du har fuld Underretning alt,
Saa jeg behøver ikke meer at hviske)
Han faldt i Uvens Vold, det er blandt Fiske,

Som glade saae i deres Element
Forfædres grusom' Mord er sendt.

Men fra modsatte Bredde
Hans Uheld Kamerater saae,
Som ikke længe sig betænkte paa,
Den arme Fyr at redde.

Dem lykkedes at faae ham op;
Men som en livløs Krop.
Til næste Huus paa Land de Liget bragte.
(Nu maa du agte,
Det næste Huus en Smedde var)
Og Husets Folk strax Omhue bar,
For at han skulde rullet blive.

Da han til Liv igien begyndte Tegn at give,
Han blev for Essen sat,
Og i en Døs saae op omsider,
Og raabte: „Ach; jeg seer, hvor det er med mig fat,
Jeg her for mine Synder lider."

Ham talte til paa denne Viis en Kamerat:
„Tak Gud, Din Abekat,
At du er kommen her!"
Den anden svarede: „Saa gale Folk kun snakker,
Og faaer jeg Lov, herfra jeg strax mig pakker.

Kan du ei see, Din blinde Stær!
I hede Helvede vi begge er.
Siig! kom du, som en Nar til Lands?
Jeg kom til Vands."

Moral.

Jeg dog en Lærdom fandt, som kan gaae an til Nød:
At man kan leve op, skiøndt man er næsten død.

Toujours perdrix.

Forandringer, Forandringer
Sig ønsker alle og enhver.
En Walstrøm, Jægermester,
Et stærkt Beviis os gier derpaa.

(For at hans Vers jeg lidt lemlæster,
Det smukke Kiøn mig takke maae,
Og takker vist; thi man vil mafoi mene,
At vore Damer er' paa Jorden de meest pene.)

I Sverrig var en riig Baron,
En vittig, smuk, velskabt Person,
Hver Moder ønskde: gid min Svigersøn han blive!
Hver Datter færdig stod, sit Hierte ham at give;
Men ingen vis han Hiertet gav,
Ei stadig Kierlighed han vilde vide af.
Han Hader var af Ægtestanden,
Af Frygt for Dit og Dat i Panden.

Man Manden lidt undskylde maae,
Da man har dagligdags Beviis herpaa,
At slemme Ting kan hænde.
Den Hymens Gud blev saare vred,
Og til Cupido foer affted.

Han sagde: „Lille søde Ven!
Dybt ind i Brystet paa Baron N. N.
En kraftig Piil du sende!
Han længe mig foragtet har,
Og, reent ud sagt, har holdt mig for sin Nar.“ —
„Ja,“ svarte vinget Dreng, „jeg gaaer nok ud i Morgen,
En Piil jeg skyder da i Brystet paa din Mand,
Saa Hymen selv den kun udtrække kan.
Han søge vil din Hielp, derfor er jeg dig Borgen.“

Glad Hymen gik, og Elskovs Gud
Holdt, hvad han lovede, og næste Dag gik ud.
Han skiød Baronen dybt; strax heftig Brand og Pine
Han følede for en Blondine.

Hver Skiønhed ufortalt,
Saa eiede Blondinen alt
I sin Person,
Som kunde Fyrster selv indtage,
End sige en Baron.

Jeg vil ei alt for langt Historien uddrage.
Baronen efter Suk og mangen ydmyg Bøn
Sin Seiervinders Haand modtog til Løn
Og Hiertet med, som hænder ikke gierne
Hos os moderne.
De leve sødt i fire Aar,
Stor Lykke nydt, dem større spaaer.
Voltaire os forsikrer, at til visse
Enhver Baron har sin Caprice. —

At hver Baron den har, jeg rømmer ham ei ind;
Men min Baron til visse havde sin.
Trods alle Fruens Yndigheder,
Af hendes Terne han sig Kys udbeder,
Som strax ham nægtet blev.
Ved Penge han tilsidst saavidt dog Sagen drev,
At hun den Gunst, at kysse sig ham under.
„Ah! Lise" sagde han (thi Pigen hedte saa)
„Meer end min Frues Mund, din sød at kysse paa
Jeg finder". — „Det for mig er intet Under,"
Var Lises Svar, „det har jeg hørt fortælle før." —
„Af hvem?" — „Jeg det ei sige tør." —
„Siig du kun frit, min kjønne Pige!" —
„Ja, naar De Fruen det igien ei vilde sige;
Thi ellers aldrig hun vil kysse meer
Vor Tiener Peer."

Supplicanterne.

Marcus Antonius, om hvem jeg strax fortæller,
En Fyrste var, men hvor,
Derom min Autor intet Ord
Os melder,
Og jeg mig finder høist nødsaget,
At lade Sagen uopdaget;
Thi min Historie og min Geographie,
Saa sagte mellem os, jeg dybt ei stikker i,
Og heller tie vil, end for min Læser lyve.
Men lad den Fugl nu flyve!

Til denne Herres Slot to Svende sig begave,
En for at søge Levebrød,
Den anden Raad mod Nød
Og hungrig Mave.
Hans Forgemak de fandt, stod', mælende ei Ordet,
Og luurte paa, at Maven paa en vis Lakei
Til mere Mad og Viin snart skulde sige nei,
Og han spadsere ud fra Bordet.

(Saa skiødesløs, som før er sagt,
Sig føromtalte Autor viser,
Jeg en Nøiagtighed dog hos ham priser:
Thi hvad de Svende heed', han har for Dagen lagt.)
Den ene hedte Stik; den Tiggers Navn var Christen.

Stik holdt i høire Haand en Pung.
(O! gid jeg havde en saa tung!
Jeg øverst da maaskee og engang kom paa Listen.)

Den Herre vilde Vei igiennem Salen tage
Til Haven, da han havde spiist.
Stik ved sig selv udstønned' denne Klage:
Ach! den er kommen først, som burde komme sidst! —
Suk ikke, Stik! det bliver godt endnu;
Thi hiulpen Christen blier, og hiulpen bliver du.
Dem Marcus bliver vaer, og standser.
Forvirret Stik ei sandser,
Han med sin Pung i Haanden stod,
Og til at tale han endnu ei havde Mod.
Min Tigger talte først om Nød og Jammer,
Om nøgne Børn og tomme Spisekammer,
Om tusind tusindfold igien.
Dog, stop med Tiggersang! hvem kiender vel ei den?
Langt mere blev af Christen siungen,
Mens Fyrsten stirrede paa Stik og Pungen.
Han hen til Fyren gik,
Og spurgte, hvi han her med Pung i Haanden gik.
Han svared' skiælvende, han havde lovet den
Til hans Lakei, som lovede igien,
Det Embede, han søgte, ham at skaffe;
Bad naadig Fyrste sig ei straffe.
Den Herre smilende ham saa tiltaler:
„Ret til din Pung har jeg,
Og ikke min Lakei.

Han intet give kan, naar ikke jeg befaler.
I hvad du kiøbe vil, kiøb det af Eiermanden!
Thi, kiøber du af nogen anden,
Saa ere", sagde han, og loe,
„Du Hæler og han Tyv, og Skurker begge to." —
O! ønsked' Stik, forfærdet og confuus,
Gid jeg slap vel af dette Huus! —
„Hør!" blev hiin ved, „Betieningen er din;
Men Pungen min,
Og over mit jeg raader
Min Ret til den jeg giver denne Staader."
Han den af Stik modtog,
Og skaade sig[1] for Fryd, som den, der ei var klog.
Kort sagt: de ginge glade begge.

Nu vil vi en Moral tillægge.

Moral.

Kiøb aldrig af Lakeier
Hvad ingentid de eier!
Du aldrig dig indbilde bør,
Een Svale Sommer giør.
Stik slap ret godt; men stoel ei paa,
Det dig gaaer ligesaa.

[1] o: teede sig.

Stella.

I.

Dic mihi, qvid feci, nisi non sapienter amavi?
Crimine te potui demeruisse meo?"

„Hvad giør Vildtydsken ei for Penge!"
Saa raabte tvende taabelige Drenge,
Da de fik see for første Gang
En Abekat. Mærk det og hør min Sang! —

(Jeg kun skrubhøvlet har min Stiil.
Det gaaer saa langsomt med en Fiil.
Du, som bedst lide kan lidt ømt og fiint i Talen,
Henvend dig til Originalen!
Jeg er alleneste en Slags Kopie —
Og hermed er det Snak forbi.)

En kiek, elskværdig Krigens Mand
Blev kiendt med en elskværdig Frøken.
Man uden Algebra og Brøken,
Hvad Facit blev, udregne kan.
De elskte, det er ligefrem,
Og Mariagen mellem dem,
Ja Dagen dertil, var berammet;
Men Skiebnen var heel uforskammet.

Stop, gunstig Læser! her jeg stopper.
Der i Qvarteer laae Hielpe=Tropper,
For at undsætte allieret Land;
Og mellem disse var min Mand.
Til Lykke, til Ulykke meer
Tæt ved den Skiønnes Huus han fik Qvarteer.
De med hinanden blev bekiendte,
Og, som jeg før har sagt, af lige Lue brændte.

Om Aftenen før Bryllups=Dag
Lod hendes Moder invitere
Sin Datters Elsker at soupere;
Han kom, det er en troelig Sag.
De spiste lidt; de drak, og kyste;
Snart ventet paradisisk Lyst
Som Ild i deres Dine lyste.
For trangt for Kierlighed var deres Bryst.

Tilsidst den gamle fromme Moder
Dem for sit Selskab giorde frie;
Hun gik til Sengs mod Klokken Ti,
Som gierne er de Gamles Noder.
Hun gik. Hr. Urian gik ikke;
Han vidste sig saa vel at skikke,
At ham tillodes af hans Skat,
At blive fra Qvarteer den Nat.
Hvor blev han da? — Spurgt hen i Taaget! —
Maaskee hos gamle Moer han sov?

Maaskee gik hen i næste Skov? —
Hvad Spørgsmaal! skammer Jer dog noget!

De giorde mere, end de burde;
Dog, dette dem undskylde turde,
At Nat og Viin og Kierlighed
Er farligt Kram at drages med.
Jeg en Undskyldning lægger til,
Sophistisk lidt om man saa vil;
Men, Advocat for faldne Næste,
Jeg til hans Forsvar giør mit Bedste;
De vidste, hvad de Hymen skyldte,
Og af roesværdig Ivrighed
At giøre deres Skyldighed,
De end for Tiden den opfyldte.

Hvor var det dog en herlig Ting,
Om og den Ild, som dem antændte,
Hos hver for alle Livets Pligter brændte!
Men jeg faer alt for vidt omkring. —

Jeg beder Læseren mig Resten creditere;
Han derom læse skal i Nummer sexten mere.[1]

Moral.

Naar af at rime du er kied,
Hr. Rimer! giør som jeg: læg Pennen ned!

---

[1] Nemlig af Bladet: Votre Serviteur, hvoraf udkom et Halvark om Ugen.

II.

Militat omnis amans.

Jeg skylder, Læser! Dig en Kompliment,
Maaskee en Afbigt eller saa omtrent,
For Lidt for Skillingen i Nummer femten![1]
Og det var saare nær jeg havde glemt 'en:
Thi min Hukommelse er kort.
Tilgiv mig, og modtag paa dette Blad Transport;
Deri behag at tage din Regres
For Nummer femtens alt for faae Fadaiser;
(Fadaiser — siig, jeg løi! for Guds Skyld, kiere Læser!)
Men det er Tiid, jeg læser af mit Læs.

De glade saae den ønskte Dag,
Som evig skulde dem forbinde;
Men Skiebnen andet fik i Sinde.
Alarm! Alarm! saa lyder Trommeslag.
Uventet fiendtlig Trop mod dem marcheerte an;
De giestede dem helst i deres eget Land;
Thi, efter Fiendens Krigs-Raads Domme,
Bedst vores Ankomst var at forekomme.

Vor Helt kun Tiid et Øieblik,
At tage Afsked med sin Doris, fik.
Besvimet efterlod han Bruden,
Og fløi derhen, hvor han af Mars var buden.

[1] Af det anførte Ugeblad

Ham Æren bød, ei længer her at blive;
Til Husets Folk han maatte overgive,
At bære Omsorg for hans Glut;
Det var det yderste Minut. —

Vor Doris kom til Liv. — Jeg vil ei Hierter saare.
Om meer Besvimelse, om Hulken, Suk og Taare,
Her var Anledning nok at skrive ynkelig,
Saa Læseren saasnart ei skulde komme sig.

Men skiøndt jeg Rimer er (hør, Læser! noget Nyt),
Saa har jeg dog et eiegodt Gemyt.
Og for, par Compagnie, at hulke, sukke, daane,
Jeg gierne vil Medchristen skaane. —
Men til min Helt!
Han tapper var,
Og tapper var' hans Brødre.
At Sværdet de omsonst ei bar'
Bedrøvede saa mange Mødre.
De Fienden saa langt bortjog,
At i hans eget Land tilsidst de Leir opslog.
Der Hæren hvilte sig, for paa en frisk at myrde,
Træt af at slaae ihiel, og træt af Vaabens Byrde;
Vor Helt dog allersidst. — Hun først maa have skrevet
Til kielne, spæde Doris Brev.
Med blodbestænkte Haand han skrev;
For kort, til den at toe, ham Tiden nu var blevet.

Hvad der i Brevet stod, det veed jeg meget vel;
Men hvad i Billetdoux skal staae, min Herre!

Det veed i vores Tid, desværre!
En tolv Aars gammel Bagatel.
Nok, hvad der burde staae, stod der,
Og jeg fortæller ei, hvad vides af enhver.

Moral.

Lad aldrig, skiønne Læserinde!
Dig sikkerste Formodning blinde.
Troe mig, den Møe giør altid bedst,
Som aldrig elsker uden Præst.

III.

Sunt in amore dolores.

Som sagt den Herre skrev;
Men Svaret udeblev.
Og hører nu Aarsagen:
I Doris' Yndighed en Fætter var indtagen,
Og i vor Krigers Vold den Skat, han luurte paa,
Med skeele Øine saae.
Man slutte kan, om det ham voldte Harm,
At høre Trommen slaae Alarm.
Han strax besluttede Rivalen ud at stikke,
Strax talte Doris til, men Doris hørte ikke.
Han giorde sig en Plan. Trods adlet Blod, trods
Hielm,

Han lagde Planen som en Skielm.
Han underfundig vidste
Rivalens Brev til sig at liste;
Saasnart som det opsnappet var,
Et Brev han digtede, og det til Doris bar.
Der, i en Ukiendts Navn, han lader være skrevet,
At Doris' Elsker var i første Træfning blevet.

Tyran! (skiøndt jeg vil neppe mene,
Der findes een, haard nok, at male denne Scene)
Jeg laaner dig min Pen, tag den, og skriv,
Hvad jeg kan ikke skrive,
Hvor mange bestialske Furier
Dens ømme Hierte sønderrive,
Som troer, at alt, hvad hun har kier,
Nu meer ei er.

Forræderen et andet Brev opsætter
Til vores Helt, hvori han ham beretter,
Hans Bortgang var for haardt et Stød
For Doris, som af Sorg var død.
Ved denne Tidende hvor Manden bar sig ad,
Jeg ikke tænke paa, langt mindre skrive gad.
Kort sagt: han lover Mars, og holder hvad han lover,
Hvor største Farer var', at vove sig i dem.

Saa tapper er og jeg; thi det er ligefrem,
Den, som forhadte Liv kun vover, intet vover.

Hvad tvertimod han har at frygte for,
Er at han levende af Slaget gaaer;
Og hvad han frygtede, just hændte min Person.
Hans Kamerater saae i ham den første Prøve
Paa, at man være kan mod farlig Fiende Løve,
Og uden Fiende stor Kujon;
Thi Græmmelse indtog det feige Hierte.
Men hør," hvad endnu meer forøgede hans Smerte.
Han Hænder vreed, og i sit Raserie
Han raabte: „vi faae Fred; jeg med er Skyld deri.
Fordømt den Tapperhed, som de og jeg udviste!"
Han ingen Tiid var feig, hans Mod hver Landsmand
priste.
Men med Forlov, min Helt! du irrer slemt deri,
At Navn af Tapperhed du skienker Raserie.

Imellem os saa sagte talt,
Der i hans Adfærd blandte sig lidt galt;
Thi han fra samme Dag blev hovedsvimmel,
Da ham berettet blev
I grumt opdigtet Brev,
At hans tilbedede bortbytted' Jord mod Himmel.
Han kunde skudt sig selv ihiel,
Men han var christen Mand: Forstaaer du vel?

Jeg har gientaget tidt, at der er visse Scener,
Som jeg ei male tør;
Og du tilgiver mig, jeg mener,

Om jeg det oftere ei giør,
Men ligefrem gaaer ind i Sagen. —

Han følte Helveds Qval om Natten og om Dagen.
Ifald du sover ind ved denne Bagatel,
Jeg næste Gang skal vække dig. Sov vel!

Moral.

Naar Du mit Blad i Haanden tager,
Du enten sover eller leer.
Hvad kan Du ønske meer?
Af tvende gode Ting, vælg, hvilken Dig behager.

IV.

Quos suus ex omni parte fefellit amor,
Discite sanari!

Han reent svandt hen, han levende var død. —
Om Krig i fremmed Land tilsidst han hørte tale;
Strax vaagnede han op som af en Dvale;
Han tænkte Skiebnen nu en Leilighed ham bød
At komme til herfra at flytte,
Og kummerfulde Liv mod æret Død at bytte.
Men efter gammel Ord det altid gaaer,
At Mennesken han spaaer,
Men een allene raa'er.

Saa gik det her — Han gaaer i Krig,
Og Døden for ham gik, —
nei, jeg fortaler mig;
Den foer afsted i stærkeste Galop,
Saa Helten kunde ei den løbe op.
At tale i en Stiil, som er lidt mere tam,
Han slog for Fode ned, men ingen ramte ham.
Og for at være kort; thi kort at være,
Man allerbedst af mig kan lære;
(Ja mangen haver meent, jeg Korthed drev for vidt;
Og at Vot' Serviteur ham ofte gav for lidt
For Kaab'ret eller Sølvet sit,
Men hvo, som mener saa, kun give lidt Credit!)
Jeg meer vidtløftigen om Korthed kunde skrive;
Men Helten venter mig.
Han blev i Live,
Og gik uskadt fra mangen blodig Dands,
Og hver gang vandt ny Seierskrands.
Frue Fama om i Verden fløi,
Fortalte Hedning, Kristen, Tyrk, Mahomedan,
At stor og seierrig var vores Mand.
Hun den gang ikke løi.
Jeg lyver ikke heller,
Naar jeg fortæller,
At Heltens Sorg det lindrede,
Tilbedet næsten sig af hver at see.

Men Skiebnen Lægedom til Helten havde giemt,
Hvorved al Sorrig blev paa eengang glemt.

De Herrer, hvad det var, nu allerede giette.
(Hvem skulde ikke giette dette?)
For da at vise mig, som jeg nys sagde, kort:
En Skiønhed stial ham Hiertet bort.
Hun var af Himmelen heel rigelig velsignet.
I Smuthed og i Dyd hun Doris ligned',
Som liig en Draabe Vand den anden er,
At sige paa Skavanken nær,
Som denne før sin Dyd lod lide,
Som De af Nummer femten vide.[1]

Han hende saae og studsede,
Igien han troede Doris see.
Jeg springer reent forbi
Alt Frierskas og Lapperie.
Nok at de gifte bleve,
Og glade Dagene fordreve,
Og levede i deres Seng
Som Koe i grønnen Eng.

Monarken bød den unge Mand,
Som General, i fremmed Land
Hans og hans Riges Ret handthæve,
Og Blod for svet Vold at kræve.
Han Afskeed tog med den, som følte meest hans Savn,
Og reiste saa i Herrens Navn.
Jeg ønsker dig sædvanlig Lykke,

[1] Nr. 15 af det oftere anførte Ugeblad, hvori 1ste Afdeling af nærværende Fortælling.

Min kiereſte Hr. General!
Gid ſnart igien vi ſee din Excellence,
Og tryg for Overfald vort Riges Grændſe. —
Men nu en liden Bid Moral!

Moral.

Tilſidſt Materien du meer ei røre gad,
Naar du til Stof taer i dit Ugeblad
Hiſtorier, ſom er' for lange.
Den gang jeg giorde det; men ſtop for flere gange!

V.

Sic redit ad dominum, quod fuit ante suum.

For Ubeſtandighed fik Lykken tidt Skamſlikker;
Hun ei forbedret blev ved dem.
Slaae Vand paa Gaas, ſig kun for Poge ſkikker,
Og jeg er ingen Pog — dermed til Sagen frem!

Han mod en øvet Krigshær drog,
Som kiæk ham Spidſen byde turde,
Den ſamme, ſom tilforn han giorde
Ved blodig Underviisning klog.
En Lykke, at han ſelv nu klogere var bleven;
Thi, hvis Fortvivlelſe, ſom før, ham havde dreven,
Han havde naaet ſit fordums Maal, ſin Død;
Men nu ny Kierlighed de førſte Lænker brød,

Som fængslet holdte før Fornuften.
Kort: Sorg for Doris' Tab var gaaet op i Luften.
(Gid, Læser! din og min var gaaet med!)

Men lader Krigeren nu slaaes i Fred!
Om Læserne imidlertid mig spørge,
Om Doris paa sin Kant og holdte op at sørge?
Saa svarer jeg:
Nei!
Hun græd i Nætter, græd i Dage.
Selv hendes største Trøst var hendes største Plage,
Og det var hendes Søn. „Du bøde skal mit Barn!"
Hun sagde tidt, „fordi din Moder var et Skarn."
Hun mod sig selv var haard, som Poenitenter sømmer;
Men, Læser! jeg saa strængt ei hende dømmer.
Vide
Vort Nummer femtens siette Side.[1]

Den Søn var nu alt tretten Aar,
Og lignede sin Fader paa et Haar.
Hvem Drengens Fader var, behøves ei at sige.
Til Doris' Bye en Krigsmand kom,
Som i en Træfning var sat ud af Stand at krige.
Han Byen rundt fortalte om,
Hvor stor og tapper var hans General,
Og at han selv i Feldt var ei saa gal.
Engang, da Doris' Søn af Skolen gik,
Sergeanten Die paa ham fik

[1] I denne Udgave Side 125.

(Han var Sergeant);
Han løber til ham hen, med venstre Arm ham kryster
(Den høire Fienden fra ham vandt),
Saa Drengens Indvold ryster.
„Nu kan jeg hilse ham fra hans Papa“ —
„Jeg ingen Fader har,“ faldt Drengen ham i Talen.
„Han var endogsaa død,
Før jeg blev fød.“ —
„Han er,“ saa bandte han, „en Søn af Generalen,
Og den ham sagde død, han er en Svinehund.“ —
„Jeg haver hørt det af min Moders egen Mund.“ —
„Ja, Junker! naar saa er, saa vil jeg tage
Min Svinehund tilbage;
Men har han anden Faer, end som min General,
Saa lyver Junkers Fiæs; hvis ei, saa er jeg gal.
Maae jeg vel spørge, Deres Frue Mama,
Boer hun vel langt herfra?“
„Nei, men hun aldrig taer imod Visiter.“ —
„Saa,“ svarede Sergeanten bitter,
„Saa kan hun lade være.
Jeg ellers troer, at Tidender fra Mand
Bør være vakker Kone kiere;
Men her er nok en sær Beskaffenhed.
Ja Kone er og Kone to, man veed.“

Han vendte sig med haant „Adiøs!“
Og sagde ved sig selv: „Snavs baade Moer og Knøs!“
Og hermed vi Sergeanten vil qvitere;
Vi faaer ei see ham mere.

Da Moderen af Junker blev fortalt
Alt, hvad ham nys Sergeanten sagde,
(Han tog ei fra og ei tillagde)
Hun ved den Tidende i dybe Tanker faldt,
Og, for at løse op sig vigtige Maaskeer,
Hun skikked' hurtig Speider ud,
Som skulde hende bringe Bud
Om denne General, som reiste sig Trofeer
Ved hvert et Fied, den samme var,
Som før i hendes Bye kun Navn af Oberst bar,
Og tæt ved hendes Huus laae i Qvarteer.

Jeg kan saa sand,
Ei skrive meer
For denne Gang.
Adieu so lang!

VI.

Si non unius tamen miserere duarum,

Der gik ti Uger hen,
Før vores Speider kom igien.
Der kunde have gaaet flere
For Speidere, som vil spadsere:
Men denne agede i Trav,
Og ved Tilbagekomst en Efterretning gav,
Som fuldt forsikrer vor halvveis-Madame
Derpaa, at denne General
Just netop er den samme,
Som lystred' Trommelyd, for begge saa fatal;
At Manden hedder Benter
(Man burde før nok vidst hans Navn);
At hiem man snart ham venter;
Thi han har sluttet Fred til Kongens og til Landets
Gavn;
Og at han boer —
Jeg husker nu ei hvor. —
Hun sagde: „Kom med mig! jeg vil ham søge op." —
Den Kammerpige sagde: „Top!"
(Top! siger
Gemeenlig alle Kammerpiger
Til Forslag om at gaae paa Eventyrer,
For at opstøve friske Fyrer.)
De korteste Vei til Mandens Boepæl tog;
Cupido Vognen drog,

Og Venus selv skiød efter.
Det er (for ei at friste Lægmands Kræfter)
Med andre Ord:
De hurtig foer.

Den halve Vei de havde lagt tilbage.
De i et Herberg gik, Forfriskning sig at tage.
Der blive de saa stor en Skiønhed vaer,
At Doris i sit Speil kun Magen skuet har.

Dem, som i Ungdom blev dum Blyeheds Træk
afslebne,
Man aldrig fandt i Fremmeds Omgang knebne.
Maaskee Opdragelsen, maaskee lidt Sympathie,
Var Aarsag i,
At disse to kom i fortroeligt Maskepie.
Nok er det, at de kom.
Som sagt, det alfarveis Bekiendtskab
Steeg snart til varmest Venskab.
Den fremmede strax spurgte om,
Hvor hen i Landet hun sig agted'.
Hun svarede: „til Byen N."
„Der, Gud skee Lov! skal jeg og hen;
Til den min Fuhrmand just er fragtet
Den hele Vei! hvor kunde jeg mig vente sligt?
Et Reise-Selskab saa behageligt!
Jeg nylig har besøgt en Tante,
Og venter nu snart hiem min Mand
Fra fremmed Land,
Hvor Fienden ham, han Fienden bandte,

Men han tilsidst derfra med Ære kom. —
Tør jeg Madamen spørge om,
Hvorledes de bør tituleres,
Og om det vakkre Barn er Deres?
Det ligner overmaade den,
Som er min allerbedste Ven." —
„Madam, det er mit Barn! meer kan jeg ikke svare.
Mit Navn jeg siger ei.
For flere Spørgsmaal De mig spare! —
De skal, jeg troer, paa denne Vei erfare,
At Deres Venskab jeg uværdig ikke er." —

Nu gietter nok enhver,
Den Fremmede var Benter's Dame.
Og det er sandt.

Engang de Byen maatte ramme,
Og der en stor Anledning fandt
Til meer fortroelige at blive.
Fuld Efterretning Doris maatte give
Om alt, hvad hende hændet var,
Og om, ved hvem hun Modernavnet bar.
„Bevare Gud! det er min Mand!" —
Saa raabte den bestyrtste Dame.
Og i det samme
Indtræder han.

I det Nr. af Votr. Serv., hvori Afd. VI af Fortæll. fandtes, var tilføiet følgende Linier:

Priismaterie.

Den, som kan opdage Udfaldet af denne Historie, og vil give sin Cavalliers Parol, eller i vidrig Fald sværge ved sin Ære, ikke uden af sit Genie at have udfundet samme, loves Premie af alle udkomne Nummere

Af

Votre Serviteur.

Navnet, om forlanges, fortiet.

VII.

Cætera quis nescit?

Der er i Verden et Uhyre,
Som stopper halvveis tidt Geniets Fyre,
At sige dem, som er for smaae
Til noget Stort og Nyt at finde paa:
Det er Sandsynlighed.
De, som Opvartning giør i hendes Tempel,
(Jeg siger hendes; thi hun er Madam,
Og kræsen, capricieus som Skam)
Forsikkre for Exempel,
Hun sielden kiendes ved,
Og næsten aldrig sætte vil sit Stempel
Paa hvad der forevises Publicum,
Og neppe hænde kan hvert Seculum.
I Synderlighed den, som skriver for Theatret,
Af hende bli'r kalfatret,
Ogsaa af hendes værdige Consorter,
De kritiske Cohorter.
Du, som skrev Stella, du en Galdefeber skrev
For hende,

Som meer tiltog, jo meer af Landsmænd roſt du
blev.
Din Henſigt med din løierlige Ende
Var, om jeg gietter ret,
Du ſyntes, Folk, ſom længe havde grædt
Ved din ſaa rørende Hiſtorie,
Behøvede Huſvalelſe;
Derfor ved Slutningen du tvang dem til at lee.
Jeg ſynes, Læſer! du iſtemmer fordums Sang:
Ak! vee mit ene Knæe! den Indgang var
for lang.

Fra min Original jeg gaaer da lidt afſides;
Thi kun af ham maae ikke vides,
Jeg laaner af hans Kram.
Hans Tøi kun taaler lidt at ſlide paa,
Og det viſt vilde ærgre ham,
Ifald han mig det bruge ſaae.

„— Og i det ſamme
Indtræder han.“
Enhver ſig foreſtille kan,
Hvad der nu laae for Pokkers Huus,
Og at ſtrax, efter Tugt og Orden
De Damer faldt til Jorden,
Og Generalen ſtod bleg og konfus;
Men at han ogſaa efter Tugt og Orden
Tilſidſt dem reiſte op fra Jorden. —
(Jeg kalder Gulvet Jord;
Du vil dog ei, jeg veie ſkal hvert Ord?)

Gid Himlen dig og mig forskaane
For at see Dyden daane!
Men, naar den vaagner op, at høre paa dens Skrig,
Den først og fremst derfra bevare dig og mig!
Blot af Indbildningen vi Dødsens Angest føle. —
Men det for længe er at nøle.

Du nylig græd; nu skal du lee:
Een Kone havde han, og dertil Een gjør' tre.

Hvad gjør dog Tydsken ei for Penge? —
Farvel saa længe!

I Nr. 21 af Votr. Serv. (hvori „Stella" sluttedes) var anført følgende:

P. S.

Prisen, som blev udsat i Nr. 20, blev vunden af en Dame, som ikke er gammel, men har en Mand, som er det, og synes have nok i sin Ene. Skulde hun, i lige Tilfælde, vilde træde i Fru Benters Fodspor, hvo vilde da ei sige: Hvor finder man slig Troe i Israel?

Moral.

Naar i dit Skuespil ei Knuden løses kan,
Da gielder det, at vise dig som Mand;
Da hæv dig over feige Mængde,
Og, naar dit Stykke har behørig Længde,
Hug over kiek den gordianske Knude,
At Stykket i betids kan være ude;
Og viis, at du og vove tør,
Hvad Alexander voved' før.

Den fromme Bekiender.

En fornem Herre, from men ikke super-klog,
Til Tiener fik et stakkels Fiog.
De andre Herrens Domestikker
Strax mærke, at han dybt ei stikker;
Og, gik i Huset noget galt,
Paa Jørgen Skylden faldt.
Hans Herre, maa man vide,
Usandhed aldrig kunde lide,
Men havde sielden Mod,
At straffe Feil, som man fortrydende tilstod.
I Førstningen var Jørgen ikke vant,
At man for Uret ham beskyldte;
Og sagde plat, at det var ikke sandt.
Men alle Husets Folks gientagne Klagemaal
Den Herres Øren fyldte;
Og hvad blev Virkningen deraf?
Han Ordre gav:
Man skulde prygle ham, til han bekendte.
Tre gange dette Jørgen hændte;
Thi alle gode Ting er tre.
Han siden blev lidt klogere;
Han tænkte saa: ti Stokkeprygl i Gaar,
Maaskee i Morgen tyve;
Jeg aldrig det udstaaer,
Jeg heller paa mig selv vil lyve.
Han løi, og fandt sig meget vel derved,

For Herren faldt paa Knæ, og bad ham sig tilgive,
Endskiøndt han vidste ei den ringeste Beskeed
Om, hvad han bad ham sig tilgive,
Nok, at han var beskyldt, det var alt, hvad han vidste.
Pardon for fremmed Synd han stedse fik,
Og syntes, Tingen herlig gik.
Og, sandt at sige, han heri var ikke gal. —
Et hændte ham dog paa det sidste:
Den naadig Herres Fru Gemahl
Laae i Begreb med at formere
Sit Huses Arvinger, og giøre dem een flere.
(At de formere dem med to,
Bør man om store Fruer ikke troe.)
Snart Jørgen faaer at vide,
Hvori den Hovedting bestaaer.
„Nu," sagde han, „igien jeg Skylden faaer."
Han saae sin Herre Hænder vride,
Han gik til ham, og faldt paa begge Knæe:
„Tilgiv, o Herre! dog et uselt Kræe!
Tilgiv dog Skarnet,
Som Fader er til Barnet!"
„Er jeg et Skarn?" — „Nei, det er jeg." —
„Nu bli'r han mig for slem; gaae, Slyngel, gaae din Vei!
Kom, Erik, jag ham paa min Port!"

Moral.

Det siger min Moral:
Daß Jürgen kömmt nicht allemahl
Durch seine Dumheit fort.

Smeden og Bageren.

Der var en liden Bye, i Byen var en Smed,
Som farlig var, naar han blev vred.
Han sig en Fiende fik; (dem kan man altid faae;
Jeg ingen har; det gaae
Min Læser ligesaa!)
Til Uheld for dem begge to
De træffes i en Kroe.
De drak (jeg selv i Kroe vil drikke;
For andet kommer jeg der ikke.
Anmærk dog, Læser! dette:
Jeg immer gaaer paa de honette.)
Som sagt, de drak,
Og efter mange Skieldsord, hidsigt Snak,
Slaaer Smeden Fienden paa Planeten.
Saa stærkt var dette Slag,
At han saae ikke Dag,
Og har ei siden seet' en.

Strax i Arrest blev Smeden sat.
En Feltskiær faaer den Døde fat,
Og om en voldsom Død Attest hensender.
Den Mordere forhøres og bekiender.
Hans Haab var, at han skulde hisset gaae,
Og der Forladelse af sin Modstander faae.
Men hør nu Løier! Netop Dagen,
Før Dom skal gaae i Sagen,

Fremtriner fire Borgere
For Dommeren. Den meest veltalende
Ham saa tiltalede:

„Velviseste!
Vi veed, paa Byens Vel De altid see;
Men Byens Vel beroer derpaa,
At vi vor Smed igien maae faae.
Hans Død opvækker jo dog ei den Døde?
Vi aldrig faaer igien saa duelig en Mand.
For hans Forbrydelse vi alt for grusomt bøde,
Om han ei hielpes kan." —
„Betænk dog, kiere Ven! der Liv for Liv maae bødes." —
„Her boer en arm udlevet Bager,
Som Pokker snart desuden tager.
Vi har jo to; om man den ældste tog af dem,
Saa blev jo Liv for Liv betalt."

„Ja," sagde Dommeren, „det Indfald var ei galt.
Jeg Sagen at opsætte nødes;
Thi i saa vigtigt Fald man maae sig vel betænke.
Gid vores Smed jeg Livet kunde skienke!
Farvel, godt Folk! jeg gior alt hvad jeg kan." —
„Farvel, velvise Mand!"

Han bladrer i sin Lov omhyggelig;
Men finder intet der for sig,
Hvorved forbudet er, for Smed at rette Bager;
Han sin Beslutning tager,

Og saa afsiger denne Dom:
(Hvem, som vil høre den, han kom!)
„Vel er Grovsmeden Jens
For al Undskyldning læns,
Og her for Retten selv bekiendte:
Han Anders Pedersen til Evigheden sendte;
Men, da i vores Bye een Smed vi ikkun have,
Jeg maatte være reent af Lave,
Ifald jeg vilde see ham død.
Men her er to, som bage Brød."

„Thi kiender jeg for Ret:
Den ældste Bager skal undgielde det,
Og for det skedte Mord med Liv for Liv
bør bøde,
Til velfortiente Straf for sig,
Og Ligesindede til Afskye og til Skræk."

Den Bager græd Guds jammerlig,
Da man ham førte væk.

Moral.

Beredt til Døden altid vær!
Den kommer, naar du mindst den tænker nær.

Brutningen.

Den Vilde haver havt til Lov
Kun sin Natur;
Den var saa vild, som han, og puur;
Hos ham ei Tyverie blev nævnet, og ei Rov.
Hvor hver til alt har lige Ret:
Hvo stærkest er, erholder det,
Han troer, han kan behøve.
Han taer med Magt; han dog ei siges kan at røve.
Hvad han erobret har, med Ret han kalder sit;
Men er du stærkere, og er med lysten
Hans Gods at faae, saa er det dit
Fra Dieblikket af, at du har vundet Dysten.

Her gaaer det vel bedrøveligen til;
Men Vildes Tiid jeg ei tilbage ønske vil,
Fordi jeg levede da vist nok endnu værre;
Thi jeg er svag, o Herre!
Men kiender mangen stærk, skiøndt sulten Goliath,
Som blandt de Vilde nok gad være sat.

Men nu til vore bedre Sæder!
Vor Lov ei end den fattigste tilstæder,
Sin Næstes tunge Pung at gribe i.
Det faaer strax Navn af Tyverie,
Og, er det kiendt for grovt, saa veed den søde Gud,
Man Straffen ei kan holde ud.

Det kunde heller ikke den, som jeg nu melder om.
Han vovede saa dybt og tidt at gribe,
At han fik saadan Dom:
Hamp skal hans Hals indknibe.
(Hr. Læser! Notabene,
Jeg fuldt og fast tør mene,
Den Dommer lidt poetisk var,
Thi Snæv[1] deraf hans Dom vist har.)

Kort: Hamp dens Hals indkneb,
Som dybt og tidt i Pungen greb.

Nu tænker nok enhver om mig: du arme Synder!
Dit Stykke alt er endt, dit Blad ei fyldes heelt.
Vien weitgefehlt!
Nu Piesen først begynder.

Den Tyv, der blev, som meldt, fordømt i Poesie,
I Prosa man opklynger;
Thi ved slig Leilighed ei Mestermanden synger.
Han under Arbeid' sang maaskee, den Tømmermand,
Som bragte Bygningen i Stand,
Hvis Tag var saa fatalt,
I øvrigt luftig overalt.
Snart alting var forbi;
Den Ting, som Tyven hængte i,
Betalt den Tømmermand forlanger.

[1] o: Mærke, Spor af. Norsk.

Bormeſter med ham pranger:
„Tør J forlange vel
En ſaadan Sum for ſaadan Bagatel?“ —
„Velbaarneſte Bormeſter!
Naar Træet er betalt, mig knap en Daler reſter.“ —
„Ja reſte her og reſle der!
Jeg veed hos Handværksfolk hvorledes Brugen er.
Mod Afſlag af to femte Dele,
De faaer endda ret godt betalt det hele.“ —
„Skal mig den Ære vederfare,
(Bevar os fra en Ting ſaa ſlem!)
At bygge nogentid en ſaadan Ting til Dem,
Jeg Boet mindſte Døit ei kunde ſpare.
Kan De nu ſelv indſee,
Jeg ta'er det paa det knappeſte.“

Moral.

For Galger aldrig meer du fordre maae af Næſter,
End hvad du fordre vil for dito til Bormeſter.

Den sande Drøm.

Effodiuntur opes, irritamenta malorum.

Der var tre friske Fyrer,
Som søgte Eventyrer;
Thi Nød og Ladhed jaged' dem
Fra fattig Hiem.
De gik en Fierdingvei til Fods;
Da mødte dem en Flod.
De i en Maade stod,
Da de saae ingen Baad.
Her dyre vare gode Raad.

For dem var Bagatel, at røve
En andens Gods
(Dog, at fortælle det, vi ei behøve),
Men her var intet Gods. Tilsidst faaer Jesper Die
(Den ene hedte saa)
Paa Baad, som noget henne laae.
Han raabte hoppende og kaad:
„Hei! Funtus! Folk! nu seer jeg Baad."

Men jeg at sige har forglemt,
At Reisen var bestemt
Til Rigets Hovedstad.
(De store Stæder har, jeg veed ei hvad,
Som Skielmen gierne lide gad.)

De ikke ſene var i deres Gang,
I Baaden ſprang,
Traf Dræggen op.
(Saa kaldes, efter mine Tanker,
De Baades Anker.
Nu vel! det være kan det ſamme,
Om rette Navn jeg ikke ſkulde ramme.)

De roede ſaa, at Heſten i Gallop
Dem ſkulde maattet give efter.
De alt for ſtærkt anſpændte deres Kræfter;
De ſnart blev ud af Stand
(Saa gaaer det dem, ſom alt for heftig ile)
Til Stad at naae; de søgte nærmeſt Land,
For matte Lemmer der at hvile.

De en udgravet Høi ſtrax ved Ankomſten fandt,
Og i den Høi ſaa tungt et Skrin,
At alle ønſkede: o, gid den Skat var min!
To af dem dumme var ſom Fiſk,
Men Jeſper var poliſk.
Der taltes om tre lige Dele;
Men Jeſper lurede lumſk paa det Hele.
„Hør," ſagde han, „det Skrin, vi fandt,
Tilhører den, ſom drømmer ſandt.
Vi dog anvende maae en liden Stund,
Til Vederqvægelſe at tage os en Blund.
Om alle tre vi Sandhed drømme,
Har Skiæbnen vildet dømme

Hver af os til en lige Part."
De to samtykte snart.
De tænkte saa:
„Det kan man nok indgaae;
Hvad vi har drømt, har ingen kundet høre.
Man let kan sande Drømme gjøre."

Paa Bredden de, i Baaden Jesper laae.

En Times Tiid gik der nok hen,
Før de omtalte to opvaagnede igien.
De vilde strax en Sammenligning gjøre,
For sandest Drøm at høre.
Den ene havde drømt, at hvidt var ikke sort.
Den anden: Vinteren drev Sommer bort.
De nu min Jesper savne,
Og Baaden med.
Fra Landet fire Favne
Han havde kastet Anker ned,
Og laae i Roelighed
Der Skrinet at opdirke.
De andres Skieldsord ei, og ei Forbandelser
Paa trygge Jesper virke;
Han troelig blev Arbeidet ved.
Han raabte kun i Land: „min Drøm er nok den rette.
Jeg drømte, jeg bortførte dette"
(Og viste dem sit Skrin);
„Min Drøm er slagen artig ind."
Omsider Skrinet aabnet er,

Og Jesper fandt, hvad I knap mene!
Sex vakre Kampestene.
Slig Seddel laae derved: Hr. Finder! med Forlov,
Du er, hvad før jeg var,
Som grov:
En Nar.

Sanct Sebaſtian.

Quæ quibus anteferam?

Hver Konſtner har ſit Sprog,
Hvorpaa Ukyndighed ei bliver klog.
En Billedhugger og en Maler
For Mængden tidt det Labelænſke [1] taler;
Og et Beviis derpaa
Vi ſtrax vil faae.

Krig, allermeeſt Krig i Religionen,
For Landet farlig er.

En Landsbye laae Paris paa fire Mile nær,
Og Sanct Sebaſtian for ſamme var Patronen.
De ſaa benævnte Hugenotter
I en indbyrdes Krig
For Arm og Hoved denne blotter.
(Det var en Daarlighed, ſom ingen giorde rig.
Jeg elſker Fred,
Og ſynes Krig er altid Daarlighed.
Maaſkee jeg ſyntes, Krig var mere herlig,
Ifald jeg var ſaa kiek, ſom jeg vil være ærlig.)

Men nu igien til Sanct Sebaſtian!
Til Byen kom en vakker Præſtemand;

[1] Labbelænſk: uforſtaaeligt Sprog, Kaudervælſk. Formodentlig Laplandſk. Jfr. Aaſen, Ordbg. over det norſke Folkeſprog.

Sin Menighed den Mand tiltalte saa:
„Et Indskud, Børn! hver af os gjøre maae,
For i Paris at faae af Træe en smuk Person,
I Stedet for vor nu lemlæstede Patron;
Den jammerlig har alt for længe staaet."
De samtlige indgik, hvad dem blev foreslaaet.
Tre smukke Bondemænd blev sendt med Commission,
At skaffe deres Bye en splinter ny Patron.
Nøiagtigt Maal, før Reisen, dem blev givet
Paa Hoved, Arme, Been og Livet.

Dermed forsynede, de til Paris da foer',
En Billedhugger fandt, fortælte ham, hvor stor
Den Helgen skulde være,
Som maatte fordums Tiid en Martyrkrone bære.
„Det er altsammen godt," saa Manden svarede;
„Men siger, hvad det være skal:
En Martyr død, en Martyr levende?"
Han meente, om de vilde,
Han skulde ham som lidende afbilde,
Hvad heller, som af Piinsler død.
Det Sprog forstod de Bønder sig ei paa;
Forvirrede de paa hinanden saae.
Dem nøie alt var foreskrevet,
Kun ikke denne Post. Det dem fortrød,
Det udeladt var blevet,
Om paa et Menneske i Live,
Om paa et dødt, de skulde Ordre give.
Beslutning her var vanskelig og slem;

Med uforrettet Sag de nødig reiſte hiem.
Tilſidſt voteerte død de To af dem;
Men levende voteerte Jeppe.

I hele Byen var der neppe
En ſaa fornuftig Mand.
Hør Prøve nu paa hans Forſtand:
„I taabelige Klodſer!“
Saa brød han ud, „voterede ſom Tosſer.
Sæt, at ham levende vor Bye ei have vilde;
Nu vel,
Saa ſlaae vi ham ihiel.“
Den Mands Partie ſig begge ſloge til.

Den bekymrede Moder.

Af fiint udførte Laster
En dydig selv kan lee.
Hvo som et Paradox min Sats forkaster,
Han her i den skal Rimelighed see.

Engang en Kone var, som trængte høit til Brænde,
Men Penge var der ei
(Det kan den bedste hænde).
Hun frøs, og vilde laant, men overalt fik nei.
Hun Dag og Nat studerte,
Et Indfald fik, det at udføre resolverte.

En Kaabe havde hun, kun ringe af Værdie
(Men ringe Ting i Mesters Vold tidt kostbar bliver);
Den Kaabe svøber hun sig i,
Og til en Kræmmer sig begiver;
Og siger saa: „jeg er hidsendt
„Fra Skolemester Bent."

(Mærk vel! han var ei Skolemester mere.
Ved mægtig Arv han saae sit Boe sig saa formere,
At han for længst sin Afsked tog.
Af rige Skolemester Navn beholdt han dog,
For Resten havde Ord for glubsk at være klog.)

„Han beder," blev hun ved, „at De mig vil levere
To Stykker Triumphant,[1] to eller flere,
Som man kan vælge blandt.
Fa'er Bent vil vise sig galant,
Og til sin Datter, som med første Brud skal være,
Fuld Bryllups Puds forære.
Om Deres Dreng maae følge med,
Saa skal De strax ved ham faae fuld Besked,
Og Penge strax." — „Han kiøbte her saa tidt;
Jeg veed, han tager aldrig paa Kredit.
Kom, Jens, tag det, og følg med den Madame!" —
„Madam? Gud bedre mig!" — „Nu, det jo er det samme.

Madame eller Moer;
Forskiellen er ei stor.
Jeg den for fornemst priser,
Som mod mig stedse sig som ærlig viser,
Og saa har viist sig Bent;
Jeg venter lige Dyd hos den, han mig har sendt."

Hun med et Smiil for gode Tanker takker,
Og sig med Jens og Tøi paa Døren pakker;
Paa Veien lader sig vel underrette om,
Hvor dyr hver Alen kom,
Og meer, som Jens troskyldig giør.
De kom, og bankede paa Bentes Dør. —
„Kom ind." — Hun Drengen spør:
„Vil han, min lille Faer! her uden for lidt vente,

[1] Et Slags nu ubrugeligt Silketøi.

Imens jeg skal den Gamles Svar indhente,
Og Jomfruens, om hvad dem bedst anstaaer." —
„Ja, gaae hun, Moer!" var Drengens Svar.

Hun fra ham Tøiet taer,
Og gaaer. Strax fik hun Bent i Tale,
For hvilken hun med Graad begyndte at afmale,
Hvor stor en Hiertesorg hun havde af sin Søn,
Som ikke bedre blev ved Straf, ei heller Bøn,
Men stedse sig i Liderlighed følte;
At hendes Hierte tidt som Knivsting følte,
Naar han halvnøgen kom med Spillebrødre hiem,
Og i sit Ruus omfavned' dem,
Som ham ved Penge og ved Klæder skilte,
Saae hendes Graad og smilte;
At han tidt funden blev paa Steder,
Hvor Dyden græder;
At han for Tyverie
Var ikke ganske fri;
At han sin Moder har saa tidt forbandet,
At han halstarrig var, med meget andet.
„De er," saa sagde hun, „ærværdige Hr. Bent!
For Viisdom og for Klogskab saa bekiendt,
At jeg derpaa tør stole,
Ifald han blive kan omvendt,
Saa blev han det, naar De ham tog i Skole."
Den Tale, syntes Bent,
Var ikke ilde endt,
Tog lærd Magister-Mine paa,

Og svarte saa:
„Ja, Moer! jeg har urost, kureret somme;
Lad hun kun Drengen til mig komme!“ —

(Han venter uden for, og vil forbaust vist see,
Hvad er hans Ærinde.)
Hun sagde tusind Tak for herlig Trøst, hun fik,
Og gik.

Til Drengen sagde hun: „gaae ind til denne Herre,
Tal med ham selv!“ Han gik, for ham desværre.
Hun lukked' Døren for ham op,
Gav Vink til Bent, og gik igien.
Da hun kom uden for, hun gik ei meer, men fløi
Med Drengens Tøi
Til sikker Bagsal hen.

Jeg dig behøver ei at sige, vil jeg haabe,
At Tøiet immer laae skiult under gavnlig Kaabe.
Og hermed Kiellingen og Kaabe Afsked faaer.

Ved Døren Drengen i Forventning staaer;
Bent op og ned paa Gulvet gaaer,
For at studere ud en Præken fuld af Klem.

Da han nu færdig var, han myndig satte sig,
Og tog til Ords: „Du liderlige Fugl, kom frem!
Du Tyvknægt!
Du vakker Ære gior din Slægt,
Du Fyldebeest!
Din stakkels Moder allermeest.

Du Spillefugl, som hende skiller
Ved —" Manden blev saa ved et stivt Qvarteer.
(Jeg af hans Tale ei anfører meer
End Slutningen.)
„Din Moder selv har Skyld; du, Skurk! har hende bandet,
Og ei hudflettet er? Jeg skulde viist dig andet."

Man let sig forestiller,
Hvor Drengen, skiøndt han mangled' ikke Mod,
Forbaust ved slige Complimenter stod.

Tilsidst, da Veiret Bent forgik,
Han Tiid et Ord at tale fik,
Og det bestod heri:
„Ravryskend' gal er J!
Giv mig Beskeed, saa gaaer jeg væk." —
„Du driller mig! jeg veed, at du er fræk;
Men kast til denne Krog et gunstigt Die hen"
(Han pegte paa sin Stok), „der staaer min gode Ven,
Tør du vel vove Dyst med den?" —
„Jeg slaaer, min Siæl, igien."
Af Drengens Mund knap Ordet slap,
Før Bent ham gav et vældigt Rap.

En Jernalen Drengen bar,
Som Moralisten bragte Svar.
Kort: Svar paa Svar, Tiltale paa Tiltale
Vedvarede, til Bent til Gulvet maatte dale.
Af uligt Værge der han tung Valet modtog.

Da Drengen havde nu lidt puſtet ud,
Han ſaa udbrød: „Du gamle Stær! du ſender
Om Triumphant til Husbond Bud,
Og naar jeg bringer det, du liderligen ſkiænder,
Og prygle vil. Tael! tael!
Siig om du mærke kan, at du ei meer er gal?
Du var det, det er viſt, men bli'r vel ei herefter;
Thi, til at banke løſe Skruer i,
Jeg priſer denne Alens Kræfter.
Der ligger du en kiøn!
Tilpas! du fik din velfortiente Løn."

Hvad flere Ord der faldt, vi ſpringe vil forbi.
Nok, at tilſidſt hinanden de forſtode.
Du gietter let, hvordan de begge blev til Mode.
Som Lynild Drengen foer,
Skiøndt han af ſidſte Slag endnu udmattet var,
Om mueligt, at faae Spor
Paa ſin ſelvgiorte Moer,
Og Husbonds Tøi igien.
Jomen!

Hvor gik det Bent? mig ſpørger du.
Han ligger ſandeligen ſyg endnu.
Den Trøſt dog Docterne ham give:
Det ſtaaer til Live.
Og Drengen da? — Som ham
Man narre kan den klogeſte.
Den Kræmmer holdt for Skam,
Forladelſe at nægte ham.

Moral.

Spørg, før du lover Fædre
At gjøre deres Søn
Ved Prygl og Skieldsord bedre:
Hvor stor er Jeres Søn?

Sødgrød for Vandgrød, og Vandgrød for Sødgrød.

I Fordums Tiid gik Troe vel vidt,
(Nu, leider! somme troe vel lidt).
I Fordums Tiid en Mand, hvis Navn jeg her fortier,
Stor Elsker af smaae Pudserier,
Han for et Aar
Sig havde kiøbt en Gaard;
Og, hvad han ikke vidste før,
Saae, i hans Brændeskuur der var en Dør.
Nysgierrig for at lære,
Hvad udenfor der kunde være,
Han bruger Dirik, Hovednøgel, hvad han har,
Saa længe og saa vel, at Døren aabnet var.
Hvad fandt han udenfor?
Sin Naboes Gaard.
Der finder han for godt lidt at spadsere,
Men Mennesker faaer ikke Die paa;
Til Kiøkkenet seer Døren aaben staae,
Gaaer ind, og der ei Die faaer paa flere
(At sige Mennesker), men paa en Gryde Grød,
Grød kogt i Vand.
Den kaprer han,
Paa egen Skorsteen sætter den i Land,
Hvor ogsaa kogtes Grød,
Men Notabene sød;

Den bragte han igien. Uegennyttigt Bytte!
(Han, som du seer, stial ei for Nytte.)

Af Alderdoms Historien
Jeg først anmærker lidt, saa kommer jeg igien:

Hver Oldemoder har havt eens Unode,
(Kan troe, hver Alder har sin Mode)
De troede (lee dig nu ihiel!)
At Toilettet var en Bagatel;
De troede, (lee igien, ifald du før ei sprak)
Det gammeldags hensovne Pak,
At det var Konens Pligt, (jeg knap det sige gad)
At lave sin og Mandens Mad.
I Himlen takke maae, vor gyldne Tids Matroner!
For jer er Spilleværk at være Koner,
Ja schöne Spilleværk.

Jeg kommen er igien. Min Læser! mærk:
Den lystige omtaltes Kone
Var stemt i gammeldags, da Modens, Tone;
Sin Gryde Grød hun selv paa Krogen hang,
Og hendes Pige vidste ei engang,
Om den med Melk var lavet eller Vand.
Sligt fik hun stedse see først, naar hun retted' an.
Den Naboekone var af samme Dei.
Tolv Klokken slaaer, de begge Steds anretter.
Den Gang paa ulig Tiid at spise, brugtes ei.

Skielmsmester gaaer sin Vei.
„Børn! jer til Bords kun sætter!

Jeg kommer strax igien."
Og dermed til sin Naboe hen.

Paa Gulvet knap han flytted' Fod,
Før søde Grød paa Bordet stod.
Huusmoderen først bliver vaer,
At hendes Grød Forandring faaet har.
Den Pige spørges ad,
Om hun har kommet Melk i deres Mad.
Hun svor paa: nei!
Hvad her blev for en Hurlumhei,
Beskrive ikke kan, og ei beskriver jeg.

Min Helt den standsede, og saa tiltalte dem:
„At Himlen ynder jer, vi see af det Mirakel. —
Melk bedre er end Vand.
Til Lykke! Jeg gaaer hiem."
Hans Meening tog de an:
Han gik og fandt i Graad vandgrødet Stakkel,
Som saa brød ud: „Gid Fanden tage Fanden!
Den Gast, og ingen anden,
Har giort mig Grøden sort
Og stiaalet Melken bort."
Til Skaalen Manden langer;
Paa halve Vei hans Haand hun fanger:
„Af dette Fad har Satan spiist. For Skam!
Jeg veed, du spiser dog ei Grød med ham?"

Da Hunger giorde ham mæt af en tom Plaiser,
Han i Uvidenhed dem lod ei blive meer.

Det ædelmodige Tilbud.

Naar man forøder alt paa andre og paa sig,
Man bliver modsat Ting af riig;
Den Sag er rimelig.

Der var en ødsel Mand, som satte til sit Gods,
Dog siden, Fattigdom til Trods,
Sad glad ved fremmed Bord, og valgte sig det bedste.
Hans før det bedste var, og mange Snyltegieste
Godt Maaltid Mad hos ham tog ind.
Han tænkte ved sig selv: see nu er Turen min.
Og, som han tænkte, saa det gik;
I tvende Aar „velkommen vær!"
Han fik;
Men siden fik et koldt: „see er De der!"
Endogsaa naar han først sig havde ladet melde.

Han sagde ved sig selv: jeg seer, „velkommen
vær!"
I denne Bye er død afÆlde.
Ja, vi skal alle døe, naar vores Tiid er omme;
Men jeg ei hungrig vente vil
Paa Dødens Komme.
Ei Sult maae gives Skyld, at jeg ei meer er til.
Her er man meer ei hospital;
Jeg Vennerne paa Landet prøve skal.

Han holdt sit Ord; hver Herremand, han kiendte,
Fik lære kiende Mandens Appetit,
Og naar han saae, En syntes, at det gik for vidt,
Han til hans Naboe sig henvendte.
Han gik i Maaneder, han gik i fem,
Og mæt blev han i alle dem.

Hvad under Maanen er, har ingen Varighed.
„Velkommen vær!"
Forsvandt og her.
Min Helt sig maatte see om anden Leilighed.
Han tænkte saa:
Du maae
Igien til Byen vandre;
Fem Maaneder maaskee har kundet den forandre.
(Forstaae ham, Vennerne i den.)
Hans Gisning rigtig var, thi da han kom igien,
Hver kappedes, ham høflig at begegne,
Og, vær velkommen! fløi imod ham allevegne.

Men hør, hvad ham forinden hændte.
Han paa en Miil nær Byen kom,
Og i Uvished om,
Hvad der han kunde vente,
Men vel forvisset om, han trængte høit til Mad,
Blev han en Lystgaard vaer, seer Røg, og bliver glad.
Snu i den Bondebye, ved hvilken Gaarden laae,
Han søger først fuld Underretning faae
Om Mandens Karakteer, med andet mere.

Den fik han, og hvad sidst han vide faaer,
Ham overmaade vel anstaaer:
„Han gierrig er og nidsk; men det er ogsaa sandt,
Naar han et Gilde giør, saa giør han det galant.
Han giør kuns eet hvert Aar;
I Dag er just den Dag, han vil traktere."
Naar der paa Gaarden var sædvanlig Spisetid,
Han vide fik, og sig begiver did
Til samme Klokkeslet. Den Tiener sig udlod,
At Herren færdig stod
Til Bords at gaae,
Saa han ham vilde knap i Tale faae.
„Det er," var Mandens Svar,
„En vigtig Sag, jeg ham at forebringe har."
Han derpaa bliver meldt, og indladt strax.
„Min Herre! (sagde han) ti tusinde Rixdaler
Fortiener De, naar de befaler;
Men det vidtløftigt er at tale om.
Jeg seer, at det er saa til Dags,
At De til Bords skal gaae;
Jeg vil spadsere lidt og komme saa
Igien." —
„Nei vist, min kiere Ven!
Bliv her, og spiis med os!" Han blev,
Og Tiden ørkesløs ved Bordet ei fordrev.

Alting en Ende faaer; saa fik det Maaltid og.
Den Vert tog fremmed Giest hen i en Krog,
Og sagde: „Søde Faer!

Siig mig nu hvad det var." —
„Hør (svarte han) jeg veed, jer ældste Datter fik
I Medgift tyve tusind Daler;
Den yngste ægter jeg i dette Øieblik,
Naar De mig ti betaler.
Det er ti Tusind Daler reen Profit!"
Den Vert først studser lidt;
Men siden brød han ud i heftig Monolog.
Hans fyndige og varme Sprog,
Og Complimenterne med mere,
Jeg gider ikke repetere.

Det kolde Blod.

Bebreid ei gunſtige Natur,
Fordi for høi, for lav Statur
Fortræd dig volder undertiden.
Den træffe kan en ſtor, den træffe kan en liden,
Som du erfarer ſiden.

Der er en Folkeſlægt,
Bekiendt af Guldets Vægt,
Salat, og Sindighed og Kulde,
Som Havet ei har ſlugt, men ofte ſluge ſkulde.

Der er en anden Folkefærd,
Som troer ſig hele Verden værd,
Og at man ei dens Lige kan oplede.
Den ellers er bekiendt for Kiækhed og for Hede.
Med bedre Ord: for Mod
Og brændbart Blod.

Jeg leder Een af hver af dem
Paa Skuepladſen frem.
Hiin hedder Pitter,
Og denne Tom;
De ſammen paa Parterre kom.
Jeg ingen Efterretning hitter,
I hvilken Stad.
Nok, at Tilſkuerne ei ſad.

Det af en Hændelse sig kom,
At Pitter stod tæt for ved Tom.
Den Pitter var saa bred, saa lang
som Tom halvanden Gang,
Saa denne intet saae for sine Penge.
Han for ved sig ei taalte Risen længe.
„Hør, sagde han, Hr. Kammerat! giv Dag!
Du seer jo lige vel, om du staaer bag."
Den Rise vendte sig, og, efter Landsmænds Skikke,
Ham svarte høfligen: „det gjør jeg ikke."
Een Gang endnu, og to
Tom ham anmodede; han saae paa Tom, og loe.
Da sagde denne grum og bister:
„Jeg snart skal blæse Liv i dit koldsindige Register!"
Med knyttet Næve blæste han,
Ved hurtigt Hop,
Hat og Paryk
Af alpisk Mand.
(Forstaaer sig, Hovedet fik vældig Tryk.)

Du troer, af Lyst til Hævn han ikke kunde sandse?
O nei! — (lær du, som let kan tabe Contenance!)
Han roelig sin Paryk og Hat tog op,
Og roelig bag den lille sig begav,
Til hvem han hviskede: „Der var ei blevet af,
At min Paryk
I skulde slaget af i Fior." —
„Hør, Kammerat!" var Liltens [1] Ord,

[1] Lilten er paa Trondhiemsk: den lille. Jeg troer ikke, det skadede Sproget, om Ordet blev gangbart. Forfs Anm.

„Hvordan skal jeg forstaae den Snakken,
Du hviskер mig i Nakken?
Hvis du
I Fior uhøflig var, som nu,
Og mig, ved lige Leilighed
Med denne, havde truffet,
Saa meget, om ei meer, du havde blevet puffet,
Sær om du havde Mod, og fræk mod Magten stred." —
„Mod Magten havde jeg ei vildet stride;
Dog havde mig ei hændt, hvad hænder mig i Aar,
Hvad sig Paryk angaaer;
Thi du maa vide:
Jeg bar i Fior mit eget Haar."
Og hermed endtes den Dispyt.

Moral.

Beflit dig paa at skaffe dig Gemyt
Saa eiegodt, som hos den Lange.
Den Korte Medhold faaer af mange,
Jeg forudseer.

Og saa ei meer.

Herremanden.

En Herremand sov engang hen;
Og saa skal alle Herremænd,
Hvor gierne de end leve ville.
Og det er ilde,
At døe, naar man endnu ei vilde.

Den Herremand, jeg synger om,
Did, Stakkel! efter Døden kom,
Hvor ingen frøs, skiøndt alle vilde.
Og det er ilde,
At ikke fryse, naar man vilde.

Han traf sin Kudsk og studsede:
„Hvad! Jochum og i Helvede?
Jeg næsten det forsværge vilde.
Og det er ilde,
At see, hvad man forsværge vilde.

Hvorfor jeg kommen er herned,
Du uden Tvivl alt forud veed,
Saa jeg omsonst det dølge vilde.
Og det er ilde,
Bekiendte Ting at dølge ville.

Min Søn forfaldt til Hoer og Spil,
Og satte flere Penge til,
End min Formue taale vilde.
Og det er ilde,
At den ei mere taale vilde.

Af Godhed for det Skumpelskud
Jeg sued' mine Bønder ud,
Og deres Suk ei høre vilde.
Og det er ilde,
Ei Bønders Suk at høre ville.

Men du, som var saa from og god,
Og giorde intet Kræe imod,
Hvi du er her, jeg vide vilde."
Og det er ilde,
Saa nøie alt at vide ville.

„Det gaaer," var Svaret „mig saa slet,
Fordi jeg hisset giorde det,
Som I ei kunde, skiøndt I vilde.
Og det er ilde,
At ikke kunne, naar man vilde.

Den Søn, som volder, I er her,
Har jeg paa Halsen skaffet Jer.

Jeg Fruen intet nægte vilde.
Og det er ilde,
Slet ingen Ting at nægte ville."

Moral.

Sligt lærer hvert utugtigt Skarn,
At ikke skaffe Næsten Barn,
Skiøndt Næstens Kone gierne vilde.
Og det er ilde,
At Næstens Kone gierne vilde.

Observationen.

Istemme Sørgetone
For sin hensovne salig Kone,
Det gjør en Bonde, det gjør vi.
Forskiellen kun bestaaer deri:
Han taabelig for ramme Alvor græder,
Og vi, for ei at støde an mod kiønne Sæder.

(At det med Enkers Graad er ligedan bevendt,
Især naar de er unge,
Os nokſom er bekiendt.)

Jeg om en Bondemand vil siunge.
Hans Ægtefælle sov
Den Søvn, hvoraf man her
Ei mere vækket er.
Det er paa andet Sprog:
Hun ind i Evigheden drog;
Og, for at gjøre mig end mere tydelig,
Viid: hendes Krop og Siel de separerte sig;
Og separeret blev ved denne Leilighed
Fra hende Manden med.
Saasnart han saae sig uden
Sædvanlig Sengekammerat,
Begyndtes der en Graad og Tuden,
Og Sorgen aldrig holdt Sabbat.
Om Natten drømmende, og vaagende om Dagen
Han græd for Ægtemagen.

Ei græd som den Fornemme,
Der, for Anstændighed,
Til rette Tiid og Sted,
En Taare veed at giemme;
Men som uslebne Bønderfolk.
Hans Graad var rørte Hiertes Tolk.

Hver Mand i Byen Enkemanden yndte,
Med Pose fuld af Trøst sig til ham skyndte;
Thi han var from, og han var riig.
(Det sidste trak fornemmelig.)
En sagde: „søde Faer!
Til Døde, som en Nar,
Dig ikke græm!
Din salig Kone, som er død,
Ei ved din Graad til Livet kaldes frem.
Jeg er til fire kiønne Piger Fader;
At de er dydige, enhver dem lader.
Det koster dig et Ord; vælg, hvem du vil af dem!"
Men Patienten sig undskyldte
Og sagde, at hans Bryst kun Sorg opfyldte,
Og at stor Synd det var, et Hierte, som var deelt,
At byde den, som man det skyldte heelt.
For Resten mange Tak han sagde ham, som bød.
Ham lige Tilbud giør hver voxen Piges Fader;
Men fra sit Forsæt han sig ikke rokke lader.

„Maaskee sig aldrig rokke lod?"

Jo men lod han tilsidst sig rokke.
Vi Mennesker er ikke Stokke;
Og Tiid paa heftigst Sorg kan raade Bod.

Hans Frierie han ei besværligt fandt,
Han havde nok at vælge blandt.
Han pegte kun paa een,
Strax var hun hans; den Sag var reen.
Han lever lykkelig i nye Ægtestand,
Og glemmer, at han var, kun husker, han er Mand.
Alt dette er kun et Præludium;
Min Hovedsag er, at fortælle Publicum
En snurrig Observation,
Som ved en Leilighed blev giort af vor Person.

Selvbuden Død ham røvede hans bedste Koe;
Han var eensfoldig nok, den Stakkel! til at troe,
Man skulde kappes om hans Tab ham at oprette,
Som da han mistede sin salig Mette.
Men Metter var der nok, som man heel gierne saae
I fremmed Vold. Af Køer der var kun faa.
Han længe ventede, og skuffet saae sit Haab,
Hvorpaa han ærgerlig udbrød i dette Raab:
„Blandt dette underlige Folkefærd
Jeg seer, man holder Koe langt meer end
Datter værd."

Moral.

En Koe med Rente dig for Foer giør Gavn igien;
Jeg undres ikke paa, du vil beholde den;

Men af en Datter du ei anden Indkomst har,
End et bekosteligt: O! vær saa god min Faer!
Du ønsker (man deri dig ei fortænke kan),
Det snart forvandlet blev til: vær saa god min
Mand!

Hvad heraf læres, deler sig i to:
Skil dig ved Datteren! behold din Koe!

Fader og Søn, een Mand.

Cupido er en grusom Harseliſt;
For Spøg man ofte seer ham stile
Imod ældgamle Bryst nyslebne Pile,
Og ei den Saarede forunder mindste Friſt,
Før af sit Pudserie han først har leet sig mæt.

Til Overflødighed, jeg vil beviſe det.

En gammel Enkemand i Fredens Bolig
(Med Ret han hedte saa) sad ganske rolig
Og bad iblandt, iblandt sin Mages Tab begræd,
Indtil omtalte Dreng ham spøgte til Fortred,
Ham skiød med ildrød Piil; strax Knarken brændte;
Men den, han brændte for, Cupido Jispiil sendte.

Cupido! vær ei saadan Nar,
Men Jispiil til, hvor den behøves, spar!
Med Pande, som dyb Rynke pryder,
Med sølvgraae Haar man Kulde let indskyder
I kiælne unge Pigers Bryst;
De brænde kun paa Skrømt iblandt af Vindelyst.

Saa tænkte ikke vor Dorinde
(Det var den Gamles Elskтes Navn);
Med ham var nok at vinde;
Men hun dog foretrak Fornøielse for Gavn.

„Fornøielse er Gavn," saa taler unge Pige.
Du har for saavidt Ret, jeg vil dig ei modsige;
Men hun, som mere veed end du og jeg, Mama,
Mon hun med os istemmer Ja?
Mon din bedagede Papa?
Nei, langt derfra!
Jeg Parentheser ender,
Gaaer flux til ham, som brænder.
Han giorde alt, hvad gjøres kan,
For at faae slukt sit Hiertes Brand;
Men stedse uden Trøst tilbagevendte,
Og stærkere hver Dag den Synders Hierte brændte.
Halv i Fortvivlelse,
Af unge Skiælmere
Pudserligt Raad ham gives,
Hvorved hans Haab oplives.
„Hvor lidt endog," de sagde, „Deres Aar
I Deres Skiønhed har giort Skaar,
Man letteligen bliver vaer,
De yngre været har.
Maaskee Dorinde De omsider vil behage,
Naar De en smule Kunst til Hielp vil tage.
Miss Fox, det sværger vi Dem til,
Skal skildre Dem saa ung, De vil.
Hun veed at jævne net de Alderdommens Furer,
Og hendes Kunst de Kræsenste belurer.
Ærværdige forlibte Ven!
Vil De benytte Dem af den?" —
„Ja men!"

Miss Fox blev strax til Manden skikket,
Og, da hans Ansigt var opflikket,
Han til sin Dulcinea gaaer,
Sin Elskov ivrigen afmaler,
Og om tiltænkte Grunker taler.

Det Svar han faaer:
„Om alt for meget feil jeg ikke tager,
Om jeg seer ret, De er en Søn
Af den, som jeg behager,
Og som jeg Afslag gav paa lige Bøn.
Paa lige Maade det jeg Dem vil give:
I eenlig Stand jeg stedse vil forblive.
Imellem Faderen og Søn
Desuden vilde stiftes Splid,
Om han, som først kom hid,
Sig skulde see udstukket af sin Søn."

De to Agerhøns.

I.

En Pater var, som kunde, og som gad
Sig gierne lade lave lækker Mad.
Der var en Munk, som gad, men ikke kunde.
(Af disse to hvem der var riig,
Hvem tvertimod, du, uden stærkt at grunde,
Selv siger dig.)
Den Fattige sig kalde lod Guichard.
Jeg veed ei, hvad for Navn den Rige bar.

Man saae i dem, hvad sielden hænder:
En Riig og Fattig, Venner.
Ei nogen skulde slutte sig
Til, hvem var fattig, hvem var riig.
Saa meget var de Kammerater,
Saa ædelt skiulede sit Fortrin vor Hr. Pater.
Hvergang fra Kiøkkenet
Han vented' lækker Ret,
Han med Guichard, sin gode Ven,
Strax maatte dele den.

For Pateren holdt Huus en Qvinde,
Som Snese Aar var gammel trende Sinde.
Hun lækker var, som han, men tæred' ei saa smaat;
Hun efter meget Mad var Giæk, som efter godt.

To Agerhøns af Herren blier leverte,
Som, medens han spadserte,
Hun skulde lave til.
Men hvor har Pokker ei sit Spil?
Igien den slemme Aand her ude var at gaae.
Da Fuglene han stegte saae,
Han Maren (Qvindens Navn) indskyder
En af de fæleste Udyder.
De Lækkerbiskener hun med Passion ansaae,
Og, som er sagt, forført af Satan, faldt hun paa
At dele med vor Mand, og giorde een til Priis,
Og Skylden haabede at kunde give Piis,
Som nokkom kiendtes for at være snagen.[1]
Jeg faaer vel, sagde hun, lidt Skieldsord for Umagen;
Men for saa lækker Steeg, den var en Stud,
En Nar, som sig lod ikke skielde ud.

Den ene var nu spiist; strax peger Fanden
For Maren paa den anden.
Ak! tænkte hun, indskudt af Lucifer,
En Agerhøne dog kun ringe Mundsmag er!
O! torde jeg! — dog nei! — dog jo! — dog nei!! —
dog jo!
Piis kan jo have ædt dem begge to.

Fra Spiddet fløi strax stegte Fugl
Derned, hvor hans Collega laae i Skiul.

[1] snagen o: graadig, begierlig. Norsk.

Hun Vellyst følte kort ved denne Æden;
Thi Frygt og Ruelse kom snart i Steden.
Hun nu indsaae for seent: beskylde Piis for sligt,
Var taabeligt,
Og vilde synes heel utroligt for Hr. Pater.
(Saa gaaer det alle syndige Krabater.
I Førstningen hver Udflugt synes let;
Men Eftertanken snart fuldkaster det.)
Hun Hænder vreed og som fortvivlet var,
Da ind i Kjøkkenet hun trine saae Guichard.
Den samme, som forledte hende hist,
Nu hende hialp ved snorrig List.
„For Himlens Skyld! hvad skader dig?" —
„Hans Tilstand er forfærdelig." —
„Hvis?" — „O! for Alleting tag De Dem vare!" —
„For hvem?" —
„Han grueligen truer Dem." —
„Hvem? Vil du ikke svare?
Hvem?" — „I Nat blev Pater gal." —
„Hvordan tael!"

Men dette var
Vor gamle Marens Svar:
„Jo men! da Klokken var saa hen mod to,
Den gyseligste Lyd afbrød min Natteroe;
Jeg blev som udaf mine Sandser.
Da min Forbauselse lidt standser,
Jeg hører grant, det Pater er,
Som skraaler: „Maren! Lys paa Timen her!"

Jeg skiælvende stod op, et Lys fik tændt,
Og tænkte Under, hvad var Manden hændt.
Da jeg kom til ham ind, han i fortvivlet Tone
Skreeg: „Maren! see, see der min salig Kone!"
„Hr. Pater! svarte jeg, De gift jo aldrig var."
Jeg fik til Svar:
„Hold Mund, du Pulverhex! du taler som en Nar."
(Af slette Mennesker
Ham noget giftigt Tøi vist nok indgivet er.)"

Hun heftig græd iblandt,
og midlertid ny Løgn udsandt.
Paa Paters Galskaber hun ramsed' op en Liste,
Heel lang, og denne var den sidste:
„Saa sandt, min Hr. Guichard! De har to Hæle kiær,
Smør dem, naar De ham seer! han ellers dem afskiær.
Det svor han dyrt (jeg før ham aldrig hørte sværge.)
Flye for den stærkere er altid bedste Værge.
Min store Kokkekniv bekiendt Dem noksom er;
Den han til grusomt Brug i Lommen bær."
Hun tøjede[1] saa længe Talen ud,
Til Hammerslaget gav om Paters Hiemkomst Bud.
„Flye!" sagde hun; „men hvad er her at giøre?
Dog jo, jeg vil Dem ud af Havedøren føre;
Igiennem Haven tag saa Deres Vei;
Did kommer han vel ei.
Den var ei klog, som have vilde
Med en Affindig at bestille."

[1] tøie o: forlænge, trække ud. Norsk tøygja.

Saa hastig, som en Vind
Guichard kom ud; Hr. Pater lukkes ind.
Ophidset strax begyndte Maren:
(Ophidset, seer man vel, paa Skrømt)
„Guichard, det slemme Skarn,
Bortsnapped' Deres Høns i dette Øieblik,
Og med dem giennem Haven gik.
Endnu er ingen Tiid forsømt,
Om De gik strax." — „Det var vel grovt at spøge;
Jeg vil forsøge."
Han valtred' som en Gaas afsted;
Thi han var riig og ubeqvem og feed,
(Saa er de fleste Rige;
En Fattig slumper til at være det iblandt.)
Han saae Guichard: „Men hvad skal dette sige?"
Begyndte han at skrige.
Guichard sig vendte om,
Og da han saae, Hr. Pater kom,
Han gik lidt fastere, (jeg siger lidt;
Thi han, som fattig Mand, var ikke svær af Fidt,
Men maver, smækker, smidig i sin Krop,
Saa han nok saae, ham Pater ei løb op.)
Hr. Pater skreeg igien: „lad mig faae een!
Behold saa frit den anden." —
„Det maatte Fanden!
Nei, Gud skee Tak for mine Been!" —
„Ja, jeg nok veed, du kan, jeg ei kan rende;
Men naar skal dette Spøg faae Ende?
Guichard, du mig den ene giv!" —

„Nei tusind Tak, Patron! den under Jeres Kniv
Ei falde skal; thi jeg, min Troe,
Dem høiligen har nødig begge to.“ —
„Din Slughals!“ svarte han, og saa tilbagevendte.

„Hør, Maren! jeg vist troer, Guichard er gal.“
„Det kunde De ei see?“ — „Han Doctor have skal,
Den stakkels Mand!“
Han Doctor til ham sendte;
Men Doctoren blev taus,
Som bød sig føle Puls; thi Patienten svarte:
Om længe Gud, som nu, fra Sygdom ham bevarte,
Saa blev han vist en gammel Mand.
„Men hvem har sendt Dem?“ — „Pater N.“ —
„Saa deres Videnskab er Snaus,
Min Ven!
Naar De ei seer, at han er reent fra sin Forstand.“
Den Doctor gik.

Jeg mere ei at vide fik.

Moral.

Mands List er nok behænde,
Men Qvindelist er uden Ende.

II.

Jeg mere ei at-vide fik: saa endte jeg sidst-
leden;
Jeg siden meer at vide fik.
Som jeg har Tingen læst, jeg dig vil tee den.

Hr. Pater talte om, to Agerhøns at stiæle,
Den anden om, at snitte af to Hæle;
Hver af dem Slutning drog af dette, at den anden
Var galoperet fra Forstanden.
(Mærk! havde han ei løbet fast,
Var Tingen ikke skeet i saadan Huj og Hast.)
Den Parenthes har Autor lagt
Enhver af sine to i Munden.
Jeg meget vel indseer, den er sublim i Grunden;
Men hvo, som vover den, maae være uforsagt.
Jeg synes selv, faae Skam!
Jeg tapper er, som den anfører efter ham.

Du er nok kied af Fias, Hr. Læser! jeg vil skride
Til det Solide.

Saa længe talte hver om Galskab paa sin Kant,
At alle Folk i Byen fandt
(En baade grundet og ugrundet Troe),
At de var gale begge to.
Og Maren snildelig saa vidt forøged' Rygtet,
At Munken ynket blev, og Pater frygtet;
Lidt frygtet Munken og, naar han kom did,

Hvor der var Agerhøns paa Spid;
Men Pater overalt, thi overalt var Hæle,
Og Fødder uden dem er fæle.

Kort sagt: af Byens Folk, den ufornemme Sort
Paa Gaden gav dem tidt en ei forlangt Eskort.
Sligt strax berettedes Hr. Generalen,
(Hver Orden har, jeg troer, en General)
Og taltes ivrigt til ham om Skandalen.

Man bad ham hitte Raad, at hemme den Skandal.
„Hør, Brødre!" svarte han, „det er ei min Affaire;
Hvorfor skal Magistrat i Byen være?" —
Den Pater General var magelig, og elskte Roe
og Fred.
Han flere Ord gad ei spendere;
(Thi hvad kan skee med faae, bør ikke skee med flere.)
Med kort, men fyndigt Svar de Brødre gik afsted,
Og flux til de Velvise.
„Velviseste og bedste Øvrighed!"
(En Superlativus af Høflighed,
Som stedse er at prise.)
„Velviseste! De vist nok veed,
Hvad Pater N. og hvad Guichard
I Byen giøre for Spilopper;
Vi bede, at De snart vil føie slig Anstalt,
Som den Forargelse ophæver, og som stopper
Mund paa hver Spotter,
Som leer, og inderlig sig gotter

Derved, at Ordenen meleres med lidt Galt."
(Det er fatalt,
At ikke troes gal, som andre Folk er gale.
Hver Dødelig er gal, naar man skal Sandhed tale,
Og, taalelig udtrykt: er Nar.)

Ved denne Leilighed jeg en Anmærkning giør:
Man alle Mennesker tilsammen skielde tør;
Men skielder du kun een, den ene,
Som sig fornærmelig undtaget troer,
Dig stævner for Velviisheds Bord,
Hvorfra dig Himmelen og mig bevare!

De Magistrats Personer svare
Langt kortere end General: „ja det er godt."
Der blev raadslaget strax, hvad herved var at giøre,
Og den retfærdige Komplot
Per plurima dem dømte til at kiøre
Kortest Vei
Did, hvor man sender dem, som, Stakler, ere gale
Paa anden Viis end du og jeg.

De kom derind.
Man mærked' strax af deres Tale,
At de paa Skoven havde Sviin.
„Hvor længe," sagde Stedets Inspecteur,
„Ærværdige! vil de mig qvæle
Med deres Agerhøns og Hæle?"

Saa kan man uforskyldt sig liste
I Daarekiste,
Endskiøndt man er,
Kun efter Vedtægt, gal.
Fra saadan qui pro quo bevare Himmelen enhver!
Man siger, at de sidder der endnu.
Jeg kan ei faae dem ud; kan du?

Moral.

Til Trøst for dem, som ynke disse tvende,
Jeg beder, de erindre-maae,
At falske Rygter kan fra Huus til andet gaae,
End sige
Til os fra fremmed Rige.

Relata refero.

Den følgende Hiſtorie er ſand.
Om du at mene ſaa er ei kapabel,
Saa viſer jeg mig reſonabel,
Og ei paabyrder dig at troe, hvad du ei kan.

En æreværdig og bedaget Pater
En Datter havde ſig,
Paa fire Tuſinde Dukater
Riig.
Det er, ſom Ordinære taler,
En otte Tuſinde Rixdaler.
En Officeer, bekiendt for honnête homme og brav,
Som hende meget lidt i Midler eftergav,
Og uden hendes utrængt kunde leve,
Saae hende, ſaaret blev. Saa begge bleve;
Formodentlig ved Hierte-Sympathie,
Om hvilket Snurrepiberie
Læs i Romaner mere.
Ulykken var, at her den ſtrak ſig ei til flere
End Officeren og den lille Glut;
Thi Præſten abſolut
Vil ei ſympathiſere.
(De fire Tuſinde Dukater
Var Skyld, at ovenfor jeg kaldte Manden Pater.)
Omſonſt anvendtes Overtalelſer
Af Slægtninger paa begge Sider.

Han blev ved sit: af rødt han Hader var.

(Der findes flere Præster hist og her,
Som Officerer ikke lider.
Gud veed, hvad Grund de dertil har.
Men unge Piger de behage,
Saa de derfor hos dem kan fuld Erstatning tage.)

Han havde en Collega,
Hvis Rigdom var hans Alpha og Omega.
Af sine Grunker stolt han var,
Men over alleting af sin Forstand.
(Det skal du gierne see den er, som ingen har.)
Han maatte, skulde være hendes Mand.
Hun fandt Partiet fælt,
Men blev saa overhængt og truet, skiældt,
At hun forsikkrede, at inden otte Dage
Hun skulde en Beslutning tage;
Men hun imidlertid tog den,
At skikke Bud til Officeren hen,
Om Sammenkomst incognito;
Den nød de i uafbrudt Roe.
Og der blev afgiort i,
Naar den forundte Frist først var forbi,
Hun den ny' Frier skulde svare Ja,
Og siden see, hvordan de kom derfra.
Men dette skulde sig betinge forud Bruden,
At første Beiler med til Bryllupet blev buden.

Det strax bevilget blev. Ei Martis Søn er seen,

Før han Bevilgning tager
At vies af hvad Præst han vil.
Rivalen tog sig ogsaa een.
Kort sagt, nu Bryllupsdagen stunder til.
Da færdig var al Stads og Bryllupssager,
Den Dag brød frem.
Den første Beiler kom, og hused' tvivlsom Frygt;
Den sidste glædedes, og troede alt var trygt.
Af Bryllupsgiesterne kun komne vare faa.
Den første (som for Tiden at forslaae)
Den sidste i sit Fag tiltaler saa
Blandt andet: „Jeg har kiendt en eneste, ei flere,
Som kundet har extemporere.
Der mangen er, som De, til Prækestolen fød,
Men denne sieldne Gave aldrig nød." —
„De saae kun een? i mig den anden see,
Som tale kan extempore!" —
„Om De det gjøre kan nu strax, jeg Dem betaler
Tre hundrede Rixdaler." —

Den anden svarede: „ja va!
Hvad Tale er det, De befaler?" —
„O! intet at befale!
Jeg tænker paa, Exempli gratia,
En Brudetale;
Men gjør De mindste Bok i Deres Ritual,
De svarer mig en lige Kapital.
Jeg Jomfruen for Spøg til Brud vil tage."

Han hende tog.

Rivalen Mynten drog.
Med al Nøiagtighed og mueligſte Umage
Han førte Talen ud.
Da den var endt: „Seer, Venner! her min Brud!“
Og hende gav et Kys.
„Nei!“ raabte ſtrax den anden Frier: „tys!
Det Spøg er lidt for vidt at drive.“ —
„Tør jeg Dem min Bevilgning give?“

Der blev en fæl Allarm;
Nær revned' Taleren af Harm.
Der blev Proces. Ved øverſte Inſtants
Faldt denne Dom:
Den Brud er hans,
Hvis Vielſe ſaaſnart var færdig.
Den Beddeprædikant er Embedet uværdig.

David og Jonathan.

Man ved et velmeent Raad af Ven tidt Fiende
skaber.
Ved giorte Tieneſter tidt Venners Omgang taber.
Ifald du i dit Huus en Skurk ugierne ſeer.
Skil dig ved ham honnet! Laan ham — han kommer
aldrig meer.

Man ſeer, at Delene i min Diſkours er trende.
Jeg til den første mig da vil henvende.
Der var en David og en Jonathan:
Den første var en ærlig, from og ſindig Mand,
Den ſidſte ligeſaa, undtag et hidſigt Blod!
Han ſær forfalden var til Spil;
Hans David ham advare vil,
Dog neppe torde.
Hans varme Venſkab dog ſaa meget giorde,
At han omſider ham tilſkrev
Et meget høfligt, meget kierligt Brev:
„Ven! jeg vil ei Hovmeſter være;
Men ſom din Ven, jeg ſkylder dig,
Som Mand af Ære, mig,
Dig at advare,
Dit gode Navn ſtaaer Fare.
Jeg haver tidt hørt tale om,
At flittig Spiller ſielden kom
Uſkyldigen til ſine vundne Penge,

At han dem vinder tidt fra taabelige Drenge,
Som, for han vandt, til Jøders Hielp maae trænge.
Hos dig kun Tidsfordriv, det Vindelyst er ei;
Men mon det hver Mand veed, saa godt som jeg?
Jeg veed, du altid høit vil spille;
End om en Rad af Uheld skulde skille
Dig ved alt, hvad dig Lykken haver bragt,
Og du udsættes for Medborgeres Foragt?
Jeg dig erindre vil endnu til Slutningen:
Jeg ei Hovmester er, men David er din Ven."
Forbittret Jonathan strax Brevet sønderrev,
Og Svar med samme Bud tilbageskrev,
Hvori kun stod: „Min Skoletid er længst forbi."

Saa ufortient et Svar ei David kunde støde;
Han kun bedrøvet saae sin Vens Ruin i Møde.

For Jonathan imidlertid kun Spil,
Ei anden Tidsfordriv var til.
Tidt David ønskede: gid Jonathan
Maae snart forarmet blive,
At ei Exempler ham Forargelse skal give,
Og nedrig Vindelyst ham stikke an!

Han lod ham passe op, og inden Aar
En Morgen han det glade Budskab faaer:
I Gaar din Jonathan sin sidste Skierv forspilte.
Ved denne Tidende vor David smilte;
Han strax sig klæder paa,

Gaaer hen til Jonathan, og ham tiltaler saa:
„Du har mig voldt Fortred, du tøved' alt for længe,
Før du forspilte dine Penge.
Det glæder mig, min Ven!
At du har ikke fleer igien."

Ham Jonathan knap kunde svare:
„For grusom Spot du mig dog spare!"
Ham David strax om Halsen faldt:
„Jeg længtes efter dig; jeg har dig alt.
Velsignet stedse vær, du blide Dieblik,
Da om min Vens Ruin jeg Efterretning fik!
Nu Fristelsen dig meer ei river hen.
Kom med mig hiem, min Ven!
Saa meget har vi dog igien,
At vi kan leve selv, og levne lidt til Næsten;
Ei leve just som før, men Venskab skal erstatte
Resten."

Her David Jonathan sig saae at skamme;
Et simpelt Tak han kunde knap udstamme.
Da hans oprørte Bryst tillod hans Læber Ord:
„Hvor er du," raabte han, „hvor er du, David!
stor." —
„Saa stor er Jonathan, ifald han, som han bør,
Forglemmer alt, og er min Ven, som før."

Gasconaderne.

I.

De Franske har en sælsom Skik,
Paa hver Provinds, hver Bye at sætte Klik;
Saa Moralister mene ville,
De ikke har stort andet at bestille,
End at uddele Øgenavn.

(Held dig, vort Kiøbenhavn!
Endskiøndt du staaet har saa længe,
Du bleven er for Sobriquetter[1] fri.
To Riger skielde vel — men det er Jalousie —
Dit unge Mandskab for de kiøbenhavnske Drenge;
Af Jalousie, fordi de selv ei veed
At vise en saa frie, saa ædel Munterhed.
De sige, det for stærkt med overdaadig Mund
Forraader ringe Pund;
Men bryd dig ikke om provinsialske Pak,
Bliv, smukke Folkes Barn! kun trøstig ved, og snak.
De tale og om Hovedsag og Pynt — men nei!
Jeg skeier alt for vidt fra rette Vei.)

Gascogneren er tillagt dette Lyde:
At lyve og at skryde,

[1] Sobriquet, Øgenavn.

Og ei at være ganske frie
For lidt Bedragerie.
(En heel Provinds tidt kom for Orde
For det, som nogle faa i den kun giorde.)

Der var Gascognens Mand,
Som Selskab ikke fandt sig godt nok i sit Land,
Og resolverte desaarsage,
En Tour til Engelland at tage.
Han Vadsæk tog paa Ryg; deri var ikke stort.
(Han vilde Landsmænds Skikke hædre:
Og for ham destobedre!
Let Foring gior os Veien kort.)
Paa raske Fod Calais han rækker;
Paketbaad træffer strax, som der for Modvind laae.
Kaptainen kiendte ham (paa Sproget at forstaae);
Thi sagde han: „jeg beer, De Fragten mig forstrækker."
Gascogneren forstrakte.

Hans Uheld ham til en Viinkielder bragte;
Der mod sin Ærgrelse, for han ei havde Vind,
I Viin han søgte Medicin.
Han drak saalænge til han sov,
Sov sin Paketbaad bort.
At jeg skal være kort,
Den Skipper, som ei sov, og Vinden nu fandt god,
Gav Hyrerne[1] Signal. De alle kom.
Kun ikke vores Mand; det brød man sig ei om,

[1] Hyrerne, Passagererne.

Men Anker lette lod.
Den Vind var svag, men desto stærkere var Taagen.

Naar man har sovet ud, saa bli'r man vaagen.
Saa blev Gascogneren,
Og skyndte sig derpaa til Stranden hen;
Men sløiten Skibet var med Peer og Poul.
Der blev en Hylen og en Skraal.
Den gyselige Lyd hen til ham førte
To Fiskere, som, da de Sagen hørte,
Tilbød sig, ham til Skibet føre frem;
Men, da hans Sprog var ogsaa kiendt af dem,
Saa, da de havde endt en kort men syndig Tale:
Hvor snart med lette Baad var Skibet at indhale,
De Prisen sagde ham, og bad ham strax betale.
Han maatte saa; og strax de stak fra Land.

Er Taage meget tyk, man see ret langt ei kan.
De Skibsfolk sov, og Skibet glide lod i Roe,
Saa vores Fætter kom ombord incognito.

Han længe holdt sig taus. Tilsidst faldt Tiden lang.
Saalænge harked' han, og stampede og sang,
Til den, som slumrede ved Roret, blev ham vaer.
Han sagde: „Hillekrø! siig, hvad herhid Jer bringer,
Min kiere Faer!
I har jo ingen Vinger?
Har Pokker selv ombord Jer bragt?" —
„Af Jer det er uhøfligt sagt;

Jeg langte hid ved Svømmen,
Og skulde kommet før, men hindret blev af
Strømmen."

II.

Den Mand, ved Roret stod, en Raapert tog,
Hvis Brølen alle Mand paa Dækket drog.
„Den Mand, som vi forlod," saa han tiltalte dem,
„Ved Svømmen nylig kom her til Skibsborde frem,
Og see ham der!"
Forundret stod enhver.
„Hvad," raabte de, „i saadan Jil
At svømme fire Miil!
Ja men og sandelig! han vaade Klæder har."
(Den vaade Taage Skyld i Fugtigheden var.)

Derpaa treen frem til Lystighed
En Høker, gammel, trind og feed;
Han Vennerne tiltalte saa:
„At frygte Gud og Kongen ære,
Det er, har været, og skal være
Min Vellyst, som det er min Pligt.
En god Samvittighed kan trodse Fanden.
Jeg før har seet paa Havet noget sligt;
En Helvedes Gesandt, og ingen anden,
Er den. Forgangen Aar ham som en Fugl jeg saae —
Jeg aldrig glemme kan, hvad Veir der fulgte paa —

Som i Uskyldighed han trippede paa Dækket.
Gid han faae Skam, saa sandt han giorde os for-
skrækket,
Den helvedsendte Knøs!
Vi fik en Storm." — „Hør, Mand! du har en
Skrue løs!"
Saa tordned' een. Af hele Fartøiets Matroser
Han maatte døie lige fine Skoser.

Imidlertid bli'r Luften klar, og Vinden stærk.
„Seer," raabte Høkeren, „nu Satans Værk!
Nu sander mine Ord, I, som mig før beloe."
Men der, foruden hans, ombord var ingen Troe,
At sige, Troe til Fanden.
En ivrig Fyr, som havde sig en anden,
Som vi: Troe til vor Herre,
Vel for ham selv, for Høkeren desværre,
Med disse Ord ham slog paa overtroisk Mund:
„Kun Gud kan skabe Veir, din Hund!"
En, mere spøgefuld, saa talte Fanden til:
„Min søde Sieleven!
Naar vi skal fare hiem igien,
Stik dig til os ombord igien!
Du skal, gid jeg faae Skam!
Faae Ost og Brød, og en tredobbelt Dram."
Af Sprikvort hver Mands Mund var fuld,
Hvert Seil af Vind;
Og inden stakket Tiid (saa Vinden var dem huld)
I Dovers Havn de seiled' ind.

Den franſke Lucifer fornøiet ſteeg i Land;
Hans Svømme-Styrke ſtrax udſpredtes af hver Mand,
Undtagen dog af Høkeren, ſom man beloe;
Thi Engelſkmænd kun har til Fanden liden Troe;
Men Veddemaal — deri de alting vover.

En ſtærkt bemidlet Mand opholdte ſig i Dover;
Han eiede en Morian,
Som han udſkreg for Verdens ſtørſte Svømmer.
(At have noget, ſom kan viſes Mage til,
Os ſtore ikke ſømmer.)
Han nærmer ſig fordiævlet Mand:
„Hør, Herre!“ ſagde han, „ifald De vil
Med Jack (ſaa hedte Svømmeren)
Om Kap et Stykke ſvømme,
Hvor langt, hvorhen,
De at beſtemme ſelv befaler;
Jeg tuſind Pund betaler.
Men om De taber, De heel let kan dømme,
At hvad vi vedder om, tilhører mig.“
Franſk Pokker bad om Tiid til at betænke ſig.
(Hiin „Herre“ kaldte ham,
Thi i Gaſcognen er det Skam,
Ei Adelsmand at være;
Derfore der det alle ere.)

Min Mand gik ſtrax til Reiſekammerater,
Fortalte, hvad han havde veddet om,
Og bad dem laane ſig fem hundrede Dukater,

At sige mod en vakker Provision.
Hver tænkte stort om hans Person.
Han fik dem, og til Stranden kom,
Forsynet med en madrig Bomme.[1]
Han saae sin Vederpart med Herren komme.
„Hvor," sagde han, „har du din Mad?
Saa vil du da af Hunger døe?
Til Middag spise vi i aaben Søe.
Min Mad du ei skal smage;
Maaskee vi svømme faaer i fire Dage.
Jeg selv ei komme vil til kort."

Forfærdet Morian, forfærdet Herren blev,
Betalte Veddemaal, og gik ei glade bort.

Lyksalig, Læser! lev.

[1] Bomme o: Madskrin. Norsk.

Den jydske Kavaleer.

En Jyde var — (maaskee
Du dig alt laver til at lee;
Men, søde Siel! betænk, at vi, desværre,
Er alle Jyder for vor Herre.)
En Jyde var, som kiøbte sig to Skoe;
Een til hver Fod, man skulde troe.
Nei, for det første ei; han bar dem paa en Stok,
Skiøndt han behøved nok
At væbne Fødderne med dem
Mod steenrig Vei, som førte til hans Hiem;
Thi han klareret var i Bye,
Og sig til Hiemmet skulde tye.
Han paa sin Reise fik
En Hoben Kammeratèr,
Som næsten sprak af Latter,
Da de fik see, at han barfodet gik,
Mod kloge Folkes Skik;
Med Skoe, imellem Gruus og Steen.
„Hør Landsmand!“ raabte En,
„Om alle Folk, som du, bar deres Skoe paa Kieppe,
Skomagere her fandtes neppe.
Vær ingen Nar,
At gaae paa saadan Vei med Foden bar.“ —
„Hør!“ var Barfodens Svar,
„De mig en god Rigsdaler kostet har,

Og, om paa saadan Vei jeg tog dem paa,
Hvad havde jeg for min Rigsdaler saa?
Nei, jeg blandt Byemænd, Sødskende og Fædre
Mig vil med Nyt fra Staden hædre;
En Skoe, naar den er halv opslidt,
Kun hædrer lidt." —
En svarte: „Bedre er i brugte Skoe
At bringe hele Fødder hiem,
End med en saaret Fod, maaskee med begge to,
I splinternye Skoe
For Slægt og Venner hinke frem."
Den Fyde sagde nei, de andre sagde jo.
En Times Tiid gik væk med Contra og med Pro,
Og (som er ikke nyt
I lærd Dispyt)
Hver Part beholdt sin Troe.

Bestandig dinglede paa Kiep de Hæders Skoe.
Saa længe blev de ved om Skoe og Fod at snakke,
Indtil de snakked' sig frem til en Bakke,
Som stenet var og brat.

Den forrige Diskours Godnat!

De sig paa Brinken satte,
Beundrede Naturens Skatte.
Om majestætisk Høi, om underlagte Dale,
Hvis Blomster Glæden male,

Hver talte paa sin Viis; kun Mikkel intet snakker,
Men lumsk studerer paa en Streg, som ei var vakker.

„Hør!“ sagde han, „du Jyllands Søn!
Hvis du gesvindtere end jeg kan naae
Til Bakkens Ende, skal du faae
Mit sidste Smørrebrød til Løn.
Du smidig, uden Skoe, naturligviis
Bør vinde Priis.
Jeg desuagtet vover det;
Thi, mellem os, jeg er alt mæt,
Og det vil ikke vare længe,
Før vi skal komme der, hvor vi faaer Mad for Penge,
Og dem har jeg.“
Den Fyde tænkte saa: man ei
Faaer Smørrebrød for bedre Kiøb.
Han sine Skoe en anden gav at bære,
Og sagde: „Top! jeg løber!“ og han løb.
Gud bedre ham saa sandt!
Af traadte Steen den skarpe Kant
Vei giennem Kiød til bare Benet fandt.
De Kammerater sig ved Barfods Straf fornøie.
Du tænker nok, han græd? Nei tvertimod, han loe,
Og Glæden tindrede i hvert hans Die
(Vil sige i dem begge to).
„Nu,“ sagde han, „nu Himlen være lovet!“ —
„Fordi din Fod fik denne dybe Kompliment?“ —
„Ja justement!
Og ikke mine Skoe.

See! vil I nu en anden Gang mig troe?
Om disse Skoe jeg havde vovet,
De skaaret var itu,
Og med Rigsdalers Tab en kiøn jeg stod da nu."

Moral.

Medjyder! seer, og Eder glæder:
En Jyde vover Fod for Hæder!

Felix, quem faciunt aliena pericula cautum!

En Fyde var — (Nei, det er sandt,
Saadan begyndte jeg forleden.
End om jeg en Forandring fandt,
Og satte „cimbrisk Barn“ isteden?
Det er et vakkert Ord.)

Var cimbrisk Barn —

(Jeg kunde gierne sagt: der var et cimbrisk Barn.
Men, skiønsom Læser! mig ei nægt,
At jo det første Udtryk Stempel bær
Af høie Stiil hos fordums Slægt,
Som tydskviis Barder nævnet er.)

Var cimbrisk Barn, som arved' lidt
Af Penge.
Hans Arv en Lærdom var; den hørte han saa tidt
Og længe.

(Vi arve gavnligst efter Fader,
Som os kiøn Lærdom efterlader.)

Den Lærdom, Fyden min af Fader fik, var den:
„Jeg raader dig, min Søn! som Fader og som Ven,
At ingen Ting af Vigtighed
Du siger den, hvis Navn du ikke forud veed.

Jeg fælt er kommen an tre, fire Gange.
Bliv af min Skade klog, lad du dig ikke fange!"

At Sønnen sig ei fange lod,
Derpaa see et Beviis, om du har Lyst og Mod
At læse meer.

Den Fader døer, den Pode groer.
Han husked' vel sin salig Faders Ord.
Hvad skeer?
Han ud engang paa Handel foer,
Og i en Kroe tog ind paa Veien,
Hvor rundt om en Kamin et Røgeselskab sad,
Og havde (som ei ædelt Sprikvort lyder)
Lidt paa Skalmeien.
At Ilden sprutted' stærk, sig ingen derom bryder;
Thi Bachus sorgløs giør, saavelsom glad.
Lad Torden brøle, Havet bruse!
Det er kun Tidsfordriv, hvor Guden er til Huse;
Og her var han.
Kun ædru var min Mand.

Han ubemærkt sig satte ned ved Bordet,
Sad seig ved et Kruus Øl, og mælede ei Ordet,
Før en Omstændighed ham vakte af sin Døs.
Blandt dem, som ved Kaminen sad,
Een nys ankommen endnu frøs,
Og Kappen ei aftage gad.

Til ham gaaer Jydebarnet hen,
Og siger: „Hør! hvad hedder De, min Ven?“ —
„Han er en Nar!“ fik han til Svar igien.
Han nok engang det samme Spørgsmaal gjør,
Og faaer det samme Svar, som før.
Den Mand ansaae ham for en næsviis Piæs,
Som taabeligen vilde spøge,
Og blev saa rolig ved at røge.
Den jydske Fætter spør' igien,
Og skraaler sig fast hæs:
„For alt, hvad Dem er kiert, jeg beder,
Fortæl mig, hvad De hedder!“
Den anden svarte: „Andre Løier!
Saa tosset Spøg mig ei fornøier.“ —
„Jeg beder nok engang, De sige Deres Navn!
Det er til Deres eget Gavn.“ —
„For dig at blive qvit, saa er mit Navn Johan.“ —
„Nu vel, saa viid, Johan!
Din Kappe er i Brand.“
Den anden saae sig om, og fandt,
At det var sandt.

Moral.

Ei, Læser! du kan troe, hvor det mig fryder,
Naar store Handlinger af Jyder
Jeg dig fortælle kan.

Kom En og viis os frem en udenlandsk Person,

Som med saa stræng Religion
Sin Faders Bud adlyder,
Som denne Mand!
Nei, skal man finde ham, man søge maae blandt Jyder.

For Resten seer man af Johan,
Man i Utide tie kan.

Vedde maalet.

Der var tre Færgemænd, som havde hver sin Mave,
Der skreeg, som den var reent af Lave,
Fordi de kunde ei, hvor gierne de end vilde,
Den give noget at bestille.
Hvorfore sultede de Tre,
Du gierne vilde vide. Det skal skee.

Det respektive Sund af Jis var proppet,
Og Overfart og Næring stoppet.
De sørged' for den Dag i Dag.
Sorg for i Morgen var ei deres Sag.
(At leve saa, er flere Venners Viis;
Men, Ven! betænk, dit Sund kan lægges til med Jis;
Da viid at det er godt, i Baghaand lidt at have,
Hvorved man kan undgaae Knur af sin Mave.)
Den Regel havde vores Færgemænd ei fulgt;
For silde, slappe og heel slet til Mode,
De trende Dødelige stode,
Da Broder Peer brød ud: „Gid ingen døe af Sult!
Man i det mindste maae først alt probere.
Den Bondemand, som slagter Faar,
Og selv er et, han torde os vel assistere."
„Ja, sandt nok, han er dum," saa svarede en anden,
„Men jeg hos ham os ingen Redning spaaer,
Thi han er nidsk som Fanden,

Og sælger intet uden for den bare Skilling." –
„Just for han gierrig er, han os traktere maae;
Det koster overalt kun at forsøge paa.
Jeg vil først ind i Boden gaae;
I andre tager denne Stilling:
Først Jens taer Post tæt uden for,
Du Niels kom i hans Sted, saasnart han gaaer.
I af min Tale selv kan høre,
Hvad I for Resten har at gjøre."

De gik, og uden for Jens lydeligen hørte,
At Peer slig Tale førte:
„Der har I hængende to skjønne Skinker;
De ind i Jeres Bod mig vinker.
Siig, hvad begierer I for Stykket vel af dem?" —
„Hør," svarte Bonden, „har I Jere Fem?
Kan I ei Forskiel see paa Svinelaar,
Og Laar af Faar?" —
„Hør," svarte Peer, „min gode Mand!
I er, min Troe, fra Jer Forstand." —
„Nei, I er, Gon![1] fra Jeres." —
Her længe disputeres.
Tilsidst Peer sagde: „Hvis jeg Sandhed ei har sagt,
„Jeg giver Jer min halve Sommerfragt;
Hvis jeg har Ret, mig Skinkerne tilhøre." —
„Top! men hvem dømme skal heri?" —
„Tag, for Exempel, den, som først gaaer her forbi!" —

[1] Gon, sjællandsk Ed, form. for „Gud naade os."

„Ja nok!“ —
Jens mærkede strax, hvad her var at gjøre,
Og snart sig vise lod
For Bonden, som paa Luur med heftig Længsel stod.
„Hør, Landsmand!“ raabte han,
„Jeg har Dispyt med denne gode Mand,
Om dette Skinker er,
Og ikke Lammefierdinger,
Som Han seer hænge der.
Vi vedded har om store Penge.“ —
„Min gode Bondemand! I vundet har,
Den Sag er soleklar,
Det Skinker er, der hænge.“ —
„Men jeg af modsat Mening var.“ —
„Saa har I tabt, min kiere Far!
Jeg i sin Profession saae aldrig saadan Sinke,
Som Lammefierding ei kan skille fra en Skinke.“ —

Den Bonde heel forbaust der staaer.
Ved Bøn og Graad Tilladelse han faaer
At appellere til den førstes Dom,
Som herpaa foran Boden kom.
Niels frem for Boden gaaer;
Indkaldes, spørges, svær,
Det Skinker er.

Den Bonde rasende gav Peder Kiødet hen.
De trende gik
Og fuld Forflegning fik,
Til Jis blev Vand igien.

Nulla regula sine exceptione.

Impromptu, for en Præmie i et Selskab.

Jeg havde netop lært at gaae,
Og var omtrent saa stor, som saa —
Da en af vore Naboe-Præster
For Penge blev min Skolemester.
Jeg troer, der blev hvert Aar betalt
For Kost og Lærdom, alt i alt —
Dog hvad jeg kostet har min Fader,
Jeg troer, mig Læseren tillader,
At jeg med Taushed gaaer forbi,
Helst da det ingen Deel har i
Hvad jeg ham vil fortælle siden.

Som før er sagt, saa var jeg liden;
Men (Skam at tale selv derom)
Fornuft hos mig før Alder kom.
Jeg engang en Samtale hørte,
Som Præsten og hans Kone førte,
Og strax begreb jeg den min Siæl.

I Aften traf det sig ret vel,
At jeg erindrede den samme,
At jeg ei skulde staae til Skamme
Ved disse Priismaterier,

Som sysselsætter en og hver.
Som knyttet Næve til et Øie,
Sig til Opgaven netop føie
De lykkeligen giemte Ord,
Som udaf Præstefolket foer.

Nu skrider jeg til selve Sagen —
Nu ingen Hosten! ingen Bragen!
Nu hver Tilhører tee sig taus
Og agtsom høre paa mit Snaus!

Hver anden Dag min Præstes Kone
Var stemt i den umilde Tone.
Jeg tvende Dage ei paa Rad
Saae hende nogensinde glad,
Og ei i Rad jeg tvende Dage
Saae hende opbragt mod sin Mage.
Aarsagen, skulde jeg fast mene,
Var den, hun sov saa godt som ene
Hver anden Nat; thi Rygtet gaaer,
At Præsten var halvhundred' Aar.

En Morgen som vi allesammen
I Huset vented', at Madammen
Var blid (fordi det var den Tour),
Hun meer end nogen Tiid var suur.
Hun hvisked' ind i Præstens Øre
Et Sprikvort, jeg ei kunde høre —

„Natura," ſvarede min Præſt,
„Paucis, Madam! contenta est!
Paa Danſk, mit Guld! om du vil vid'et:
Naturen nøier ſig med Lidet."
Hun ſagde, ganſke ſpodſk og ſuur:
„Gid Fanden være Jer Natur!"

Mosters Pølser.

Hvis den er sand, jeg sandt fortæller;
(Jeg mener den Historie,
Som du vil strax faae see).
En engelsk Krønike os melder
Om snedig Færgemand, og drukket Hund og Lugt,
Om Reisen over Thems, og Pølser, som ei smukt
Man skaffer sig til en Present.
Hør nu engang!
En Færgemand traf til at have
Til Moster een, hvis ugemene Gave
Til Pølse delicat at lave
Var London rundt bekiendt.
Hun Midler samlede ved sit Talent.
(Hvor mangen Literatus gad,
At Fædre havde ham opdraget
Vel i den Videnskab, at lave Pølsemad!
Man sveder tidt ved Skrift, som man seer vraget;
Men lækker Pølse er en Ting,
Som er i Priis den hele Jord omkring).

Der findes mangen een, jo meer ham Lykken giver,
Jo mere nidsk han bliver.
Saa mod sin Søstersøn var Moster.
Naar han bevidnede sin Lyst
Til Pølse, mødte ham den Røst:
„Betal først, hvad den koster!“

Vi er gemeenlig meest forpikket paa,
Hvad vanskeligst vi kunne faae.

Den Moster havde i Logie
En kræsen mon ami.
De rare Pølser ham anstode.
(De var og virkeligen gode.)
En Snees han kiøbte, eller to;
Med dem han skulde over Themsen roe
(Han ved modsatte Bredde boede).
Den Søstersøn ham roede;
Paa Pølserne, som Kat paa Muus, han gloede,
Men Katte=Frihed havde ei.
Sig aabnede tilsidst for ham til Lykke Vei.
En Hund i Themsen flød,
Som af for meget Vand var død;
Han med sin Baad sig nærmer den.
„Det er jo uret Kours? hvor Pokker vil du hen?"
Udbrød den Fragtende. Han dette knap udtalte,
Før druknet Hund ombord den Færgemand indhalte.
"Hvad, du har nok en Skrue løs;
Vil du forgive mig med giftig Stank, du Knøs?" —
„Knøs! dette Navn sig ikke
Paa den, som tyve Aar har fyldt, kan skikke.
Desuden maae Du vide,
Jeg længe nok for en Dukat maae slide,
Og, naar jeg Moster dette Aadsel bringer,
Dukaten jeg faaer strax; hun med mig aldrig tinger;

Thi det er drukned' Hundes Kiød,
Som hendes Pølse giør saa lækker og saa sød." —

Til Luvart vendte sig den Mand,
Og, som fra Fanden, sprang i Land,
Saasnart de naaede det;
Betalte Fragtemand sin Ret,
Og videre strax vilde gaae.
„Min Herre husker ikke paa,"
Saa raabte Færgemanden,
„At Deres Pølser ligge her igien."
Den Fragter svarede: „gaae du til Fanden
Med dine Hundepølser hen!"
Den anden
Gik Fanden ei til Fanden;
Deels i sit Hiem, deels i sin Baad
Han selv dem aad.

Jødepigen.

Et Fragment.

Jeg synger, som jeg kan, om en ebraisk Skiønhed,
Hvis Dines muntre Glands og Ungdoms ferske Grønhed,
Hvis purpurrøde Mund og Kind, Kulør de Lax,
Har de Ulykker voldt, som jeg skal sige strax.
Dog ikke just saa strax; thi Læseren tillader,
Jeg falder først paa Knæe for alle Skialdes Fader.
Jeg veed vel, mellem os, det ikke nytter stort;
Men jeg dog gjøre maae; hvad Folk for mig har giort.

Du, alle Skialdes Gud, og Vittighedens Dommer,
Som kaldes paa saa tidt, og som saa sielden kommer,
Indblæs du selv min Sang, ifald du haver Tiid,
Og om du ingen har, saa send en Muse hid.
Men send mig ikke en af disse Gadetøiter,
Som strax paa Pinde staaer, naar en Josias[1] fløiter;
Men fremfor alle Ting (jeg taler til en Ven,
For Guds Skyld, søde Faer! ei mine Ord igien)
For alting send mig ei den smagesløse Luder,
Som indgav — — — sit Juleaftens Sludder.[2]

[1] Josias L. Bynch en berygtet Skribent i den Struensseeske Skrivefriheds-Periode.

[2] Hermed sigtes til Jacob Langebeks Skrift fra den Struensseeske Tid: Tanker om Juleaftens Feide 1771. See Anmærkn.

Abelone.

(Fragment).

Jeg synger om en Mand, saa er den gamle Tone;
Hvad, om man sang engang for Løier om en Kone?
En Kone synes mig, maae ogsaa vel gaae an;
Siig Læser! hvad du vil, en Kone eller Mand?
En Kone, siger du; velan! det er en Kone,
Som jeg for Rimets Skyld vil kalde Abelone.

Jeg synger om en Kone. — Hemistichen faldt,[1]
Som synes Læseren en Smule splittergalt;
Men troe, jeg hende nok herefter saa skal vende,
At hun mig ikke meer skal Hemistichen skiænde.

Horats og hans Datter.

(Impromptu).

Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci.

„At gavne og fornøie,
Hav stedse det for Øie,"
Det var Horatses Ord,
Mens han var her paa Jord.

[1] See Anmærkningerne.

Hvad nu hans Ord maae være,
Kan andre Eder lære,
Jeg lærer Jer det ei;
Thi det er af min Vei.
Jeg fort kun vil berette:
Horatſes Datter, Mette,
Endſkiøndt hun ei var gift,
Sit Snørliv fandt for ſtivt.
Glad til Horats hun løber,
Og glad ſin Tilſtand røber:
Jeg har fornøiet mig,
Og gavnet Rom og dig.
Du ſnart af denne Mave
En Datterſøn ſkal have,
Og Rom en Borger faae,
Som gange kan og ſtaae.
At gavne og fornøie
Jeg haver havt for Die.

Horats blev derved rød,
Men jeg, ſom bleg er fød,
Jeg kan foruden Rødme
Om Nytte og om Sødme
Fortælle ſligt og meer,
Som man ſaa ofte ſeer.

Prologer.

En Prolog,

opført den 13de October 1780, i Anledning af Hs. Kongel. Høihed Arveprindsens Fødselsfest, paa Lyst=Theatret paa Fredensborg.

Schwarz.

Hvad nu! Nu er det reent forkeert!
Det hele Stykke er spoleert;
Sieur Nielsen Dækket tør optrække,
Før jeg kan Ryg med Kiole dække.
Jeg Arme for et Øieblik
I en saa sød Forhaabning gik,
At, om ei Evne, dog Umage,
For mildest Herskab at behage,
Dets Naade skulde os tilvendt;
Men Dækket steeg, mit Haab er endt.
Skam faae Theater=Budet Ole,
Som ei endnu har bragt min Kiole!
Og Skam faae Kiolen, for den sprak!
Værst Skam faae han, som Dækket trak!

Seendrægtig Skræder! Ondt dig ramme,
Som langsomt heler Kiolens Skramme!
Kort: Skam faae hver Mands Siæl og Krop,
Som haver Deel i det Spilop!
Og juſt ſkal os Ulykken hænde
Paa en ſaa vigtig Dag, ſom denne:
Den Dag, da os den Lykke ſkeer,
Vi Kongehuſet hos os ſeer;
Den Dag, da Himmelen os ſkienkte
Den elſkte Prinds, ſom ſtedſe tænkte
Ved vores Held ſig lykkelig,
Og liig ſin Stamme viſte ſig;
Den Dag, da vi den Ære nyder,
At ſeierkronte Helt os fryder
Ved ſin Nærværelſe[1] — juſt ſkal
Af alle være meeſt fatal!

Jomfru Winther.

Ja, var jeg Mandfolk, ſkulde Nielſen
Ei længe ſige Tak for Hilſen.
Jeg ſkulde ærlig lønne ham,
For han os giorde denne Skam.

Jomfru Møller.

Alt Haab forſvandt, al Glæde;
I anden Modgang ved at græde
Mit Hierte nogen Lindring nød,
Men ingen Trøſt mod dette Stød.

[1] Hertug Ferdinand af Brunsvig, Dronningens Broder, bekiendt af Seiervindingerne ved Krefeldt og Minden, giæſtede Hoffet fra Begyndelſen af Octbr. til 9 Novbr. 1780.

Jomfru Aaslev.
Jeg Nielsen give skal en Skose,
For mit Humør, Kulør de Rose,
Ved det han giorde os confus,
Faldt lige til Kulør de Puce.

Urberg.
Jeg tager Raad af Jomfru Winther:
Hans Ryg haandgribelige Finter
Skal gives af min seige Stok;
Og hvis han ei faaer dermed nok,
Der vel forbarmer sig en anden.

Elsberg.
Nei, een om een, og to om Fanden!
Jeg skal ham hilse, faaer jeg Lov,
Saa han ei mere har behov.

Preisler.
Vi tabe kun ved ham at prygle;
Bedst er, at vi om Naade trygle
Herskabet først, saa Publikum.

Suhm.
I Venner! hører lidt paa Suhm!
Den Sats er min, og er den rette:
At intet kan vor Skam aftvette;
Men at vi Byen heel omkring
Vil blive latterlige Ting,
Ifald vi ei den Slutning fatter,
Med os at døde Folkes Latter.
Lad væbnet Arm med hvasse Dolk
Forkynde, hvad vi var for Folk!

Vor Kunst vi øve kun for Ære —

Schwarz (sagte).

Og hvad den ellers kan beskiære.

Suhm.

Og faaer den allermindste Plet —
Hvo da kan leve, tænker slet.

Urberg.

Nei, døe!

Alle.

Døe! døe! Men —

Suhm.

Ingen Menner!
Om Eders Ærekierhed, Venner,
Betager Publikum al Tvivl!
I Døden offrer Æren Smiil.

(i Coulissen)

Hr. Regisseur, lad bringe Knive!

(De vise alle en Frygt, som de vil skiule).

Jomfru Winther (sagte).

Alt mine Lemmer blive stive.

Jomfru Møller (sagte).

Mig Himlen frie fra hastig Død!

Jomfru Aaslev (sagte).

Alt døe? Jeg er jo nylig fød!

Elsberg (sagte).

Jeg troer, vi efter Død ei tørste.

Urberg (sagte).

Slet ingen være vil den første.

Preisler (sagte).
Mon ingen dog Indvending giør?

Schwarz (sagte).
Suhm synes ei saa kiek, som før.
Jeg vil et Snit med ham probere.
(Høit)
Men Venner, skal vi ei votere?
Var det ei større Ære, om
Hver af os skrev sin egen Dom?
I Grunden var det vel det samme;
Men Folk kan troe, at vi os skamme
Den ene for den anden, og
Af Skamfuldhed vi Dolken drog.

Hansen (med Knive).
Gid dem med Helsen De maae slide!

Suhm (grædefærdig, vil synes modig).
Person! han skiertser i Utide.
(Mere munter)
Hør, lad os bringe lidt Papiir.

Jomfru Winther (sagte).
„Døe," troer jeg knap mit Votum bli'r;
Og gid det ei blev nogen andens!

Elsberg (sagte).
Skrev Mængden: „døe!" da var det Fandens!

Hansen (med Papiir).
Det slaaer vist ingen Mand ihiel.
(De rive Papiir af 2c.)

Den Lap Papiir kan Bryſtet dække,
Saa Dolken ei ſkal Hiertet ræfke.

Jomfru Møller (ſeer ſig om paa de andre).

Hvis paa hvers Anſigt ret jeg ſeer,
I Dag her intet Selvmord ſkeer.

Schwarz.

Har I nu alle udvoteert,
Saa bli'r mig Sedlerne leveert.

(De kaſte alle Sedlerne i en Hat.)

Hvad? „leve!" Hvem ſaa nedrig er,
Og Liv har meer end Ære kier?

(Han tager nok een.)

Bevare mig! der ere flere,
Som feige tør paa Liv votere.

(Han tager ivrig de andre op, og kaſter med biſter Forundring den ene efter den anden paa Bordet, hvor de andre læſe dem efter, og foreſtille ſig meget forundrede. Førend han aabner den ſidſte, ſiger han ſagte:)

Een har dog vel paa Død voteert?

(Høit, med en foragtende Tone)

Jeg ſeer, at I mig har fixeert,
Og at jeg den maae ene blive,
Som raader til, ſig at aflive.

(Han aabner Seddelen, lægger den forbluffet fra ſig).

Af mig en hellig Eed her gives,

(Sagte)

Saa vidt dog Sagen ikke drives.

(Høit)

At paa min Seddel jeg skrev: døe!
Skrev nogen af dem: leve?

Alle.

Døe!

Schwarz.

Saa Skiebnen os et Puds har spillet.
Vi see, den ei vor Død har villet,
Og, paa det at vi ei omkom,
Har vores Skrift kalfatret om.
Os til at leve Skiebnen tvinger!

Suhm (seer til Coulissen).

See, Schwarz! der Ole Kiolen bringer.

Schwarz.

Os Skiebnen derved vil paaminde,
Vi strax forsøge bør at vinde
Igien vort elskte Herskabs Gunst
Ved vores Flid, om ei vor Kunst.
Og er nu dette Spøg mislykket,
Saa er det dog kun Wessels Skam,
Og Skaden falde og paa ham!
Imidlertid begynder Stykket.

Prolog,

fremsagt den 4de Septbr. 1780, i Anledning af Hds. Maj. Dronning Juliane Maries Fødselsfest, paa Lyst-Theatret paa Fredensborg.

Tør min uvante, svage Røst
Til Danmarks store Dronning tale,
For den usminket Fryd at male,
Som nu opfylder Danskes Bryst?

Nei! Glæden, som i Dag vi nyder,
Paa denne Dag, som gav os Dig,
Den bliver ubeskrivelig,
Fordi den ligner dine Dyder.
Gid og dit Held maae ligne dem!
Os unde Himmelen den Glæde,
At tidt paa denne Dag vi træde
Med lige Ønske for Dig frem.

Chor.

Paa Julianes Fest sig alle Hierter fryde,
Som Ædelmodighed og Dyden haver kier;
Og ofte denne Fryd at nyde
Hver ærlig Cimbrers Ønske er.

Chor og Prolog,

den 4de Septbr. 1783, i Anledning af Hds. Mj. Dronningens Fødselsfest, paa Lyst-Theatret paa Fredensborg.

Chor.

Ei længer vi hørte
Den truende Torden;
Os Himlen bønhørte,
Og glædede Norden;
Den frelste vor Dronning, den naadig os var.
Hver Undersaat zittred' ved gyseligt Rygte;
Han bad til den Høie,
Og Sukke udtrykte
Og taarefuldt Øie
Hans frygtede Tab;
Ham Himlen bønhørte, den naadig os var.

(Tales).

Med Gysen tænke vi tilbage
Paa nys hensvundne Sorgens Dage —
Dog! — denne Dag er Glædens Dag!
Min Læbe taler Folkets Sag:
Den „leve Juliane!" raaber,
For Rigets Held sig bønhørt haaber.
Den ved Dig frelste Moders Bøn[1]
Dig skal tilbede værdig Løn,

[1] Sigter til Dronning Juliane Maries Omsorg for Fødselsstiftelsen i Kbhvn., der iøvrigt først i 1785 modtog hendes Dotation, hvorved den oprettedes i sin nuværende Skikkelse.

Og hendes Suk til Himlen trænge:
Gid Juliane leve længe!
Og end ufødte Børnechor,
Naar de betræde Livets Bane,
Skal stamme frelste Moders Ord:
Velsignet være Juliane!

Chor.

Ei længer vi hørte
Den truende Torden;
Os Himlen bønhørte,
Og glædede Norden;
Den frelste vor Dronning, den naadig os var.
Hver Undersaat zittred' ved gyseligt Rygte;
Han bad til den Høie,
Og Sukke udtrykte
Og taarefuldt Øie
Hans frygtede Tab;
Ham Himlen bønhørte, den naadig os var.

Blandede Digte.

Foraaret.

Et Fragment.

Fast hele Jordens Kreds udraaber Vaarens Pragt.
Bedrøveligt Beviis paa hvad saa tidt er sagt:
At Smagen her til Lands (jeg mener paa vor Klode)
Om ei den værste, er i Sandhed ei den gode.
Ifald mig undes Lov, saa er det min Propos,
At vise, Vaaren ei fortiener Verdens Roes.
Kun Christen Kierlighed ei andet mig indblæste
Den Lyst, at høvle lidt paa Smagen hos min Næste.
(Til Smagens Politur, jeg troer, man bruger Fiil;
Men høvle, syntes mig, faldt bedre i min Stiil.)
Jeg sielden noget troer, som troes af for mange;
Dog hørte jeg saa tidt evindelige Sange
Om Maji-Dagens Lyst, at jeg det Indfald fik,
Engang til Floræ Eng at gaae — og see! jeg gik.
Jeg havde Østerport lagt nogle Skridt tilbage,
Og standsede, for ret ind i mit Bryst at drage
Den Balsom, som saa tidt er liflig siungen om,
Og henrykt raaber jeg: Du Duft af Blomster, kom!
Du Zephyr bring mig den paa silkebløde Vinger!
Da Æolus med Fart mig i mit Ansigt springer,
Vred, for jeg hilsede hans Fætter Zephyr mildt,
Og puster Støv, hvis Lugt fra Balsom let var skilt.
Min Skade lærte mig, at Vestenvinden blæser
Ei altid lige mildt paa Digter og paa Læser.

Men, skiøndt jeg lidet godt hos Flora torde spaae
Af Maaden, som hun strax bød mig velkommen paa,
Min Fromhed gav mig Mod, trods Stormen frem at trænge,
I Haab, at, naar jeg gik opmærksom langt og længe,
En Art af Skiønhed mig vel engang forekom,
Som over Næstens Smag formildede min Dom.
I dette fromme Haab aftørrede jeg Støvet,
Ved hvilket nyligen mig Synet var berøvet,
Og saae den grønne Mark — den var — ja! Herre Gud!
Man veed, hvordan en Mark, naar den er grøn, seer ud.
Den meest Nysgierrige, hvor lidt han end har Stunder,
Sig dog i Tide kan see mæt paa det Vidunder;
Sligt Syn mit Øie kun en slet Erstatning gav
For Støvet, som endnu det følte Svien af.
Dog tys! jeg synes nu den muntre Lærke høre.
Hvad Øiet tabte før, det vinder nu mit Øre.
Men hvad! jeg hører jo blot Klang, og intet meer,
Som naar man regelløs slaaer paa et stemt Klaveer.
Omsonst Køer, Faar og Sviin, som brøle, bræge, grynte,
Med Accompagnement den smukke Sang vil pynte.
Den første Stemme er de andre Stemmer værd;
Men for Musikens Skyld jeg staaer ei længer her.

Endnu var Næstens Smag et Skin af Bifald værdig;
Endnu til nyt Forsøg min Fromhed fandtes færdig —

Brodne Kar i alle Lande.

Ondt og Godt i alle Lande,
Roser sig med Torne blande
Andensteds saavelsom her.
Landsmand! Roserne du tage,
Og af dem du Honning drage!
Men for alting agtsom vær,
Kom ei Tornene for nær!

Naar en Tydsker dig vil lære,
Ærlig, grundig, kiek at være,
Du lærvillig følge ham!
Men, naar en dig stort fortæller
Om Daraussens Bagateller,
Var det sandelig en Skam,
Om du blindthen troede ham.

Naar en Franskmand dig vil lære,
Altid glad og munter være,
Beed til Gud, du ligner ham!
Men adlyde ham, som Kongen
For hver Mode, og for Tongen[1] —
Det var sandelig en Skam;
Vi bør ikke hylde ham.

[1] Tongen o: bon ton.

Som en Britter lad dig være
Patriotens Pligter kiere!
Elske Frihed, lær af ham!
Men, hvis du seer en og anden
Overmodig, vild som Fanden,
Det var fælt, at ligne ham;
Bukke for ham, var en Skam.

Ved den Vælskes søde Stemme
Vi al Sorg, os selv forglemme,
Og henrykte høre ham;
Men, naar han en Grumhed øver,
Som ham Børnebørn berøver;
Skal vi deri følge ham?
Det var baade Synd og Skam.

Paa Spaniolens Viin og Piaster
Jeg Foragt ei daarlig kaster,
Gierne deler dem med ham;
Men, saalænge jeg kan læse
Uden Briller paa min Næse,
Jeg den Stads vil unde ham;
Kunne see, giør mig ei Skam.

Han, som boer lidt under Havet,
Og med Guld er stærkt begavet,

Spare, er en Dyd hos ham;
Men, naar han, tung af Ducater,
Spiser evige Salater,
Saa gid jeg faae Last og Skam,
Om jeg spise vil med ham!

Du, som dine Ahner glemmer
Og al Pragt bag Ploven giemmer,
Du ei nok beundres kan;
Polak! du skal Verden lære,
Om lærvillig den vil være:
Det er under ingens Stand
At han pløier eget Land.

Men at du din Dont forlader
Og med Glavind dig omlader,
Naar du seer en Vandringsmand;
Snorrig synes dem, som mene
(Thi jeg mener ei allene),
At man gierne sige kan
Uden Sværd: god Dag, min Mand!

Du, en Skræk for Tyrkens Rige!
Al din Adfærd kan os sige:
Stor var Ruslands store Zar.
At dig Finkel-Jochum smager,
Og hver Copek dig fradrager,

Derom man vel mumlet har;
Herre Gud! om nu saa var!

Svenſken jeg ſlet intet ændſer;
Han for nær er vore Grændſer,
Og det kunde ſtikke ham,
Hvis jeg gav ham mindſte Lyde,
At han Freden torde bryde;
Fik da Landet Krig med ham,
Hvis var Skammen? Autors Skam.

Jeg den elſkte Danſke priſer,
At Beſkedenhed han viſer,
Sielden Dyd i fremmed Land!
Men, naar han forvidt den driver,
Og alt Fremmed Fortrin giver,
Den en Dyd ei nævnes kan,
Og fornedrer danſke Mand.

Jeg hos kiekke Normand priſer,
At han ſtedſe ivrig viſer,
Han ſit Fødeland har kier;
Men, jeg troer, han giorde ilde,
Om han vilde ſig indbilde,
At der fødes Mennesker
Kun i Engelland og der.

Hædre alle Nationer,
Hade Feil, men ei Personer,
Er vort Selskabs Lov og Lyst;
Hellig Pligt, og største Ære
Er, vor Konge troe at være;
Statens Ønske er vor Lyst:
Glæden boe i Christians Bryst!

Tres humble Serviteurs-Formeldelse

Til Velædle Hr. Ole Dumetius,
Kongelig bestalter Staldskriver,

og

Velædle Jomfrue Antonette Lynge,

Paa Deres Bryllupsdag den glædelige 11te Juni 1777.[1]

O! I, som synge høit og vildt,
Og gjøre hvers Umage spildt,
Som vil opdage, hvad I mene,
Men som opdager alt for seent,
At I har ofteſt intet meent!
O! lader mig nu være ene!

Bliv du og borte, Tydsklands Fat!
Som skrev ynkværdig om en Kat,
Og næsten saa om Renomisten![2]
Du fik dog Tydsken til at troe,
At du var lystig, og han loe;
O, fromme Tydsker! gode Christen!

[1] Ovenstaaende er den Titel, Digteren selv har sat foran denne sin Bryllups-Sang, og saaledes findes den i det Norske Selskabs „Vers-Protocol" Overskriften „Hymenæe", under hvilken dette og næstfølgende Digt findes i tidligere Samlinger af Wessels Skrifter, er tilføiet i Udgaven af 1787.

[2] Tydsklands Fat o: Nar, den tydske Digter J. F. W. Zachariæ (1726—1777); jfr. Anmærkn.

Slig Troe ei findes i vor Egn;
Thi seer min Landsmand mindste Tegn
Til skuffet Slæb i hvad han læser,
Medynksom slænger han sin Bog,
Og siger haant: det stakkels Drog
Har svedet nok for de Fadaiser.

Vi svede ei, Hr. Holk[1] og jeg;
Sandt nok paa vores jevne Vei
Vi kan imellem ennuyere;
Men det slet intet koster ham,
Og jeg faae baade Last og Skam,
Om det mig koster meget mere!

Kom, Hr. Agent! besiæl min Sang:
Saa skal jeg din en anden Gang;
Mig synes vi har Smag tilfælles.
Og dermed til min Hovedsag!
Paa elskte Venners Bryllupsdag
Der burde smukke Ting fortælles.

Min søde Jomfrue Lynge Moer!
Dit Værd, Din Skiønhed er for stor,
Til at besynges af en Stymper,
Der synger næsten i en Smag,
Som den, der sang forleden Dag
Om Kierlighed foruden Strømper.

[1] Agent Hans Holk (1726—1783), bekiendt som Stifter af Kbhvs Adresseavis, Udgiv. af Veiviseren, Aftenposten m. m. jfr. Anmærkn.

Du, brave Mand! læs i mit Bryst
De Følelser, min svage Røst
    Forgieves søger at udtrykke!
Af varme Venskabs sande Fryd,
Som hylder Indsigt, Vid og Dyd,
    Du seer dig ønsket der til Lykke.

I Strophen næst heroven for
Jeg veeg fra de burleske Spoer,
    Og kunde Tonen ei bevare.
Som Digter har jeg vel Uret;
Men Venskab vil undskylde det,
    Og Sandheden skal det forsvare.

Nu, mine Børn! lad mig see,
I skynde jer at blive tre;
    Thi Tvillinger er' rent af Moden.
Skal Barnet ligne Faer og Moer,
Og træde vil i deres Spoer,
    Da bli'r der vistnok godt af Poden.

Ringe men velmeent Dnske

til Hr. Landsdommer Bartholin

og

Jomfrue Helt,

i Anledning af Deres Ægteforening

fra Brudeparrets Wen.[1]

Man spøger nu med de Personer,
Som synge i Ha-stemte Toner;[2]
Hvem som har Uret eller Ret,
Jeg veed ei, vil ei vide det;
Men veed, at hvis man vil befale,
Jeg daglig tusind' Vers skal male,
Saa vælger jeg den Art med Ha!
Jeg kommer ellers slet derfra.
Jeg mener „Ha!" med hvad tilhører;
Med dette Spænd man hastig kiører.
Men den, som Læs maae tage paa
(Den sunde Sands jeg kalder saa),
Han kiører ei saa langt om Dagen. —
Men nu er nok kiørt om med Smagen.

Mit Vers var bleven alt for kort,
Hvis den Indledning ei var giort;
Til den jeg valgte lidt om Smagen,
Blot af en Slump; see det er Sagen!

Gid Du, og Den, som giør dit Vel,
Maae naae fortiente varigt Held!

[1] Om denne Overskrift gielder det samme som om den til foranst. Digt; jfr. Anm. 1. S. 250. [2] See Anmærkn.

Fragment af en Drikkevise.

Den, som aldrig turde drikke,
Turde aldrig noget stort;
Ægte Helte lader ikke
Vandet skylle Modet bort.

Chorus.
Krigeren, for han er Helt,
Takker Vinen i sit Telt.

Paa en Vens 11te Bryllupsdag.

Jeg vil ved dette ringe Skrift,
Den Dag paa hvilken I blev' gift,
Saavidt jeg mægter celebrere.
Min Celebreren klinger saa:
Paa denne Dag gid Fanden maae
I mangen Aaring Tænder skiære,
For I befinder jer saa vel
Paa jeres Legem og jer Siæl!
Fordi Hr. K.... og Madamen
Hver Dag sig glade spise mæt,
Og spørge ei om Tamperret.
Det Fanden længe ærgre — Amen!

Impromptu om Tandpine.

Du, Tændernes uhøflig' Gieſt,
Al Roeligheds og Friheds Peſt,
Du er paa Jorden Vice=Fanden,
Og halve værre, end den anden;
Men ſiig mig, naar du plage ſkal,
Hvi falder juſt paa mig dit Valg,
Paa mig, ſom ſeer kun ſorte Dage,
Og ſorte haver lagt tilbage;
Paa mig, ſom meer ei Kiole har,
Og har den ubetalt, jeg bar;
Hvis Krop knap fire Skilling gielder,
Hvis Aand Bekymring daglig fælder,
Hvis Creditorer er en Flok?
Er dette dig ei Plager nok?
Paa denne Suppe kom en Jævning
Af Mandags og af Torsdags Stævning.[1] —
See der gaaer Meldahl[2] glad og feed,
Som nu af ingen Plage veed;
Forlad du mig, tag ham i Steden,
Og lad ham faae lidt Sorg blandt Glæden.

[1] Mandag og Torsdag, Retsdage for Gieælds= og andre civile Sager.

[2] Meldahl, formodentlig Thomas Hammond M., Medlem af det norſke Selſkab. Jfr Anmærkn.

Til Digterens Hustru.

Impromptu.

Du, som for Din og min Plaseer,
Og hidindtil for intet meer,
Hos mig har sovet!
Du, som jeg svoer en evig Troe,
Og jevnlig afbrudt Natteroe
For Præst har lovet.
Kort: Du, som jeg har Løvte holdt,
Skiøndt det har ingen Skade voldt
Paa smalle Taille;
Du, som jeg kaldte tidt paa Skierts,
Men nu for Rimet i mit Vers,
En sød Canaille!
Dig giør jeg vitterligt, min Moer!
At jeg ei spiser ved dit Bord
For denne Sinde;
Men Klokken fire, ja vel tre,
Med Glæde jeg igien skal see
Min søde Qvinde.

Til Hr. Jens Baggesen.

Ved salig Rasmus Langeland,[1]
Som ikke var Poet, derfor maaskee ei Prakker,
Ved store Belt og Smakker
Udmærkedes kun før
Korsøer.
Men nu er Pokker løs;
En Snees Aars gammel Knøs,
Født der, tør skrive Vers, dem gode skrive,
Som Aftenposten ham skal evig ei tilgive.

Jeg fra Korsøer mindst ventede Rivaler,
Da Baggesen gav ud sit Manifest.

Jeg først saa godt som sidst la'r falde Flag;
Thi, naar man tabe skal, at tabe uden Slag
Er efter mine Tanker bedst.
Rivalen er for stærk og jeg for svag,
Han stiger i sin Flugt, jeg daler;
Men dalende jeg har det Haab, den Trøst,
At tidt jeg læse skal hans Vers med Lyst.

Syng flittig, unge Mand! før Alder giør dig hæs,
Da nøies med dit Lod, dig glad i Yngres Sange læs.
Jeg giver dig et Raad, som selv jeg ikke følger;
Aarsagen — — Taal, at jeg den dølger!

[1] En paa Wessels Tid bekiendt Giestgiver og Kiøbmand i Korsøer. Jfr. Anmærkn.

Men nu et Raad jeg giver dig,
Som var bestandig fulgt af mig:
Korsøerianske Ven!
Mod klog, mod taabelig Kritik
Spids aldrig Pen!
Den sidste derved ufortient
For stor en Ære fik;
Den første, taus, lad blive vel anvendt.
Om Myrias Emanueler[1]
Bidsk til dig skeler,
Saa see du rolig ligefrem.
Til Tidsfordriv engang iblandt,
Naar Tiden er dig lang, du skotte ned til dem,
Som, for du vittig var, i dig Misdæder fandt.

[1] Emanuel Balling, Redacteur af Aftenposten. Jfr. Anmærk.

Brev.

Min kiere Hr. Svoger, velædle Student!
Jeg sender dig herved min Giencompliment.
Det stedse skal være min Lyst og min Ære,
Af Svogeren, Thomas, erindret at være.
Men hvis min Forsikkring for Vaas han anseer,
Saa kan han — men derom snart mundtligen meer.

Hver ærlig med Svogeren vist vil begræde,
At Glæden er nu flyttet bort fra sit Sæde.
Hver ærlig vil ønske, den flytte med dem,
Og i deres Hierter udvælge sit Hiem.

Men siden vi tale nu just om at flytte:
Har Rettens-Betientere ført sig til Nytte
De mig med al Rette tilhørende Skoe,
Og ladet dem flytte i Kiøberens Boe?*

De Rettergangs Folk os saa gierne gad stevne;
Her var nu en Leilighed til sig at hevne.
Fortæl mig derfor, om de stial mine Skoe,
Som, om jeg ret mindes, beløb sig til to. —

* Jeg troer jeg glemte mine Skoe i N.....

Epigrammer,
Impromptuer, Aytaarsbers
og andre Smaadigte.

Kierlighed og Viin.

For Kierlighed er Viin
En daarlig Medicin;
Thi, naar de komme sammen,
Forøges altid Flammen;
Og, naar de sammen kommer,
Saa bli'r der dobbelt Sommer;
Men Sommeren er heed,
Som Gud og hver Mand veed.

Fredsforslag.

Impromptu.

Naar jeg formaaer, jeg gierne vil
En Draabe drikke af og til;
Om hver en Mand og hver Madame
Kun foretoge sig det samme,
De klamredes da ei saa tidt
Om Dit og Dat, og Fias og Sk—.

Hvis nogen Tid jeg faaer i Sinde
(Som neppe skeer) mig at beqvinde,
Da skal et evigt, evigt Nuus
Stadfæste Freden i mit Huus.
Men over denne Impromptu
Jeg alt undseelig er og blye.

Opmuntring til at drikke.

I.

Alt det, som i Ungdommen glæde os kan,
En Kone os giver, os giver en Mand;
Man mærke, at Bacchus her menes med Manden,
Og at jeg Fru Venus forstaaer ved den anden.
Man veed, at for Venus her Døren er lukt;
For ikke med Smerte at savne Madamen,
Saa troer jeg, det er baade billigt og smukt,
At drikke en Draabe, imens vi er sammen.

II.

Mærk derpaa!
For det første
Skal du tørste,
Drikke saa.
Siden, naar
Viin er drukket,
Tørsten slukket,
Nok en Taar.

III.

Efter mine ringe Evner
(Jeg beskeden saa dem nævner)
Jeg ei rettere kan see,
End at den, som gider lee,
Bør imellemstunder drikke.
Wessel! Meier! Fasting! Ikke?

Hurtig Beslutning.

Afholdenhed! Du Vises Dyd,
Som jevn og seig, men varig Fryd
I et langvarigt Liv os byder!
Du tager vel ei ilde op,
At jeg dog heller i Galop,
I kort, men heftig Lyst mig fryder.

Livs-Philosophie.

Impromptu paa opgivne Riim.

Tæl over dine Sind; har du de fulde fem,
Da viid, du kommer ei med dem i Verden frem;
Kast bort to, tre; hvis ei, dølg varlig du har dem,
Og Held og Overflod skal strømme til dit Hiem.

Leve-Regler.

I en Stambog.

Lad Theevandet fare, men heller drik Øl,
Saa lever De til Deres Haar bli'r som Sølv;
Og lyster Dem Døden tilgavns at fixere,
Da aldrigen bedre end sig at movere.
Men om De vil Satanas spille et Puds,
Vær flittig Tilhører i Tempelen Guds.

Diætetik.

I en Stambog.

Lev vel og fornøiet!
Hav stedse for Diet,
  Du ei er ret frisk.
For meget af Kiødet
Saa mangen har dødet,
  Spiis derfor helst Fisk.

Digterens Ønske.

Impromptu.

Hvad Ove Meyers Ønske er,
Det Amtmand veed, det veed enhver,
Han blive vil, hvad han vist bliver,
En Hanrei og en Sorenskriver.
(En Hanrei og en Ægtemand
Er ofte eet i Ægtestand.)

Mit Ønske saa omtrent kan lyde:
Gid ingen Creditor mig byde:
Sieur Johan Herman Wessel flyt
Til Slutterie fra Madam Schiøtt!

Anbefaling

paa en Anſøgning fra En, der ſøgte om Betiening ved Veiarbeidet.

Af nærværende Cujon
Er jeg ret en ſtor Patron.
Mere værdige Perſoner
Blandt vor Chriſtenheds Cujoner
Sikkerlig der findes ei
Til at trippe paa en Vei.

Med en Gave til de Fattige.

Skrevet i en andens Navn.

Den ſextende i Februar
Min dyrebare Fader var
Fød;
Jeg gierne, ved ſlig Leilighed,
Gav Skillingen til den, ſom leed
Nød.

Til * * *

Du ſkienktes os af Himmelen,
Og fire Gratier der bleve,
Der ſildig blive tre igien;
Til Nordens Zier du længe leve!

Ved en Vens Bortreise til Norge.

Snart Du i elskte Land skal være,
Hvor først Du aanded' Troe og Ære,
Hvor Mod og Godhed sammenboer.
Siig til vor Roes de norske Sønner:
At vi paa Landsmænds Dyder skjønner,
At vi Dig evigt Venskab svoer.

Livets Cirkel.

Alting i en Cirkel gaaer:
Dyder, Følelser og Laster.
Den, som altid fremad haster
Og betids ei stille staaer,
Haster, uden det at vide,
Til den Grad af Cirkelen,
Hvor, for ei at komme hen,
Han indbildte sig at stride.

Kronen selv for alle Dyder:
Gudsfrygt, Frankrig overdrev,
Saa fra største Dyd den blev
Størst iblandt de største Lyder;
Frankrig troer at tiene Gud
Ved at slagte Legioner,
Troer at følge Himlens Bud,
Naar det Helveds Dusker kroner.

Afskeds-Sang.

Til en Ven i det norske Selskab.

Kiekke Landsmand! Held dig følge!
Ærligt Venskabs Ønske er.
Brødres Taushed skal ei dølge,
At du var vort Selskab kier.
Med oprigtigt Venskabs Harmonie
Hver retskaffen Broder stemmer i:
Kiekke Landsmand! Held dig følge!
Ærligt Venskabs Ønske er.

Vers efter opgivne Riim.

I.

Naar Doris vil sin Haand til mine Læber føre,
Naar hendes Englerøst fortryller agtsomt Øre,
Naar hun nedlader sig, at hvile paa mit Skiød,
Hvor ønsker da min Siæl, jeg var elskværdig fød!

II.

Vel den, som haver lært i Ungdomstid at høvle,
Han kan for et Chatol faae fire, fem Par Støvle;
Behøver han dem ei, saa kan han kiøbe Lax,
Skoe, Pocher, Terpentin, Huustømmer, Steen og Sax.

III.

Trods Rigdom, ja Forældre trods,
Taer vittig Pige ingen Klods.
Vel er Forældres gamle Mening,
At de skal stifte Børns Forening;
Men Døttrene, de veed at skrømte,
Man har vel og hørt dem, som rømte,
For ei i sure Æble at bide,
Og ei forhadte Favntag lide.
Kort sagt: de Gamle har, og Unge deres Skikke.
Jeg holder hermed op, og Pennen vil afslikke.

IV.

Naar Graven skal mit Støv i tause Bolig giemme,
Sophie! jeg dit Værd ei følesløs skal glemme;
Ifald, som Ordet gaaer, mig gunstig Himmel gav
Det Held, den Skabnings Priis[1] at skue i min Grav.

V.

Jeg Pigers Selskab ei kan savne
I Kiøbenhavn og andre Havne,
Naar jeg i Nestved har den Lykke
At see Sophie, Kiønnets Smykke.

---

[1] den Skabnings Priis o: Skabningens Herlighed.

Raad mod Kighoste.

Indrykket i Aftenposten.

Tør jeg besvære Aftenposten
Med ringe Raad imod Kighosten:
Stød Nelliker en Aften smaae,
Kom dem i Viin og drik dem saa.
Hvis du er ikke inden Aften
Som den, der aldrig havde havt'en;
Saa kan du sige allensals:
Hr. Medicus! Løgn i jer Hals.

Bøn til Luft-Skipperne.

I, som med brændbar Luft Maskiner fylde,
Hvad vilde mangen Mand ei Eder skylde,
Ifald I pumped' leus
For den Ingrediens
Vor Byes Jesabeller,
Som hverken I, jeg ikke heller,
Maaskee slet ingen tæller;
Og samme strax igien i Luftmaskiner pumped',
Og nøie valgte Vinden saa,
De Land ei kunde naae,
Men midt i Havet dumped'!

Og er hos nogen af jer ledigt Sted,
Han tage min Bekymring med
Ombord,
For billig Fragt og gode Ord.

Nytaars-Vers.

I.

Min lille vakkre Madam Knudsen!
Ret ligerviis, min Mo'er, som Strudsen
Man siger uden mindste Meen
Fordøier Jern og Staal og Steen:
Saaledes skal det mig fornøie,
Om De Fadaisen kan fordøie,
Som jeg har lagt paa dette Blad.
Falleri Fallera Fallerad.

Nu fik min Indgang da en Ende,
Nu vil jeg mig til Texten vende;
Min Text i disse Ord bestaaer:
Madam! et glædeligt nyt Aar!

II.

Du lille vakkre Karen Bach!
For hvert et mødigt Sting, Du stak
Paa en mig høist nødvendig Frak,
Som sprak,
Tak!

P. S. Lyksaligt nyt Aar.

III.

Skiæbnen gav Dig glatte Kinder,
Skiæbnen gav dig lyse Haar;
Lidt Forstand, den gior ei Hinder,
Naar Saturnus engang faaer
Reent afplukket dine Haar,
Og bekruset dine Kinder.

IV.

Du har Alt, hvad kan ønskes dig,
Saasnart Du har kun dette ene:
Dig altid lykkelig at mene;
Meen saa, min Ven! vær lykkelig!

V.

Du giftes vil; gift Dig, med Gud!
Hvad Glæde lover ei en Brud?
Men Pokker selv har skabt, min Ven!
Et bandsat Ord; det Ord er: Men.

VI.

Gid jeg maae see, Du stedse bliver,
Hvad jeg Dig kiendte for i Fior!
At sige: troe i Drik og troe i Ord.
Mit bedste Ønske jeg Dig giver.

VII.

Jeg ønsker Dig, Monfrere!
I Aar saa skikkelig at være,
Som Du var skikkelig i Fior,
Og saa god roelig Nat, min Broer!

VIII.

Mit Ønske er lidt nyt, dog, troer jeg, mere plat:
Gid Du i dette Aar maae finde Dig en Skat!
Dog paa den Condition, at Du gjør ei som somme,
Der hitte den iblandt i trygge Næstes Lomme.

IX.

Du yndte mangen kiøn Matrone;
Jeg ønsker: gid Du ei faae Kone;
Thi Du maae sikkerligen troe,
Du blev da paa Jus Talio-
nis
vis.

X.

Du har Skiønhed, Du har Dyder,
Som henrykker os, Dig pryder,
Det er baade vist og sandt;
Men naar nogen Dig vil sige:
Du er Engel meer end Pige!
Troe, min Moer! det er ei sandt.

Gravskrifter over Digteren,

af ham selv.

I.

Han uden Drik var sielden glad,
Hans Støvlehæle gik han skieve,
Han ingen Ting bestille gad,
Tilsidst han gad ei heller leve.

II.

Han syntes fød til Bagateller,
Og noget Stort han blev ei heller.

Paa en Skive,

som en aftrædende Fuglekonge gav til det kiøbenhavnske Skydeselskab.

Jeg nød, hvad Jordens bedste Konger nyde,
Den Fryd, blandt Venner, som en Ven, at byde;
Jeg nød, hvad ingen Jordens Konge nød,
Ustyrret Roe, da man mit Scepter brød;
Jeg kan, hvad ingen Jordens Konge kunde,
Min Magt og Kongenavn en anden unde,
Forlade uden Suk min Herskerstand,
Og synge: leve værdig Eftermand!

Lykkalighed.

Lykkalig du, som veed (og ei af dit Exempel)
At sand Lykkalighed forgylder ei sit Tempel,
At det, som Hoben Navn af Lykkens Tempel gav,
Er kun dens Drabsmands Slot, opbygget paa dens Grav.

Du kiender Høiheds Kaar og kiedes ei ved dine,
Du veed dens Aasyn bær en kunstlet Glædes Mine,
Og at hver Muskel der ved Kunst afrettet staaer
Og praler af en Fryd, der ei af Hiertet gaaer.

Du Lykkens Tempel fandt i dine ringe Hytter,
Hvis lave Bygning dem mod Avinds Storm beskytter,
Hvor Nøisomhed har nok, hvor Ærlighed er Dyd,
Og Hiertet aandes ud i rene Læbers Lyd;

Hvor Egennytten ei har underkiøbt de Arme,
Som krystede din Barm mod dine Venners Barme,
Hvor efter Fordeel blot udlærte Skiønne ei
Til kolde Beilere uddele Ja og Nei;

Hvor i Naturens Sprog, naar Elskende sig sige:
„Du er min egen Dreng, du er min egen Pige,“
De mere have sagt, end alt hvad sige kan
Et Sprog, som bliver lært og hørt som en Roman;

Hvor ærbar Skiønhed let undværer Guddoms Navne,
Og tør foruden Eed sin ømme Elsker favne,
Hvor Doris i din Arm sig i sin Himmel troer,
Skiøndt for at sige det, hun mangler Modens Ord. — —

Om den ugifte Stands Fordele.

I.

Reis Vereſtøtter op for hvem du vil, Krabat!
(Jeg taler her til dem, som rime hen i Taaget,
Som skrive Sider fuld, men dog ei sige noget,
Hvis ganske Poesie er Vittigheds Sabbath)
Ja Vereſtøtter sæt du kun for hvem du vil,
Kun den ugifte Stand er det, jeg vil besiunge;
Kom hører paa min Sang, I Gamle og I Unge!
I aldrig hørte før saa majestætisk Stiil.
Naturen siger os, at Frihed er vor Lod,
At vi foragte bør, i hvad det er for Kiæder,
Og jeg af denne Sats fornuftigen udleder,
At Vegteskabet er just ei Naturens Raad.
See Fuglene paa Kviſt, og sand saa mine Ord;
Af dem kan Du og jeg og hele Verden lære,
Hvordan man elske kan og derfor frie dog være. — —
Et Blomster brækkes tidt, midt i sin Foraars Flor,

Og ligesaa det gaaer nu ogsaa med mit Vers:
Just paa det høieste da nu min Geist var stegen,
Saa faldt den ned med eet; min Sorg er derfor megen,
Og for at faae et Riim, jeg taler uden Skierts.

II.

Jeg troer, jeg i en Bog har læst,
At Ægteskab er Friheds Pest;
Jeg læste i en anden,
At Ægteskab var værr' end Fanden;
Jeg læste i den tredie,
Som var den værste af de tre,
Og kunde jeg erindre dette,
Saa skulde jeg det her fremsætte.

Til Mad. Juel

i Anledning af den 9de Februar 1780.[1]

I.

Gid du maae mange Penge eie!
Dig frugtbart vorde Ægteleie!
Det er i Korthed hvad jeg veed
At ønske i Gesvindighed.

II.

Bliv, søde Madam Juel! mod al Formodning riig!
Og henlev dette Aar og mange lykkelig!
Saa at vi længe maae den sieldne Lykke nyde,
At finde Normands Siæl logeret hos en Fyde.

[1] Vertinden i det norske Selskab, hvis Fødselsdag 9de Februar var.

Et Brev med en Skilling inden i og disse Stropher.

Tag disse poetiske Dampe
Fra mig Hr. Geheimeraad Stampe!
De Dampe de stikke deri,
Jeg ønsker: gid leve maae J.

Forsmaae ikke indesluttede liden Present.

Til en Bortreisende.

1

Formeld min Respect,
Din liderlig' Knegt,
Til Caspar[1] om saa du behager.

J. H. Wessel.

2

Formeld ogsaa min,
Dit liderlig' Sviin,
Ifald at ei Fanden dig tager.

Joh. Wibe.

Til Johan Randulff Bull,

i Anledning af Bekkasin-Jagten, da en Ladning Hagel dalede i hans Hat.

Engang en ret forvoven Jyde
Med Hagel paa en Thrønder vilde skyde,
Men fik hans Pande ei i sønder,
Nei, der skal Kugle til en Thrønder.

[1] J. H. Wessels Broder. Jfr. Biographien.

Til O. G. Meyer.

O Meyer! du er ſtor,
Du er vort Selſkabs Støtte;
Du ſtifted' det i Fior
Til hele Verdens Nytte;
Sytten hundrede fiir og halvfierds
Gielder ikkun dette Vers.
O Meyer! du er ſtor,
Du ſtifted det i Fior.

Impromptuer.

I.

Sic Venus in vinis, ignis in igne fuit

Kiere Børn, ta'er Jer vare;
Elſkov er en enkelt Snare
(Mærker, af en enkelt Traad);
Men gior Vinen Halſen vaad,
Vi da viſtnok Tak ſkal have:
For jer Hierte for jer Mave
Begge ſteds er Ildebrand,
Som kun ſlukkes ſlet med Vand;
Thi ſom jeg tilforn har ſagt,
Ild derved til Ild bli'er lagt

II.

N. N. er mit Navn,
Drikke er mit Gavn.
Er der Punſch og Glaſſer,
Symbolumet paſſer
Paa enhver iſær,
Brødre! iblandt jer.

III.

Afholdenhed er en deilig Dyd,
Men Uafholdenhed gi'er ſtørre Fryd;
Maaſkee for jeg ei bedre vidſte,
Jeg lider nok ſaa godt den ſidſte.

Om Jagten.

Med Afſkye tænker jeg paa det barbarſke Hierte,
Som grumme Menneſker ved Hundes Biſtand lærte
At ſøge Tidsfordriv i at udøſe Blod.
Det var en feig Barbar, ſom Mangel kun paa Mod
Forbød mod Menneſker ſin Voldſomhed at vende;
Men de af Skovens Dyr, ſom ei til Grumhed kiende,
Dem kan man myrde frit og uden Frygt for Straf,
Og derfor uden Frygt paa disſe Valget traf.
Nei Venner! Mord og Blod ei ægte Vellyſt give;
Vi ere Jægere, men intet Kræ aflive;
Henſigten af vor Jagt er Liv at give dem,
Som uden vores Hielp var aldrig kommen frem.

Under afdøde Skueſpiller Londemanns Portrait.

Man ſukker, for han er ei meer,
Man huſker hvad han var, og leer.

I Professor Gamborgs Stambog.

Si jamais de ma vie,
Cher ami, je t'oublie,
Que l'avis de mon médecin
Me fasse haîr le bon vin.
Après un serment si affreux,
Il est à gager mille contre cent,
Que je vous aimerai tous deux incessament.

Copenhague, 2 *Juillet* 1777.

Digte, som i Tidsskrifter eller ved mundtlig Tradition ere tillagte J. H. Wessel.

Elegie.

Mit Die fordum for dig maled'
Den Ild, som bobler op mit Blod,
Det til dit Hierte ydmyg taled',
Dit Guddomssmiil det skienked Mod.

Det saae dig ved min Uheld grœde,
Min Skiebne jeg velsignede.
Ach! min Ulykke var min Glœde,
Mig viste, du mig elskede.

Jeg ønsked' i din Favn at ile,
Naar Diet uformærkt fik see
Sin Guddom venlig til sig smile,
Og Himlen ad sin Yndling lee.

Men Avind Gift kom i vort Bæger,
Mit Hierte fik sit Banesaar;
Dets Plage ingen Hermes læger,
Min Lykke, Haab og Liv forgaaer.

Skal jeg, som feig ufrygtet Slave,
Dit Tab kun klynke, Lalage!
Du veed, jeg Hevnens stolte Gave
Til dig allene offrede.

I, som Cytheres Magt tilbede,
Hør vor Catull,[1] hvor sand, hvor sød:
Den skiælver for sin Piges Vrede,
Der ikke skiælver for sin Død.

Du reiser, skal jeg dig ei skue?
I Hiertet staaer dit Billede;
Der brænder i cytherisk Lue
Min Vellyst og min Lidelse.

Du reiser — jeg kun Ønsker haver —
Ach tør jeg yttre dem for dig?
Hvad Parce skiænker mig de Gaver,
At selv dig gjøre lykkelig?

Gravskrift over Pilen-Palen.[2]

Her hviler Pilen, den salig Mand :,:
Som var fattig og skaldet moxen
Og holdt saalænge paa Paradoxen,
Til han mistede sin Forstand.

Det var fatalt med den salig Mand :,:
At al hans Eiendom var Kroppen;
I hver en Gade de raabte: stopp'en,
Til det stopped' med hans Forstand.

[1] Joh. Wibe.

[2] Dette Digt tillægges i Almindelighed Wessel. Egentlig er det nok deels af Wessel, deels af andre det norske Selskabs Medlemmer. I Afskrifterne af det norske Selskabs Versprotokol findes det uden Navns Underskrift. I det Register, som er tilføiet en i Norge opbevaret Afskrift af Protocollen, nævnes W. som Forfatter, men det har neppe anden Hiemmel end Afskriverens, Pastor H. J. Hansen. (See Biogr.) Pilen-Palen er B. D. Prahl.

Det var curieus med den salig Mand :,:
At han havde (det tør jeg bande)
I Christenheden den største Pande,
Men dog misted han sin Forstand.

Men meer curieus med den salig Mand :,:
Det skal I høre: det var dette,
Som jeg nu kortelig vil berette,
Hvordan han misted' sin Forstand.

Det kom paa Snak med den salig Mand :,:
At hvo en yndig Kone haver,
Han har den største af Lykkens Gaver,
At sige, naar han har sin Forstand.

„Og nei, min Sicel," sa' den salig Mand :,:
Og viste frem sin glubske Taille,
„Og nei, min Sœl, men en god Bataille!"
Men saa misted han sin Forstand.

Saa havde han tidsnok, den salig Mand :,:
Gal det var 'en, og gal det blev 'en,
Vi kunde intet gjøre med 'en,
Da han misted' sin Forstand.

Saa bindegal blev den salig Mand :,:
At alle Folk, som gik forbi 'en,
De tænkte Diœvelen stod i 'en,
Saa reent fløiten var hans Forstand.

Tilsidst crepeerte den salig Mand :,:
Men om det Mangel var paa Føde,
Eller Galskab, hvoraf han døde,
Det gaaer langt over min Forstand.

Det maae man si'e om den salig Mand :,:
Det var en ypperlig Studenter,
Og hans Pund gav smukke Renter,
Før han misted' sin Forstand.

God rolig Nat nu, min salig Mand :,:
Mange Tak for godt Bekiendtskab,
Og jeg udbeder mig Hans Venskab,
Naar Han kommer til sin Forstand.

Til evig Roes for den salig Mand :,:
Naar Paradoxen sig høre lader,
Saa raaber alle: det er Pilader,
Thi Pilen mistede sin Forstand.

I en Hof-Poets Navn.

Hvo af jer Hofkrabater
Er Skyld, at de Cantater,
Som jeg for Eder malte,
Er ei endnu betalte?
Jeg beder, efterdags
De maae betales strax.

Impromptu over en besværlig Hestepranger.

Den Mand, som sælger Heste,
Han giorde vel det bedste,
Ifald han gik sin Vei,
Thi man ham lider ei.

Kierlighed og Smørrebrød.

(Efter Opfordring i et Selskab, hvor man kun fik Smørrebrød.)

At Smørrebrød er ei min Mad,
Og Kierlighed er ikke Had,
Det er Alt, hvad jeg veed
Om Smørrebrød og Kierlighed.

Gravskrift over en Ven.

(En Spøg i norske Selskab.)

Jeg salig Ove Gierløv Meyer
Begik Sottiser, som jeg pleier,
Men denne Gang begik jeg fem,
Den sidste var dog værst blandt dem;
Thi gik jeg hiem, skar ud min Strube,
Og sidder nu i Helveds Grube,
Hvor nu den lede Satan eier
Mig, salig Ove Gierløv Meyer.

Over Smagen.

(Omtrent 1779).

Malheur au maitre fou, qui rime bien et pense;
Il le perdra un jour, ce bon-sens, qu'il encense.

Paa Dansk:

Den, som i sine Vers ned til Fornuften sank,
I disse Tider fik saamænd kun Stank for Dank,

Da Sophie var i Kirke.

Sophie! Du hører Guds Ord,
Imens vi her rundt om et Bord
Misunde vor Herre den Lykke,
At røve vort Selskab sit Smykke.

Da Chloe var i Kirke.

Indgiv din Tiener, store Gud,
At han sin Præken ei for længe trækker ud!
Din Tiener sparer du en Deel af sin Umage,
Og vi des før igien vor Pige faae tilbage.

Til en Mand,

hvis Barn faldt ned fra anden Etage uden at faae Skade.

Din Sicel af ingen Kummer veed,
Du ei af Næringssorg antastes,
Og Børn du avler, som kan kastes
En femten, sexten Alen ned.

Impromptu ved Offring.

Som udi andre Ting, saa og udi min Gave
Fra de gemeene Folk jeg mig adskille vil;
De offre Lidet af det Meget, som de have,
Jeg offrer dig alt mit og — lidt af andres til.

Til en Viintapperdreng,

i Viinkielderen paa Hiørnet af st. Kiøbmagergade og Skindergade.

Hør du søde rare Fyr,
Du, som altid er ved Muffen,
Laan mig tvende Mark af Skuffen;
Vinen den er her saa dyr.
Lund[1] tre Mark for Flasken ta'r,
Og jeg kun den ene har.

Svar i Viintapperdrengens Navn.

Søde rare Wessel, Faer,
Du, som aldrig er ved Muffen,
Hvis jeg laante dig af Skuffen,
Var jeg sandelig en Nar.
Drik, som du har Penge til;
Lund[1] ei creditere vil.

Til Agent Holk.

Agent Holk,
De Fattiges Tolk,
Sygekassens Patriark!
Jeg dig sender her en Mark,
I det Haab, at Himmelen
Giver en Ducat igien.[2]

1 Viinhandleren.

2 Holk gav i sine Avertissementer, hvorved han opfordrede til milde Gaver, som han modtog og besørgede, Anviisning paa Himlen, der skulde betale Gaven igien multipliceret.

Geburtsdags-Carmen

i Anledning af S. T. Hr. Skrædermester H. A. Jensens Fødselsdag.

Recitativ.

Stiig, svøbt i sorte Stormsky'r Tordnens Gud!
Af dine Lynilds-flammesvangre Huler,
Laed Helvedes Kanon med sexten Kugler
Og saluteer med sexten Tusind Skud.
Slyng Underverd'nens gnistrende Raketter
I Skokketal mod Skyen op,
Saa de beskinne alle Bierges Top,
Som Himlens Stierner i de klare Nætter.
Træd alle Luftens Hære i Geleder,
Formeer Colonner mellem begge Poler,
Giv Agt! og præsenteer Gevær!
Fremad Marsch og retter Jer!
Og nu forkynd det høit, du hule Torden!
For alle Himle og for hele Jorden,
Gientag det Skov og Bierg og Dale,
Saa høit som I var splittergale:
Det er Hr. Herman Anton Jensens Fødselsdag!

Chor af usynlige Aander.

Fem Faar og fire Gieder,
Gid Jensen nyde alle Glæder,
Som følger af at være Skræder,
Med sin Marie i Forening;
Det er saagu vor sande Mening.

Chor af Giesterne (som alle ere drukne.)
Gid han; gid han! — ja gid vi bare kunde,
Men det er som en Prop sad fast i vore Munde,
Saa opfyldt er vor hele Himmelsiæl
Af lutter Ønsker for hans sande Vel.
Ja gid han! gid han! ønsker alle Sole,

Og vi Planeter med, maae kunne flette Been
Og føre Naal og Traad, saalænge der er een,
Som bruger Buxer eller Kiole.
Og naar saa Døden, o! gid sildig, træder
Paa Nakken af den kiere Skræder,
Ja saa! Ja saa!
Lad Verden og forgaae. —

(Der høres Hyl, Tuden og Skraalen af de usynlige Aander.)

Gravskrift over en heel Familie.

Her hviler Krigsraad N., den Store, Store, Store,
Kun Himlen veed hvad Godt, han giore, giore, giore.
Her hviler og hans Frue lille —
Pille, pille, pille;
Det ei Limagen lønner
At tale om hans Sønner;
Men jeg kan ei bare mig for Latter,
Naar jeg tænker paa hans salig Datter.

Sønnen til sin Moder.

Kiere Moder huld,
Gjør i Guld
Al jer Uld!
Thi jer Pode — vel det mærk! —
Han er ei i Pungen stærk.

Gravskrift.

Her ligger Lieutenant Stabel,
O vee, heel miserabel
I Veiret med sin Snabel,
Og er ei nu cabapel
At bruge meer sin Sabel,
Som var ham meest aimabel
Næst Brændeviin og Fabel.

Umueligt Venskab.

To Acteurer i een Rolle,
Tvende, beilende til Een,
Og to Hunde om eet Been,
Aldrig kunne Venskab holde.

Til Digterens Hustrue,

paa hendes Fødselsdag.

Gid i mange glade Dage
Du den søde Fryd maae smage,
At see Jonas om dig gaae;
Men hvis end du vil med flere
Vore Værelser meublere,
Ydmygst dog jeg bede maae:
Dinene ei blive blaae[1]

[1] Wessel og hans Kone havde brune Øine, deres Søn derimod blaae.

Til O. G. Meyer.

I Anledning af hans Læredigt om den ringe Stands Fordele.

Vort Selskab du ærer,[1]
Du Nøisomheds Lærer!
Er det ikke sandt?
Dit Vers var en Kierne,
Man læste det gierne, —
Naar man blev det vant.

Over en Skiendegiest eller arrig Kone,

som havde plaget Digteren for det, han skyldte hende.

Hun er død, hun er begravet;
Fred fik jeg og Nabolavet.

Over en Brygger.

Her ligger Walt,
Han giorde Malt,
Og det var Alt.

Parodie over et Vers med opgivne Riim.

(Det parodierede Vers:[2]

„Pigerne i Magle-Olse
„Forstaaer at lave herlig Pølse,

1 Vort Selskab du ærer o: du gior det Ære, hædrer det.

2 Dette skal være af B. G. Sporon, Forf. af det berømte Værk over eensstydige Ord; Verset er et skiemtsomt Impromptu, som Wessel paa samme

„Man sætte Olse for, man sætte Olse bag,
„Pølsen beholder dog sin Smag."

For Deres Vers har jeg stor Reverence,
Høivelbaarne Hr. Raad=Konference!
Man sætte Raaden for, man sætte Raaden bag,
Conferentsraaden beholder dog sin Smag.

Gravskrift over en Lænkehund.

Jeg Tyvene greb an, Galanerne lod gaae,
Dermed var Herren tient og Fruen ligesaa.

Maade parodierede. Sporon blev Conferentsraad 1784; disse Vers ere altsaa fra Wessels sidste Levetid. Olsemagle (som Sporon omvendte, for at faae Riim til det ellers i vort Sprog ikke rimelige Ord Pølse) er en Landsbye i Siælland.

Anmærkninger.

Kierlighed uden Strømper.

Jeg veed ikke om det er noget Tilfældigt, at de handlende Personer her udgiøre samme Antal som i Tragoedien Zarine af Johan Nordal Bruun, et efter de franske Mønstre skrevet Sørgespil, der flere Steder har foresvævet Wessel. Rhetea har sin Fortroelige i Nitocre, ligesom Grete sin i Mette, Stryange har sin Lorano, ligesom Mads sin Jesper; Zarine har ingen Fortroelig hos Bruun, Johan v. Ehrenpreis har heller ingen særegen Fortroelig hos Wessel. I Hensyn til Characteer og Handling gielder iøvrigt ingen Parallel mellem de to sidstnævnte; naar nogen saadan i denne Henseende skal drages, maae Stryange og Johan staae sammen.

S. 19, 20, 29, 30 o. fl. St. Til Sammenligning med disse parodiske Steder aftrykkes her følgende Brudstykker af Tragoedien Zarine. Man vil i det første finde Sidestykket til Madses Raserier (3 Sp. 1 Optr.), og i det derpaa følgende (Monologen af 2 A. 1 Sc.) erindres om Mettes Formaninger til Johan, 4 Sp. 1 Optr.: Bør Du ei sige først, hvordan dit Hierte splittes ꝛc.

(See S. 29, indtil:

Vræng Munden, vrie din Krop, bær dig som du var gal,
Og naar Du det har giort, bestiæl saa din Rival).

Zarine.

1 A. 5 Sc. Stryange (allene):

Ach Himmel! hvilket Skridt! hvor er jeg? hvilke Tanker!
Af Skræk, af Skamfuldhed mit grumme Hierte banker,
O Guder, o hvi slaaer ei Vredens Torden ned
Og knuser en Barbar og straffer Grusomhed?
I tøve! nu velan, alt meer mit Hierte hærdes,
Jeg snart ei længer skal for Guder selv forfærdes.
Til Laster jeg alt meer og mere Styrke faaer,
Om Pligt og Dyd og Gud al Tanke mig forgaaer. — —

Stryanges Monolog (Zar. 2 A. 1 Sc.) har udentvivl givet Wessel Anledning til Johans Declamation (K. ud. Str. 4 Op. 1 Op.)

Johan.

O! hvilken Qval og Strid! Mit Hierte splittes ad!
Dyd! Elskov! kan I to ei søbe af eet Fad?
— — — — —
Mit Hierte revner snart; jeg elsker Eder begge:
Du, Elskov, er mit Liv, du, Dyd, min Kieledægge!
— — —
Min Kieledægge, Dyd, ja Seieren er din,
Du ene herske bør i stolte Heltes Sind.
Viig, lille Snottede, som skyder Folk med Pile,
Som til mit Uheld har min Grete lært at smile,
Min Grete? Nei. Hvis da? maaskee Mads Madsens? Ja!
Jeg skiælver ꝛc.

Zarine 2 A. 1 Sc. Stryange (allene):

Hvad Strid udi mit Bryst, en Ild den anden møder:
Af Ømhed nu for dig, Rhetea, Hiertet bløder,
Nu Sacers Dronning vandt og hendes Ydighed
Udjager af mit Bryst min første Kierlighed. —
Nu Pligt og Eed igien mit Hierte sønderriver,
Min Elskov hader jeg og selv min Bøddel bliver.
Ja, Dyd, Uskyldighed! du har, jeg føler det,
Du har i Himlen den, som vaager for din Ret —
Men Sacers Dronning — Nei jeg Dyden overvinder,
Jeg glemmer Eed og Pligt, og ingen Lov forbinder —
Dog — hvorfor glemme Pligt? Jeg Dronningen har kier:
Det er: jeg agter høit Dyd og Fortienester — —
Men kan Meenederie paa denne Grund undskyldes?
Nei Lasten dog omsonst med Dydens Glands forgyldes:
Hvad har Rhetea giort? Mon hun lastværdig er,
Fordi jeg ønsker det og har en anden kier?
Dog har Lorano sagt — — Men see, der er Zarine,
O! Himmel! hvilke Træk og majestætisk Mine!

Dog er det ikke blot i denne Monolog, man træffer Steder, hvilke Wessel fornemmelig i det Ovenstaaende har ladet sin Johan parodiere; til Følgende, af en lang Monolog af Zarine selv (i 4 A. 1 Sc.), har han ogsaa tydelig sigtet:

O hvilket Hiertestød! det blev mig Dødens Bud!
Jeg seer til hvilken Strid jeg da blev fordret ud.

O! Elskov! skulde du mod Dyd i Hiertet stride,
Hvor vilde det dig gaae? Hvad maatte jeg ei lide!
Skiøndt yndet af min Siel, du rene spæde Lyst,
Dog maatte give tabt for Dyden i mit Bryst;
Ja himmelsendte Dyd! mit Hiertes Herskerinde:
Du bør, du maae, du skal mod Elskov Seier vinde,
Du fra min Ungdom var min Fryd, min Roe og Løn:
Viig derfor, Elskov, viig, du Hiertets yngre Søn.[1]
Men kunde disse to forenes i mit Hierte,
O Himmel, det var alt, hvad jeg af dig begierte — —[2]

S. 9.

Jeg kiender mig for vel til mig at bilde ind,
At hele Verden var udi et Kalveskind,
Fordi jeg byttet bort en Elsker for en anden.

ɔ: jeg har ikke den Indbilskhed at troe, at Verden skulde være lille nok til at lægge Mærke til, eller bryde sig om, at jeg osv. Talemaaden at have Verden i et Kalveskind, som endnu af og til kan høres, bruges om Personer med indskrænket Forestillingskreds, der mene sig Gienstand for almindelig Opmærksomhed. Jfr. C. Molbech, Danske Ordsprog. S. 325, hvor Talemaaden lyder: „Han mener, at al Verden slæber efter ham i et Kalveskind" ɔ: han har store Indbildninger om sig selv.

S. 37.

„Skal Skiæbnen med sit Had vel gjøre mig en Sag."

I 1ste og 2den Udgave af K. u. Stpr. staaer „Smag", hvilket i 3die Udgave af 1776 (i den Gyldendalske Samling af „nye originale Skuespil" I) er rettet til „Sag", hvilken Læsemaade følges i Udg. af Wessels samtl. Skrifter af 1787. „Smag" menes at være det tydske Smach. „Sag" maa vel staae i Betydning af Søgsmaal, Beskyldning.

S. 48. Aria:

Saa Børnesværmen ɔc.

[1] Johan. Viig, lille Snottede ɔc. s. ovenf.
[2] Grete. De skulde begge to saa deilig fulgtes ad. — —

Denne Lignelse har vor Digter udentvivl laant af Boileau Despreaux, Lutrin, 3 Sang, Vers 85—92:

Ainsi lorsqu'en un coin, qui leur tient lieu d'asyle,
D'écoliers libertins une troupe indocile,
Loin des yeux d'un préfet au travail assidu,
Va tenir quelquefois un brelan défendu:
Si du veillant Argus la figure effrayante
Dans l'ardeur du plaisir á leurs yeux se présente,
Le jeu cesse á l'instant, l'asyle est deserté,
Et tout fuit à grands pas le tyran redouté.

S. 57. „Han Hiertet har i Brystet!" med comisk Hentydning til at det før syntes sunket i Buxerne. De orig. Udgaver af K. u. Stp. har „Hiertet", hvilket i Aftrykket i den Gyldendalske Skuespilsaml. er rettet til „Hierte".

Nøisomhed (S. 69). Søvnen (S. 73).

Begge disse Digte vandt hver sin af de „smaa Præmier", det norske Selskab i Kiøbenhavn udsatte for dem af dets Medlemmer, som giorde de bedste Vers. Digtene ere trykte i Selskabets Samlinger, 1 Stykke, Kbh. 1775, S. 91—100 og S. 127—134. Det smukke Motto til Søvnen er taget at J. N. Brunns Zarine 5 A. 1 Sc.

Fortællinger.

Paa nogle faa nær, som nedenfor nævnes, ere disse comiske Fortællinger trykte første Gang i Ugebladet: Votre Serviteur Otiosis (eller „Votre Serviteur. Otiosis", som det paa de fire første Numere er interpuncteret.[1] I Aaret 1784 begyndte Wessel dette Ugeblad; men da de sildigere Nrr., fra Nr. 36 og til Slutningen, intet Aarstal have, kan

[1] Titlen paa det første Nr. er saadan: „Votre Serviteur. Otiosis. — Et Ugeblad. — Nr. 1. — Heraf udgaaer et Blad hver Tirsdag." Nederst paa bageste Side staaer: „Kiøbenhavn 1784. Trykt hos M. Hallager." De sidste Numere ere trykte hos C. F. Holm. Pagineringen begynder med 1 i hvert Numer.

det ikke med Vished siges, naar det ophørte. I Fortalen til hans Samtlige Skrifter, udgivne 1787 af Baggesen, Pram og Monrad, siges at Wessel udgav dette Blad „ugeviis i de to sidste af hans Leveaar.“ Han døde sidst i Aaret 1785, og i dette Aar maa altsaa hiint Ugeblad først være sluttet. Det opnaaede ialt 54 Numere: et halvt Ark i Octav, trykt med meget store Typer (den i Bogtrykkerierne saakaldte lille Mittel Skrift) udgaves om Ugen, og af de otte Sider, dette Halvark udgjorde, var endda sædvanlig kun de sex trykte, thi Titlen optager paa hvert Nr. hele den første Side, og den anden er næsten altid bar. Naar hertil lægges, at paa den tredie Side i Almindelighed begyndes midtveis, at paa den ottende Side, undertiden kun er fire, undertiden kun to Linier, og næsten altid det Halve i det Mindste bart, og endelig at ogsaa den syvende Side af og til, naar Fortællingen ender der, og „Moralen“ først begynder paa den ottende, har et temmelig stort aabent Rum; saa vil man let forestille sig, hvor Lidet i Qvantitet, hvert af disse Numere indeholder. Der er intet almindeligt Titelblad til det Hele og ingen Indholds-Fortegnelse. Nr. 1—5 ere oplagte to Gange. I det Exemplar, jeg har for mig, hvilket har tilhørt Lürdorph, og nu er i det store Kongelige Bibliothek, er bag i indbundet to Blade i samme Format, men upaginerede og med mindre Tryk, hvilke have Titlen: Til Hr. Jens Baggesen (see nærv. Udg. S. 257), uden Sted og Aar; paa bageste Side staaer: Trykt hos C. F. Holm. Meget ofte begynde de i Votr. Serv. indrykkede Fortællinger uden nogen Overskrift. De manglende Titler ere, saaledes som de nu findes i alle Udgaver af Wessels Skrifter, tilføiede ved Udgiverne af Samlingen 1787. I hiint Ugeblad har Wessel indrykket et Par Fortællinger, skrevne i hans Maneer (men just ikke med hans Vittighed) af andre ubenævnte Forfattere, der have sendt ham disse Bidrag med Begiering om Indrykkelse. Han besvarede undertiden slige indsendende Forfattere paa Vers i Bladet

selv. F. Ex. en Anonymus, som havde sendt ham den første Halvpart af en Fortælling, indsendte efter dennes Indrykkelse en Foresprørgsel, der med Svaret indrykkedes i det næste Numer. Begge lyde som følger:

Anonymus til Votre Serviteur.

„Det var mig kiært, De lod mit Vers indrykke;
„Jeg venligst Dem adspørge tør,
„Om mere fra min Haand De vilde lade trykke?"

Votre Serviteur til Anonymus.

Skriv, ubenævnte, meer!
Thi intet heller seer
Jeg, votre Serviteur!
Jeg mig dog maae udbede dette:
De ei for længe lader giette;
Men reent ud siger hvad er meent,
Thi om min Vens Opløsning kom for seent,
Saa fandtes der blandt vores Folk,[1]
Vel mangen mislig Tolk.

(Votr. Serv. Nr. 25.)

Man seer, at Wessel ved den tredie Linie: „Jeg, votre Serviteur" har suppleret det i Anonymens Vers manglende Riim til Linien: „Jeg venligst Dem adspørge tør." Et andet Sted kommer Riimlinien, svarende til et af de sidste Vers i et Numer, først frem i det næste, saa Læserne har maattet vente otte Dage efter Rimet. (Nr. 36—37.) En af en Anden begyndt Fortælling har Wessel selv fortsat, nemlig i Nr. 36, hvor Overskriften er: „Hiemmegiort", i Modsætning til Nr. 35, hvor den er: „Indsendt". Andensteds har han til en indsendt Fortælling føiet en „hiemmegiort" Moral; som i Nr. 38, hvor, af en T——p (Thoroup?), Anecdoten fortælles om tre hungrige Personer, der bleve enige om at et fundet lille Brød skulde tilhøre den, der efter fuldendt Søvn havde havt den besynderligste Drøm (medens de to drømte, spiste den tredie Brødet):

[1] D. e. vore Læsere.

Naar du er stædt i Nød
For Brød,
Og i dit Ansigts Sveed ei gider æde det,
Saa drøm dig mæt.

I Nr. 28 finder det Modsatte Sted; der er Fortællingen af Wessel, og over Moralen staaer: „(Indsendt)". Enten nu dette virkelig forholder sig saaledes, eller det kun er en Spøg af Votre Serviteur, saa er denne Moral dog derfor bleven udeladt i alle andre Udgaver af Wessels Skrifter. Den findes her nedenfor i Noten til Fortællingen „St. Sebastian."

Nr. 32 indeholder paa de sædvanlige sparsomt udfyldte sex Sider en „Comoedie i een Act, grundet paa en virkelig Tildragelse"; egentlig en lille huuslig Scene, der sluttes med en halv Snees rimede Linier. Den har ikke, som ellers naar noget er fra fremmed Haand, Overskriften: „Indsendt", og kunde altsaa formodes at være af Wessel selv, hvis den ikke var forbigaaet i Udgaven af hans samtlige Skrifter, besørget ved hans forhen nævnte Venner, Monrad, Baggesen og Pram. (Jeg har anført den i Anm. til nærv. Samlings 1ste Oplag S. 297—299, men finder den for ubetydelig til her atter at aftrykkes).

Gaffelen (S. 81) Denne Fortælling er første Gang retmæssig trykt i Iversens Poesisamlinger, anden Aargang. („Samling af Poesier, Nytaarsgave for Aaret 1783. Odense. 12.")[1] Den er ikke indført i Votr. Serv., som begynder med „Hundemordet" (her: S. 85). Fortællingen „Gaffelen", saaledes som den er indført i det norske Selskabs Versprotocol, afviger i flere Enkeltheder fra de trykte Udgaver. En Fortegnelse over de afvigende Steder er meddeelt i 3die Oplag af denne Udgave.

[1] Ifølge den af P. L. Møller besørgede illustrerede Udgave af Wessels Værker, Kbh. 1848, S. 10, findes „Gaffelen" tidligere optrykt i „Viborg Samler" 1781, Nr. 5 og i Ugeskriftet „Allehaande" Throndhiem 1781 Nr. 48, som det synes uden Forf.'s Tilladelse.

S. 81. „Hr. Pope har sagt sandt:“ den engelske Digter Alexander Pope.

S. 83. Jfr. forrige Udgave S. 163.

Mais à propos, comment récompenser en Dieu
De ces honnêtes gens la douce bienveillance?
— Si ces donneurs des choux méritent recompense,
Saa svarede Mercur, osv.

Denne Læsemaade findes i den Udgiv. tilhørende Afskrift af det norske Selskabs Versprotocol. (Jfr. ogsaa den Reitzelske Udg. af Wessel, Rettelserne). I de forrige Oplag henregnedes Linien: Si ces donneurs ꝛc. til Jupiters Spørgsmaal, istedet for her til Mercurs Svar. Denne Læsemaade er iøvrigt ikke anført i forrige Oplag imellem Afvigelserne i Versprotocollen, men er bleven overseet, en Feil, som har foraarsaget den Reitzelske Udgiver et af hans hysteriske Anfald paa Literaturens Vegne See hans Udgave S 356.

Den gamle Skade. S. 98, L. 33.„ Hvad nu! Aar 1061“ Votr. Serv. har 1091, hvilket naturligviis er en Trykfeil for 1061, da 1091 hverken kan læses i Verset, eller er det bagvendte af 1601. At læse „1091“: „ti, ni, een“, som P. L. Møller har foreslaaet for Versets Skyld, synes at være besynderligt og at gjøre Ophævelse af en ringe Sag. Jfr. Møllers Udg. S. 30, og den Reitzelske Udg. S. 285, der fortiener at læses for den comiske Ilterheds Skyld, hvormed dette vigtige Emne der er behandlet.

Toujours perdrix. S. 115. Den „Walstrøm, Jægermester“, hvis „Vers“ angives som Kilde eller Motiv til Fortæll. kiendes ikke. Der existerede ingen svensk Digter af dette Navn paa Wessels Tid.

Stella (S. 121). Af de latinske Mottoer, der staae over hver Afdeling af denne Fortælling, er ikkun det over den tredie: Sunt in amore dolores, sat af vor Digter selv; de andre ere tilføiede ved Udgiverne af Samlingen fra 1787.

Anledningen til Fortællingen er, som af P. L. Møller først bemærket (vide „Figaro“ udg. af Carstensen 1. Bind 1842, Sp. 209, og Wessels Værker udg. af P. L. Møller 1848, S. 52), Goethes „Stella. Ein Schauspiel für Liebende.“ (Jfr. Goethens Schriften, Berlin 1777, 3. B.), der i sin ældste Skikkelse ender ligesom det bekiendte Sagn om den tydske Ridder, Graf v. Gleichen. Ligesom denne efter mange udstandne Eventyr vendte hiem til sin kiere Hustru med en Elskerinde og siden levede i Enighed med dem begge, saaledes bliver i Goethes Stykke Helten Fernandos Hustru enig med hans Veninde Stella om at dele Manden og Elskeren søsterlig imellem sig. I den senere Bearbeidelse af Skuespillet, saaledes som det findes i „Werke. Letzter Hand.“ 10 Band., lader Digteren saavel Fernando som Stella ende Livet ved Selvmord, uden at de indlade sig paa Hustruens, Cecilies ædelmodige Forslag, at alle tre skulde følge hiin Ridders Exempel.

St. Sebastian. S. 154. Et lignende Æmne er behandlet af G. E. Lessing i en Fortælling: „Das Crucifix“. (See G. E. Lessings Schriften 1 Th. Berlin 1753, bei C. F. Voß. 12., S. 166—168). Vor Digters St. Sebastian stod første Gang i Votr. Serv. otios. Nr. 28, hvilket udfyldes af den allene, formedelst en tilføiet Moral, som siges at være „indsendt,“ (cfr. supr. S. 303 og lyder saaledes:

Af slig Historie, naar man Moral skal drage,
Med denne du til Takke tage,
Min Læser! jeg ei bedre veed:
Gaaer du til Torvs, tag fuld Besked;
Og har du Biting glemt
Af Principalen at udspørge,
Er Feil at giøre dig bestemt,
Saa maa du sørge,

Min kiere Mand,
At vælge dig den Feil, som letteſt ændres kan.
Er Folk det, du ſkal kiøbe
(Det være Helgen eller og Profan),
Jeg et Arcanum dig vil røbe,
Som dig til Nytte være kan:
Du levende dem tage maae,
Du Død paa dem kan altid faae.

Det kolde Blod. S. 172. L 18. — „alpiſk Mand," alpehøi Mand.

Herremanden. S. 174. Denne Fortælling findes ikke i Ugebladet Votr. Serv. Den har første Gang ſtaaet i en ældre Samling, og maa være fra Aarene nogle og halvfierdsindstyve. Over denne Fortælling har der exiſteret en trykt Parodie, fortæller Pram (cfr. Biogr. ovenfor). Hvem denne Parodies Forfatter var vides ikke. Men upaatvivlelig er det ham, til hvem, Weſſels Ord i Fortællingen „Sadelen" ſigte: (denne Udg. S. 91).

„Men udi denne Sag" 2c.

Herregaarden Svenſtrup i Sicælland eiedes 1774 af Juſtitsraad Jens Brun de Neergaard. Parodiens Forfatter ſkal, ſom allerede anført i Biogr., siden have forſonet ſig med vor Digter.

David og Jonathan. (S. 198). Den eneſte alvorlige Fortælling i hele Ugebladet Votr. Serv., og den eneſte, Weſſel har ſkrevet af den Slags. Den hører i Henſyn til Udførelsen blandt de ſvageſte, Digteren i hiint Ugeſkrift har leveret.

Nulla regula sine exceptione (S. 219) er uden Tvivl første Gang trykt i Samlingen fra 1787, formeentlig

efter det norske Selskabs Versprotocol. De tre Linier: „Dog hvad“ 2c. lyde i Versprotocollen saaledes:

Dog hvad jeg kostet har min Fader,
Jeg troer Hr. Edvard nok tillader,
At jeg med Taushed gaaer forbi.

Skiønbt det ikke vides andetsteds fra, turde man maaskee dog af dette Sted slutte, at W. i sin Barndom har været i Kost hos en Nabopræst.

Jødepigen (S. 225). Abelone (S. 226). Horats og hans Datter (sammest.) ere her satte under Rubriken Fortællinger, og have her, ligesom nogle andre Smaadigte under de følgende Rubriker, faaet Overskrifter, som de ikke have i den Udg. 1787, hvor de staae under Rubriken: Blandede Digte. Den Josias, der nævnes i Begyndelsen til den ikke videre udførte Fortælling „Jødepigen“ er Josias Leopold Bynch, en den Tid velbekiendt Smører fra den Struensseeske Skrivefriheds-Periode; han døde 1779 i Nestved som Corporal. Men Forfatteren til det strax efter med et dievbt Udtryk nævnte

— — „Jule-Aftens Sludder.“

er en Mand, forresten af ganske andet Præg og Gehalt: Etatsraad og Geheime-Archivar Langebek, hvis Fortieneſter af den danske Literatur og Historie ere bekiendte nok. Den brave Jacob Langebek var ikke saa heldig i Poesien, som i de to andre Fag, men desuagtet udgav han anonymt tre rimede Smaaskrifter i og strax efter hiin bevægede Struensseeske Periode, hvilke siden samledes under Titlen: „Etatsraad Langebeks trende Skaldedigte“ 2c. og sigtede alle til Dagens ved Struensee og hans Partie foranledigede Begivenheder. De vare alle mod hiint Partie. Et af dem havde Titlen: „Tanker om Juleaftens Feide 1771,“ udk. 1772, til hvilket Wessel sigter. Et andet, det først udkomne (nemlig 1771, under Titlen:

Ny Prøve af Skrivefrihed) begyndte med en dengang navnkundig Linie:

Sid, Christian! sid fast, sid ene paa Din Throne!"

hvilken Rahbek har anført (Erindringer 1 D. S. 87) i Anledning af en høist comist Parodie derpaa, ligeledes fra hine Dage, men som ikke egnede sig til at trykkes. Det sidste af disse Langebeks Rimerier kaldtes: „Frimodige Tanker over den saa uventede som store Hevnens Dag, den 17de Januar 1772." — Jødepigen, vil den Reitzelske Udgiver vide, skal have været en virkelig Person ved Navn Hanne Levy. S. Efterskriften i denne Udgave.

Abelone. S. 226. L. 9.

„Jeg synger om en Kone. — Hemistichen faldt,
„Som synes Læseren en Smule splittergalt;"

Det førstanførte Vers maa læses:

„Jeg synger om en Ko | ne, — Hemistichen faldt," —

Cæsuren eller Opholdet i Verset falder saaledes i Ordet Kone. Hemistichen kaldes den ved Cæsuren afbrudte Halvdeel af et Vers.

Prolog d. 4de Septbr. 1780 og s. D. 1783. S. 237 og 239. Rahbek bemærker i Anledning af en Sang af P. K. Trojel til d. 4de Septbr., Dronning Juliane Maries Fødselsdag, at dette var en Dag, som for flere end Brødrene Trojel var en virkelig Nationalhøitid, som de med ærlig Enthusiasme hædrede. (Den Seidelinske Udgave af Trojelernes Digte S. LXX).

Brodne Kar i alle Lande. S. 245.

Dette Digt er først trykt 1783 i forskiellige Digt- og Vise-Samlinger. Begyndelsen hedder almindeligst i disse tidligste Udgaver: „Brodne Kar i alle Lande", men i „Samling af adskillige smukke Arier til Tidsfordriv for muntre Selskaber." 1. Hefte. Kbhvn. 1783. lyder det: „Godt og Ondt

i alle Lande," Udg. af 1787 har, ligesom nærværende Udg., „Ondt og Godt i alle Lande."

Tres humble Serviteurs-Formeldelse. S. 250.

I 2det og 3die Oplag af denne Udgave er i Overskriften Brudgommen, efter Afskriften af det norske Selskabs Versprotoc., urigtig kaldet Dometius istedet for Dumetius. (Jfr. den Reitzelske Udg. af W. Digte 1862 S. 306.) I Kgl. Dansk Hofportefeuille for 1784 S. 248 anføres blandt Betientene ved Stuterierne i Frederiksborg: O. Dumetius, Staldskriver.

V. 14 ff. „Bliv du og borte Tydsklands Fat!
„Som skrev ynkværdig om en Kat,
„Og næsten saa om Renomisten!"

Tydsklands Fat, Nar, J. F. W. Zachariæ, tydsk Digter (1726—77), som skrev saakaldte comiske Heltedigte, af hvilke det her omtalte, „Der Renomist", en academisk Duellants Eventyr, endnu synes at finde Læsere i Tydskland og er udkommen i en illustreret Udgave i Berlin 1840. Det Digt, hvori han ynkværdig skrev om en Kat, er „Murner in der Hölle," hvori en Yndlingskat besynges, som bliver dræbt, og ikke kan komme i Underverdenen, fordi den ligger ujordet.

S. 251. L. 7. „Vi svede ei, Hr. Holk og jeg;" — Den ogsaa af sine enfoldige, men løierlige Vers bekiendte Agent Holk. Denne Mands synderlige Gave til sig selv ubevidst, at gjøre selv det alvorlige snurrigt, kan sees af følgende Prøve, tagen uden nøiere Valg blandt en heel Deel andre. Den findes i Nr. 32 for 1776 af Aftenposten, hvis Udgiver og Forlægger vor Hans Holk var, men som, efter Nyerup, egentlig redigeredes og skreves af Emanuel Balling, den ældre, under Holks Firma, — dog unegtelig tillige under dennes kraftige Medvirkning, ogsaa som Autor Sørge-Post. Tanker over Hr. Christian Esmarck,[1] som døde den 11te April 1776 i hans 60de Aar.

[1] Jeg veed ikke om denne Hr. Chr. Esmarck er den samme

„Vi fødes, vi voxe, vi boe og vi bygge,
Vi døe: det er alt hvad Bestemmelsen vil;
Vi vige af Pladsen omtrent som en Skygge,
Og er om kort Tid som man aldrig var til

„Jo mindre man færes, jo mindre man kiendes:
Jo jævnere Handel, jo mere betrygt.
Arbeidsomme Hænder Velsignelse sendes,
Naar man har fornuftig paa Grundvolden bygt.

„Saa giorde vor afdøde Esmarck, som døde,
Han listed igiennem med Lykke og Held.
Hans Huus efterlades saamæn ikke øde,
Nei der er god Velstand og slet ingen Gield. — — —

Foruden Adresseav., Kbhvns. Veiviser, en Sygekasse m. m. stiftede Agenten ogsaa den saakaldte Gratistskole (1776), der endnu blomstrer efter 100 Aars Forløb, og om hvilken kan henvises til et lille Skrift af Th. Olivarius: Meddelelser om Gratistskolen. 1863. (Skoleprogram). Holk oprettede denne Skole, som han siger: „for honnette, men evneløse (ɔ: uformuende) Børn", og hans Indbydelser, utrættelige Opfordringer til Bidrag og Beretninger om Skolens Tilstand, meddeeltes alt i hans eiendommelige Vers, der atter gav Wessel Leilighed til Skiemt.

I Skolens første 2 Aar skrev han ikke mindre „end 66 Digte med 1264 Linier" om denne Materie. Et af disse,

som „Sr. Christian Esmarch paa Kiøbmagergaden," der var Udgiver eller Forlægger af Ugebladet: „Den skiemtende Avis," hvoraf fra 20de Marts til 25 Septbr. 1751 udkom 28 Numere i Qvartformat, hvert paa et Ark, foruden eet Ark Indledning og eet Ark „Beslutning eller Ende" samt en „Maanedlig Mercurius", indeholdende Critiqver over den skiemtende Avis" (sex Ark for Marts—August s. A.). Hverken hos Worm eller hos Nyerup findes iøvrigt nogen Hr. eller Sr. Christian Esmarch.

hvori Skolens samtlige Functionærer anføres, d. d. 31te Decbr. 1775, turde endnu hidsættes:

Gud bliver Skolen den bedste Protector,
Og Hr. Pastor Saxtoph er Sammes Inspector;
Kasserer: Notarius publicus Smith,
Vor Løn, vi forlanger er: Nul eller Nit.

Ringe men velmeent Ønske ɔc. (S. 253.) Et Bryllupsvers, skrevet i et Selskab af nogle Venner, hvilke (for at gjøre de mange da blomstrende Versemagere latterlige, der troede at efterligne Ewald ved at anbringe ret mange Ha-er og O-er i deres Rimerier) greb Leiligheden, ved en fælleds Vens Bryllup, til i nogle Vers at parodiere dette Styltegiængerie.

Impromptu om Tandpine. (S. 255.) Den her omtalte Meldahl er uden Tvivl Veiconducteur Capt. Thomas Hammond M, der ved Kgl. Res. af 14de April 1790 befordredes til Amtmand over Islands Sønder Amt og døde 19de Novbr. 1791. Han var et af det norske Selskabs ældste og meest anseete Medlemmer, og hans Bortreise 1790 høitideligholdtes ved flere i Verspr. indførte Sange. See Rahbeks Erindr. 3 D. S. 222, o. fl. Steder.

Til Hr. Jens Baggesen. (S. 257.) Formodentlig i Anledning af Angreb paa Baggesen i Aftenposten (Nr. 79 for 1785), der da redigeredes af Emanuel Balling, den, til hvem der sigtes ved Ordene:

„Om Myrias Emanueler
„Bidst til Dig skeler" osv.

Iøvrigt var den 21-aarige Digter i 1785, da Wessel ophørte med sit Ugeblad Votr. Serv., først fremtraadt med sine comiske Fortællinger og havde tiltrukket sig almindelig Opmærksomhed. (Jfr. Noten til dette Digt i Udg 1787).

Under Overskrift „Ønsker" er i Versprotocollen nedskrevet en Deel Digte af forskiellige af Selskabets Medlemmer og deriblandt det her anførte af W. Sammesteds findes ogsaa følgende Linier af Digterens Broder:

„Mit Ønske er forviist
„At blive Copiist."

J. Wessel.

hvortil er føiet:

„Fadaisen, som nok hver formoder,
„Er skrevet af min ældste Broder."

J. H. Wessel.

Til *** S. 267. Denne Unævnte er mulig den, i de Tider beundrede Skuespillerinde Caroline Walther, hvem ogsaa det norske Selskab ydede sin Hylding i flere i dets Versprotocol opbevarede Digte.

Livets Cirkel. (S. 268.) Naar det her i anden Strophe hedder:

„Frankrig troer at tiene Gud
„Ved at slagte Legioner,
„Troer at følge Himlens Bud,
„Naar det Helveds Ønske kroner."

saa tænkes paa Forfølgelserne mod Hugonotterne, hvilke vel ikke paa Wessels Tid understøttedes directe af Regieringen, men hvorom man var bleven mindet ved det oprørende Justitsmord paa Jean Calas af Toulouse, som ved et Skrift af Voltaire sur la tolèrance blev bragt for den civilicerede Verdens Domstol og vakte uhyre Opsigt.

Gravskrift over Digteren. S. 274, I. „Han uden Drik" osv. Variant meddeelt af Rahbek; i Udg. 1787 hedder det: „Han aad og drak" osv. Jfr. ovenf. Biogr. S. 61 og N. M. Petersen, Bidrag til den danske Literaturs Historie·

5 B. 2 Afd. S. 416. — II. „Han syntes født" osv. Af „Jens Baggesens Biographie" ved August B., I. S. 62, sees at disse Linier skreves som Motto til et Portrait af Wessel, som Skuespiller Schwartz lod stikke til sin Lommebog for Skuespilyndere (1785), og at W. i en fransk Billet til B. har udbedet sig hans Mening over dette Disticon. (Jfr. den Reitz. Udg. af Wessels Digte S. 328). Men Udg. af 1787, hvori Baggesen selv deeltog, har meddeelt Verset under den her anførte Overskrift.

Til Mad. Juel. S. 277. Til Værtinden i det norske Selskab Mad. Juels Fødselsdage skreves Smaadigte af Wessel, D. og J. Wibe og flere det norske Selskabs Medlemmer, hvilke Digte indførtes i Selskabets Vers-Protocol. Et af Wibe lyder bl. a. saaledes:

„Til Madame Juel.
„Vittigste blandt Danmarks Piger!
(Pige jeg til alle siger,
Som Beviis gav aldrig paa,
De ei kunde kaldes saa)
Dette Aar gid Dig berige
Med det lille spæde Tøi,
Som til hver, Dig kalder Pige,
Skriger: „Hører du, du løi!"
Og naar Du ei meer er Pige,
Gid da alle maatte sige,
Naar de see Dit Elskovs-Pant,
„Der er Secretair iblandt!"

Under Londemanns Portrait, S. 280, har offentlig Hiemmel for sin Ægthed, og er publiceret af Digteren selv.

Elegie. S. 282. Rahbek angiver med Bestemthed, at dette lille Digt er af Wessel. Det er første Gang trykt i Adresseavisen for 1778, men blev hverken optaget i den ældste

Udgave af hans Skrifter, eller i den senere ved Rahbek besørgede, fordi man da ikke vidste, hvad den Sidstnævnte først sildigere opdagede, at det stod i hiin Avis, hvorefter han lod det aftrykke i Nyt Aftenblad for 1824, Nr. 25. S. 224. Rahbeks Hiemmel for Digtets Authentie var J. Rein. Han bemærker i Erindr. I. S. 274, at Wessel i dette Qvad offrede paa den ulønnede Kiærligheds Alter.

Gravskrift over Pilen-Palen. (S. 283.) Om P. P., B. D. Prahl cfr. Biogr. S. 37. Der skal være et Vers endnu, der begynder saaledes:

„Og Pilen-Palen drog til Tranqvebar,
Dog blev han der ikke meget længe.

Hine Strophер over Pilen-Palen have, paa det 10de Vers nær, ogsaa forhen været trykte. (See: Samling af adskillige smukke Arier til Tidsfordriv for muntre Selskaber. Kbhvn. 1783. S. 46.)

S. 285. Hof-Poeten skal, efter Nyerup (s. Bidrag til en Udsigt over dansk Digtekonst ved Rahbek og Nyerup. Kiøbenh. 1828. S. 167) have været A. G. Thoroup. — Hesteprangeren faldt Giesterne hos „Neergaards i Badstuestrædet“ (sic Nyerup l. c.), besværlig ved vidtløftig Snak; i denne Anledning blev Verset til. — Kierlighed og Smørrebrød (S. 286) skal, ligeledes efter Nyerup (l. c.), være forfattet i et Aftenselskab hos Digterinden Jomfru Charlotte Dorothea Biehl, hvor Bevertningen bestod, ikke i Kierlighed, men blot i Smørrebrød, men hvor man nødte Wessel til et Vers over begge Æmner. Den 1ste Linie i dette Vers lød i første Oplag saaledes:

„At Smørrebrød er ikke Mad,“

og var saaledes aftrykt efter Rahbeks & Nyerups Dansk Digte-

konsts Hist. Kh. 1828, l. c., udentvivl grundende sig paa Wessels egen Paastand, at Smørrebrød ikke burde kaldes Mad.

Gravskrift over en Ven (S. 286). Dette Vers staaer, tilligemed de tre foregaaende, aftrykt i Rahbeks og Nyerups nylig nævnte Værk over den danske Digtekonst. Det forstaaer sig, at Ove Gierløv Meyers Gravskrift, ligesom hiint snurrige Digt over Bendix Diurhnus Prahl (see Noten om Pilen=Palen) er giort i disse Mænds levende Live, skiøndt de behandles som Døde. Det var engang for alle blevet en Lov eller Vedtægt i det norske Selskab, hverken at skaane sig selv eller andre, og Stifteren D. G. Meyer skaanedes, til et godt Exempel paa Lovens Urokkelighed, mindst af alle. Wessel skrev, foruden de to bekiendte Gravskrifter over sig selv, ogsaa til sin Broders (Caspar Wessels) Priis og sin egen Dadel:

„Han tegner Landkort og læser Loven,
„Han er saa flittig, som jeg er doven."

En anden Digter, Wibe, sang paa lignende Maade om sig selv, da han ved sin Afreise fratraadte sit Secretariat i Selskabet saaledes:

Farvel, norske Selskab og Brødre saa blid!
Jeg maae mig nu recommendere;
Alting, siger Salomon, haver sin Tid,
Det maae jeg nu sande med mere;
Vor Herre Jer frie
Fra al „Popelsie",
I, som her i Byen restere!

Jeg er en Landmaaler af den Profession,
Som man Assistent monne kalde;
I liflige Fyen, der er min Station,
Saa underlig Lodden mon falde!
Jeg reiser derhen

Med Caspar[1] min Ven,
Men I miſte tvende Udvalde.

Imorgen, ſaa aarle ſom Lærken mon ſlaae,
Alt høres ſtolt Jacob at bande.
De gule Skindbuxer ſaa trækker jeg paa,
Og lader ad Fyen ſaa ſtande.
For Punſchen jeg maae
Der drikke „blaa Traa“,[2]
Det ſiger jeg Eder for ſande.

O ædele Gierløv, hvis Rygte i Nord
Ei tuſinde Secler ſkal røve,
Vaag over det Selſkab, du ſtifted' i Fior,
Lad ikke dets Fald mig bedrøve!
Sky Navn af Tyran
Saa meget du kan,
Vær heller et Lam end en Løve!

Vort Selſkab en Have kan kaldes ret ſmukt,
See til at ei Sviin den oprode,
Og ſeer Du en Plante, ſom ikke bær Frugt,
Men trækker al Saft fra de gode,
Da ryk den kun op
Med Rod og med Top;
Dens Død giver Liv til hver Pode.

Men du, ſom nu tredie Gang er Directeur,
O kan jeg Forladelſe vente?
Jeg engang har ſkrevet Pasqvil om Dig før,
Det ſamme Hr. Claus ogſaa hændte;
Ifald ieg nu døer,
I Talen, du giør,
Siig: at jeg tilſidſt mig omvendte.

[1] Landmaaler Caspar Weſſel, ſ. Biographien.
[2] Blaa Traad det ſamme ſom: Finkel-Jokum.

I Vers-Protocollen sligt Minde mig skriv:
„Personen var født udi Norge,
Særdeles genegen til syndefuldt Liv,
Var heller ei fri for at borge;
Paa Andre han drak,
Hans Stads var en Frak,
Hans Roes: han var født udi Norge.

„For Norske Selskabet saa længe han skrev,
Til Tolvskillings-Bollen mon stoppe;
Bodfærdig jeg hører til Slutning han blev,
Som andre ugud'lige Kroppe.
I Himlen han er; —
Men drikker man der,
Jeg ynker de godt Folk deroppe."

Jeg lægger nu ned secretariske Pen,
Jeg maae den med Cirklen ombytte,
Tag du, ædle Wessel! tag du den igien!
Du nu skriv til Verdeners Nytte!
Skriv ziirlig og net,
Som du vilde det,
Naar du skal af Verden henflytte.

Til Slutning jeg takker hver stolt Mæcenat,
Som lod mig ei Drikken manqvere!
Tak ogsaa hver ærlig og tro Kammerat,
Som hialp mig min Drik at fortære!
Vor Herre enhver
Belønne især!
Thi jeg maae mig recommendere.

Impromptu ved Offring. (S. 287.) Wessel kom, saa fortælles der, i Selskab med nogle Venner en Gang uformodet i den Nødvendighed, at maatte offre i en Landsby-

kirke. Selv havde han kun sex Skilling hos sig, men han listede en Tiskilling fra en af de andre, lagde begge Summer i et Papiir, paa hvilket han skrev det anførte Vers, der lød som en Gaade, men siden, da den løstes, morede meget.

Til en Viintapperdreng. (S. 288.) Da denne viste sin Principal Wessels Begiering om et Laan af Skuffen, lod Principalen ham sige, at den forlangte Viin skulde intet koste, naar han selv vilde skrive et Svar i Drengens Navn, hvilket han strax giorde.

Til Agent Holk. (S. 288.) I et Vers af Holk fra 1777 (anført i Olivarius' foran ommeldte Program) hedder det:

Vor Herre aabenbar dig hisset vist betaler,
Som denne Paaskefest os sendte 10 Rigsdaler.

Gravskrift over en heel Familie. (S. 290.) Foruden den her fulgte Text, findes andre Opskrifter af dette Vers, hvori det af en uhiemlet Tradition er giort til en Pasquil over en navngiven Familie. I en saadan Opskrift paaføres Wessel den Lumpenhed, at have spottet med Familiens forvorne Datter. (See Reitzels Udg. S. 325—26).

Umuligt Venskab. (S. 291.) Findes i Aftenposten tilligemed det bekiendte „Raad mod Kighosten." Over begge Stykker staaer: „Indsendte af W."

Til O. G. Meyer. (S. 292), findes i Verspr. uden Navns Underskrift. Meyers Digt: „Den ringe Stands Fordele" er indrykket i det norske Selskabs Poetiske Samlinger, første Stykke.

Efterſkrift.

Imod min egen, maaskee ogsaa andres, Forventning, er Undertegnede kommen til at besørge dette 4de Oplag af A. E. Boyes Udgave af Wessels Digte, som første Gang udkom i 1832. Habent sua fata libelli — ogsaa denne har havt sine Skjebner. I sin Ungdom gjørende hartad Lykke og modtaget med Velvillie baade af Critikken og Publicum, omtalt gunstigt saavel af sin Tids literaire Tribunal, som ved mange forskjellige Leiligheder — endnu f. Ex. i Fyrgetyverne af den norske Literator Bernt Moe (i Tidsskrift for norsk Personalhistorie) — er den, efter at være kommen tilaars, gjort til Gjenstand for en brutal og pøbelagtig Critik, og har seet et Angreb rettet mod sig, der baade overskred det Passende i den anstændige Deel af Literaturen og skruede sig op til en Voldsomhed, som om Sagen gjaldt noget langt betydeligere, end Udgivelsen af en ældre Forfatters Skrifter. Sammenhængen hermed er denne.

Efterat 2det Oplag af den Boyeske Udgave (af 1845) i nogen Tid havde været udsolgt, bebudedes i 1857, om mindes ret i „Fædrelandet," at Forlæggeren, den Reitzelske Boghandel, agtede at lade udkomme et nyt Oplag af Udgaven besørget, da Boye imidlertid var død, af en velbekjendt, men ikke velrenommeret Sprog-

forsker, men da jeg ikke ønskede, at see min Faders Udgave neddraget i den Deel af Literaturen, hvortil denne Skribent hører, underrettede jeg D'Hrr. Reitzel herom, og det blev mig indrømmet, at den paatænkte nye Udgave skulde fremkomme som selvstændig. Efter 4 Aars Forløb, da der, efter hvad jeg vidste, ikke syntes nogen Udsigt til, at der fra de forrige Forlæggere vilde udkomme nogen ny Udgave af de bestandig yndede og læste Wesselske Digte, blev jeg enig med Hr. Boghandler Wroblewsky om, at foranstalte et tredie Oplag af Boyes Udgave, hvilket derefter udkom i Løbet af 1861. I 1862 udkom paa C. A. Reitzels Forlag: J. H. Wessels samlede Digte. Udgivne ved J. Levin. — Det kunde ikke overraske, at denne Udgiver benyttede Leiligheden til en nedsættende Omtale af Boyes Udgave, saa meget mindre som samtlige andre ældre Udgaver ikke have faaet synderlig bedre Medfart, men man maatte dog overraskes ved det alt Hensyn tilsidesættende Anfald ikke blot paa den Afdødes literaire gode Navn og Rygte, men paa hans Charakteer og borgerlige Ære, som her fremkom.

Det tog sig unegtelig besynderlig ud, at et anseet og agtet Firma, som det Reitzelske, kunde indlade sig paa en „Concurrence" af denne Beskaffenhed, og at det vendte slige Vaaben saa at sige mod sit eget Kjød og Blod, eftersom Boyes Udgave var dets egen, gjentagne Forlagsartikkel. Men skjøndt man efter Omstændighederne ikke behøvede at tage sig saadan Overlast synderlig nær, maa jeg dog tilstaae, at det gjorde mig ondt, at den foranledigedes ved et Firma, hvis fortjente Stifter ved mange Leiligheder havde viist et

venskabeligt Sindelag mod Boye, og som sandelig aldrig havde havt Grund til at beklage sig over ham, særlig ikke over at han besørgede 2de Udgaver af Wessels Skrifter for ham.

Jeg fandt mig ikke foranlediget til, dengang den Reitzelske Udgave af Wessel udkom, at imødegaae de i Anmærkningerne dertil, i tilføiede Afhandlinger, ved hver udsøgt Leilighed indflettede krænkende Udtalelser over min Faders Arbeide m. v., og indlader mig heller ikke her paa noget gjennemgaaende Forsvar — det vilde blive for vidtløftigt og fast uoverkommeligt, enkeltviis at gjendrive den hele Mylder af Overdrivelser, Fordreielser og Forfalskninger; men idet jeg anseer det nødvendigt her at oplyse Boyes Mening om, og hans Brug af det norske literaire Selskabs saakaldte Versprotocol, som i den Reitzelske Udgave er stillet i et falsk og forvirrende Lys, skal jeg dog kortelig omtale nogle af Udgiverens Beskyldninger mod Boye og navnlig vise, hvilke Midler han har betjent sig af, for at nedsætte den ældre Udgave.

Boye skal, som det ofte med Yndlingsudtryk gjentages, have omgjort, fordærvet og heelt igjennem tilsløret den rette Wesselske Text. Nu først, i den Reitzelske Udgave, kunne Wessels Digte læses i deres Oprindelighed, efterat 100 Aars Støv og Smuds, altid forøget af slette samvittighedsløse Udgivere, men især af den samvittighedsløseste af dem alle, Boye, er aftørret, og den sande Text er restitueret. Det Sande heri er, at Boye, ligesom Rahbek, væsentlig holdt sig til Texten i den af Wessels Venner og Samtidige, besørgede første Udgave

af hans samlede Skifter af 1787, nemlig af P. J. Monrad, Pram og Baggesen, Mænd, der ikke blot havde staaet i personligt Forhold til Digteren, men efter deres eget Udsagn have været i Besiddelse af hans Autographa, navnlig til Fortællingerne.[1] Denne Text af 1787 er bleven traditionel og fortjener Tillid som ægte, fornemmelig hvad Fortællingerne og en Deel af de blandede og mindre Digte angaaer. Afvigelserne fra de første Aftryk af Fortællingerne i Votre Serviteur og de Tidsskrifter, hvori flere andre Digte først ere indførte, ere ikke betydelige og i det Hele Forbedringer. Den Form, hvori de oprindelig overgaves til Publicum, er unegtelig skjødesløs og ofte mangelfuld i Versform, ikke at tale om Trykfeil. Det er nu en Restitution af Texten at gjengive Digteren med disse Pletter, som Forfatteren ved sine Venner har ladet aftage, og det er at „tilsløre" og „forfalske" den, at have fulgt disse autentiske Læsemaader. Jøvrigt skal det naturligviis ogsaa være en „Tilsløring", at den regelløse og bagvendte Orthographie i de oprindelige Aftryk ikke er fulgt, men en nogenlunde overeensstemmende og passelig Retskrivning er brugt, saa at der ikke paa en Side skrives „Bryst" paa en anden „Brøst", i en Linie „Dreng", i en anden „Dræng", snart „Skredder", snart „Skrædder" osv.; thi i Undladelsen af slavisk at følge saadanne Ting viser sig den samvittighedsløse Udgiver.

Paa de faa Steder, hvor Boye har fraveget Texten af 1787 og optaget en oprindelig Læsemaade, er dette

[1] See Fortalen til Udg. af 1787.

selvfølgelig ogsaa galt, et dumt Indfald. Jeg skal exempelviis anføre Stedet i K. u. Str. 5 Opt. 5 Optr. (i denne Udg. S. 57) hvor Grethe siger:

Aa! bitter knøe! Han døer! Han Hiertet har i Bryſtet!
Saa har hans Laſt omſonſt med dette Haab mig trøſtet,
At han kun Skrædder var!

Den Reitzelſke Udgave har: „Hierte“ og har herom følgende Bemærkning (S. 279):

„Ved en overſeet Trykfeil ſtaaer her i Digterens egen Udgave det udanſke: „Han Hiertet har i Brøſtet“, hvilken Feil dog allerede Udgaven af 1787 har rettet. Det hedder herefter i Rahbeks, Seidelins og andre Udgaver retteligen: Han Hierte har i Bryſtet, indtil A. E. Boye, der med ſaa ſtor Vilkaarlighed heelt igjennem har omgjort Weſſels Text, her pludſeligt faaer det Indfald at gjenindføre den gamle Trykfeil, hvorefter det i begge hans Udgaver, ſamt i Wroblewſky's Udgave 1861, igjen hedder: Han Hiertet har i Bryſtet (!). Endog P. L. Møller følger her tankeløs efter A. E. Boye!“

Hvem ſeer ikke, ved at læſe Stedet i Sammenhæng, at „Han Hiertet har“ oſv. er baade godt Danſk og den rette Læſemaade. „Hiertet“ ſtaaer nemlig for „ſit Hierte“. I det Foregaaende har Johan viiſt ſig ſom en Kryſter, ſom en ret Skrædder, og Grethe har trøſtet ſig hermed og med, at han havde Hjertet i Buxerne, ſom man ſiger. Efter Johans ſidſte Replik, og da han har ſtukket ſig, erkjender hun ſin Feiltagelſe og udbryder „han Hiertet har i Bryſtet“! Saaledes var det Boyes Mening, at Stedet ſkulde forſtaaes, ſaaledes maa det

forstaaes, og det er naturligviis herfor og ikke af Tankeløshed at Boye her er fulgt af Møller, der af den Reitzelske Udgiver ellers betragtes med en vis hensynsfuld Velvillie i Modsætning til hans sjuskede Collega. — Maa man ikke spørge, hvem det er, der her har tilsløret en Wesselsk Skjemt.

Følgende Sted er dog endnu mere betegnende for den i den omhandlede Udgave herskende avindsyge Aand og Lyst til at komme en ældre Udgiver tillivs og nedsætte ikke blot hans literaire Anseelse, men hans borgerlige Ære. I Anledning af Fragmentet „Jødepigen" (i denne Udg. S. 225) findes i den Reitzelske Udgave S. 310 følgende Anmærkning: „Den besungne Jødepige hed Hanne Levy, og maa have været en ualmindelig Skjønhed, siden hun blev Gjenstand for saa megen Hylding (?) af Samtiden. Ogsaa i Norske Selskab blev hun besunget, og ved denne Leilighed fremkom Wessels Digt, der dog kun blev et Fragment. Af de andres Vers er et eneste opbevaret i den sorøiske Samling, og i Afskrifterne af den saakaldte Versprotocol, og dette Vers var mærkværdigt for Norske Selskab, der har kunnet taale et Rimeri, hvis Uteerlighed har et stærkt Anstrøg af Nederdrægtighed. Hvilket Medlem af det Norske Samfund der har Ære af at have forfattet Verset, vides ikke, og Afskriften i den sorøiske Samling er uden Underskrift; men i Afskrifterne af „Versprotocollen" findes Navnet „Fasting" under Smudsdigtet, og at denne Opgivelse er falsk, trænger vel ikke til Beviis. Sagen er ikke heller af vider Betydning, eftersom der i disse Afskrifter, findes saa mange falske Opgivelser;

men ved A. E. Boyes Bedrageri have Afskrifterne nu i en Menneskealder gjeldt for „Versprotocollen“, og en Afskyelighed er saaledes øvet mod Fastings Minde, der falder tilbage paa Boyes Navn.“

Det vil vist indrømmes, at dette er en besynderlig oplysende Anmærkning til det ubetydelige Fragment „Jødepigen“. Den begynder med at berette, at Heltindens Navn var Hanne Levy (kan gjerne være, men er heel ligegyldigt), og ender med et giftigt Angreb paa A. E. Boyes Ære. Forbindelsen mellem disse to hinanden uvedkommende Emner, den formeentlige israelitiske Skjønhed og den ældre Udgiver af Wessel, er sindrig tilveiebragt ved Hjelp af et hidtil ubekjendt og aldrig før omtalt Digt i Versprotocollen, som Boye saa at sige gjøres ansvarlig for. Wessels Digt om den „ualmindelige Skjønheds“ „ferske Grønhed“ og hendes Kinders „Couleur de Lax“ bringer Commentatoren i Tanke om, at der skyldes det norske Selskab endnu et andet Digt over samme Gjenstand, der er endnu mere nærgaaende mod Ebræerinden, og som ganske vist paa en plump Maade udtaler den blandt Normændene herskende Modbydelighed for Jøder, men som man forresten aldrig før har ahnet existerede, og som man her hos den Reitzelske Udgiver første Gang erfarer findes under Fastings Navn i Versprotocollen: det er hans Fortjeneste at have bekjendtgjort dette. Men hvad i al Verden har A. E. Boye med denne Sag at gjøre, hvad vedkommer det ham, at der under et antijødisk Digt i hiin Protocol staaer Fastings Navn. Fordi han ved Udgaven af Wessel har benyttet et Haandskrift,

som han med Rahbek som Hjemmel betragtede som en Afskrift af det norske Selskabs Versprotocol, og har meddeelt nogle Wesselske Digte af, har han derfor givet det Autorisation i det Hele, eller paataget sig Ansvar for Enkelthederne deri, han som aldrig har omtalt Manuskriptet uden ganske i Almindelighed, og som, hvilket nedenfor skal oplyses, da han udgav Wessel i 1832, ikke kjendte andet af, end de Wesselske Digte. Nei! er der nogen der er ansvarlig med Hensyn til hiint „nederdrægtige" Digt, da er det Rahbek, da er det B. D. Prahl, eller den norske Præst H. J. Hansen, som har copieret Versprotocollen, nedskrevet Digtet og skrevet Fastings Navn derunder.

Dette til Prøve af Anmærkningerne i den Reitzelske Udgave, hvilke næsten ligesaa meget indeholde Udfald mod nærværende Udgave, som Oplysninger til Wessels Digte. Forinden jeg imidlertid vender mig til Afhandlingen i Udgaven om det norske Selskabs Versprotocol, som er Hovedemnet for disse Bemærkninger, maa jeg dog endnu berøre nogle Paastande i Udkastet til Wessels Levnet, der i ikke mindre Grad, end det Ovenstaaende vidner om den bestalter Udgivers sunde Sands og gode Smag.

I det Hele maa det indrømmes, at Tonen i denne Deel af Bogen er en anden og bedre, end man i Anmærkningerne og Afhandlingerne er vant til. Man fristes til at troe, at man her er kommen i godt Selskab; og dog er det kun en Maske, en paataget Anstand, som er bevirket ved Konst og ved Anvendelsen, saa at sige, af et Tryllemiddel. Skjøndt det kan synes latterligt,

friſtes man dog til at troe, at det maneerligere Væſen, Forfatteren her har forſtaaet at vedligeholde, hidrører fra, at han ſnildelig har undgaaet at hentyde til, ja blot nævne ſin ſelvgjorte Modſtander, eller dennes Weſſelſke Biographie, hvilket er ſaa meget mere roesværdigt, ſom denne ikke er hans egen ſaa ganſke uvedkommende.

Det kan ikke negtes, at det er en vidtgaaende Overdrivelſe, at udraabe den beſkedne Weſſel, hvis hele digteriſke Virkſomhed og Lune, ſaa ægte og ofte ſprudlende det i ſig ſelv kan være, dog bevæger ſig inden ſnævre Grændſer, at udraabe denne Digter ſom en af Verdens ſtørſte Comikere. „Hans Naivitet, hedder det S. XCIX, denne ſjeldne Naturgave, gjør hans Lune ſaa fortryllende og løfter hans Navn op iblandt Verdens ſtørſte Comikere.“ Jeg tilſtaaer at det er mig uforſtaaeligt, hvorledes Naivetet — ſom viſt heller ikke er nogen ſaa ſjelden Naturgave — kan gjøre nogen til comiſk Digter, men at rangere Weſſel ved Siden af de verdensberømte Comikere baade i Oldtiden og den moderne Tid, dertil hører dog viſt en Tro, hvortil der før ikke er funden Mage i Israel.

En anden ikke mindre beſynderlig Paradox anfører jeg endnu. Weſſel, forſikkres der paa flere Steder og med et myndigt Eftertryk, der udelukker Modſigelſe, var en jomfruelig Digter, en blufærdig Virgil. Den lyſtige, meget ligefremme, Tvetydigheder ingenlunde ſkyende Forfatter af „Herremanden“, „Horats' Datter“, „Jagten“[1] og mange Steder i Kjerlighed uden Strømper, var en

[1] Det lille Digt „Jagten“ (i denne Udg S. 280) forſtaaer den Reitz. Udg. ikke (ſee hans Udg. S. 361: „det ender

tydsk Digter og fremstilles som et „Mønster for den plumpe Holberg, den coqvet pæne. Baggesen og den lascive Joh. Ludv. Heiberg." „Wessels Muse var reen og uskyldig", han var en af „Verdens største Comikere." Det fortjener dog at bemærkes, at medens Holberg fandt let og almindelig Anerkjendelse baade i Tydskland og i Sverrig, og i det første Land en Tid beherskede Theatret, medens han paa den anden Side af Sundet vandt en Udbredelse, som neppe før eller siden nogen dansk Forfatter, selv ikke Oehlenschläger, har Beundringen for Wessel altid været indskrænket inden Danmarks og Norges Grændser, og denne Beundring, der blev bekjendt i Sverrig og foranledigede, at f. Ex. Kellgreen oversatte Wessels „Smeden og Bageren", blev idetmindste fra en enkelt Side betragtet som en Særhed hos de Danske. Det er Dansk Særhed, siger en svensk Critiker fra Aarhundredets Begyndelse, der kan finde Smag i denne Digters (Wessels) tvungne, tomme, affecterede Arbeider, eller finde mere end flad, overdreven Pudsighed i hans Kierlighed uden Strømper, osv. Vistnok en meget skjæv og eensidig Dom, som Molbech ogsaa i sin Tid har gjort opmærksom paa, men den vidner dog om, at Wessel savner den universale Storhed, som findes hos Holberg.

Afhandlingen om det norske Selskabs Versprotocol i den Reitzelske Udgave indtager et Rum af 36 tættrykte Petitsider, men er ligesaa uklar, som den er vidt-

i total Meningsløshed"); maaskee er det paa Grund af hans egen Jomfruelighed, at det forekommer ham meningsløst.

løftig; men i den Henseende er den tydelig nok, at dens Øiemed er, at fremstille A. E. Boye som en literair Bedrager og Charlatan, der har drevet det utroligste „Gjøglerie" med et Haandskrift, som han selv vidste ikke existerede, men indbildte Folk at have havt til Brug ved sin Udgave af Wessel.

Boyes Mening om Versprotocollen er klart og uforbeholdent angivet i Biographien S. 47. Om dens Indhold og dens Beskaffenhed kjendte han i 1832, med Undtagelse af dens Wesseliana, ikke andet end det, Rahbek beretter paa de forskjellige anførte Steder, og han har ikke i sin 1ste Udgave af Wessel meddeelt nogetsomhelst andet; derimod har han i Udgaven af 1845, i Anmærkningerne og Noter til Biographien, tilføiet Oplysninger, der vise, at han i Mellemtiden havde havt Leilighed til selv at lære Actstykket at kjende, nemlig af en Afskrift, han imidlertid havde erhvervet. Ligeledes holder han sig til Rahbeks Beretning om Bogens Oprindelse og senere Skjebne og deler Feiltagelse med denne, hvis han har feilet. Rahbek kjender kun een Versprotocol, som han vidner var i Behold endnu i 1813, og der er intet Spor af, at Boye nærede nogen anden Mening. Oplysningerne om Versprotocollen i Moe's Tidsskrift for norsk Personalhistorie, meddeelte efter den norske Præst H. J. Hansen, der først fremkom efter 1840, vare ubekjendte, da Boyes Udgave udkom.[1] Boyes Beretning efter Rahbek, der var i Selskabets Bestyrelse og taler som Øievidne, gaaer ud paa Følgende: Da

[1] Disse Oplysninger ere meddeelte her i Noten til Biographien S. 50.

det norske Selskab i Kjøbenhavn ophævedes i 1813, besluttede man først at sende den „originale" Versprotocol til Christiania Universitets Bibliothek, men denne Beslutning forandredes, og man afsendte en Afskrift, hvorimod Originalen beholdtes hernede. Den kom siden, siger Boye, i private Hænder, læstes af flere, der ikke havde været Medlemmer af Selskabet,[1] indtil den endelig rimeligviis ved Udlaan fra En til Anden aldeles forsvandt. Idetmindste, tilføier B., har den hidtil uagtet baade offentlig og privat Efterspørgen ikke været at opdage. Rahbek siger i Erindr. 4 D. S. 8 „om Bogens senere Skjebne (efter 1813) har jeg, skjøndt jeg dog har erkyndiget mig derom, intet kunnet erfare." Boye havde, som han siger, efterspurgt den originale Versprotocol baade privat og offentlig. Han havde bl. andet henvendt sig til daværende Cancelliedeputerede P. J. Monrad, men uden Frugt, han havde ogsaa lyst efter den i et offentligt Avertissement, formeentlig i Adresseavisen, men ligesaa forgjeves. Derimod vidste han, at der fandtes en Afskrift af Bogen hos det i Christiania i 1818 gjenoprettede norske Selskab, og denne fik han til Afbenyttelse, dog ikke paa anden Maade end at den overlodes en Mand deroppe til Brug paa hans Vegne. Denne tog Udskrift for ham af alt hvad der vedkom Wessel — videre ikke — og B., der iøvrigt ikke selv saae eller havde Leilighed til at undersøge denne Afskrift, nærede ingen Tvivl om og havde ingen

[1] Det fremgaaer heraf, at Boye har kjendt flere, der havde seet og læst det originale Haandskrift.

Grund til at troe andet, end at den var en ægte og umiddelbar Gjenpart af den originale Versprotocol, og at den derfor maatte tillægges den Troværdighed, som udkrævedes til den Brug, han gjorde af den. Efterat B. havde udgivet Wessels Digte i 1832, erhvervede han selv en Afskrift af Versprotocollen, der fandtes her i Kjøbenhavn, hvilken han altsaa hverken har kunnet benytte, eller omtale i sin Udgave. Dette er et Factum, som jeg beder lagt Mærke til. Jeg har selv erfaret det og har ofte hørt min Fader sige det. Desuden vise forskjellige Steder i Biographien tydeligt, at han hverken kjendte, eller havde seet dette Haandskrift, da han skrev denne. Jeg anfører blot Bemærkningen S. 34 om N. K. Bredahls Forhold til det norske Selskab, hvor den Mening fremsættes, at denne Mand ikke spillede nogen Rolle i Selskabet. Men man behøver kun løselig at eftersee den første Deel af Versprotocollen, for at blive overtydet om det Modsatte, hvilket jeg i en Anmærkn. til Stedet har gjort opmærksom paa. Den Reitzelske Udg. siger, at Boye ikke havde gidet gjennemlæse Haandskriftet! Han kunde ikke have aabnet det for at yttre sig, som han har gjort.

Ved Udg. af 1846 benyttede Boye paa enkelte Steder denne Afskrift, men fik paa Grund af Omstændighederne ikke Leilighed til nærmere at udtale sig om den. I Forerindringen til Udgaven bemærkes, at han ikke selv har besørget Correcturen eller Revision af Biographien og Anmærkningerne, fordi han var forhindret ved Sygdom; det var en livsfarlig Lungebetændelse, der længe holdt ham paa Sygeleiet, og hvis Følge var

en vedvarende Brystsvaghed, der nogle Aar efter endte hans Liv. Det blev ham saaledes ikke mueligt denne Gang at yttre sig om Versprotocollen, eller at omtale den Afskrift af samme, han var kommen i Besiddelse af, men han gjorde i denne Henseende et udtrykkeligt Forbehold i en Anmærkning til Biographien S. 126, hvor det hedder: „Mere om Versprotocollen og Berigtigelser til det her siges om dens Skjebne haaber jeg ved anden Leilighed at kunne meddele. Nvbr. 1844." Hans Død indtraf før denne Leilighed, og dette undlod Bagvaskelsen ikke at tage til Indtægt. En gammel Historie gjentog sig: Døden indhentede ham, den Gamle og langsomme, men Sletheden indhentede hans Anklager.

I Biographien udtaler Boye, at den originale Versprotocol var tabt, og han siger ligeledes sammest. (dette Opl. S. 49—50), at den kun existerede i „Afskrifter", nemlig en Afskrift, som han meente var skjenket Christiania Universitet, og desuden to andre, hvoraf den ene eiedes af det norske Selskab i Christiania; og naar han efter denne Tilskjendegivelse, taler om „Versprotocollen" paa andre Steder i Udgaven, saasom i Anmærkn. og Tilegnelsen i 1ste Opl., kan dette selvfølgelig alene forstaaes om den af ham benyttede Afskrift. At tillægge B., at han ved at bruge Udtrykket „Versprotocol", som naturligviis skete for Kortheds Skyld, har villet sætte Publicum og „literaire Venner" Blaar i Øinene, er taabeligt, eller uredeligt.

Til denne Fremstilling skal jeg endnu tilføie Følgende. Allerede i 1861 udtalte jeg, i en Artik. i Berlingske Tid. Nr. 295, i Anledning af den ofte ommeldte Udgivers

Paastand i s. Bl. Nr. 285=86: at Boye ved sin første Udgave af W. havde havt og brugt sin Afskrift af Versprotoc., at det først var senere, at han havde erhvervet denne. „Dette Foregivende", som det kaldes, erklæres uden videre for „falsk" af den Reitz. Udg.;[1] og hvad Beviis har han da for det Modsatte, hvorpaa støtter han sin Paastand, der er Grundlaget for alle hans Bagvaskelser i denne Anledning mod Boye? Intet andet, end at B. i Biographien nævner 3 Afskrifter af Versprotoc., hvoraf det ene nødvendig maa være hans eget. Men B. kunde dog vel have hørt Tale om at dette 3die Haandskrift existerede, førend han fik det, han kunde ogsaa erfaret, at der i Norge var en anden Afskrift af Versprot., hvilket siden viste sig var Tilfældet, for ikke at nævne flere Muligheder.

Boye antog, at den Afskrift han i 1832 benyttede til Meddelelse af lidt over en halv Snees Wesselske Digte, var taget efter den originale Versprotocol, og dette var ogsaa hans Mening om den med denne overeensstemmende Afskrift, som han senere erhvervede. Vi skulle nu høre hvorledes den Reitzelske Udgiver fremstiller Sagen.

Den levinske Afhandling om det norske Selskabs Versprotocol, som findes i Udgaven S. 333—368 er, efter egen Bemærkning, meddeelt i meget vidtløftig og ikke „overskuelig Form". Den begynder eiendommeligt med den Bemærkning, at de tvende Øievidners, Rahbeks og H. J Hansens Efterretninger om dette Emne ere uefterrettelige, at de tilhøre en Periode, da Versproto=

[1] R Udg. S. 384.

collens sande Historie var gaaet i Glemme,[1] og Forf. lægger derfor disse Beretninger heelt tilside; man faaer i den lange Afhandling knap at vide, hvad de gaae ud paa, navnlig forbigaaes Hansens Oplysninger ganske, skjøndt han har afcopieret Haandskriftet. Indledningen til Versprotocollens Historie skeer med en detailleret Beskrivelse af 4 Haandskrifter, som betegnes med A, B, C og D, af hvilke D er en Sagen aldeles uvedkommende Versamling, B er det af Hansen, ifølge hans egen Angivelse, efter B. D. Prahl afskrevne Haandskrift, som er i det nuværende norske Selskabs Besiddelse, C er det, der har tilhørt Boye, og som i det Hele er overeensstemmende med B, og A endelig, en meget apokryph og forvirret Gjenpart af en Deel af Indholdet i B og C, men som Autor mener er ældre end disse. Og Resultatet af Undersøgelserne over disse Manuscripter er dette, at intet af dem, paa nogle faa Brudstykker nær, gjengive den virkelige Versprotocol. Denne, paastaaes der, havde i flere Aar ikke existeret dengang Haandskrifterne bleve til, og var gaaet til Grunde allerede i Wessels Dage. Afhandlingens Forfatter har nemlig udfunden, hvad hverken Rahbek eller Hansen, og sandelig heller ikke Boye, eller nogen anden har havt Ahnelse om, at den rette Versprotocol var et Document, der var til flere Aar før der var Tanke om det norske Selskabs Oprettelse, og han giver herom følgende, iøvrigt aldeles uhistoriske Fremstilling. Nogle unge Mennesker,

[1] Rahbek blev Medlem af Selskabet i 1789 og traf endnu Jochum Wibe, Meldahl, H. L. Wexels og fl. af den gamle Stamme, der altsaa aldeles havde glemt hvad der var foregaaet i Selskabet for faa Aar siden.

hedder det, samledes paa et Caffeehuus i Sværtegade, for at more sig med alskens Lystighed, der sædvanlig gik ud paa Drik og — Rimerie. Ved en Anledning Forf. ikke kiender, men hvis Tidspunkt dog vides og sættes til 1768, blev en egen Protocol bestemt til at nedskrive Versene i, og dette blev, mærkeligt nok, den rette saa meget omtalte Versprotocol. Denne Protocol — en forunderlig Fremtoning paa et offentlig Sted til Afbenyttelse for tilfældige Gjester, — har da daglig været i Brug i Juels Stue, hvor den idelig circulerede imellem de norske Drikkebrødre. De unge Mennesker skreve i den, alt medens de larmede og drak, den overspildtes med Punsch m. v. og var, som man kan tænke, i alt andet end god Tilstand. Ikke destomindre var det denne samme Bog, der 4 Aar senere i 1772 „paany" blev taget i Brug i det da stiftede norske Selskab. Herved kom den, som man siger, fra Dynen i Halmen. Den benyttedes, efter Forfatterens Fortælling, atter daglig i flere Aar, blev sønderrevet, atter overspildt med Punsch og Biskop og „maa" i Aaret 1781 have været „halv" ødelagt, de beskrevne Blade løse, deelviis forkomne, ikke til at hitte Rede i osv. Paa dette Tidspunkt, saaledes fortsætter Historiens Forfatter, fik et Medlem af Selskabet Lyst til at reproducere Versprotocollen. Det var naturligviis ikke mueligt, og saa greb den Ubekiendte til at afskrive dens sørgelige Rester, „en Bunke løse Papirstumper," og at erstatte det Manglende efter private Opskrifter af enkelte Rimerier, men synderlig nok uden at tilveiebringe det mindste af den rige Wesselske Ungdomsdigtning, som

man skal tro, fandtes i det tabte Haandskrift. Den saaledes — efter den Reitzelske Udgiver — fremkomne Afskrift, betegner han med Litr. A.; imidlertid er ogsaa den tabt, siger han, men man har dog en værdifuld Afskrift deraf, nemlig A. Disse løse Hypotheser, thi andet er det ikke, have dog endnu ikke bragt tilstrækkeligt Lys i Sagen. Det kan nemlig ikke, selv af en saa dristig Benegter som hiin Udgiver, fragaaes, at der idetmindste senere har været en officiel Versprotocol i Selskabet, og Existentsen af de to Haandskrifter B og C lader sig heller ikke bortdisputere. Eventyret maa da bringes et Skridt videre.

Fra 1781 til 1790 eiede Selskabet ingen Versprotocol! Lovene af 1774, som omredigeredes i 1785, foreskreve vel, at alle Priisdigte, som ikke vandt Prisen, skulde indføres i Protocollen, men dette har sagtens aldrig været gjennemført in praxi. Man havde under det 10 Aars Interregnum ofte tænkt paa at tilveiebringe en Afskrift af Bogen, og dette blev endelig i 1789 til Virkelighed, idet man da skal have ladet afcopiere, eller have erhvervet en privat Samling, hvilken da fra 1790 toges i Brug som officiel.[1] Denne skal det være, der ligger til Grund for Haandskrifterne B og C. Den meddeelte kun en meget ringe og den mindre vigtige Deel af den rette Versprotocols Indhold. Fra Perioden indtil 1772, Versemageriets Guldalder blandt Juels norske Gjester, siger den alvidende Udgiver, er slet intet opbevaret, undtagen nogle faa ubetydelige Digte, som ere

[1] Længere tør Autor ikke udsætte Tidspunktet, for ikke at komme altfor synligt i Collision med Rahbeks Efterretning; vi skulle see at Collisionen endda bliver stor nok.

komne ind paa urette Sted, og Literaturen har herved lidt et stort Tab; Wessels Genius maa, før den brød frem i Kierlighed uden Strømper, have sprudlet med rige Straaler ved hine daglige Sammenkomster paa det offentlige Vertshuus, og medens man reddede nogle ubetydelige Frembringelser, levnedes Intet af den store Rigdom af Wesselske Digte! Fra Versemageriets Sølvalder, 1772—1780 fandtes ialt kun halvandet hundrede Digte; Resten og Broderparten tilhørte altsaa Jernalderen.

Til hele denne besynderlige Historie om Versprotocollen: en tidligere og oprindelig, og en senere, uægte, kjende de tvende Vidner, Rahbek og H. J. Hansen, aldeles intet; der findes hos dem end ikke den fjerneste Antydning til, at noget saadant kan være foregaaet. De ere begge overeensstemmende deri, at de kun have kjendt og kun have hørt om een Versprotocol. Historiens Forfatter gjør derfor vel i at lægge „de ældre Beretninger heelt til Side." I sin Mangel paa ethvert historisk Støttepunkt for sin Hypothese tyer han derfor til Haandskrifterne og mener af deres Egenheder og formeentlige Mangler at kunne godtgjøre, at de ikke ere, hvad de udgive sig for.

De tilstedeværende Afskrifter af Versprotocollen synes vistnok at vise, at Originalen paa enkelte Steder har været defect, og der findes ogsaa andre Uregelmæssigheder ved dem, men som dog let kunne forklares af Forholdene. Paa et Par Steder er anført ved Enden af et eller andet Digt „cætera desunt", hvilket tyder paa Lacuner i Originalen; visse Digte, som unegtelig høre til samme Cyclus (Besvarelser af samme Opgave), ere skilte og komne bort fra deres behørige

Plads; desuden ere andre Digte, enkelte eller flere samlede, indførte paa Steder, hvor de, vel at mærke efter Udgiverens Mening, ikke kunne have staaet i den af ham tænkte Versprotocol, og ligeledes finder han det af stor Betydning for sin Hypothese, at der i Begyndelsen af Haandskrifterne kun findes faa Digte anførte under Navn: Navnene ere altsaa tabte, (forudsat at de stode i Originalen).

Det er alene af saadanne Særegenheder ved Haandskrifterne, at Forfatteren troer at kunne slutte sig til, at der maa have været en ældre Versprotocol, skjøndt en saadan aldrig er bleven omtalt, eller hentydet til af nogen og derfor maa betegnes som uhistorisk, og som heller ikke nogen Nyere, der har skrevet om det norske Selskab har tænkt sig. Welhaven, der i 1854 skrev en Afhandling om Selskabet (see Welh. Sl. Skrifter 8 B. S. 123), taler kun om den ene Versprotocol, hvoraf det Hansenske Manuscript er en Afskrift, og naar den Reitz. Udg. insinuerer, at Welhaven ikke har undersøgt dette Haandskrift, da han ellers vilde kommet til lignende Resultat som han, er dette en af hans sædvanlige Paastande. Som bemærket kjendte Rahbek heller ikke nogen anden end den ene Versprotocol, der endnu existerer i de to Afskrifter. Da han, 8 Aar efterat Versprotocollen paa den foregivne Maade skal være forsvunden, blev Medlem af Selskabet, fandtes her ingen, der kunde fortælle om, hvorledes det var gaaet med den oprindelige Bog; det var gaaet i Glemme, hverken Jochum Wibe, eller T. H. Meldahl, H. L. Wexels eller andre af den gamle Stamme, som han endnu mødte, huskede,

at dette Selskabets kjere ærværdige Minde om dets Blomstring for faa Aar siden var ødelagt: man gav ham en ny i samme Aar indrettet Protocol i Hænde, og heri indbildte han sig at læse Digte, skrevne med Wessels og Wibes egne Hænder, skjøndt de vare døde, da denne Bog blev til, ja han nedskrev sine egne Digte deri, saa at sige hen i Taaget.

Det er puur Indbildning af Rahbek, naar han i Erindr. 4 B. S. 6—7, siger at Selskabets navnkundige Versprotocol, næst Md. Juel, var for ham dets ærværdigste Fortidsminde. „Det var den selv samme Bog, fortsætter han, hvor Wibe, Selskabets første Secretair, ved hans Afreise til Fyen, som Landmaaler-assistent, skrev:

Jeg lægger nu ned Secretairskabets Pen ꝛc., — —

den samme Bog, hvori Wessel havde indskrevet Pilen Palens Vise, og Prahl protesterede mod denne Tilførsel,[1] hvor Fasting, Meyer, Stockflet, Pram og hvo ikke af dette Selskabs Ædlinge havde skrevet mange nydelige Smaastykker" osv.

Det er ligeledes en Misforstaaelse, naar Pastor H. J. Hansen (Medlem af Selskabet fra 1799—1805) siger, at Selskabet paa hans Tid eiede tvende Afskrifter af Versprotocollen, den ene tagen af Prahl efter Originalen før 1791, medens Originalen paa hans Tid antoges at være hos Bestyrelsen.

Det beroede endelig paa en Misforstaaelse, naar

[1] I Haandskrifterne findes ganske vist ikke nogen saadan Protest, men dette kan forklares af, at den som uberettiget indført udslettedes, eller med Forsæt udelodes i Afskrifterne.

man i Selskabets Bestyrelse, hvori Rahbek selv var, ved Selskabets Opløsning i 1813, fandt paa at føre Forhandling om, hvad der skulde gjøres med den originale Versprotocol, om den skulde sendes til Christiania, eller ikke: Man havde den ikke og vidste ikke hvad man med stor Hensynsfuldhed voterede om, eftersom Gjenstanden for Forhandlingen ikke existerede.

Jeg skriver ikke Versprotocollens Apologie, det er kun A. E. Boyes Mening om den, der vedkommer mig, og det er allene i den Anledning, at de følgende Bemærkninger her fremsættes om Haandskrifternes Egenheder, hvilke heel vel kunne forklares uden at tye til den ubeviselige Forestilling om et ældre undergaaet Manuscript. Man bør ikke tænke sig, at det gik saa vildt til i det norske Selskabs literaire Møder, hvorom her allene kan være Tale, eller at dets Versprotocol har været udsat for saadan Medfart, som den ovenfor skildrede; det er der ingen fornuftig Grund til at antage. Selskabet var, i sin Egenskab som literairt, organiseret efter Forbilled af Selskabet til de skjønne Videnskabers Forfremmelse. Dets konstneriske Møder vare adskildte fra de selskabelige og holdtes om Torsdagen. Versprotocollen stod under Secretairens Opsigt og førtes under hans Tilsyn, deels formodentlig endog af ham selv. Den har selvfølgelig ikke daglig ligget fremme til vilkaarlig Brug af hvilkensomhelst og kan ikke tænkes at have været Gjenstand for slig Overlast, som afmales med saa flotte Farver. Naar Johan Wibe ved sin Afsked fra Selskabet skrev i Bogen:

Jeg lægger nu ned secretariske Pen,
og tilraaber sin Eftermand:

Skriv ziirlig og net,
Som du vilde det,
Naar du skal af Verden henflytte. —

saa viser dette tydelig hen til, at om endog Tilførslerne kunde skee ved andre, han ogsaa idetmindste deeltog i dens Førelse. Egentlig var Versprotocollen bestemt til Indførelse af de Priisdigte, som ikke tryktes, og i dette Øiemed sees den ogsaa af Afskrifterne at være anvendt. Den begyndte med Anførsel af en Priisopgave — den første er amor omnia vincit — og derefter hidsættes de forskjellige indkomne Besvarelser, der ere nummererede; og saaledes fortsættes langt ind i Bogen, indtil denne Brug efterhaanden har tabt sig. Saadanne Priisdigte afvexle imidlertid med andre, saa at sige Frihaands-producter, som ere indleverede af Selskabets Medlemmer, ligeledes af Impromptuer, rimede Bonmots, som ere faldne i Møderne og anføres under Overskrift „Fadaiser". Ja man finder endogsaa et Par Steder Digte af Forfattere udenfor Selskabet, som maa af en eller anden Grund har ønsket opbevaret i Selskabets Protocol. Exempel herpaa er et Digt af Jomfru Biehl, for hvem ogsaa aabnedes Adgang til Selskabets trykte Samlinger. Priisdigtene afbrydes paa samme Maade af Sviter af Wessels og Andres Impromptuer og andre Digte, som altsaa Forfatteren under Eet har indleveret til Secretairen, eller selv indført, uagtet de kunne være digtede til forskjellige Tider. At, saadanne Uregelmæssigheder uagtet, de forskjellige Digte og andre Materier frem-

komme i rigtig Tidsfølge, troer jeg man uden forudfattet Mening, let vil blive enig om. De Exempler, der anføres paa det Modsatte, betyde Intet. At Wessels Bryllupsdigt, af 1777 til Dumetius, følger efter Digte fra 1781 og 1782, viser jo kun, at det flere Aar efter dets Tilblivelse er indkommet til Versprotocollen, hvis Tilvæxt paa denne Tid var ringe, og at man ønskede, at dette og andre lignende Digte ikke skulde mangle i Selskabets Depositum af visse af dets Medlemmers Arbeider. Paa nogle, dog ikke mange Steder, og kun i Begyndelsen af Afskrifterne, findes anført ved Enden af et eller andet Digt: „cætera desunt“, hvilket unegtelig tyder paa, at der fandtes Lacuner i Originalen. Naturligviis er Versprotocollen, ligesom Selskabet selv, som Wibe siger:

„bleven slidt af Elde“.

Enkelte Blade ere maaskee tabte, enten ganske, eller tildeels, og paa nogle Steder ere de vel blevne ulæselige; men dette er noget andet, end at hele det oprindelige Haandskrift er bleven til en Bunke løse Papirstumper, uden Sammenhæng, til liden eller ingen Nytte, og at det er omsider heelt forsvunden.[1] Saadanne Mangler kunne ikke forringe det i det Hele taget, og at Afskrifterne bære Spor af dem tjener snarere til at godtgjøre, end til at svække deres Paalidelighed. Men maa det indrømmes, at det oprindelige Haandskrift har lidt af

[1] Selv om den oprindelige Protocol i Tidens Løb var kommen i en saa slet Forfatning — jeg troer det ikke, — er det utænkelig, at man ikke skulde have opbevaret Resterne; dertil nærede man for stor Pietet for det gamle, med Autographa forsynede Document.

saadan Mangel, er det ikke vanskeligt, naar det behager, at udvide den efter den Maalestok, man ønsker.

I Afskrifterne findes Begyndelsen til en Tale, holdt af O. G. Meyer ved Selskabets Omorganisation i 1774. Den manglende Slutning skal naturligviis være tabt; men hvoraf veed man, at der nogensinde er indført mere end det Brudstykke, der nu haves? Det herved manglende „cætera desunt“ tyder paa, at Intet er tabt. Imellemstunder blev der holdt Foredrag i Selskabet. Et saadant af N. K. Bredahl findes i Manuscripterne, og i dette omtales et tidligere, holdt af Treschow, men som ikke findes optaget. Atter maa her være et Tab, atter en stor beklagelig Lacune, uagtet man ikke veed det mindste om, at Foredraget har været nedskrevet, endsige indført i Versprotocollen.

Den ovenfor omtalte Omstændighed, at der i Begyndelsen af Haandskrifterne ikke findes Navn under Digtene, hvilket ogsaa skal bevise deres Ægthed, er en saa stor Bagatel, at den ikke fortjente at omtales. Er det nogetsteds foreskrevet, at Forfatterne skulde sætte Navn under de af dem meddeelte Arbeider? Kunde det ikke være mueligt, at man, især da Sagen var nye, ønskede at optræde anonymt? Dette synes da virkelig Haandskrifterne at vise har været Tilfældet, idet Anonymiteten lidt efter lidt ophører. Den første der indfører sit Navn er Joh. Wibe, dette Exempel følges af S. Monrad, derefter kommer Wessel, og efterhaanden komme flere til, saa Navnsangivelsen omsider bliver det almindelige.

Den Reitzelske Udg. har i Beviisførelsen for sin

Theorie taget særlig Hensyn til det Haandskrift, som af ham betegnes med A og troer i Forholdet imellem dette, som han forudsætter er ældst, og de 2 sideordnede Manuscripter (det i Christiania og det af Boye efterladte) at finde Støtte for sin Mening. Hvad hertil henhører vedrører imidlertid ikke mig; saa skjæv og fordreiet den hele Argumentation end forekommer mig; thi deels kjendte jo Boye ikke dette Actstykke, hvilket ikke engang hiin Udg. drister sig til, idetmindste ikke directe at paastaae; og deels er det, efter den Beskrivelse man faaer deraf, et saadant Makværk og i det Hele af saa apokryph Beskaffenhed, at der fornuftigviis ikke kan tages Hensyn dertil, men det bør udelades af enhver sandhedskjerlig Undersøgelse af Spørgsmaalet om Versprotocollen.

Afskrifterne give altsaa Anledning til at formode, at den originale Versprotocol efterhaanden er bleven skrøbelig, og da der samtidig hermed, paa Grund af de forandrede Forhold i Selskabet, sjeldnere blev Leilighed til at indføre noget deri, er det Tilfælde indtruffet, som H. J. Hansen beretter om. Bestyrelsen tog Manuscriptet i Forvaring og lod det ikke mere fremkomme ved Selskabets Møder. Maaskee skriver denne Bestyrelsens Fremgangsmaade sig allerede fra den Tid, da man benyttede Versprotocollen ved Udgivelsen af Wessels Skrifter, hvori to af Medlemmerne deeltoge, deriblandt Monrad. Fra denne Tid, eller i al Fald noget senere synes den kun at have været tilgjængelig for en snævrere Kreds af Selskabets Medlemmer, de samme der havde Adgang til Md. Juels Sideværelse,

som Rahbek beretter om i Erindr. 4 D. S. 5. Man klagede derover, siger H. J. Hansen, man henvendte sig til Monrad, men fik en affærdigende Besked, eller det Svar, at han ikke havde Haandskriftet. De Vindviede maatte nøies med Afskrifter. Da Selskabet endelig opløstes, fandt de ovenfor i Biographien S. 48 ff. omtalte Forhandlinger Sted, om hvad der skulde foretages med Bogen.

I Fortrolighed udtalte Boye at han antog, at P. J. Monrad gjemte den originale Versprotocol, og jeg tvivler ikke paa, at han heri støttede sig til Rahbek, skjøndt denne af let begribelige Grunde aldrig offentlig udtalte dette. Jeg har ligeledes hørt min Fader fortælle, at Monrad før sin Død skal have bragt Haandskriftet til A. S. Ørsted, hos hvem han deponerede det under Tausheds Løfte.

I 1861, efterat den Reitzelske Udgiver i Berl. Tid. s. A. Nr. 285—86 havde rettet et Angreb mod det udkomne 3die Oplag af denne Udgave og deri paa sin Viis havde omtalt Versprotocollen, modtog jeg Bekræftelse paa min Faders anførte Yttringer af en Mand, jeg aldrig før havde kjendt: det var forhenv. Fuldmægtig i Generalpostdirectionen J. Wolff, som var en Plejesøn af Monrad, og som var i hans Huus indtil hans Død i 1834, paa hvilken Tid Wolff var 30 Aar gammel. Denne Mand kom til mig i Anledning af den levinske Art. i Berl. Tid. og meddeelte mig, at han ofte havde seet og havt ihænde et Manuscript, der var i Monrads Besiddelse, og hvis Udskrift var, „det norske Selskabs Versprotocol," og som han antog

for Original-Manuscriptet. Monrad havde sagt ham, at efter hans Død skulde denne Bog sendes til hans Collega i Cancelliet Ørsted, men i 1832, som Wolff troede at huske, gik han selv til Ørsted med Bogen og afleverede den. Da jeg havde modtaget denne Efterretning, henvendte jeg mig til Kammerherre Stiftamtmand Dahlstrøm i Aalborg, som havde været executor testamenti efter Geheimeraad Ørsted, og bad ham meddele mig, om der i Ørsteds Bo fandtes noget Manuscript som det omhandlede. I et Brev til mig yttrede Stiftamtmd., at der iblandt Geheimeraad Ørsteds Papirer rigtignok fandtes en Versprotocol, men som han dog kun havde havt Leilighed til flygtigt at see, hvorfor han ikke vidste om den hidrørte fra det norske Selskab. Han henviste mig derimod til Overlæge Dr. med. Ørsted her i Byen. Min Henvendelse til denne førte dog ikke heller til noget Resultat; Doctoren mindedes vel, at der efter hans Onkel var funden en skreven Versbog, men den var bortkommen, og efter hans Mening kunde det neppe være den af det norske Selskab efterladte. — Om jeg nu har været paa Spor efter den originale Versprotocol eller ikke, er det her ligegyldigt at tale om; jeg meente efter det Vink, jeg havde faaet, at maatte handle som jeg gjorde, ikke for den mig mindre magtpaaliggende Sags Skyld, men for om mueligt endnu klarere at oplyse min Faders Mening om Bogen og hvad der var bleven af den, og det turde maaskee være opnaaet. [1]

[1] For om mueligt at forebygge gjentagne, ikke usandsynlige Beskyldninger for Falsknerie, bemærker jeg, at skriftlige Beviseligheder for det her Anførte findes hos mig.

Efter disse Bemærkninger om Versprotocollen og dens Skjebne, maa jeg atter vende tilbage til Afhandlingen herom af den Reitzelske Udgiver og paany føre denne lidet hyggelige Person for sidste Gang paa Scenen. Han bliver endelig færdig med sin tunge Afhandling, hvorom han ikke med Wessel kan sige:

„Vi svede ei, Hr. Holck og jeg."[1]

og idet han paatager sig sin ikke ubekjendte Alvorsmine, hvorved han, som man vil mindes, i sin Tid erhvervede Tilnavn af „Alvorsmanden," udbryder han med hyklet Pathos i følgende smukke Tirader:

„Der paaligger endnu nærværende Udgiver den Pligt at give Oplysning om A. E. Boyes Mislighed er med „Versprotocollen," og at afsløre et heelt Væv af Usandhed, der endnu den Dag i Dag fordunkler Wessels Poesie (!) og det norske Selskabs Historie. Det er forargelige Oplysninger her maae gives, og der kan kun blive Tale om at meddele det uundgaaelig nødvendige kort og ligefrem."

„A. E. Boye har naturligviis strax og ved første Blik maattet erkjende, at det ovenfor beskrevne Haandskrift C, hvilket han besad, ikke var nogen Afskrift af det norske Selskabs Versprotocol, men af en aldeles uautentisk og uefterrettelig Samling Vers, hvoraf kun fandtes det mindste af hiin Protocols Indhold, uden al chronologisk Orden og Følge, som uden al critisk Textform, (?!) og hvori navnlig forefandtes kun saare lidet af Wesselske Digte.[2] At Boye virkelig har indseet

[1] See ovenf. S. 251.
[2] Der findes dog 31 Digte af den lidet frugtbare Wessel.

dette, at det for ham har staaet klart og utvivlsomt, fremgaaer allerede med ubestridelig Vished af den ene Omstændighed, at han ingensinde, hverken da han i Aarene 1831—32 samlede sin Udgave af Wessel, eller da han 13 Aar derefter leverede et nyt Oplag af denne Udgave, agtede det Umagen værd at gjennemlæse, endog blot ganske flygtigt, dette forholdsviis lille, med en klar og let læselig moderne Haand skrevne Manuscript. —" Saavidt den Reitzelske Udgiver i hans egne vægtige Ord, som det desværre bliver for vidtløftigt at følge længer; men den korte Mening af den lange, med de utroligste Sigtelser og Invectiver udstyrede Tale er denne: Uagtet Boye, som det hedder, ved første Blik erkjendte sit eget Manuscript for en falsk Versprotocol og ved Sammenligning maatte komme til samme Resultat med Hensyn til det norske Selskabs Haandskrift, og uagtet han „efter de anstillede Efterforskninger maatte erkjende, at Versprotocollen for længe siden var gaaet under" og at nogen Afskrift af den ikke kunde opdages, saa fandt han dog paa „det besynderlige Konstgreb", at udgive hiint norske Manuscript, „thi sit eget turde han ikke nævne", (!) for en autentisk Afskrift af Versprotocollen selv. Og hvorfor gjorde han dette? For at prale, for at „slaae om sig" og „kaste Glorie over sin Udgave;" man tænke! prale med et Manuscript, hvoraf han ikke kunde meddele mere end omtrent en halv Snees Smaavers af Wessel!

Paa dette behøver jeg ikke at spilde flere Ord, da Alt er besvaret og gjendrevet i det ovenfor Meddeelte. Jeg skal kun bemærke, at det maa forekomme under-

ligt, at Boye med et eneste Blik, uden at læse Bogen, har kunnet opdage det, som har kostet „Udgiveren" saa megen Slid og Møie at forklare, og som han ikke har kunnet fremstille uden i en lang Afhandling; men endnu underligere synes det, at Boye skal være den egentlige Opdager af det, der formodentligt engang i Historien vil blive kaldt den levinske Protocol-Theorie, og at han har renonceret paa denne sikkre Ære og har foretrukket „at slaae om sig" med Pseudo-Protocollen. — Dog, skulde Udgiveren virkelig troe denne sin egen Historie? Jeg betvivler det. Det forekommer mig rimeligere, at han ved sine letfærdige og ondskabsfulde Sigtelser mod Boye, for at komme ham tillivs paa enhver Maade, har hildet sig selv saaledes, at han for at finde en Udvei af Labyrinthen, hvori han vilde føre andre vild, omsider har indviklet sig i sine egne Garn, hvoraf han ikke kunde rede sig ud uden dette Digt. Thi skal man troe, at han selv troer derpaa, veed jeg ikke, hvad man skal troe om ham.

Det var, som jeg ovenfor har fremstillet, Boyes af ham tydelig udtalte Mening, at det norske Haandskrift, som han benyttede i 1832, var en Afskrift af den gamle eneste Versprotocol, den som det norske Selskab ved sin Stiftelse i 1772 havde anlagt, hvilken Udgiverne af Wessels Skrifter i 1787 benyttede, hvorom Rahbek fortæller, og den samme, hvorom der i 1813 ved Selskabets Opløsning blev ført Forhandling. Der havde efter hans Mening aldrig existeret nogen anden Versprotocol. Da Boye senere, efter 1832, erhvervede det af ham efter-

ladte Haandskrift, som benyttedes til enkelte Berigtigelser i Udgaven af 1845, erkjendte han ligeledes dette for en autentisk Afskrift; men, havde han tidligere, paavirket af Rahbeks Begeistring for det gamle Mindesmærke, havt bedre Tanker derom, saa er det vist, at hans gode Mening sank betydelig efter det nøiere Bekjendtskab han nu stiftede dermed, og privat udtalte han, ligesom Welhaven (see Sl. Skrifter 8 B. S. 136), at der var gjort vel meget Væsen deraf. I sin Udgave af 1845, som blev færdig under en Sygdom, yttrede Boye det Haab ved en anden Leilighed at kunne udtale sig om Versprotocollen og om hvad dermed stod i Forbindelse og da ogsaa om sit Manuscript, men, som man har seet, hindredes han deri. Ved at eftersee hans Udgave vil enhver overbevise sig om, at det er puur Opdigtelse — hidrørende ligesom saa meget andet fra et i psychologisk Henseende ikke umærkeligt Had — at han skal have pralet, eller som det smagfuldt hedder „slaaet om sig" med hiint ringe Haandskrift. Men hans Udgave gjorde Lykke og blev vel modtaget i den gode Deel af Literaturen, hvori den har hævdet sin Plads i henved 50 Aar. Det er det der har voldet, at Themistocles ikke kunde sove.

Endnu skal jeg tilføie nogle Oplysninger om den Afskrift af Versprotocollen, som Boye har efterladt sig. Den Reitz. Udgiver har, som man har seet, beskyldt Boye for literairt Bedrageri. Hvorfor ikke gaae et Skridt videre. Forsøget i denne Retning er virkelig gjort ved Hjelp af hiin Afskrift. S. 344 i hans Udgave berettes, at dette Haandskrift i en Menneskealder

har været holdt hemmelig, at hverken Werlauff, eller Fabricius, eller nogen anden af vore Literatorer, end ikke de, der stode A. E. Boye meget nær, have indtil for faa Maaneder siden (d. v. s. i Slutningen af 1861 da Afskriften omtaltes i min ovenanf. Artik. i Berl. Tid.) havt Ahnelse om dets Tilværelse. Og derefter meldes S. 347, at afdøde Tømmermester Jørgen Engelb. West, som var Medlem af det norske Selskab, eiede en Versprotocol, som han nogen Tid før sin Død i 1832 havde ladet sig overtale til at udlaane til videnskabeligt Brug, og at hans Arvinger, der ikke kjendte Laaneren, havde gjentagende Gange i 1832 lyst efter Haandskriftet i Kbhvske Blade med Tilføielse at „det var bortlovet, for at afbenyttes i et literairt Øiemed." Laaneren meldte sig imidlertid ikke — fortælles videre — og det henstilles nu til Læserens velvillige Gisning at antage, at denne Laaner var Boye.

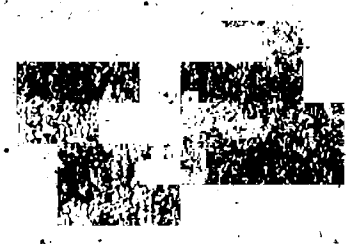
Det er ovenfor paaviist, at Boye ikke eiede sit Haandskrift før efter 1832, da hans Udgave af Wessel udkom, hvori det hverken er benyttet eller omtalt. At han skal have holdt det hemmeligt, er en Usandhed og Opdigtelse. Jeg veed Intet deraf, men jeg har tvertimod været Vidne til, at det er bleven viist til Flere, hvoraf dog neppe nogen har henhørt til J. Levins Omgangskreds. Om Werlauff har seet det, veed jeg ikke; Fabricius mindes jeg aldrig at have seet i min Faders Huus; men een Mand husker jeg bestemt at det blev foreviist, engang da jeg var nærværende, det var Forlæggeren af Wessels Digte, Cancelliraad C. A. Reitzel, og jeg mindes, at det ved samme Leilighed —

det var i Begyndelsen af Fyrgetyverne — kom paa Tale, hvorvidt der kunde være Spørgsmaal om at offentliggjøre et Udvalg deraf. Saavidt gik Hemmelighedsholdelsen, at man tænkte paa at lade Gjenstanden der for trykke. Manuskriptet blev, saavidt jeg veed, sendt Boye fra Professor Fred. Hoegh Guldberg, som overlevede Boye, og aldrig vides senere at have henvendt sig til ham om det. At Tømmermester J. C. West har eiet det, er formeentlig lige saa urigtigt, som at denne Mand var Medlem af det norske Selskab. Dette beroer vistnok paa en Forvexling. Han har mulig en Tid været Ihændehaver deraf; men med hvad Adkomst besad han det? Der er, efter hvad jeg har kunnet erfare, neppe nogen Tvivl om, at Haandskriftet er en af de Afskrifter, som tilhørte det norske Selskab, eller som dette lod tage af det originale Manuskript ved dets Opløsning og havde til Hensigt at sende til Christiania, hvortil det imidlertid aldrig blev sendt.

Om det nærværende Oplag skal jeg kun tilføie et Par Ord. De i 3die Oplag meddeelte Læsemaader efter Afskriften af Versprotocollen, som jeg meente og endnu mener, havde Interesse nok til at blive offentliggjorte, ere her udeladte, ligesom i det Hele de øvrige Varianter. Det i samme Udgave S. 389 optagne Digt „Brev til Agent Holck" er ligeledes forbigaaet, da det, skjøndt det ubestrideligt er et Wesselsk Arbeide, og dets Meddelelse i en samlet Udgave efter det Tidsskrift, hvori det oprindelig fandtes, kan forsvares, dog ikke

paa Grund af sin store Ubetydelighed fortjener blivende Sted i Udgaverne. Sangene af nogle af Wessel oversatte franske Syngestykker ere ogsaa forbigaaede, men derimod er her meddeelt Musikken med Accompagnement for Pianoforte til to af Sangene i Kierligh. u. Str., nemlig til Mads' og Mettes Arier i 2 og 3 Act: „Min Glæde er som Bækken," og „Saa æltes Blye med vrede Tænder." Musikken er transponeret efter N. Schiørrings „Arier og Sange m. m. af danske og oversatte Syngestykker. Indrettede for Claveer. 1 B. Kbhvn. 1786," hvori hele Scalabrinis Composition til Kierl. u. Str. findes. En Mand af Faget, der har havt den Godhed at gjennemsee de meddeelte Musikstykker, har yttret, at den Schiørringske Harmonisering ikke er ganske heldig og falder noget tynd, men skjøndt man ikke kunde foretage en heel ny Udsætning, har man dog efter hans Raad paa et Par Steder foretaget Forandringer, hvorved Musikken har vundet noget i Eftertryk.

P. H. Boye.

To Arier

af

„Kjærlighed uden Strømper“,
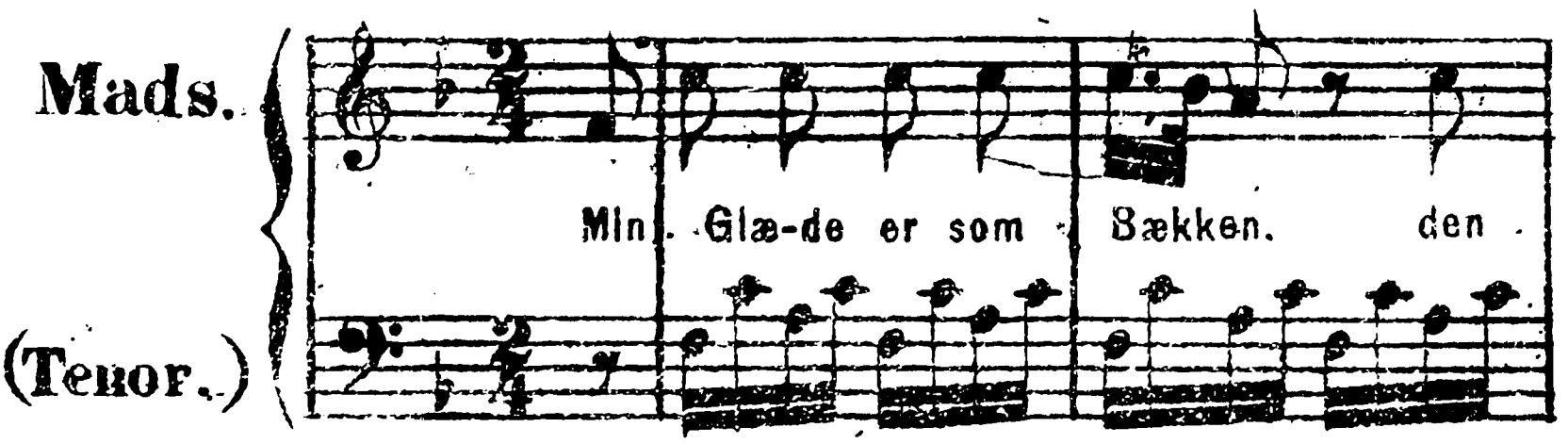
(2. Opt. 1. Optr. og 3. Opt. 6. Optr.)
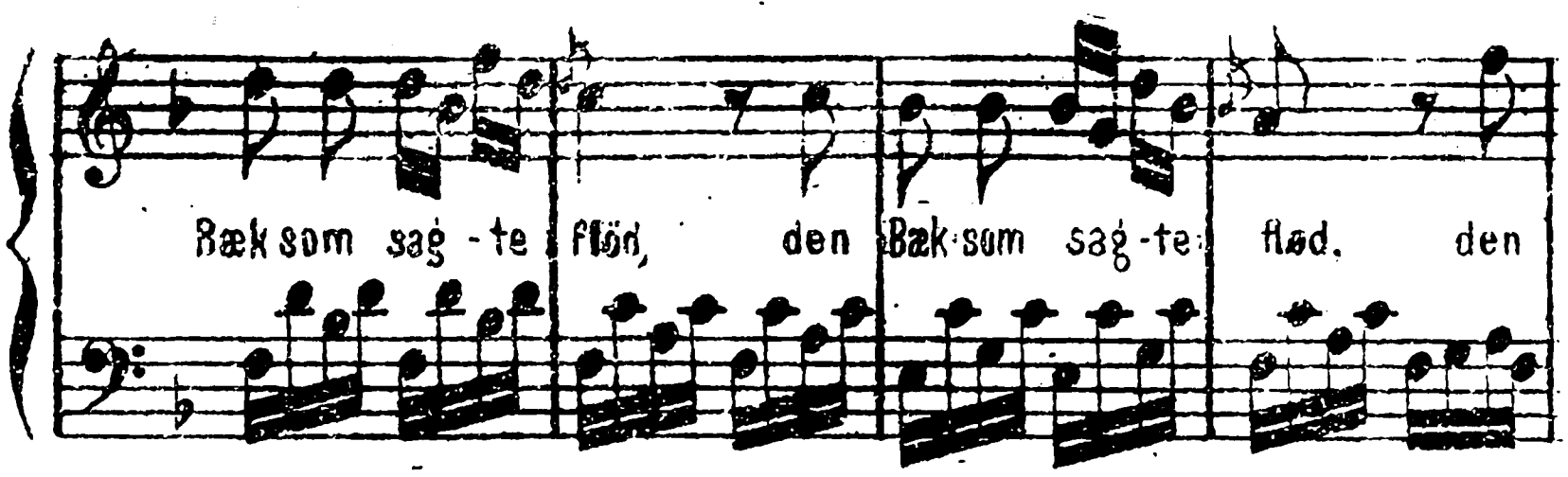
comp. af Capelmester Paolö Scalabrini
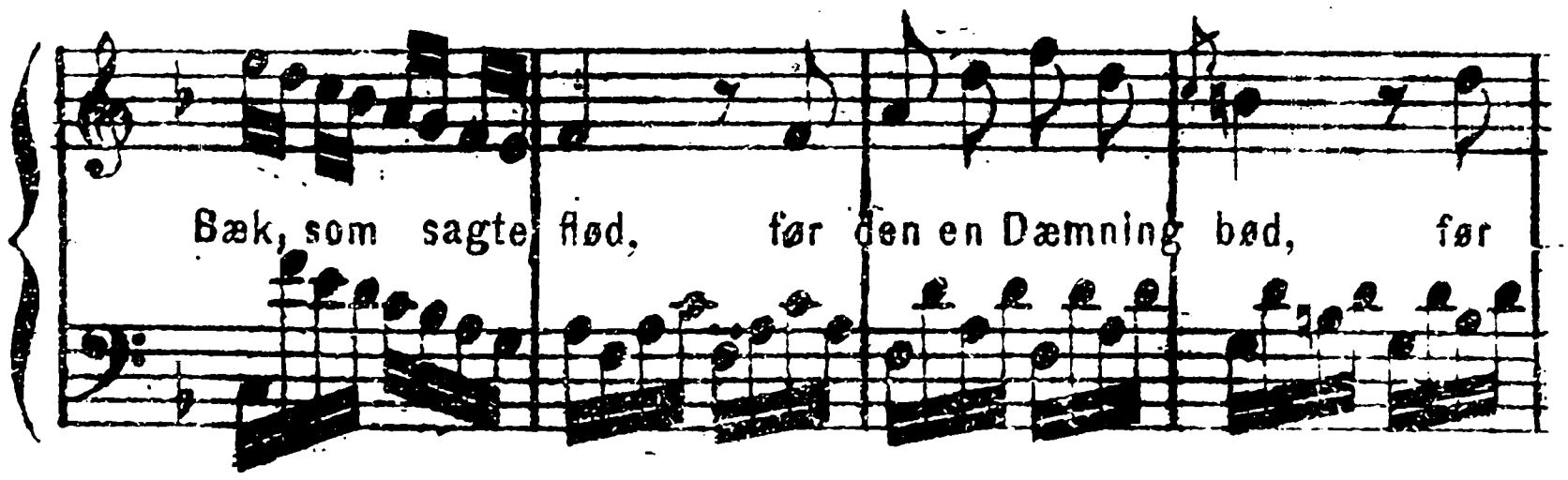
i 1772.
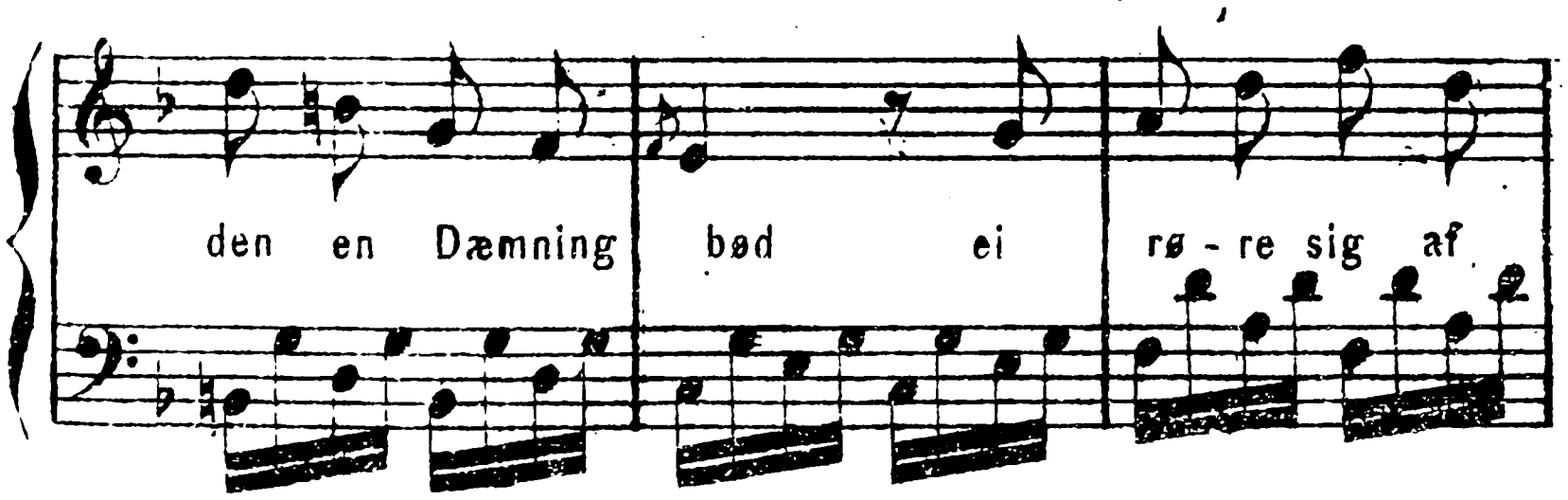
I
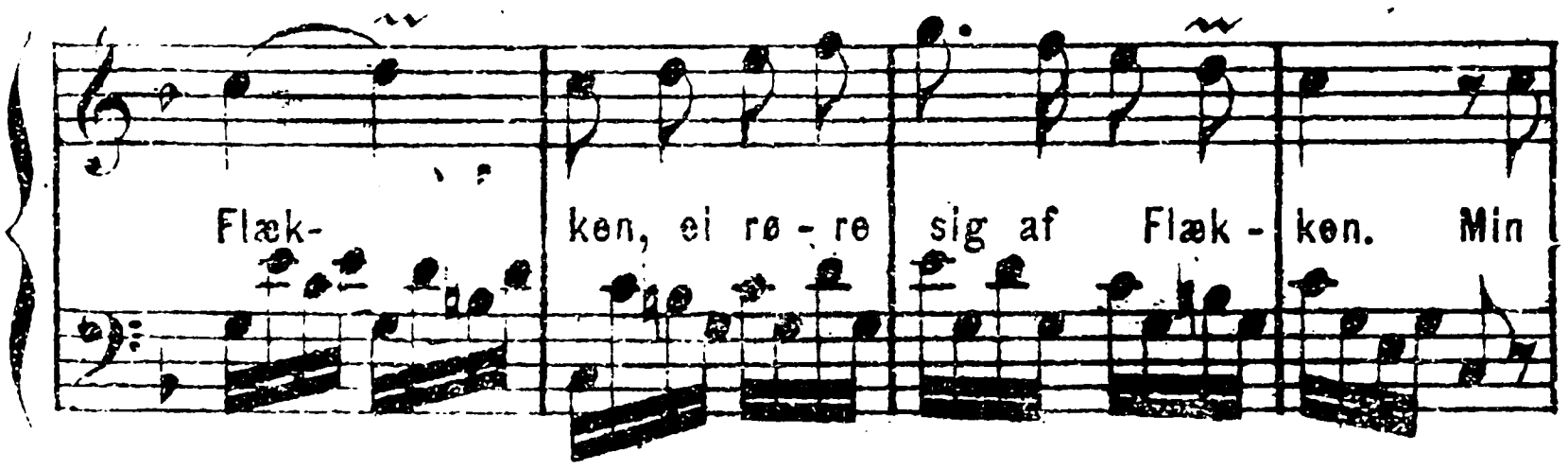
Andante.
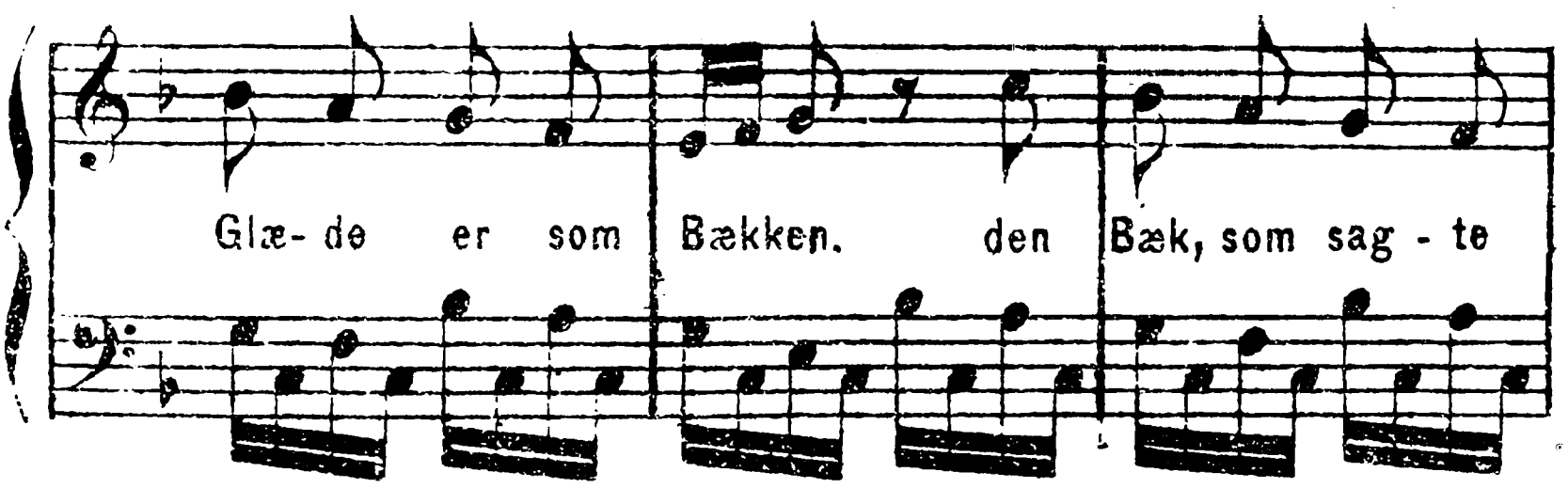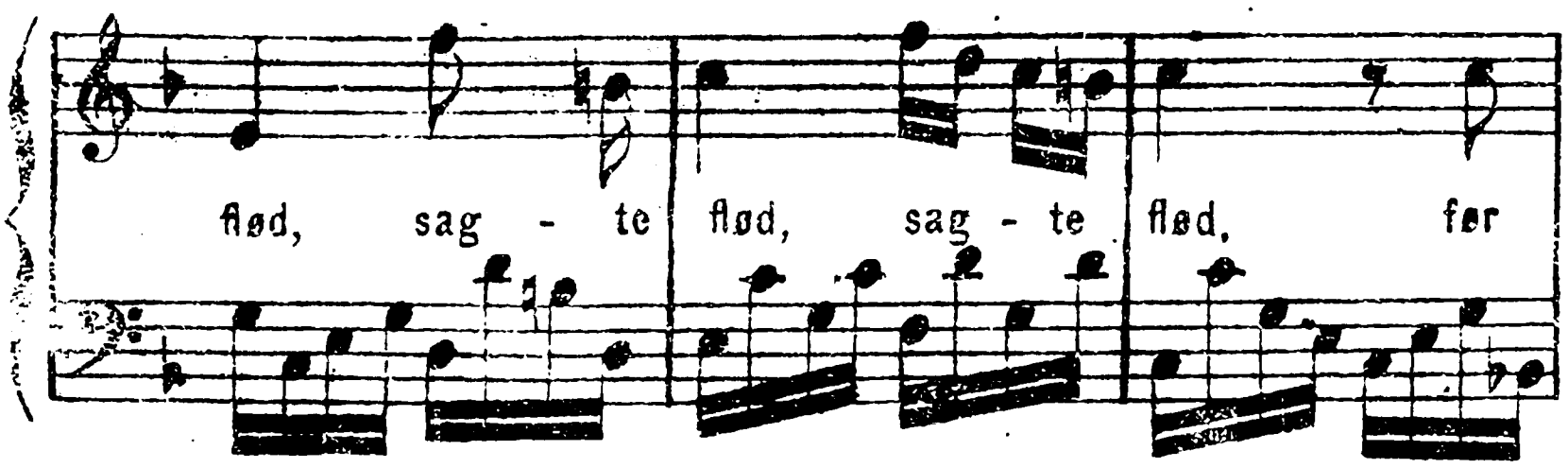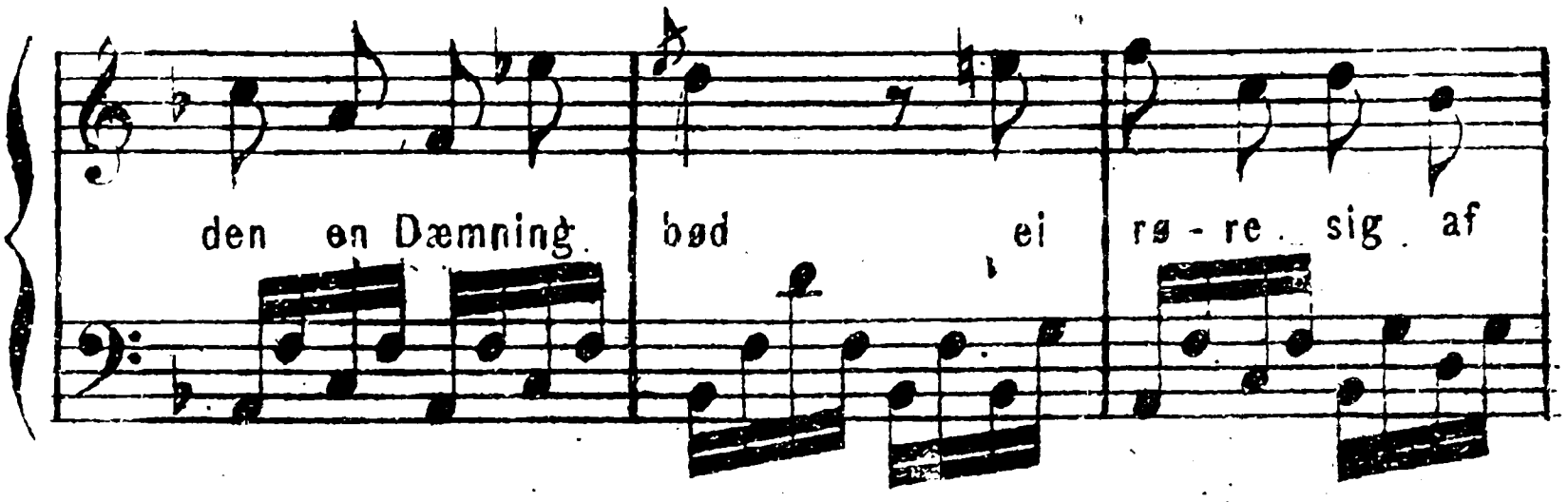

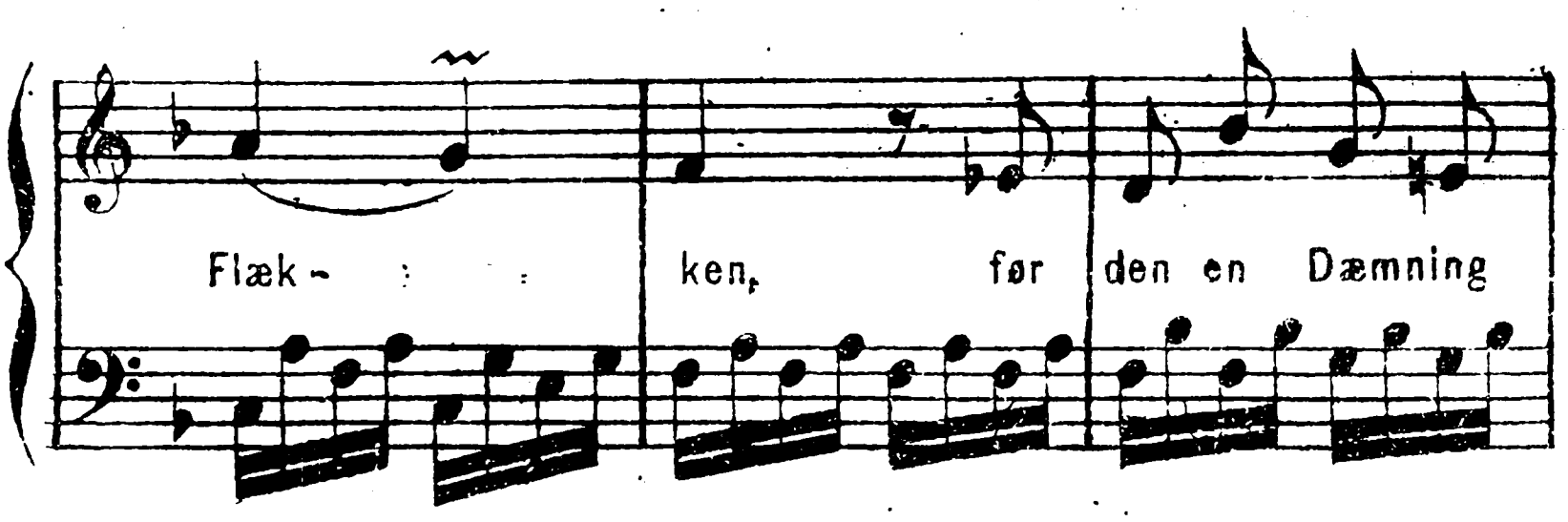

den en Dæmning bød ei rø - re sig af
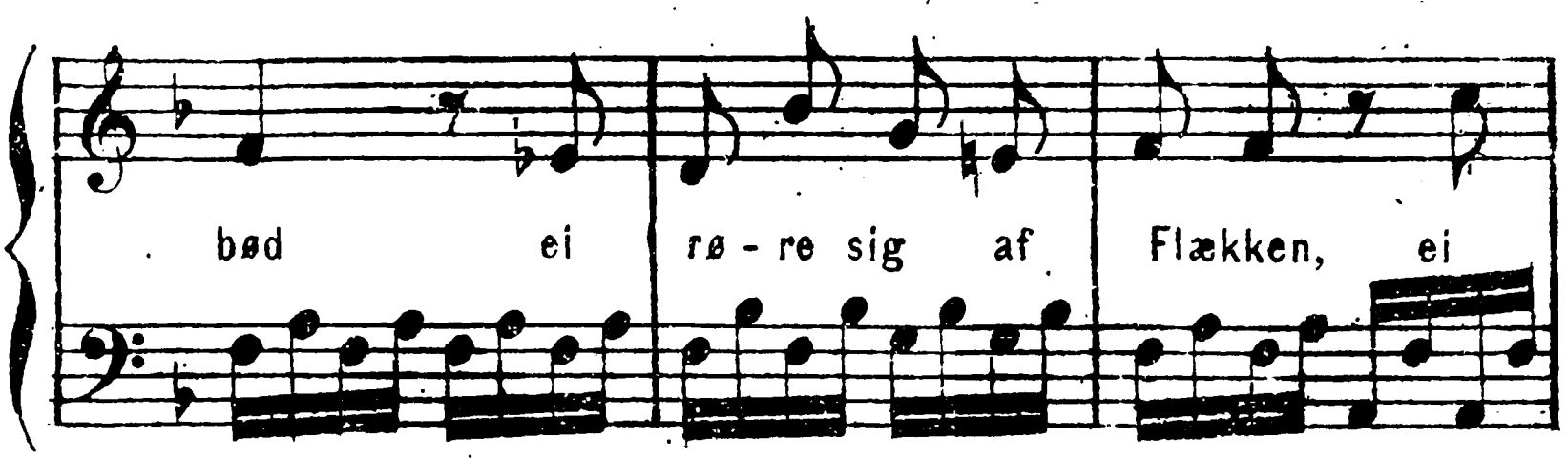

Flæk- ken, ei rø - re sig af Flæk - ken. Min

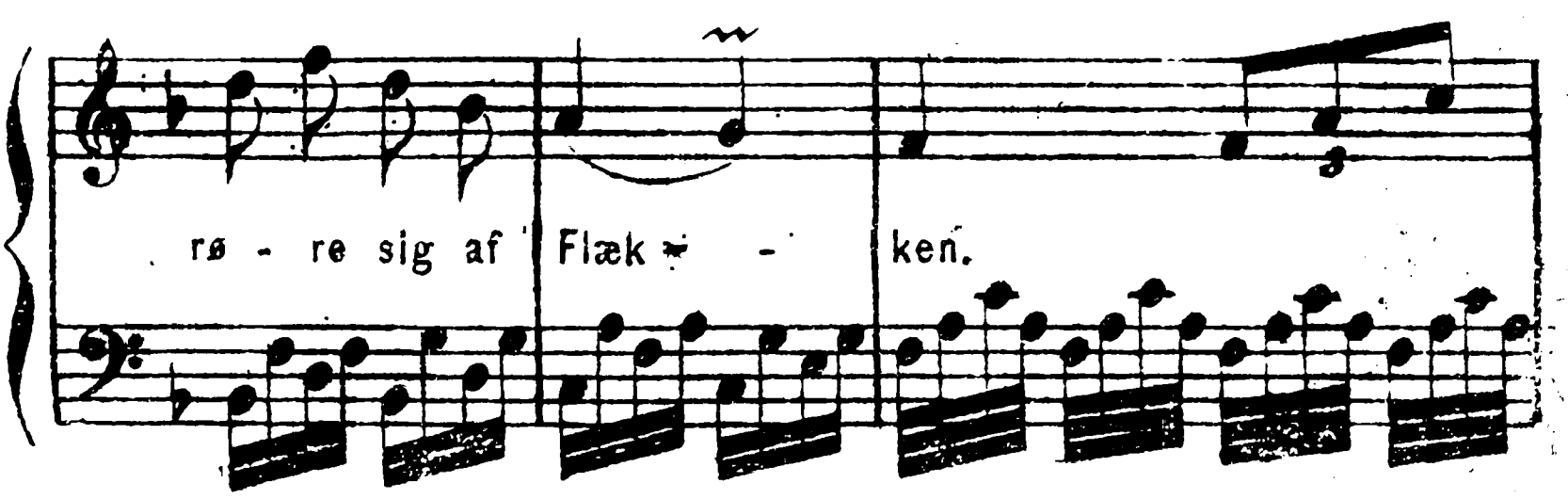

Glæ- de er som Bækken. den Bæk, som sag - te

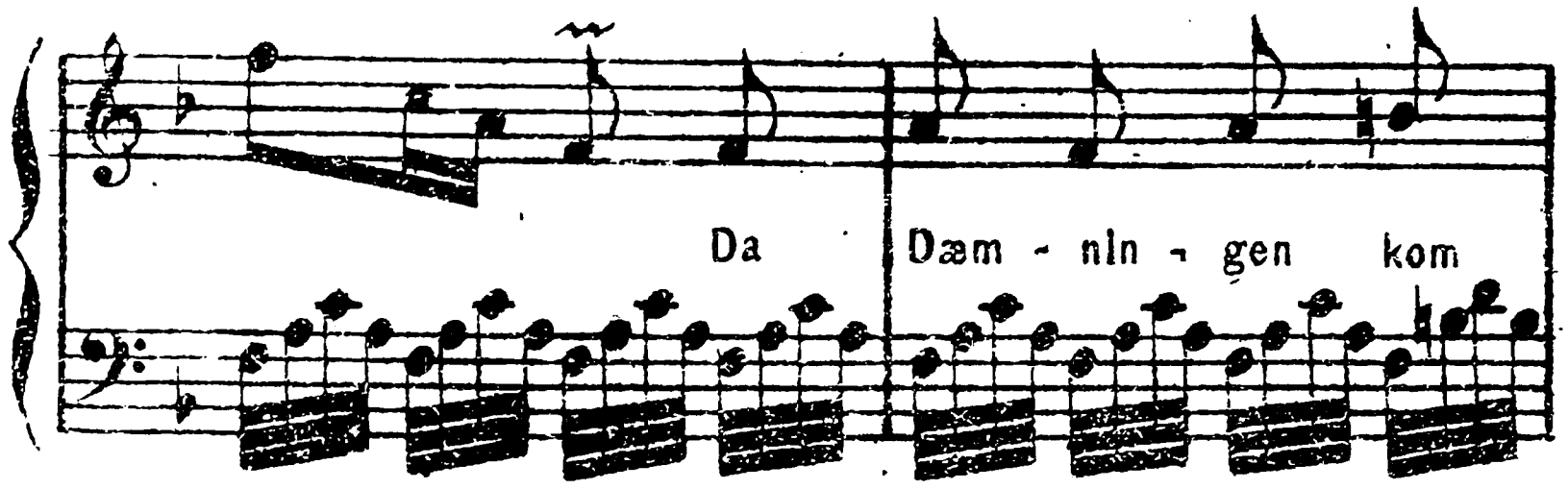

flød, sag - te flød, sag - te flød, for

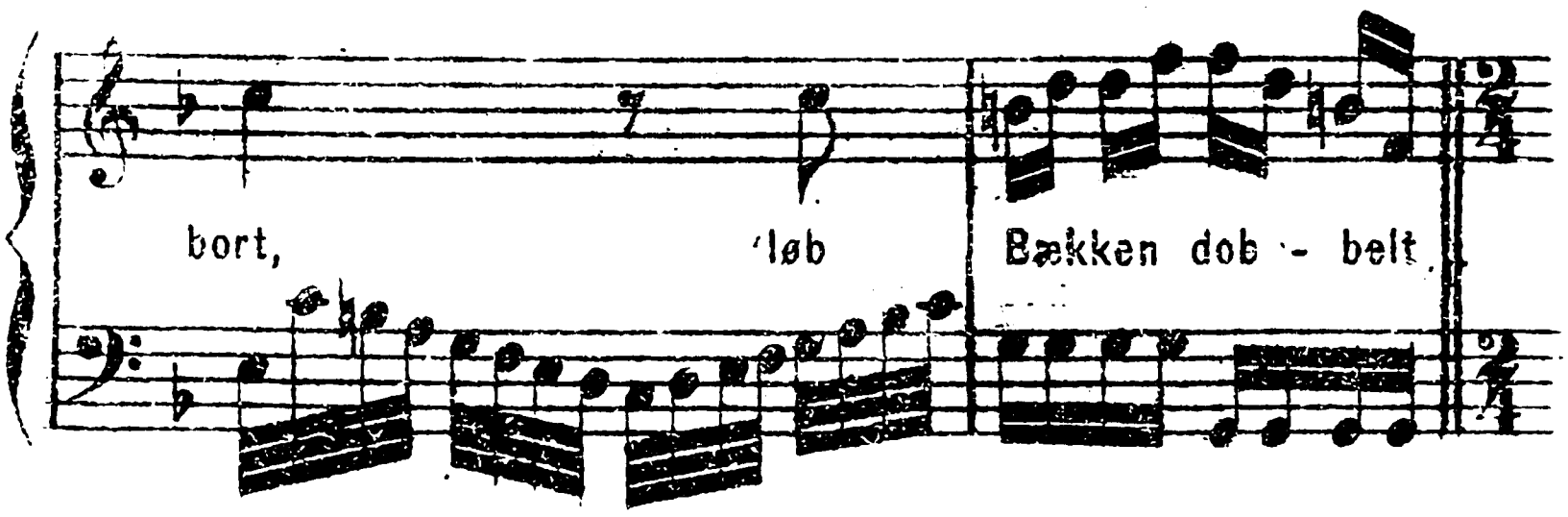

den en Dæmning bød ei rø - re sig af

Flæk - ken, før den en Dæmning

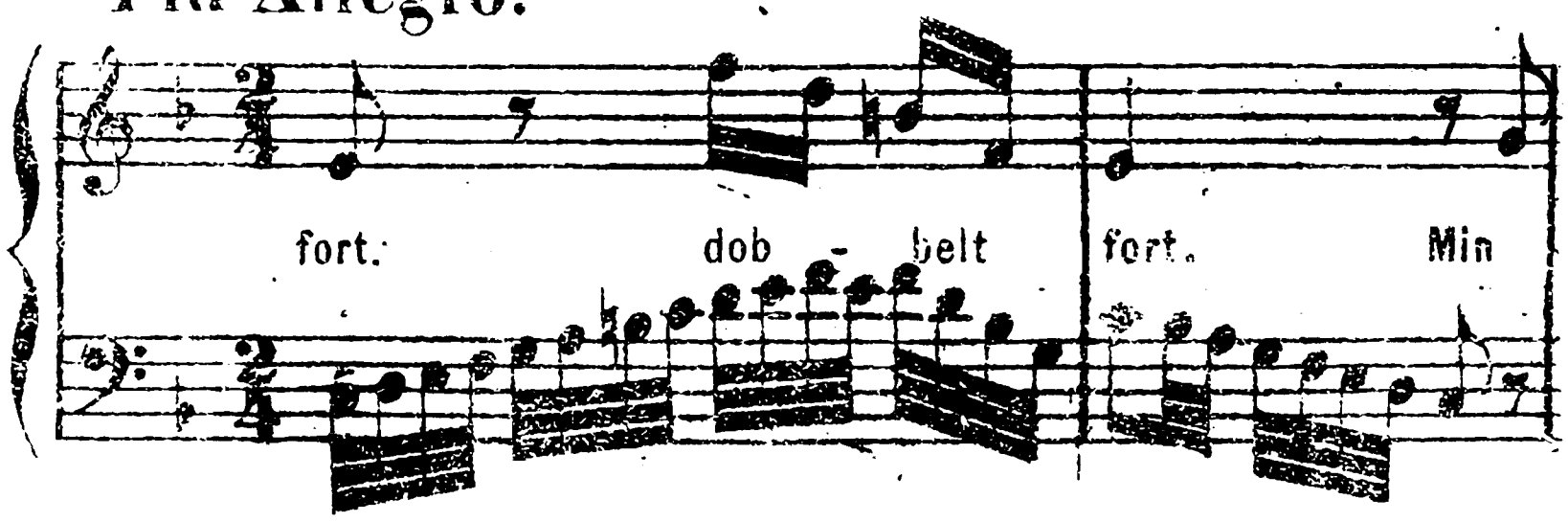

bød ei rø - re sig af Flækken, ei

rø - re sig af Flæk - ken.
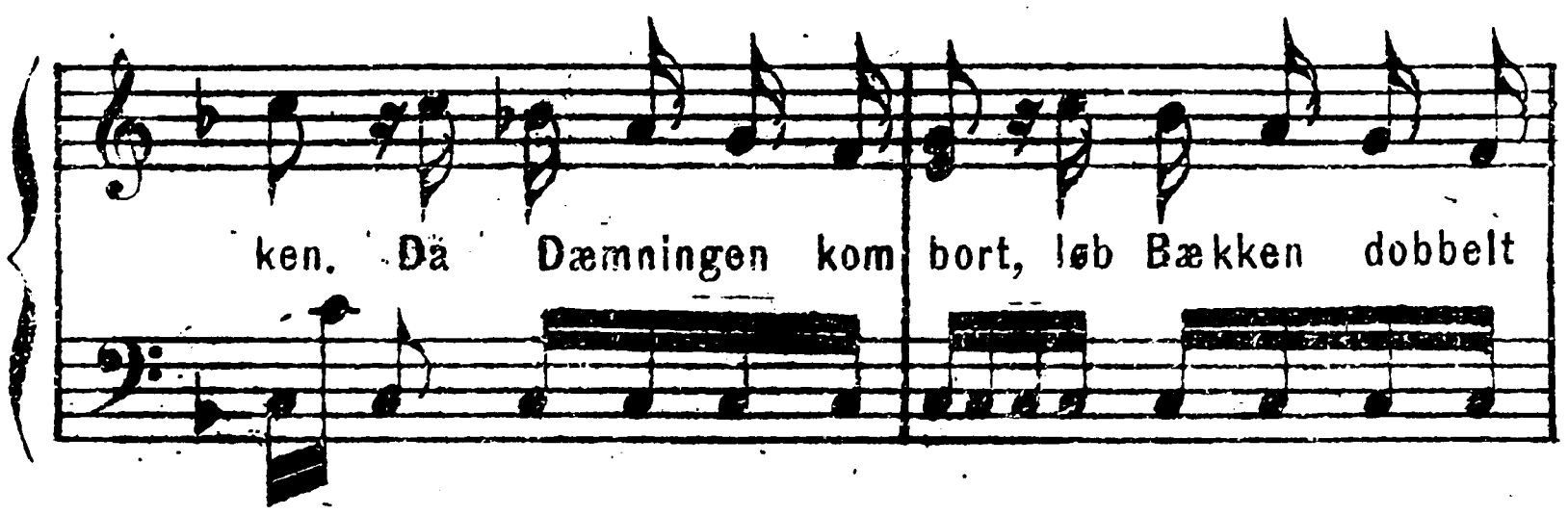

Da
Dæm - nin - gen
kom
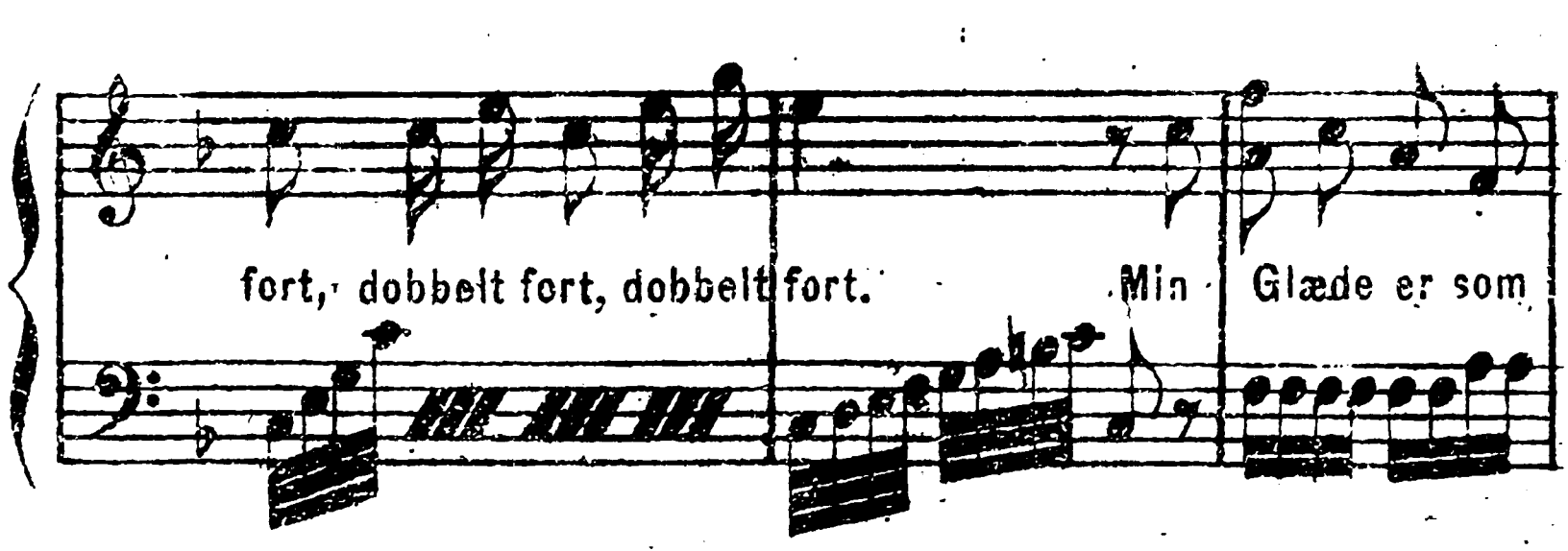

bort,
løb
Bækken dob - belt
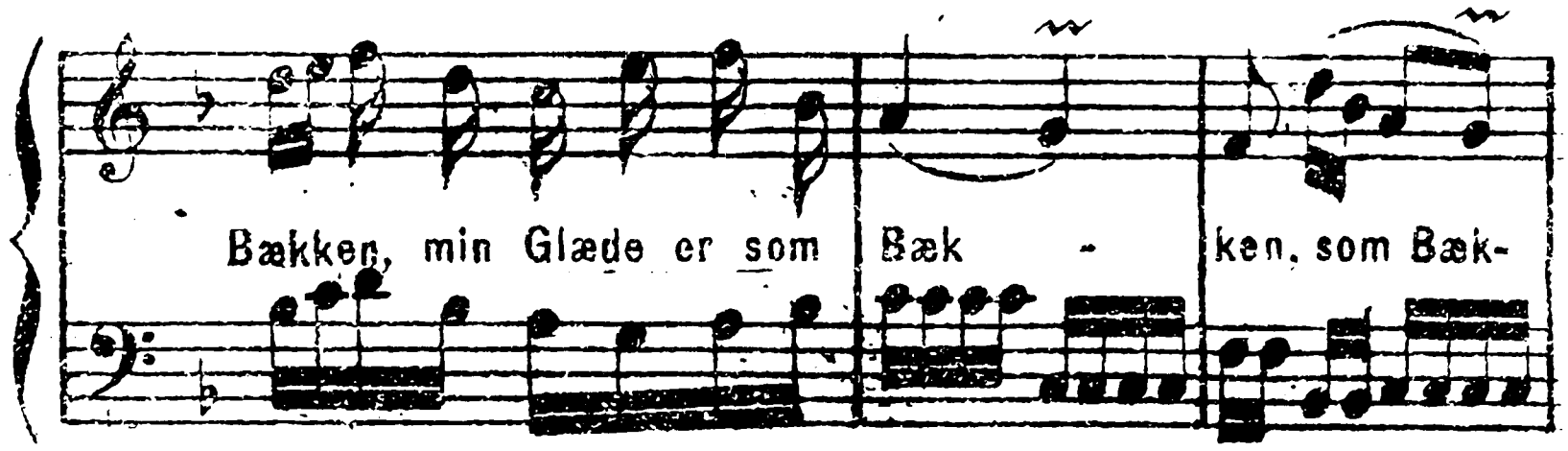
Piu Allegro.
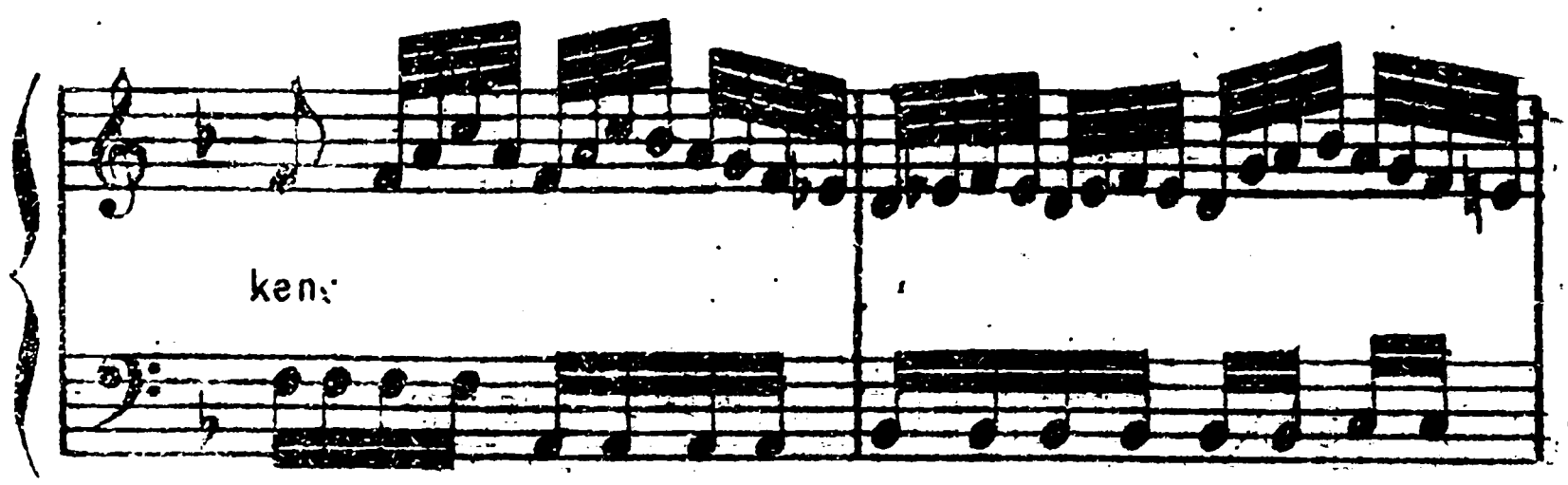

fort.
dob - belt
fort.
Min
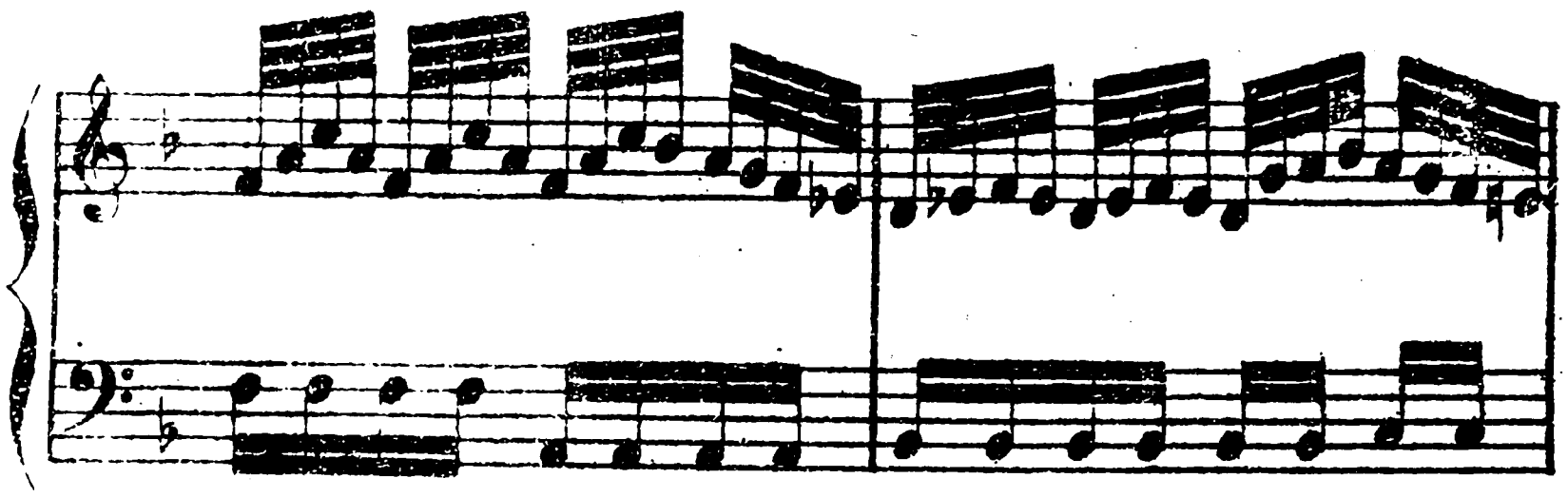

Glæde er som
Bækken, min Glæde er som
Bæk
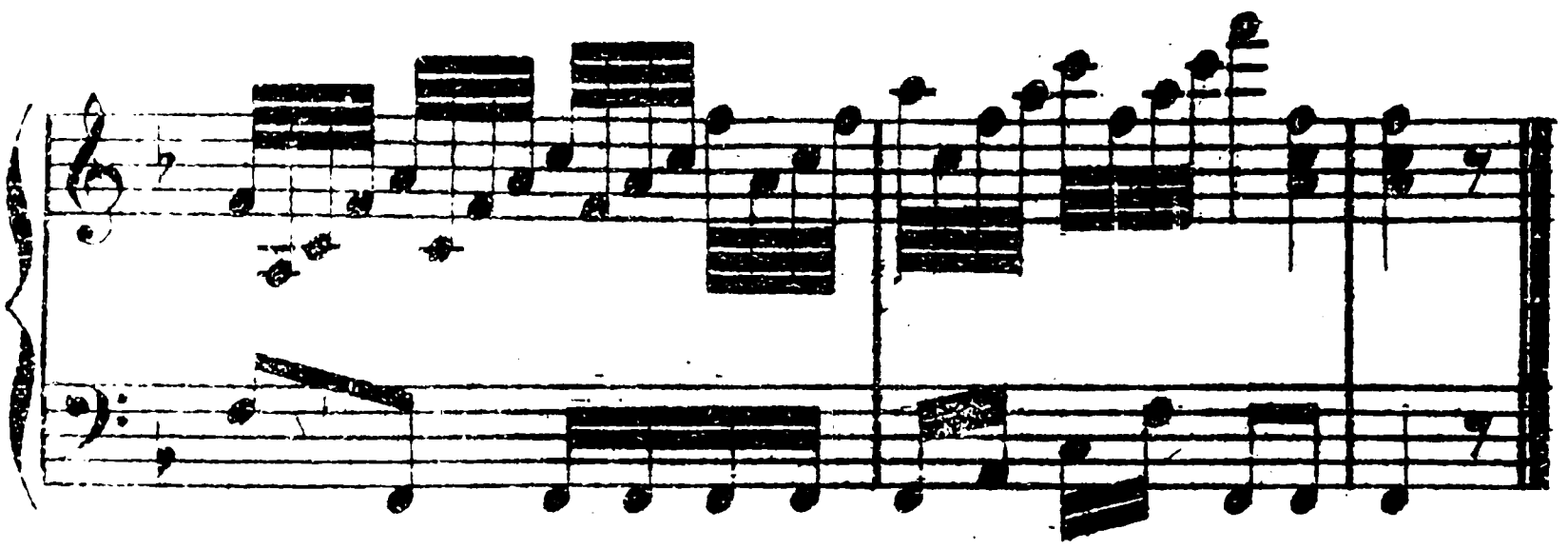

ken. Dä Dæmningen kom bort, løb Bækken dobbelt

fort, dobbelt fort, dobbelt fort. Min Glæde er som

Bækken, min Glæde er som Bæk - ken, som Bæk-

ken.
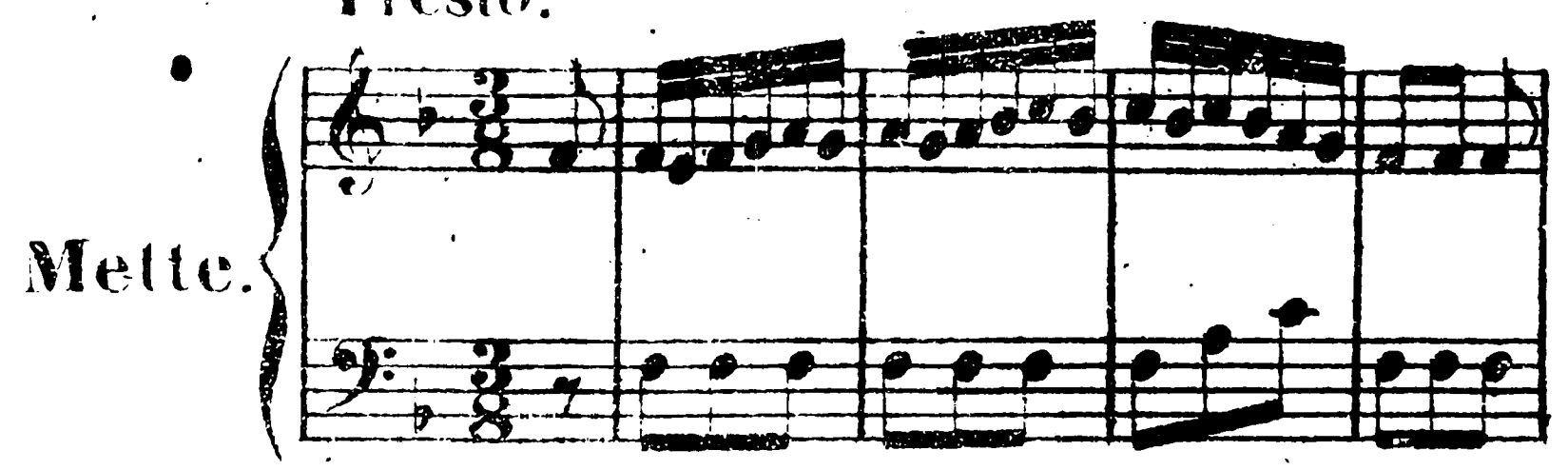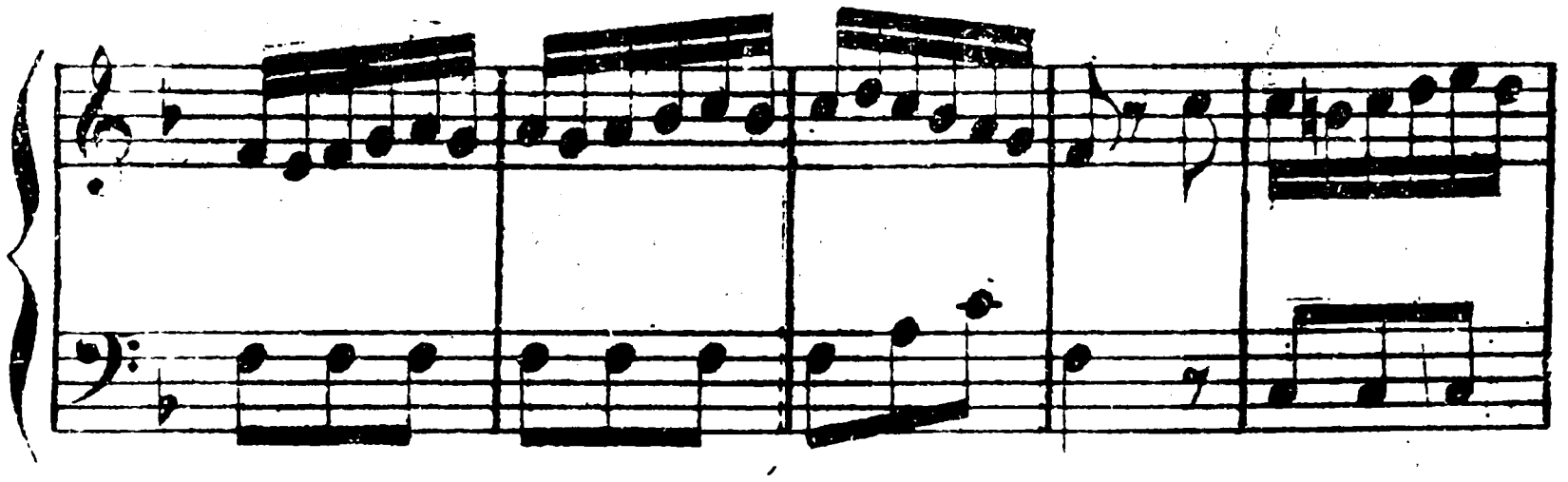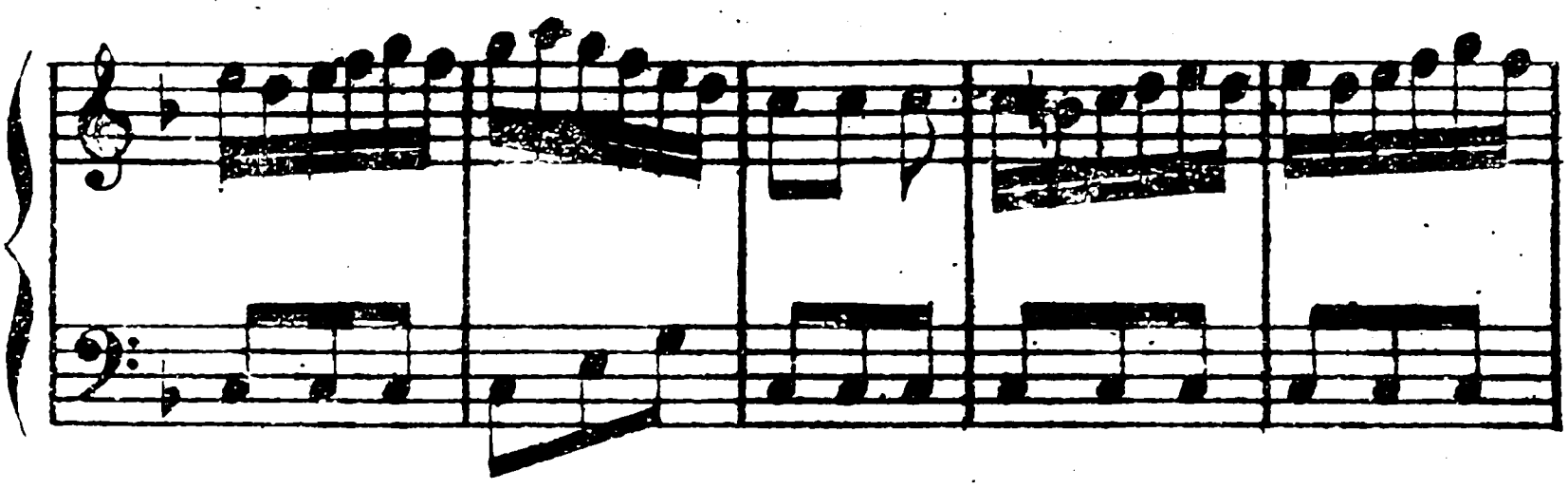

II
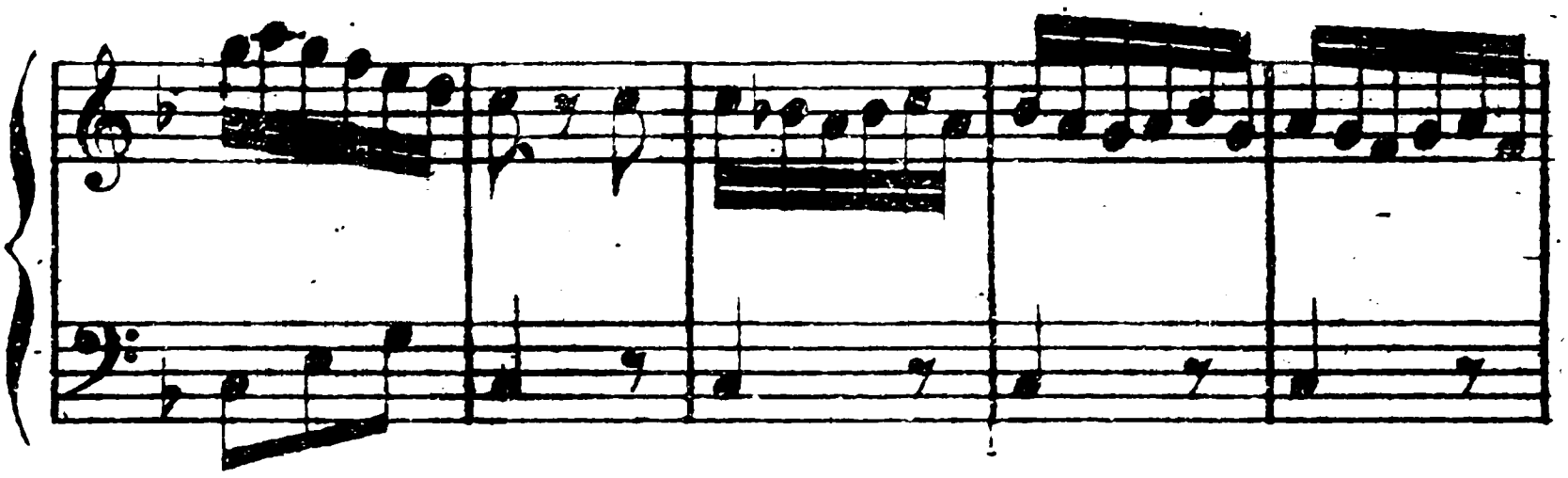
Presto.
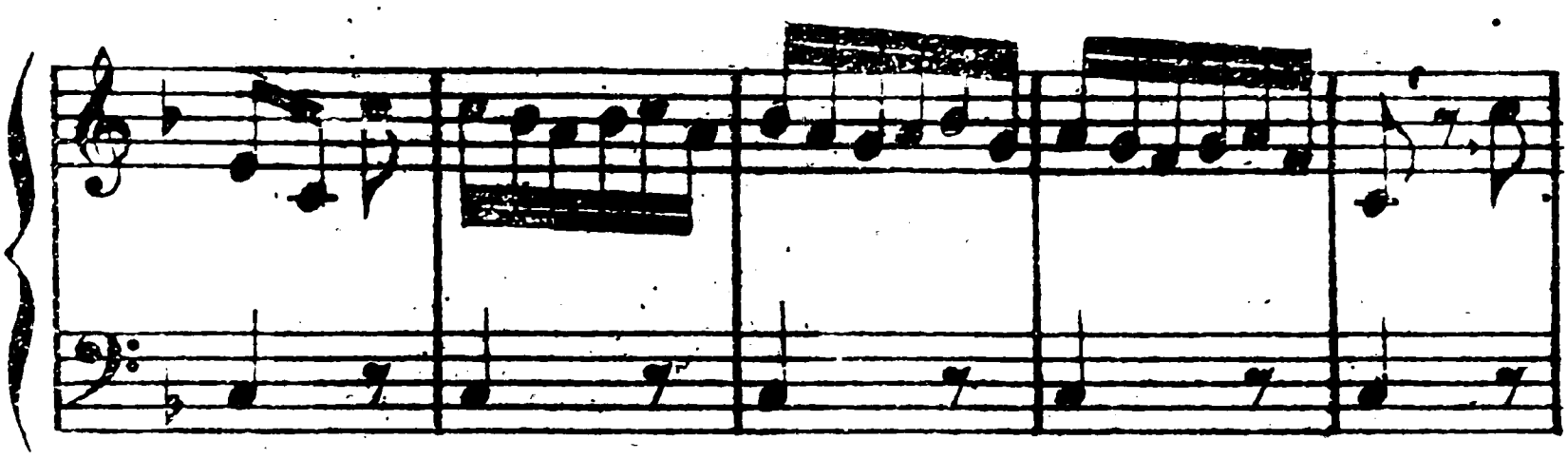
Melte.
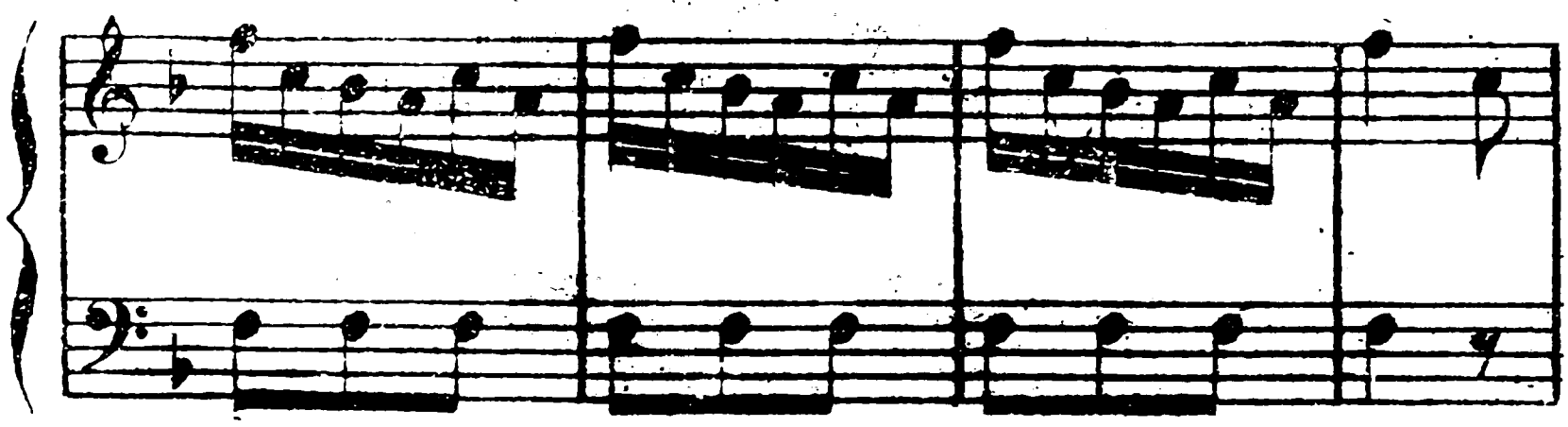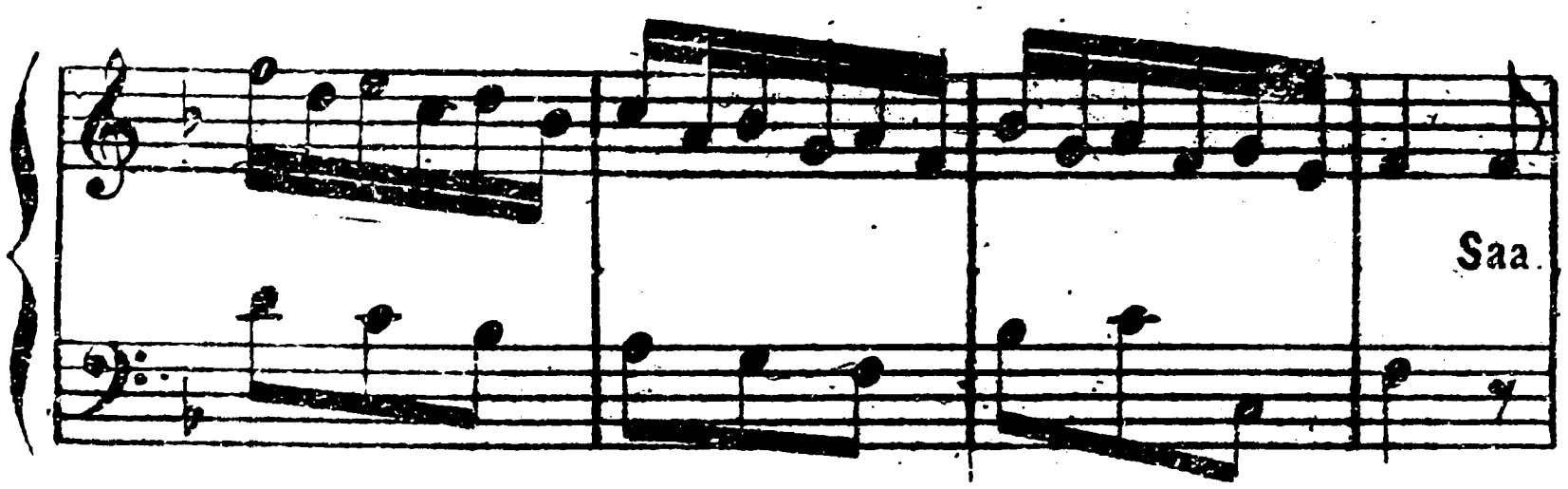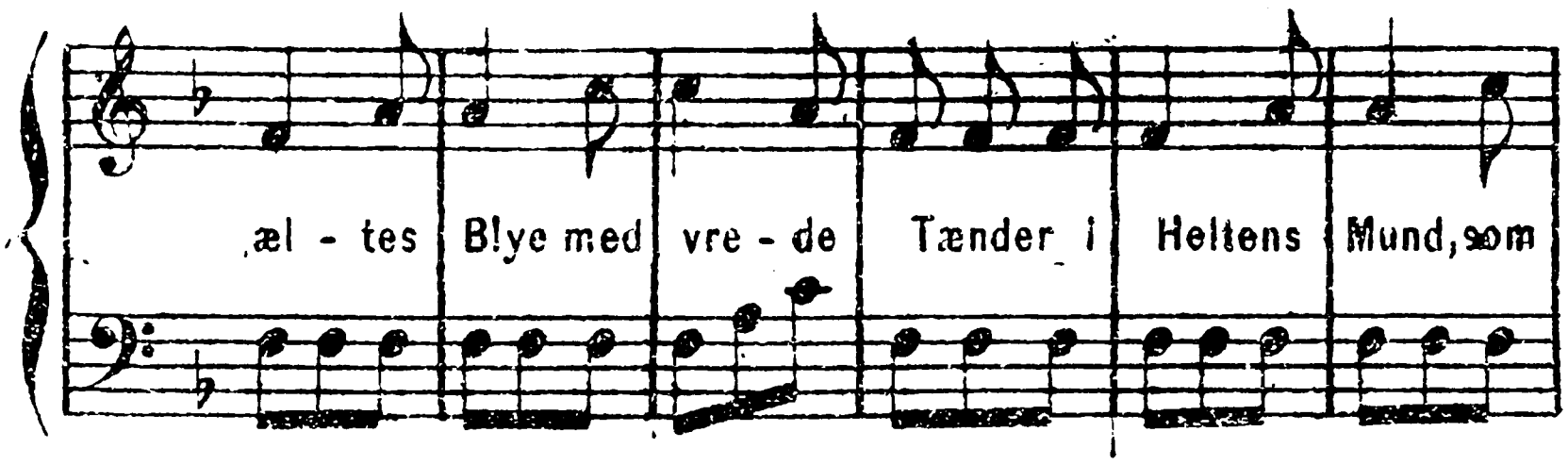

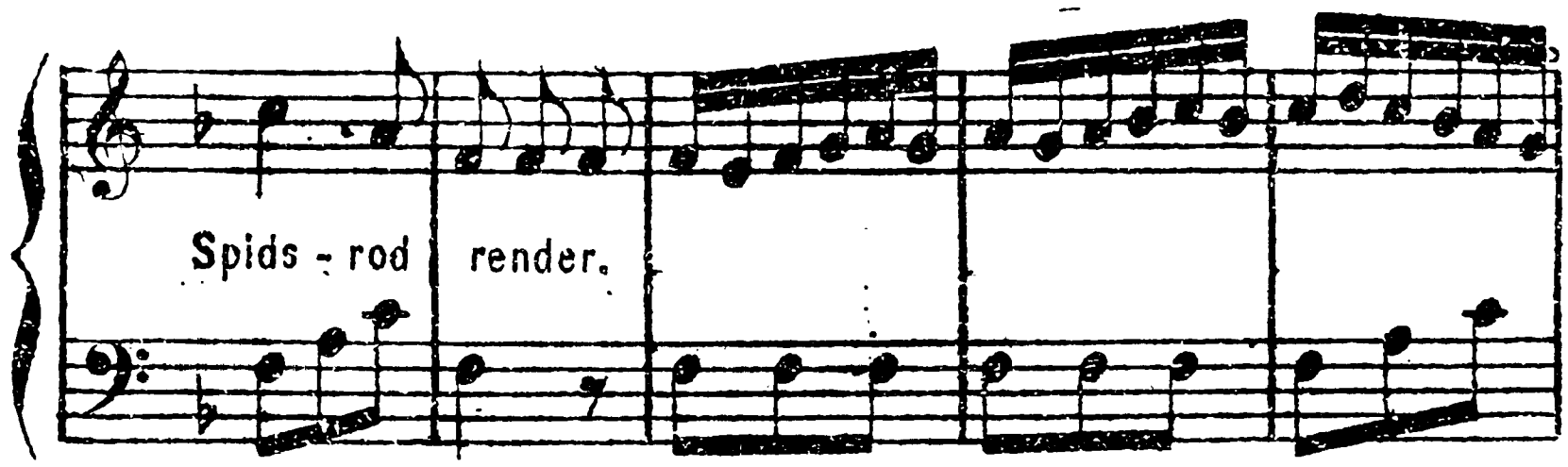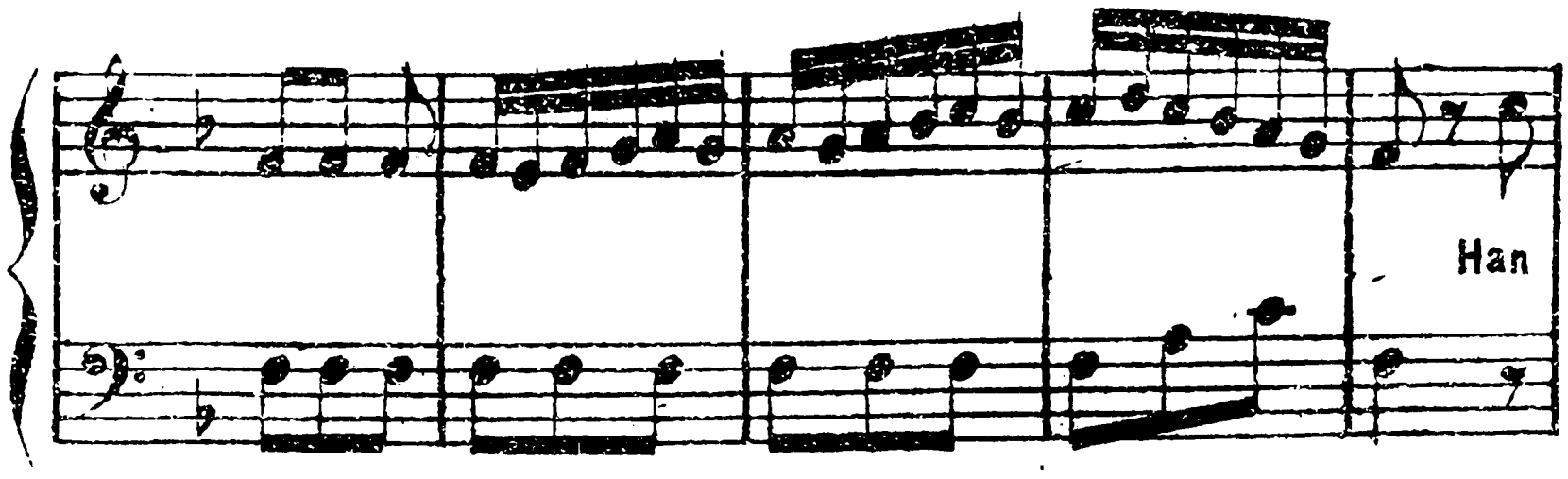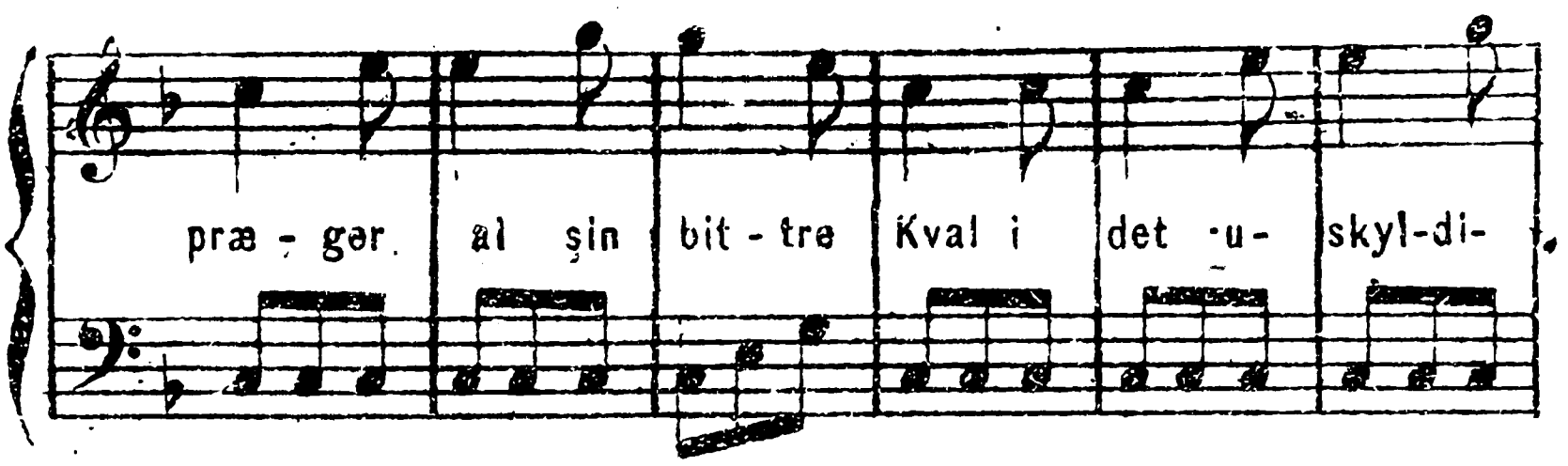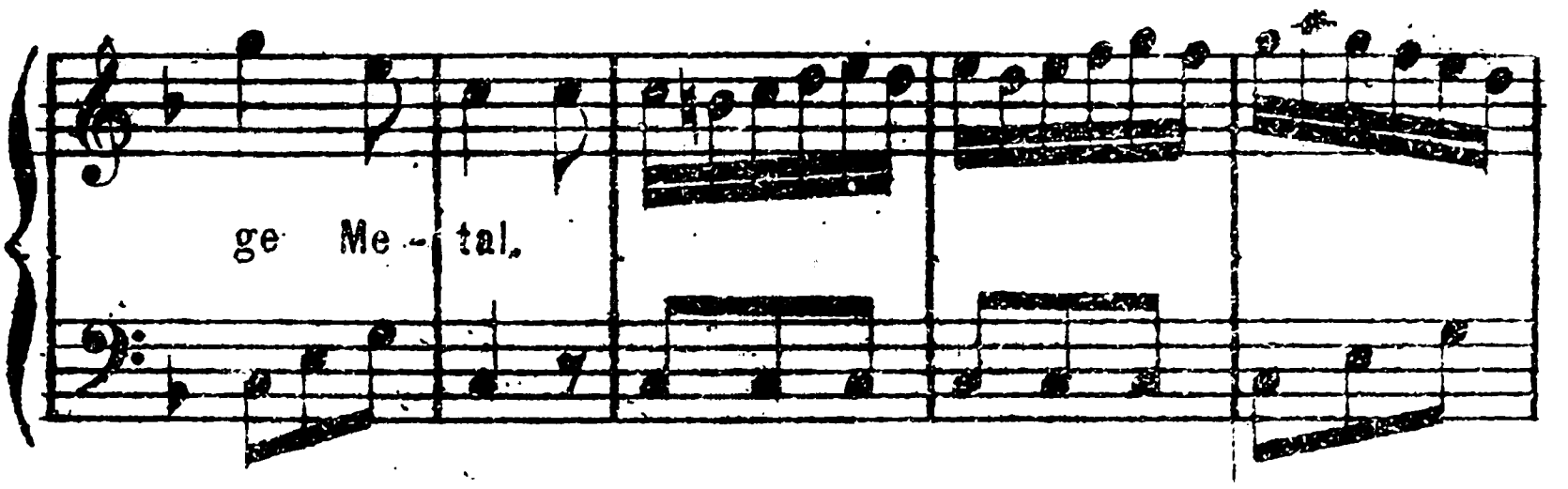

Saa.
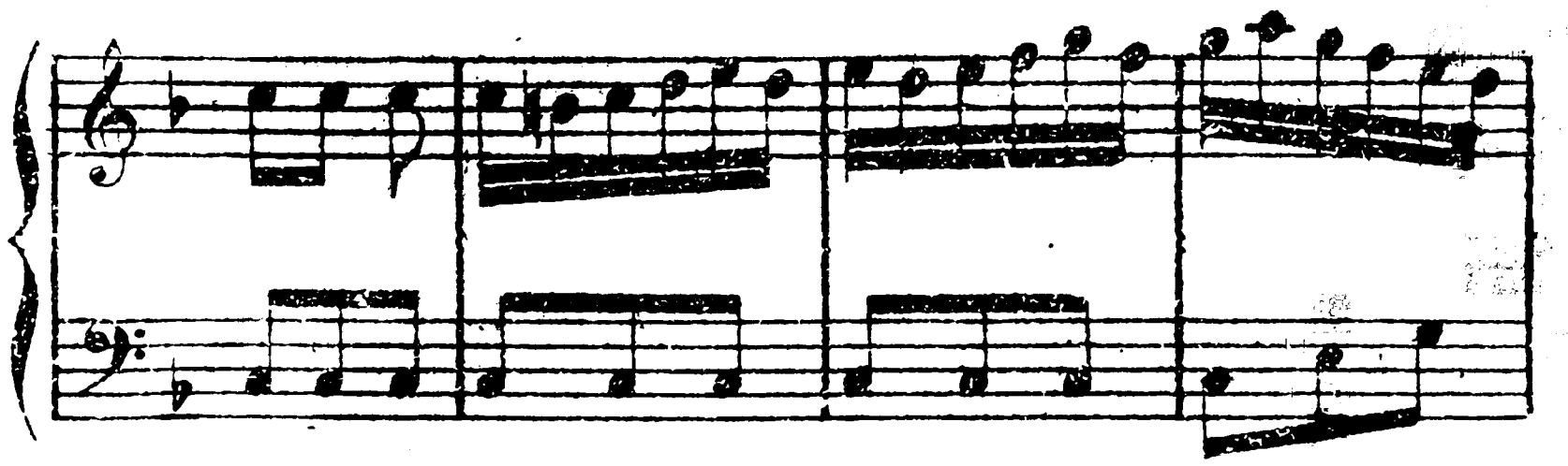

æl - tes
Blye med
vre - de
Tænder i
Heltens
Mund, som
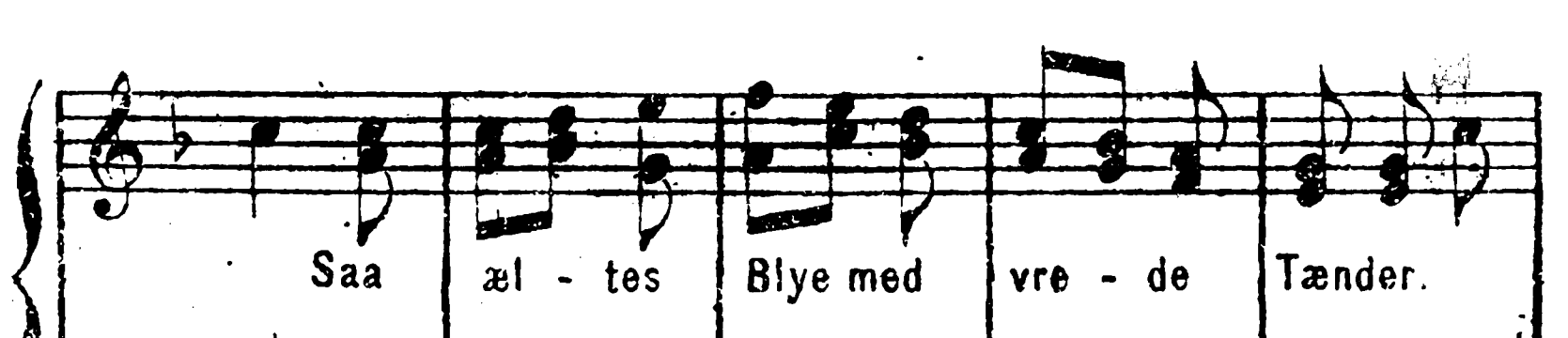

Spids - rod
render.

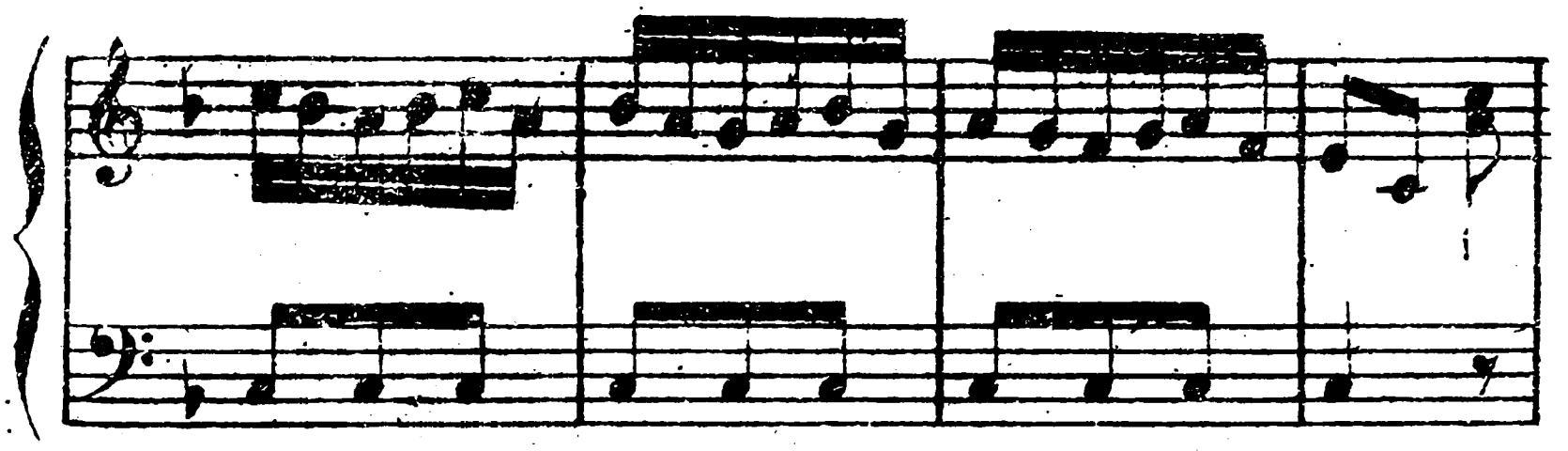

Han
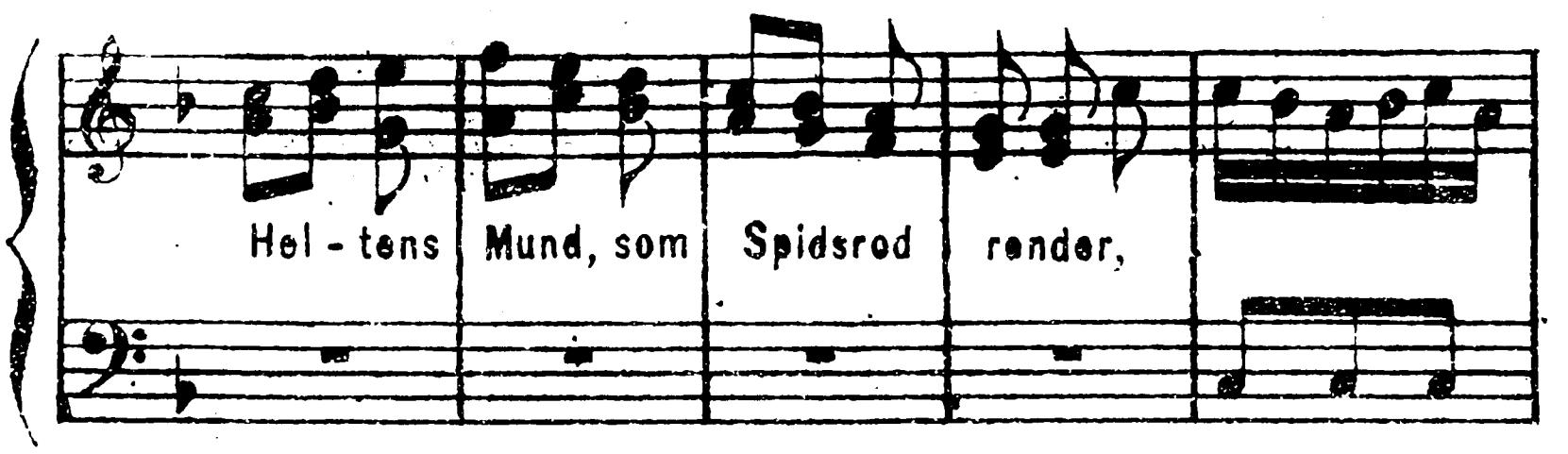

præ - ger al sin bit - tre Kval i det u- skyl-di-

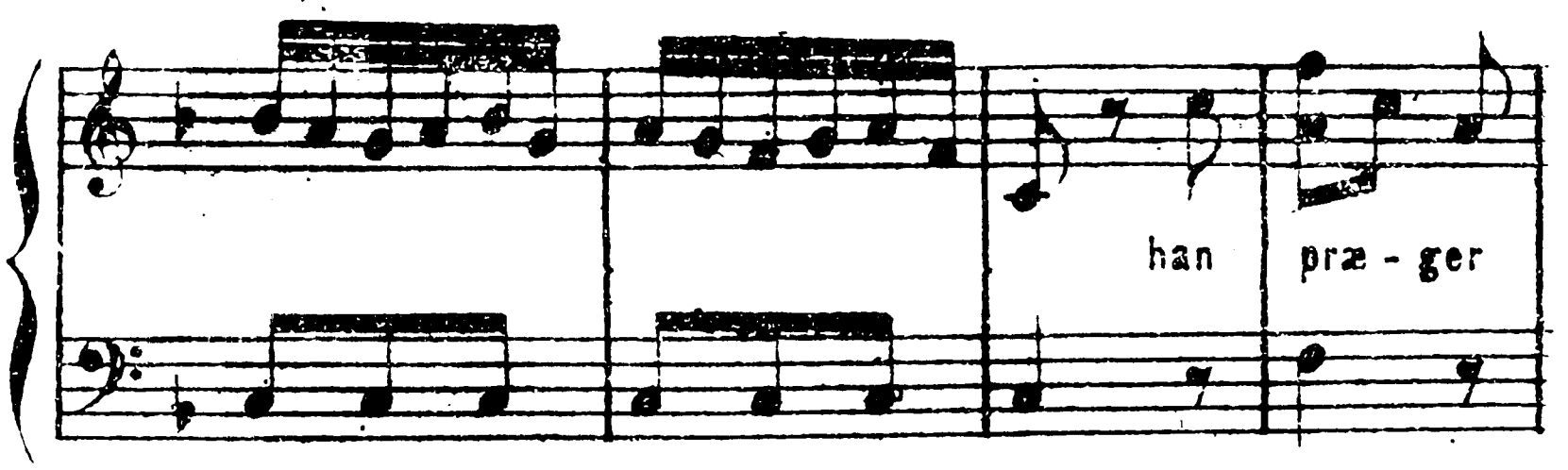

ge Me - tal.
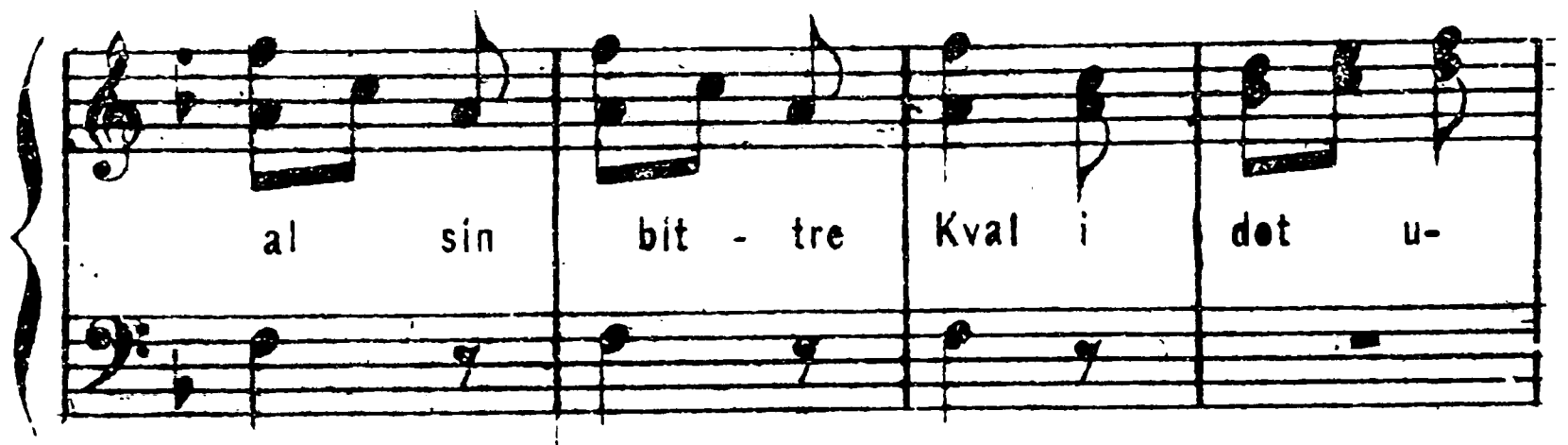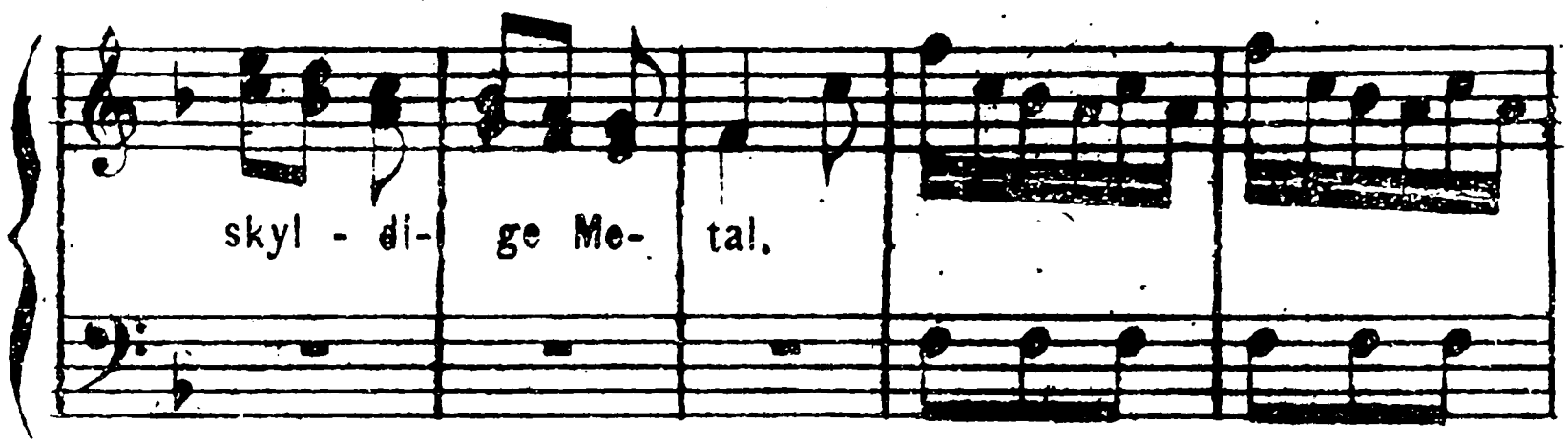

Saa æl - tes Blye med vre - de Tænder.
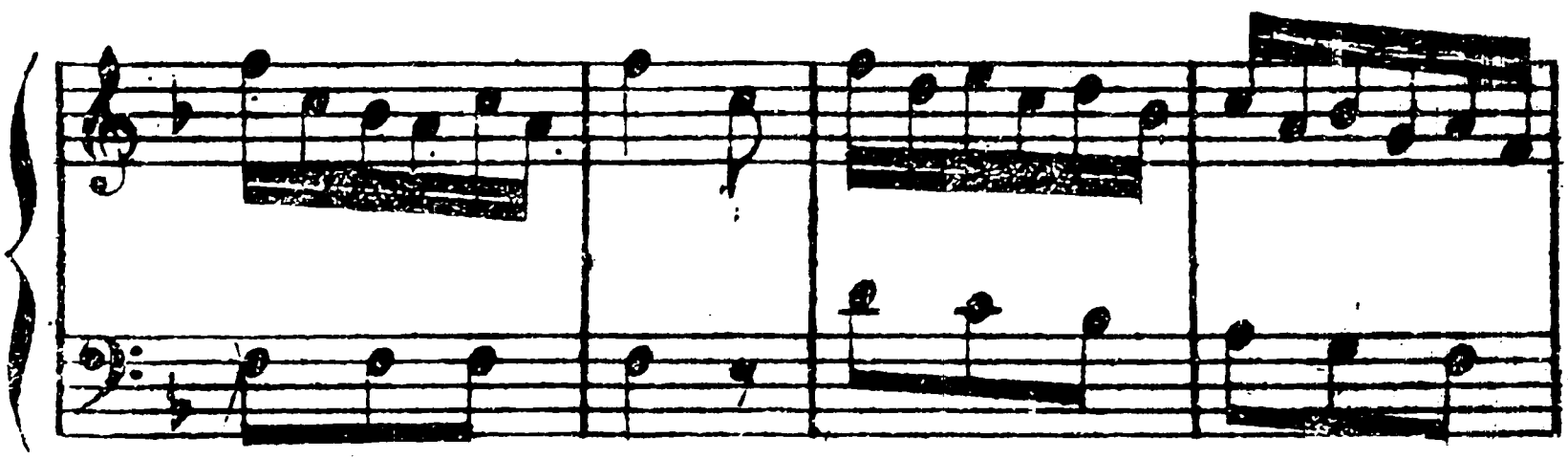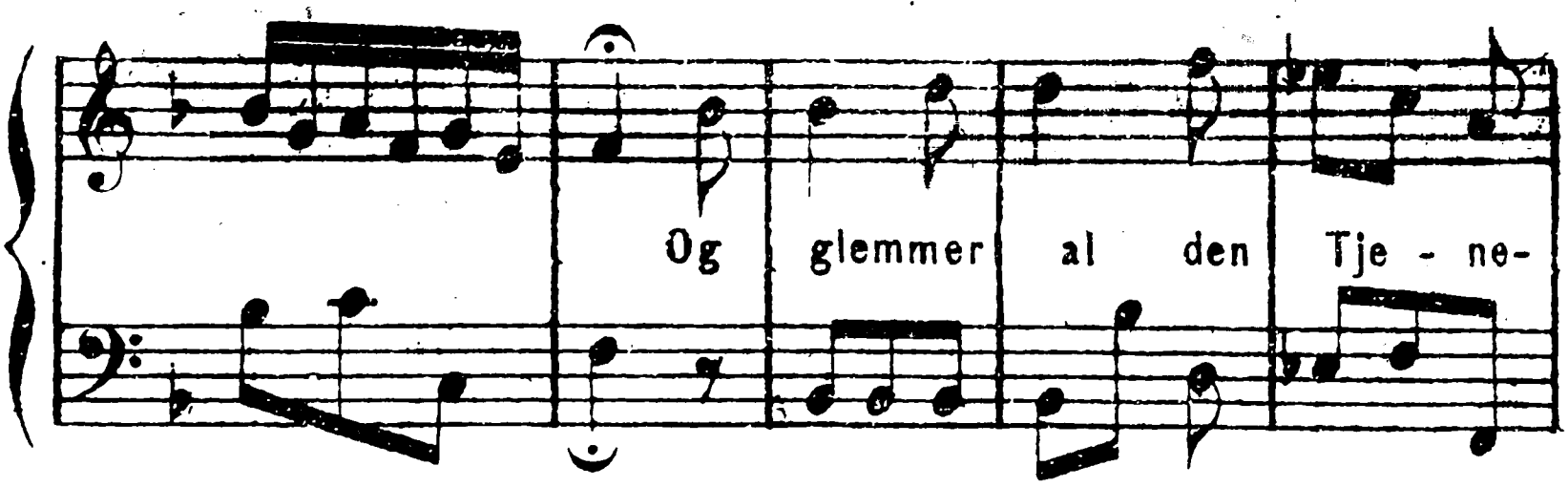

Hel - tens Mund, som Spidsrod render,
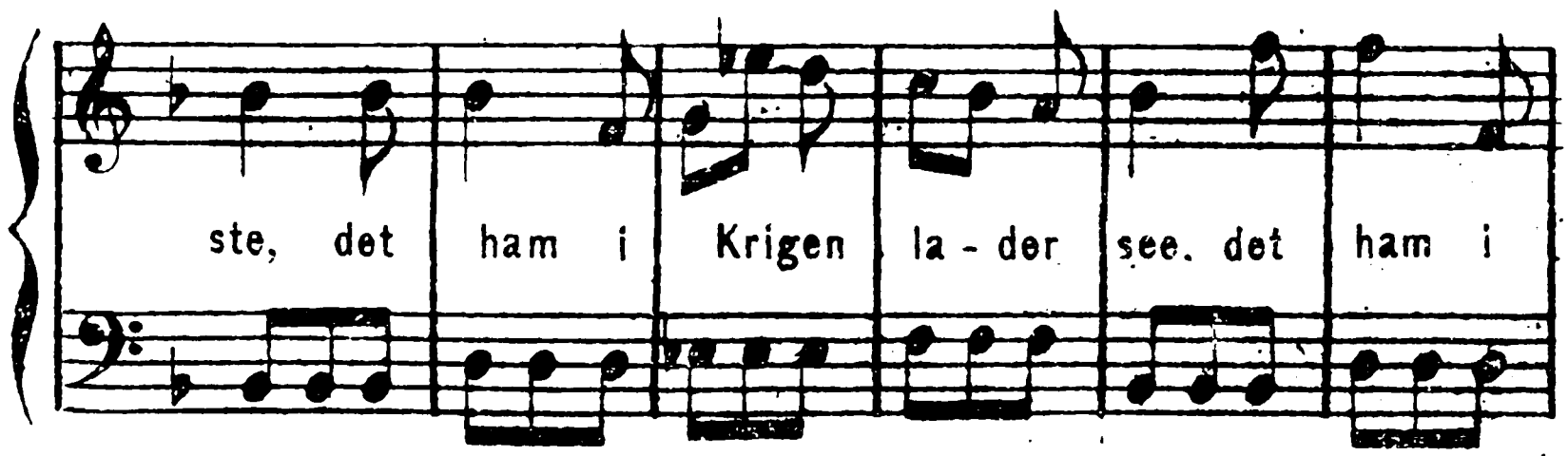

han præ - ger

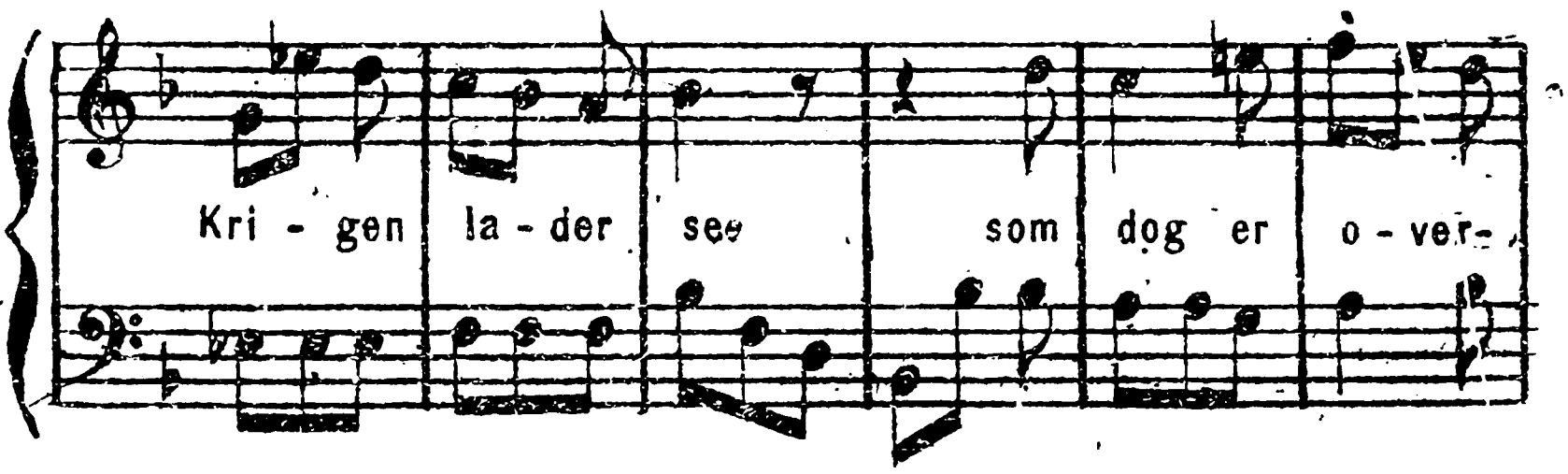

al sin bit - tre Kval i dot u-
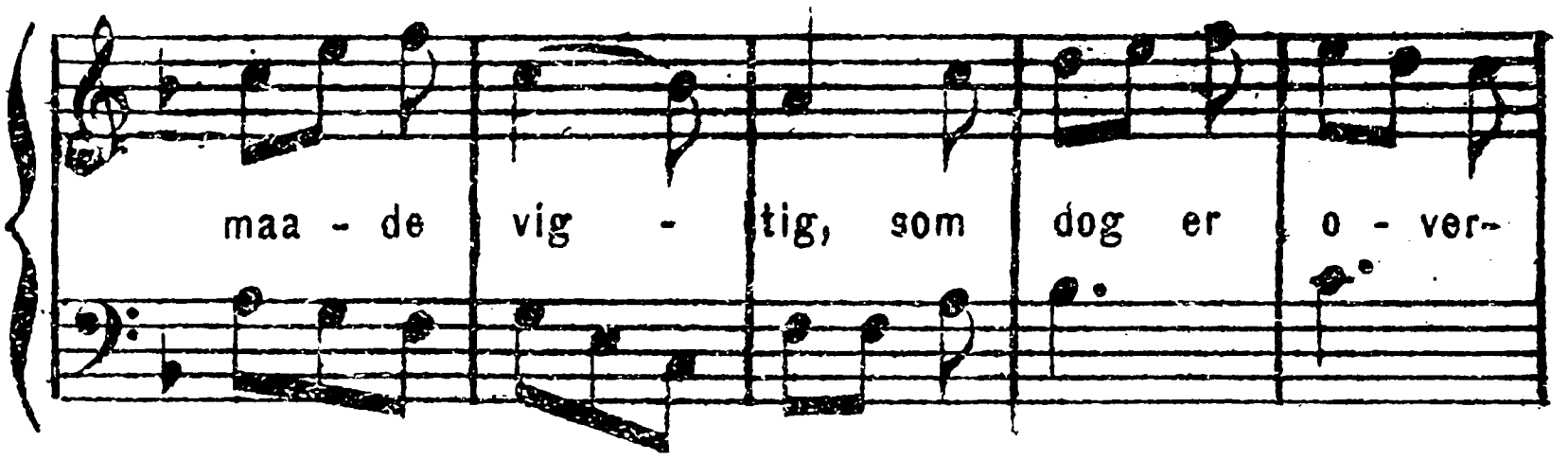

skyl - di- ge Me- tal.

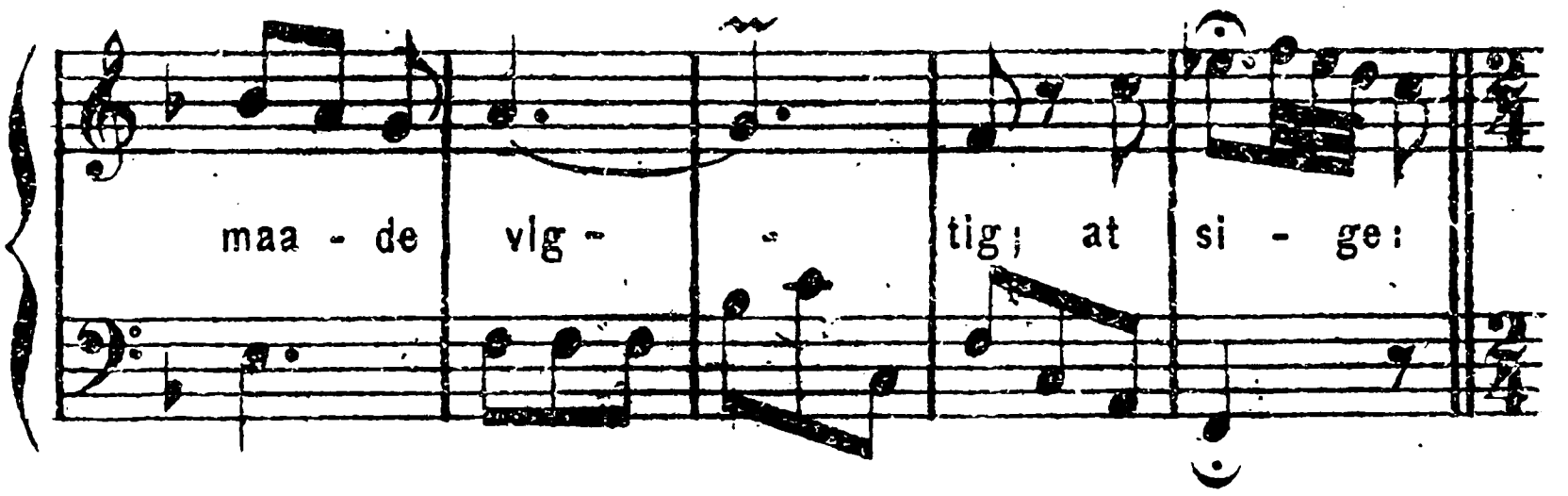

Og glemmer al den Tje - ne-
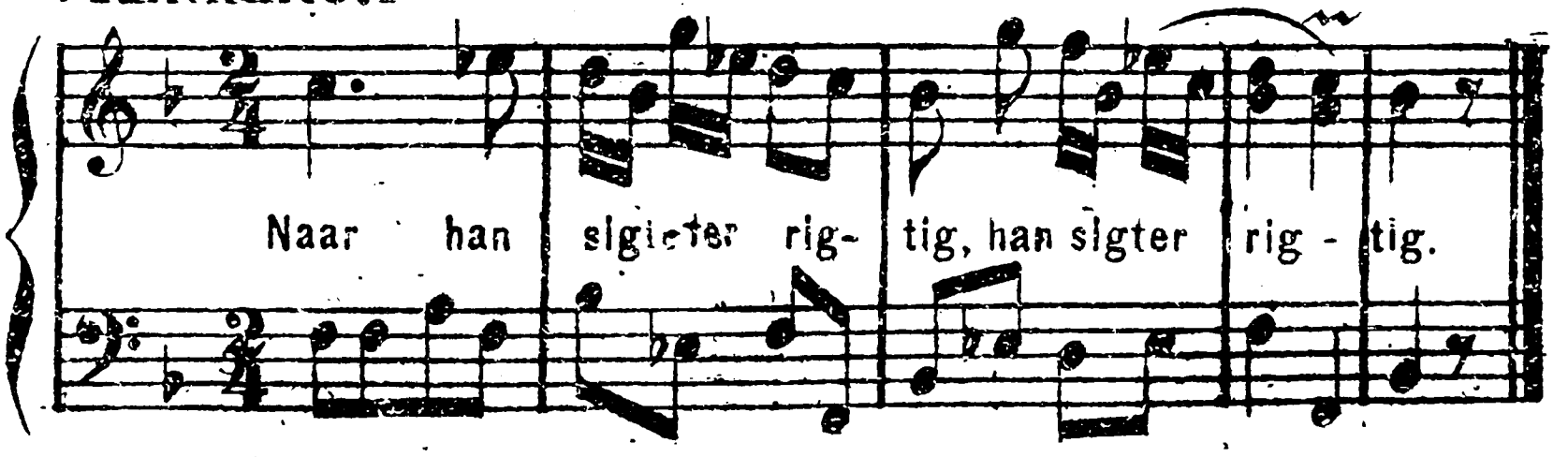

ste, det ham i Krigen la - der see. det ham i

Andante.

Da Capo.